S. ILMONEN

AMERIKAN SUOMALAISTEN
SIVISTYSHISTORIA

JÄLKIMMÄINEN OSA

AMERIKAN SUOMALAISTEN SIVISTYSHISTORIA

II

AMERIKAN SUOMALAISTEN

SIVISTYSHISTORIA

JOHTAVIA AATTEITA, HARRASTUKSIA, YHTEIS-
PYRINTÖJÄ JA TAPAHTUMIA SIIRTO-
KANSAN KESKUUDESSA

JÄLKIMMÄINEN OSA

KIRJOITTANUT

S. ILMONEN, A. B.

Amerikan Historiallisen seuran jäsen

HANCOCK, MICHIGAN, U. S. A.
SUOM.-LUT. KUSTANNUSLIIKKEEN KIRJAPAINO

XVII.

AMERIKAN SUOMALAISTEN OSALLISTUMINEN MAAILMANSOTAAN.

Maailmansodan ensi vuosina Amerikan Yhdysvallat pysyivät puolueettomina, eivätkä siirtolaisetkaan tulleet sen lähempään kosketukseen sotatilan kanssa, kuin että kirjeitten ja tavarain lähetys synnyinmaassa ja Amerikassa asuvien omaisten välillä hidastui ja väliin viivästyi, olipa epäsäännöllisyyttäkin. Siirtolaisuus Euroopan maista Amerikkaan jatkui kuitenkin edelleenkin, vaikkakin suppeammin, ja matkat olivat vaikeammat. Mutta kun Amerikka astui sotanäyttämölle huhtikuussa 1917, tapahtui täydellinen muutos. Useat siirtokansallisuudet joutuivat omituiseen asemaan. Tärkeimpiä asioita oli paitsi lojaalisuus eli uskollisuus Yhdysvaltain hallitukselle myöskin se, miten eri kansallisuudet tarjosivat apuaan sille suuren sotaliikehtimisen aikana.

Amerikka hämmästytti maailmaa sillä nopealla toiminnallaan, jolla se suoritti armeijan mobilisoimisen, sotilasten harjoittamisen, kasarmien, leirien, laivojen ja ilmatasojen rakentamisen, armeijan asestamisen ja noin kahden miljoonan suuruisen sotajoukon kuljettamisen Euroopan sotakentille. Se todisti hallituksen taitoa, hyvää taktiikkaa ja samalla puhui suuren tasavallan rikkauksista, ehtymättömistä raha- ja ruokavaroista. Yhdysvaltojen eri kansallisuuksille tarjoutui erinäisiä tehtäviä ja tilaisuuksia osoittaa lojaalisuuttansa, joka ilmeni esim. vapaudenlainojen merkinnässä ja Punaisen Ristin laupeudensisarien uutterassa toiminnassa.

Hallituksen takaamien bondilainojen merkintään ja myymiseen käytettiin monia menettelytapoja. Isot paikkakunnat ja kaupungit velvoitettiin väkilukunsa ja varallisuutensa mukaan merkitsemään määräsumma. Pienemmät asutuskeskukset ja kaupungit merkitsivät lainansa pankkien välityksellä. Suurkaupungeissa muodostettiin erityisiä lainainmerkintätoimikuntia, vieläpä velvoitettiin eri kansallisuuksia valitsemaan keskuudestaan toimikuntia avustamaan hallitusta sotalainain keräämisessä. Niinpä Amerikan suomalaisillakin oli useita mainitunlaatuisia, hallituksen suoranaisen valvonnan alaisia komiteoita, jotka järjestivät myös yleisiä kokouksia ja merkitsivät niissä lainoja kansalaisiltamme. Näitten "vapaudenlaina-komiteain" suorittamia palveluksia ei ole suinkaan vähäisiksi arvioitava. Esimerkiksi Suur-New Yorkin suomalaisten "vapaudenlaina-komitean" välityksellä merkittiin vapaudenlainoja lähes puolitoista miljoonaa dollaria. Sen valitsivat eri yhdistykset, ja siihen kuuluivat hallituksen suoranainen edustaja, professori Montaque Donner puheenjohtajana, pastori Kalle Mäkinen edustaen Merimieslähetystä ja New Yorkin seurakuntaa, Amalia Mattson "Tähti" raittiusseuran valitsemana, pastori S. Ilmonen ja Alex Puumala Brooklynin seurakunnan, pastori J. E. Lillback lähetysseurakunnan ja pastori A. Willandt Suomen ruotsalaisten edustajina, Edw. Waihoja, Olga Koski ja Selma Leeman "kalevaisten" keskuudesta.

Amerikan Punaisen Ristin välityksellä tarjoutui myös Amerikan suomalaisille naisille mitä laajakantoisin ja siunauksellinen työ maailmansodan tuottamia vaurioita ja vahinkoa korjata, kärsimyksiä lieventää ja sodan synnyttämää vihaa rakkaudenpalveluksella lauhduttaa ja sovitella, puhumattakaan niistä elämänsä alttiiksiantavista sairaanhoitajattarista, jotka vapaaehtoisesti lähtivät Euroopan taistelutantereilla haavoittuneita sotilaita hoitamaan ja siten suurimman uhrauksensa tarjoomaan maallensa. Heidän mukanaan oli monta suomalaistakin. Näiden sairaanhoita-

jien lisäksi työskenteli monimiljoonainen naisten joukko Punaisen Ristin laupeudensisarten armeijassa Amerikassa kutoen ja ommellen lämpimiä vaatteita sotapojille lähetettäväksi ja kooten varoja armeliaisuus- ja avustustyön suorittamiseen paikoissa, joissa vallitsi hätää ja kurjuutta. Punaisen Ristin johdolla toimivia ompeluseuroja muodostui eri kansallisuuksien, varsinkin suurkaupungeissa, tehdas- ja kaivosseuduilla, seurakuntien sekä seurojen ja yhdistysten keskuuteen. Mutta oli niitä pienimmilläkin paikkakunnilla. Amerikan suomalaisten keskuudessa työskenteli avustustarkoituksessa noin viisikymmentä Punaisen Ristin ompeluseuraa sodan aikana ja vielä vuoden verran sen jälkeenkin. Huomattavimpina niistä merkitsemme Brooklynin, Ashtabula-Harborin, Duluthin, Hibbingin, Red Lodge'in.

Kun maailmansota marrask. 10 p. 1919 päättyi, kotiutuivat sotilaat ja sairaanhoitajattaret Ranskasta y. m. Euroopan sotakentiltä. Punaisen Ristin laupeudentyötä ei kuitenkaan katsottu voitavan lopettaa, päinvastoin se seuraavana vuonna laajeni ja saavutukset lisääntyivät. Melkein kaikki Euroopan kansat olivat sodan johdosta joutuneet sellaiseen taloudelliseen ahdinkoon, että suorastaan nälkäkuolema uhkasi monin paikoin. Ahdistivat myös vilu ja taudit. Apua tarvittiin. Amerikan Punaisen Ristin monimiljoonainen laupeudensisarten joukko jatkoi innokkaana työskentelyään, ommellen, kutoen, vieläpä käytettyjä vaatteitakin keräten, jotka hallituksen laivoilla kuljetettiin Euroopan hädänalaisille jaettavaksi. Yhdysvaltain hallitus ryhtyi sodan jälkeen lieventämään sodassa kärsineitten kansain nälänhätää tekemättä isoa erotusta liittolais- ja viholliskansain välillä. Sodan aikana oli hallituksen varastohuoneisiin koottu runsaasti viljaa ja muita ruokatarpeita. Yhdysvaltain ravintohallintoa johti Euroopassa tarmokas Herbert C. Hoover, josta tuli Yhdysvaltain presidentti. Punaisen Ristinkin hankkimat avustusvarat oli sitä tietä jaettava. Siksipä mainitun yhdistyksen naiset alkoivat syystä kyllä sanoa itseään "Hooverin apulaisiksi".

Punaisen Ristin ompeluseurat lakkasivat toimimasta pari vuotta jälkeen maailmansodan Euroopan olojen järjestyttyä. Mutta yhdistyksen työ jatkuu edelleen, vaikkakaan ei niin monipuolisena ja laajana kuin maailmansodan aikana ja pari vuotta sen jälkeen. Missä tulvat, tulipalot, myrskyt, kuivuus tai muut vauriot synnyttävät hätää ja kurjuutta, sinne Amerikan Punainen Risti ulotuttaa auttavan kätensä.

SUOMALAISTEN SOTILAIDEN LUKUMÄÄRÄ. Yhdysvaltain maa-armeijassa ja laivastossa oli maailmansodan viimeisenä vuotena kesällä 1919, tämän kirjoittajan silloin suorittamien vertauslaskelmien mukaan, lähes 10,000 ja sodan päätyttyä noin 11,000 meikäläistä. Osa heistä oli sotakentillä Ranskassa y. m., osa harjoitusleireillä joko Euroopassa tai Amerikassa. Sodassa kaatuneiden, sairaaloissa ja leireillä kuolleiden suomalaisten luku saattaa nousta seitsemäänsataan.

SUOMALAISIA UPSEEREJA. Ennen maailmansotaa oli Yhdysvaltain maa-armeijassa ja laivastossa vain harvoja suomalaissyntyisiä upseereja. Ensimmäisiä oli konttoristi Otto W. Granlund, joka yhtyi armeijaan v. 1898. Hän kohosi jo ennen maailmansotaa luutnantiksi, sodan aikana hänet ylennettiin kapteeniksi ja majuriksi, mikä arvo hänellä on nykyäänkin. Viime vuosina hän on ollut sotaviraston upseeri- ja sotilasfinanssikoulun opettajana ja johtajana (commandant). Majuri A. Kuusela on myöskin varhaisimpia tämän maan suomalaissyntyisiä upseereja. Hän oli maailmansodan aikana kapteenina Yhdysvaltain esikunnassa Ranskassa. Nykyään hän täysinpalvelleena ja ikänsäkin puolesta nauttii eläkettä. Maailmansodan päätyttyä kohosi kolmaskin suomalainen majuriksi, nimittäin tohtori H. Runo. Erikoislääkärinä hänellä oli maailmansodan aikana Yhdysvaltain sotapalveluksessa sairaalan johtajana kapteenin-

arvo. Erotessaan hallituksen palveluksesta hän sai astetta ylemmän sotilasarvon.

Maailmansodan aikana koulutettiin melkoinen joukko upseereja opettajiksi harjoitusleireille ja osastojen johtajiksi. Joukko Amerikan suomalaisiakin kohosi tätä tietä upseereiksi. Yleisenä sääntönä näkyi olleen, että yliopistosivistyksen saaneet insinöörit, lakimiehet y. m., kun yhtyivät Yhdysvaltain sotaväkeen, pantiin muutamia viikkoja kestäviin upseerikouluihin ja suoritettuaan silloin vaaditun tutkinnon korotettiin luutnanteiksi, tavallisimmin toiseksi, joka vastaa Suomessa aliluutnanttia. Siitä moni nousi arvossa ensimmäiseksi luutnantiksi ja kapteeniksikin. Sotaväkeen yhtyneet lääkärit saivat kohta joko luutnantinarvon taikka ansioituneimmat kapteeninarvon ja lähetettiin joko harjoitusleirien yhteydessä oleviin sotilassairaaloihin taikka Ranskan sotakentille.

Suomalaisista luutnanteista mainittakoon Kaarlo Ahlgren, Axel U. Axelson, Irving Th. Field, Alvin E. Granlund, Johan Hario, Arthur Hurja, Albert N. Into, Edwin G. Into, John Johnston, George Järvin, John H. Järvin, Arnold Koskinen, Arvid W. Lehti, Einard Leeberg, Arthur Martois, Mathew Mattson, William J. Mattson, J. J. Myllymäki, A. S. Peterson, Wm. Rahja, W. D. Salo, Frank M. Talus, Arthur Tingman ja komentava laivastonluutnantti Chas. Kero (liittynyt Yhdysvaltain sotaväkeen jo ennen maailmansotaa) sekä sodan jälkeen luutnanteiksi kohonneet U. R. Merikangas, Mikko Liekari ja lentoluutnantti J. Kulju (kuoli tapaturmaisesti). Edellämainittujen joukossa on lääkärejä, insinöörejä, lakimiehiä y. m.

Kapteeninarvon saaneita ovat tohtorit Paul Kolander, George Korby ja John Saari, lakimies Oscar A. Ahlgren, merikapteeni Hj. Westerberg, lentoupseerit John Wm. Singer ja Matti A. Nieminen, viimeksimainittu ylennetty tänä vuonna kapteeniksi, sekä jalkaväessä nykyään palveleva Bruno L. Henderson. Majoitusmestari John J. Johnson ja hallituksen tiedonantotoimiston suomalaisen osaston johta-

ja, lakimies Chas. Hirsimäki luokitettiin myöskin upseerikuntaan, jälkimmäinen kapteenin arvoisena, mitä arvoa ei kuitenkaan virallisesti ehditty hänelle antaa, kun sota loppui ja joukot hajoitettiin.

Useat suomalaiset osoittivat taisteluissa ja muuallakin sellaista urhoollisuutta, kykeneväisyyttä y. m., että heille jaettiin ylimpiäkin kunniamerkkejä ja muita arvonosoituksia. Harvinaisen sankarimaineen saavutti ylilaivuri Karl Victor Kyrklund, kotoisin Helsingistä. Hänen ansioluettelossaan oli jo Amerikan-Espanjan sodasta useita urotöitä, ja maailmansodan aikana hän osoitti aivan harvinaista rohkeutta. Niinpä hän neljän toverinsa kera pelasti lokak. 7 p. 1918 10,000 amerikkalaisen sotilaan hengen. Torpedoita kuljettava sotalaiva Downess ja suuri linjalaiva Aquitania, lastinaan 10,000 sotilasta, kulkivat samaa laivareittiä, torpedolaiva jonkin matkaa edellä. Ankarassa merenkäynnissä pääsi Downess-laivan kannelta irtautumaan ja putoamaan mereen muutamia ladattuja torpedoja. Jos nopeakulkuinen, raskaslastinen Aquitania olisi ajanut niiden päälle, ne olisivat lauenneet ja tuhonneet laivan miehineen. Rohkeudestaan ja neuvokkuudestaan tunnettu Carl Kyrklund, joka silloin palveli torpedolaivassa, sai tehtäväkseen siirtää torpedot laivalinjalta. Työ oli tavattoman vaarallinen ja vaikea. Saatiin taistella aaltojen kanssa, oli saatava kiinni raskaat torpedot. Kuitenkin Kyrklund siinä tehtävässään onnistui, ja niin sotilaita kuljettava laiva oli pelastettu. Tämä sankarityö olikin Kyrklundin suurimpia ja samalla viimeinen. Hän loukkaantui, jollakin lailla raskas esine löi hänen rintaansa ja kylkiluihinsa. Siitä iskusta tuonnempana kehittyi tauti niin vakava, että se vei sankarillisen suomalaisen hautaan San Diegossa, Cal. v. 1930. Kun amerikkalaiset sanomalehdet kirjoittivat hänen lukuisista mainetöistään, ne eivät jättäneet mainitsematta sitäkään, että hänellä on urotöittensä muistona viisitoista kunniamerkkiä.

XVIII.

SUOMALAISTEN LOJAALISUUSKYSYMYS.

Vaikka Amerikan suomalaiset sotavuosina osallistuivat sangen ansiokkaasti niiden tehtävien suorittamiseen, joita Yhdysvaltain hallitus asetti sekä tässä maassa syntyneille että siirtolaisille, niin sittenkin erinäisten tapahtumain ja asioitten vuoksi suomalaisten lojaalisuus joutui hallitusviranomaisten taholla kyseenalaiseksi, joskus sangen vakavastikin, mihin vaikuttivat etenkin seuraavat kaksi seikkaa:

1) Kun Suomi Venäjän tsaarivallan kukistuttua itsenäistyi ja kohta sen jälkeen sisällissodan puhjettua kansallismielinen väestö kukisti osittain saksalaisten joukkojen avulla sosialistien terrorin eli punakapinan, syntyi ajatus muodostaa Suomesta kuningasvalta ja kutsua joku saksalainen prinssi hallitsijaksi, joka sitten valittiinkin. Suomen olot eivät kuitenkaan tuntuneet valitusta kuninkaasta lupaavilta, koskapa hän kieltäytyi tarjotusta kruunusta. Sillä välin pääsi ylivoimaiseksi tasavaltaisen hallitusmuodon vaatimus. Sellainen hallitusmuoto sitten vakiintuikin. Yhdysvallat, jotka olivat sodassa Saksaa vastaan, eivät katsoneet suopein silmin Suomen nuoren valtakunnan ja tuon maan ystävyyssuhteita, vaan jopa luokittivat Suomen Saksan liittomaaksi. Amerikan suomalaiset joutuivat sangen vaikeaan, aivan omalaatuiseen, kyseenalaiseen asemaan.

2) Toinenkin seikka samoihin aikoihin lisäsi hallituksen epäluuloista suomalaisiin suhtautumista, nimittäin sosialistien ja kommunistien hallitusvastaiset mielenosoitukset, työlakot y. m. selkkaukset. Lännen valtioissa, joissa suuri

joukko meikäläisiä kaivosmiehiä ja metsätyöläisiä kuului jäseninä kommunistiseen "I. W. W."-liittoon, tapahtui sanotun liiton toimesta yllättäviä mielenosoituksia ja lakkoja, joihin tietenkin suomalaisetkin osallistuivat. Hallituksen täytyi toisinaan käyttää voimaansa järjestyksen palauttamiseksi. Venäjältä levinnyt "bolshevismi" hurmasi meikäläisiä sosialisteja ja kommunisteja, varsinkin maan keski- ja itäosissa. Sosialistiset sanomalehdet harjoittivat häikäilemätöntä kiihoitustyötä, puhujat pauhasivat kokoushuoneissaan ja kaduilla, ja punaista lippua kannettiin juhlasaattueessa. Hallitus katsoi asiakseen hillitä ilmeisesti vallankumouksellista kiihoitustyötä, vieraskieliset sanomalehdet joksikin aikaa asetettiin sensuuriin y. m. Erityisemmin suomalaisten hallitusvastaista kiihoitusta oli huomattavissa Hancockissa, Mich., missä punaista lippua kadulla kuljetettiin ja julkeasta anarkisesta puheestaan eräs kansalaisemme vangittiin. Fitchburgissa myöskin pidätettiin sosialistilehden toimittajia, toiset lyhyemmäksi, toiset pitemmäksi aikaa. Amerikan suomalaisilla sosialisteilla ja kommunisteilla ilmestyi sodan aikana kolme päivälehteä, puhumattakaan monenlaisista viikko- ja kuukausijulkaisuista. Ei ole ihmettelemistä, että siirtokansaamme Amerikan hallitus suhtautui hyvin epäluuloisesti, jopa katsoi sen kuuluvan epälojaalisiin kansallisuuksiin.

LOJAALISUUSKOKOUKSET. Amerikan suomalainen kansallismielinen väestö ei saattanut hallitusvastaista vallattomuutta toimettomana katsella. Uuden isänmaan lait, laitokset ja hallitus olivat monelle tulleet rakkaiksi, he tiesivät ja tunsivat olevansa elimellisesti juurtuneina tähän maahan. Siksipä Amerikan tähtilipun häväisy loukkasi syvästi heidän mieltään. Kansallismieliset suomalaiset, joihin lukeutuivat seurakuntalaiset, raittiusväki, kalevaiset y. m., ryhtyivät toimeenpanemaan niin sanottuja "lojaalisuuskokouksia", joissa tulkittiin ja vakuutettiin Amerikan suomalaisten enemmistön olevan uskollista ja lojaalista Yhdysvaltain

laeille, hallitukselle ja tähtilipulle. Huomattavimmat noista kokouksista pidettiin seuraavissa suomalaisasutuskeskuksissa:

Duluthissa, Minn. marrask. 11 p. 1917 oli kansalaiskokous, jota on pidettävä alallaan uranuurtavana. Siihen osallistui kansallismielistä väestöämme Minnesotasta, Michiganista ja Wisconsinista. Innostavia lojaalisuutta tulkitsevia puheita pitivät lakimiehet J. O. Larson ja V. Gran, pastori H. Sarvela ja liikemiehet J. Mattinen, J. E. Porthan, Carl Salminen, P. Raatama, J. H. Jasberg ja kiinteistömies Condrad Mattson. Kokouksessa laadittiin seuraavat ponsilauseet, jotka lähetettiin useihin amerikkalaisiin ja suomalaisiin sanomalehtiin painettavaksi:

"Me tuomitsemme epäisänmaallisuuden, kapinoimisen ja epälojaalisen toiminnan, joka ilmenee "I. W. W.:n" liikkeessä ja sosialisti-osastoihin kuuluvien kansalaistemme keskuudessa. Olemme pahoillamme siitä, että suomalaiset agitaattorit kylvävät kiihoittavaa ja hallitusvastaista siementä siinä määrässä, että ovat onnistuneet organiseeraamaan maalle petollisia järjestöjä. Me vilpittömästi tulkitsemme toiveemme siitä, että ne suomalaiset, jotka ovat liittyneet jäseniksi hallitusvastaisiin järjestöihin, tulevat huomaamaan näitten järjestöjen olevan heille itselleen vahingoksi, valtiollisesti vaarallisiksi ja häpeäksi Amerikan suomalaiselle kansallisuudelle. Tänä kriitillisenä aikana me uudistamme sitoumuksemme ja tunnustamme horjumattoman lojaalisuutemme ja uskollisuutemme tämän uuden kotimaamme laeille ja laitoksille."

Duluthin johtavat amerikkalaiset sanomalehdet antoivat suomalaisten lojaalisuuskokouksesta kauniin tunnustuksen. The Herald-niminen päivälehti päättää kokouksesta kirjoittamansa selostuksen seuraavalla lausunnolla: "Suomalaiset näin ollen eivät kokonaisuudessaan välinpitämättömästi suhtaudu niihin velvollisuuksiin, joita uusi isänmaa heiltä vaatii".

Red Loge'issa, Mont. oli suomalaisilla lojaalisuuskokouksensa jouluk. 16 p. 1917, ja siihen osallistui 700 henkeä, mikä luku on pidettävä pienehkön kaivoskaupungin oloihin katsoen saavutuksena. Kokouksessa laadittiin seuraavan sisältöinen kirje, joka lähetettiin Yhdysvaltain hallitukselle: "Me, tämän kokouksen lukuisain osanottajien kautta, tahdomme lausua tuomiomme niille harvalukuisille suomalaisille, jotka kokemattomuudessaan ovat erehtyneet velvollisuuksiensa täyttämisessä tämän maan laeille. Me emme hyväksy, emmekä tule sallimaan Tasavaltaa halveksivan pienen vähemmistön epälojaalista toimintaa. Albert Budas, A. S. Karvonen, John Pietilä, Mikko Jokisalo ja Matti Erkkilä."

Suomalainen Kansallis-Raittius-Veljeysseura Crystal Fallsissa, Mich. heinäk. 10—12 p:nä 1918 pitämässään vuosikokouksessa laati ja lähetti Yhdysvaltain presidentille seuraavansisältöisen kirjeen: "Suomalainen Kansallis-Raittius-Veljeysseura, 31:ssä vuosikokouksessaan edustajainsa yksimielisen päätöksen nojalla tahtoo täten vakuuttaa Amerikan suomalaisen raittiusväen uskollisuuden Yhdysvaltain hallitukselle, ja ovat valmiit edelleenkin auttamaan hallitusta kaikilla mahdollisilla keinoilla ja uhrauksilla näinä koettelemuksen päivinä." Kirjeen allekirjoittajat: Frank Mattson, Victor Kuusisto ja B. W. Rautanen.

Ohion, Pennsylvanian ja West Virginian suomalaisten yhteisiltä laulu- ja soittojuhlilta Warrenista, Ohiosta lähetettiin kesällä 1918 presidentti Woodrow Wilsonille lojaalisuusadressi: "Viettäessämme seitsemättä laulu- ja raittiusjuhlaamme, jossa tuhatlukuinen juhlayleisö edustaa kahtakymmentätuhatta Ohiossa, Pennsylvaniassa ja West Virginian valtioissa asuvaa suomalaista, valtavasti innostuneina vakuutamme uskollisuutemme ja myötämukaisuutemme Yhdysvaltain presidenttiä ja hallitusta kohtaan. Evert Määttälä, Johan Salmen, Yrjö Sjöblom ja Theodor Närhi."

Idän suomalaisten raittiusjuhlilta lähetettiin samana kesänä lojaalisuutta uhkuva ja vakuuttava kirje Yhdysvaltain

hallitukselle. Samoin myöskin Kansalliskirkkokunnan Ashtabula Harborissa, Ohiossa heinäk. 1 ja 2 p:nä 1918 pitämässä kirkolliskokouksessa laadittiin ja lähetettiin Yhdysvaltain presidentille lojaalisuussähkösanoma.

AMERIKAN SUOMALAINEN LOJAALISUUSLIITTO. Siinä Duluthissa, Minn. pidetyssä kansalaiskokouksessa, josta edellä on kerrottu, perustettiin myöskin varsinainen lojaalisuutta tehostava yhdistys eli liitto, jonka säännöissä sen tarkoitus määritellään seuraavasti: "Kasvattaa amerikalaistuneissa kansalaisissamme isänmaallisuuden henkeä; tehdä amerikalaisille tunnetuksi kansamme harrastuksia Amerikan hyväksi; suojella kansalaistemme oikeuksia" j. n. e.

Amerikan Suomalaisen Lojaalisuusliiton tehtävä tähtäsi niiden toimenpiteiden tehostamiseen, joilla voitiin vakiinnuttaa Amerikan suomalaisten kansallisluottoa viranomaisten keskuudessa ja kohottaa kansallisuusmainettamme amerikkalaisten piireissä, joissa se viime vuosina, pääasiallisesti sosialismin kiihoitustyön vaikutuksesta oli painunut alemma sitä tasoa, jolla se oli ollut ennen maailmansotaa. Tämän kulttuurikasvatuksen lisäksi Lojaalisuusliitto tunsi velvollisuudeksensa kaikin oikeudellisin ja sopivin keinoin toimia siihen suuntaan, että siihen aikaan puutetta kärsivä Suomi saisi Amerikasta viljaa ja ruokatarpeita, niinkuin monet muutkin puutetta kärsivät Euroopan kansat.

Amerikan Suomalaisen Lojaalisuusliiton edustajia kokoontui Suomen asian vuoksi Chicagoon, Ill. lokak. 11 p. 1918. Tuohon monessa suhteessa tärkeään kokoukseen osallistuivat Charles Brant ja Kalle Potti, Nikolai Johnson, pastori E. Määttälä, Alma Lipsanen ja Jussi Hinkkanen Ohiosta, pastori Kalle Mäkinen New Yorkista, pastori J. Wargelin, Emil Mikkilä, Antti Sund, Oskari Koski ja Erick Nieminen Illinoisista, pastori D. A. Samanen, Johan Kuivinen, Johan Simonson, tohtori H. Holm, Mikko Skyttä, John Olson ja Fabian Tolonen Michiganista, lakimies O. J. Larson, toimittaja Carl Salminen ja John Porthan Minne-

sotasta. Sitäpaitsi kokoukseen saapuivat myös Yhdysvaltain tiedonantotoimiston päällikkö Edvin Björkman, saman osaston johdolla toimivan Lincoln Loyalty League'in suomalaisen osaston sihteeri J. H. Jasberg ja Suomen senaatin Amerikassa oleva elintarveasian valvoja ja edustaja P. J. Valkeapää. Kokouksen ensimmäisiä päätöksiä oli Lincoln Loyalty League'in hyväksyminen koko maata käsittäväksi lojaalisten suomalaisten yhteiseksi järjestöksi, niin että Suomalaisen Lojaalisuusliiton työ ja toiminta siitä lähtien suoritettiin Lincoln Loyalty League'in johdolla ja nimessä. Pastori Mäkinen ja herra Valkeapää arvelivat, että New Yorkissa toimiva Finland Constitional League mahdollisesti voi lakkauttaa erityistoimintansa ja liittymällä Lincoln Loyalty League'iin jatkaa Suomen asian valvomis- ja tehostamistehtävätään.

LINCOLN LOYALTY LEAGUE versoi amerikkalaisesta maaperästä. Muittenkin Yhdysvalloissa asuvien kansallisuuksien keskuudessa ilmeni epälojaalisuutta ja hallitusvastaista menettelyä. Niidenkin lojaalinen väestö ilmaisi eri tavoin ja toimenpitein uskollisuutensa Amerikan hallitukselle. Nämä seikat aiheuttivat ennen tuntemattomat amerikkalaistuttamistoimenpiteet ja "americanization" tuli ajan tunnussanaksi. "Valistaa jäseniään kansallisoikeuksien ja velvollisuuksien tuntemisessa ja kasvattaa horjumatonta uskollisuutta Yhdysvaltoja kohtaan", sanotaan Lincoln Loyalty League'in säännöissä. Suurin piirtein katsoen Lincoln Loyalty League huolsi eri kansallisuuksien oikeuksia ja samalla kasvatti siirtolaisten keskuuteen amerikkalaisuutta, etenkin uskollisuutta hallitukselle ja maan laeille. Mutta samalla se tehosti siirtolaisten toisiinsa sulautumista saman kansallishengen ja kielen viljelyksen avulla. Se oli suunniteltu Amerikassa asuvien eri kansallisuuksien jättiläismäiseksi sulatusuuniksi.

Lincoln Loyalty League'in suomalainen osasto järjestettiin syksyllä v. 1917. Sillä oli keskusvirastonsa Chicagossa

ja se oli elimellisessä yhteydessä samannimisen amerikkalaisen pääliiton kanssa. Parin vuoden aikana syntyi suomalaisille asutuksille paikallisia Lincoln Loyalty-liittoja, ja kun ne olivat parhaimmillaan, kuului niihin yhteensä noin kolmetuhatta jäsentä . Sodan päätyttyä ja olojen palauduttua entisiin rauhallisiin uomiinsa, lakkasi myöskin Lincoln Loyalty League'in varsinainen, voimaperäinen toiminta, samoin lojaalisuusliitot.

XIX.

SIIRTOKANSAMME YRITTEITÄ SUOMEN AUTTAMISEKSI.

SUOMEA UHKAA VILJAN JA MUIDEN RUOKAVAROJEN PUUTE. Suomi ei ole milloinkaan voinut kasvattaa viljaa niin paljon, kuin se tarvitsee oman kansan elatukseksi. Säännöllisissäkin oloissa sen on täytynyt ostaa viljaa ulkomailta suunnilleen sama verta, kuin oma maa on tuottanut. Lisävilja on tuotettu etenkin Venäjältä.

Maailmansodan aikana Suomi ei saanut hankituksi paljon viljaa ulkoapäin. Venäjä, josta se oli tottunut sitä ostamaan, lähetti sotavuosina sinne runsaasti sotaväkeä, jolle tosin toimitettiin kotimaastaan muonavaroja, mutta joka kulutti melkoisesti Suomenkin niukkoja ruokavaroja. Sotaväen tarpeeksi ostettiin ja teurastettiin Suomen karjaa, niin että siitä syystä liha, maito ja meijerituotteet vähenivät. Suomen itsenäistymisestä kyllä seurasi se, että venäläinen sotaväki joko muuten poistui tai ajettiin maasta, mutta silloin ruokavarat olivatkin jo kuluneet vähiin.

Suomen hallitus oli täysin tietoinen vallitsevasta pulasta ja tilasi kesällä 1917, jo vähää ennen maan irtaantumista Venäjän holhouksesta, 40,000 tonnia viljaa Amerikasta maksaen sen etukäteen kullassa. Laivojen puutteen ja muiden syiden tähden viipyi ostetun viljan lähettäminen viikosta viikkoon, ja lopuksi Yhdysvaltain hallitus katsoi, että sen oli pakko militarisista syistä takavarikoida Suomen ostamat jauho- ja viljavarat. Samana talvena, jolloin Suomi itsenäistyi, lähetettiin sieltä Yhdysvaltoihin kolme henkilöä, joilla kullakin oli oma tehtävänsä. Tohtori Kaarlo Ignatius toimi ostetun viljan perillesaattamiseksi, professori Julius

Reuter tärkensi Suomen itsenäisyyden tunnustamista ja liikemies P. J. Valkeapää hankki erilaisia ruokatarpeita, sokeria, silavaa y. m. Muutamien kuukausien kuluttua ensinmainitut kaksi, juuri mitään aikaansaamatta, palasivat synnyinmaahansa. Suomen asiain huolto jäi hetkeksi yksinomaan Valkeapään hartioille.

AMERIKAN SUOMALAISET TARTTUVAT ASIAAN. Suomea uhkaava nälänhätä liikutti siirtolaisia, kuten kuvaa heinäk. 10 p. 1917 Amerikan Suomettaressa julkaistu, tohtori J. K. Nikanderin laatima seuraavansisältöinen avunhuutokirjoitus: "Ikäviä tietoja sekaantuu niihin iloisiin uutisiin, joita olemme saaneet synnyinmaastamme Suomesta. Valtiolta on pyydetty lupaa saada avustusta nälkävuoden varalta. Ja minkälaista apua? Lupaa saada ruunun metsistä ottaa pettua leivän lisäksi! — — — Pitäisikö synnyinmaamme Suomen taas joutua nälänhädän kouriin pahoin runneltavaksi. Sota riehuu, nälkä näännyttää, kenties vielä rutto alkaa raivota."

"Mutta emmekö me Amerikan suomalaiset voisi toimittaa jotakin avustusta kotimaallemme? Olemmehan me ennen voineet. — — — Eilen kohtasin köyhän Otter Laken farmarin, joka päätti ryhtyä keräystyöhön heti ja panna vähistä varoistaan yhden dollarin aluksi. — — — Jäähyväisiksi hän vielä hartaasti muistutti: 'Älkää nyt suinkaan unohtako kirjoittaa asiasta Amerikan Suomettareen!' — — — Köyhempi pankoon dollarin, varakkaampi enemmän, mikä viisi, mikä kymmenen, mikä viisikymmentä, mikä sata dollaria, kukin varainsa mukaan. Oi veljet ja sisaret, saman Suomi-äidin lapset! Joutukaamme!"

Epätietoisuus siitä, saatiinko koottuja ruoka-, vaate- y.m. varoja lähetetyiksi Suomeen, vaikutti sen, että yleinen avunkeräys meikäläisten keskuudessa jäi sillä kertaa suorittamatta. Yksityiset koettivat sitä runsaammin synnyinmaassaan asuvia omaisiaan, sukulaisiaan ja ystäviään autella.

Saamatta paljonkaan ulkopuolista apua Suomen kansa koetti tulla talvikauden 1917—1918 toimeen niillä vilja- ja

ruokavaroilla, joita saatiin omasta maasta kesällä 1917. Lisättiin viljaan petäjänkuorta ja jäkäliä, varsinkin Pohjanmaalla. Supistettiin päivittäisiä leipä- ja ruoka-annoksia, vieläpä kärsittiin nälkääkin. Heikommat kuolivat.

Kaiken sen lisäksi puhkesi Suomessa tammikuussa 1918 nelikuukautinen sisällissota. Sen tuoksinassa tuhottiin jo ennestään niukkoja ruokavaroja, sillä pakenevat joukot mieluummin hävittivät muonastonsa, kuin jättivät sen voittajille. Myöskin maatyöt kärsivät sodasta. Toisin paikoin jäivät kevätkylvöt kokonaan tekemättä, toisin paikoin puuttui siementä ja riittävää työvoimaa. Niukan kevätkylvön tuloksena oli syksyllä 1918 se, että korjattiin entistä pienempi sato.

Tuntiessaan tilan vakavuuden Suomen uudestijärjestynyt hallitus otti maan viljavarat talteen ja jakoi niitä tasapuolisesti pieninä annoksina kaikille, että kansa jotenkuten pysyisi hengissä, kunnes saataisiin lisäviljaa ulkomailta. Ja ainoa maa, joka siihen aikaan saattoi ruokavaroja ulkomaille jakaa, oli Amerikka. Sen antamasta avusta riippui myöskin Suomen kohtalo.

Amerikan suomalaisten sydämenasiana oli isiensä maan avustaminen keinoin ja tavoin, jotka näyttivät heistä oikeutetuilta ja sopivilta. He tiesivät, että Amerikan hallitus kykeni pelastamaan Suomen kansan nälkäkuolemasta. Meikäläisten toimenpiteet kohdistettiinkin siihen suuntaan, että Yhdysvaltain hallitus saataisiin liittämään Suomi niiden maiden joukkoon, jotka nauttivat Amerikan runsasta apua. Siinä tarkoituksessa Amerikan Suomalaisen Lojaalisuusliiton lähetit lakimies O. J. Larson ja liikemies J. H. Jasberg kävivät kesällä 1918 Washingtonissa, Yhdysvaltain hallitusviranomaisten puheilla. Heidän käynnistään liitämme heidän sanomalehdissä julkaisemastaan selostuksesta seuraavan otteen:

"Halu auttaa Suomea saamaan ruokaa ja säilyttämään vapautensa sai allekirjoittaneet muutama päivä sitte läh-

temään Washingtoniin. Tarkoituksemme oli saada selville, jos mahdollista, minkä tähden viljan takavarikoiminen on yhä vielä voimassa ja miksi Yhdysvaltain hallitus kieltäytyy tunnustamasta Suomen itsenäisyyttä? Meillä oli sangen vähän toivoa saada mitään huomatumpaa aikaan syntymämaamme hyväksi, mutta kumminkin velvollisuutemme oli tehdä yritys avustamisiin."

"Ennenkuin menimme maan pääkaupunkiin, matkustimme New Yorkiin saadaksemme mr. P. J. Valkeapäältä ja muilta New Yorkissa olevilta Suomen ystäviltä kuulla, mitä uusia tietoja oli saapunut Suomen taloudellisista ja poliittisista suhteista. Saimme New Yorkissa kuulla, että minkäänlaisia luotettavia tietoja ei Suomesta oltu hiljakkoin saatu. Jatkoimme matkaamme Washingtoniin, seurassamme mr. Valkeapää, ainoa Yhdysvalloissa jälellä oleva Suomen hallituksen edustaja."

"Washingtonissa olevien persoonallisten ja poliitillisten ystäviemme välityksellä olimme tilaisuudessa pääsemään valtiosihteeri R. Lansingin puheille. Hyvin ymmärrettävistä syistä me emme ole oikeutetut julkaisemaan hänen vastaustaan, mutta me voimme vakuuttaa suomalaisille sekä tässä maassa asuville ja Suomessa oleville, että Yhdysvaltain hallitus tuntee ystävällistä mieltä Suomea kohtaan ja että tämä maa tulee tekemään kaiken voitavansa Suomen kansan auttamiseksi, sopusointuisesti kumminkin, kuten on ymmärrettävä, että tämä sota saadaan onnelliseen ja pikaiseen loppuun."

"Mr. R. Lansing ohjasi meidät niiden valtio-departmentin virkailijoiden luo, joiden hallussa erityisesti oli Suomen asioiden valvominen. He antoivat meille tilaisuuden yksityiskohtaisesti selittää syyt, miksi viljan takavarikoiminen tulisi peruuttaa ja miksi Yhdysvaltain hallituksen tulisi ilmaista Suomen kansalle tämän maan tarkotuksen olevan taata Suomelle vapaus ulkoapäin tulevan hallinnon alaisuudesta, niin hyvin Venäjän kuin Saksankin. Mielihyvällä saatamme vakuuttaa, että me uskomme voivamme esittää

Suomen kysymyksen siltä kannalta, jolta he siihen saakka eivät olleet perinpohjin harkkineet. Meitä pyydettiin esittämään asiamme Suomen suhteen kirjotetussa muodossa, niin että meidän näkökantamme olisi helpommin käytettävissä Suomen asiaa koskevissa konferensseissa. Luonnollisesti me mielihyvällä käytimme näin tarjottua tilaisuutta hyväksemme saattaa pysyvään muotoon säilytettäväksi virastoissa vetoumuksemme Suomen hyväksi."

SUOMEN PERUSTUSLAILLINEN LIITTO AMERIKASSA (The Finland Constitutional League of America) perustettiin New Yorkissa v. 1918 alkupuolella. Liiton tarkoituksena oli kirjallisuuden ja esitelmien avulla antaa Suomesta oikeita tietoja, koettaa saada aikaan mahdollisimman läheistä yhteyttä Suomen laillisen hallituksen ja Amerikan hallituksen välillä, tehdä Suomen asia tunnetuksi amerikkalaiselle yleisölle ja antaa moraalista kannatusta pyrkimyksille, joiden tarkoituksena on säilyttää Suomi tasavaltana, täydellisesti vapaana ulkomaisista sekaantumisista.

Suomen Perustuslaillisen Liiton toimesta julkaistiin ansiokkaasti toimitettua, valtiollisia asioita käsittelevää, englanninkielistä "The Finland Sentinel" kuukausijulkaisua. Liiton johtomiehistä merkittäköön Suomen asioita Amerikkaan valvomaan lähetetty maisteri Akseli Rauanheimo ja ylikonsuli A. Solitander. Siihen kuului meikäläisten vaikuttavimpia ja huomatuimpia miehiä, etenkin New Yorkista ja Idän valtioista. Liitto oli kosketuksessa Lojaalisuusliiton kanssa, yhdessä valvoen ja huoltaen Suomen asioitten kehittymistä siihen suuntaan, että nuori tasavalta saisi sekä valtiollisen tunnustuksen että myöskin tarvittavia viljavaroja Amerikasta.

Amerikkalaisessa korkeakoulussa opettajana toimiva, suomalaissyntyinen professori Herman Montaque Donner Suomen Perustuslaillisen Liiton lähettinä sai tilaisuuden tavata Yhdysvaltain presidenttiä Woodrow Wilsonia heinäk. 4 p. 1918 ja esittää hänelle Suomen asioita. Samalla

hän pyysi presidentin myötävaikutusta ja apua siihen, että Suomi saisi mahdollisimman pian viljaa ja ruokatarpeita Amerikasta.

UUSIA OTTEITA SUOMEN AUTTAMISEKSI. Vuosi 1918 oli loppupuolellaan, ja talvi oli tulossa. Yhdysvaltain hallitus ei osoittanut erityisempää kiirettä viljan lähettämisessä Suomeen eikä sen itsenäisyyden tunnustamisessakaan. Syynä tiedettiin olevan Suomen läheiset suhteet Amerikan vihollismaahan Saksaan. Mutta viimeksimainittu este saatiin poistetuksi, kun Suomen valtiopäivät hylkäsivät kuninkuuden ja äänestivät tasavaltaisen hallituksen noudattaen syvien rivien toivomusta. Suomen Saksasta tekemä pesäero antoi Amerikan suomalaisille suuremmat toimintamahdollisuudet isiensä maan auttamiseksi. Samalla he saivat myöskin uutta toivoa siitä, että Yhdysvaltain hallitus ei ollut jättävä Suomea osattomaksi siitä avusta, jota se runsaskätisesti antoi Euroopan kansoille.

Amerikan suomalaisten edustajia kokoontui yhteisneuvotteluun Chicagoon, Ill. lokak. 11 p. 1918. Tähän monessa suhteessa tärkeään kokoukseen osallistui edustajia Amerikan Suomalaisesta Lojaalisuusliitosta, Lincoln Loyalty League'ista ja New Yorkissa toimivasta Suomen Perustuslaillisesta Liitosta, joiden nimet ovat mainittuina Lojaalisuusliittoa käsittelevässä osassa. Kokouksen tärkeimpänä asiana oli viljan ja ruokatarpeiden saaminen Suomeen. Sillä vaikkakin sen itsenäisyyden tunnustaminen pidettiin myöskin tärkeänä, käsitettiin kuitenkin, että Suomen kansan pelastamiseksi nälkäkuolemasta tarvittiin mitä nopeinta apua. Kaikki puheenvuorot tähtäsivät samaan suuntaan. Tuntui kuin olisi koko siirtokansamme sydän Suomelle sykkinyt ja yhteinen avunhuuto suunnattu Amerikan hallitukselle, jolta mahdollisimman pikaista apua toivottiin. Lincoln Loyalty Liiton esimiehen mr. Björkmanin esityksestä ja sen ohjeita noudattaen valittiin kolmimiehinen lähetystö niin pian kuin suinkin matkustamaan Yhdysvaltain pääkaupun-

kiin, hankkimaan siellä, jos mahdollista, pääsy presidentin puheille ja esittämään Suomen huutava nälänhätä niille hallitusviranomaisille, jotka valvoivat ja hoitivat Amerikan avustustyötä ja ruokatavarain jakelua Euroopassa. Lähetystö velvoitettiin myöskin esittämään Amerikan suomalaisten harras ja vilpitön toivomus, että Yhdysvallat tunnustaisivat Suomen tasavallan itsenäisyyden.

Kokouksessa laadittiin myöskin Suomen auttamisponsilauseet, jotka päätettiin lähettää Yhdysvaltain hallitukselle, ja sähkötettiin Suomen hallitukselle.

Yhdysvaltain pääkaupungissa valvoivat Suomen asiaa myös niiltä alueilta valitut kongressimiehet, joissa suomalaisia asuu enimmin, nimittäin Clarence B. Miller Pohjois-Minnesotasta ja Frank James Pohjois-Michiganista. Myöskin Suomen hallituksen edustaja, ruokatarpeiden uuttera ja väsymätön hankkija P. J. Valkeapää teki parhaansa maansa viljansaantiasiassa.

SUOMI SAA VIHDOINKIN AMERIKASTA VILJAA JA RUOKATARPEITA. Lakimies O. J. Larson, joka Yhdysvaltain pääkaupungissa olevien poliittisten ystäviensä välityksellä tehokkaasti valvoi viljan lähettämistä Suomeen, sai joulukuun alkupäivinä 1918 kongressimies Clarence B. Milleriltä asian onnelliseen ratkaisuun viittaavan kirjeen:

"Mr. P. J. Valkeapää ja minä teimme muutaman päivän työtä Suomen ruokakysymyksen suhteen ja minä uskon, että menestystä voidaan siinä suhteessa kohtuuden mukaan odottaa. Sinua huvittaa tietää, että me valmistimme kirjelmän, jossa oli selostus koko kysymyksestä ja saimme sen annetuksi presidentille juuri ennen hänen matkaansa Eurooppaan. Valmistimme senjälkeen selostuksen valtiosihteerille ja toisen War Trade Boardille. Mr. Valkeapää on mies, jota on mieluinen tulla tuntemaan, ja hänen kanssaan on hauska olla tekemisessä. Minä olen suuresti ihaillut hänen horjumattomuuttaan ja päättäväisyyttään pysyä lujana, kunnes on saavuttanut päämäärän."

Samaan aikaan saapui mr. Larsonille toinenkin kirje Washingtonista, nimittäin Suomen hallituksen edustajalta P. J. Valkeapäältä. Tästä kirjeestä saatujen tietojen perustuksella mr. Larson kirjoitti suomalaisiin sanomalehtiin seuraavan tiedonannon:

"Joulukuun 3 p. 1918 mr. Valkeapää teki valtiodepartmentille seuraavan esityksen, joka lähetettiin presidentti Wilsonin mukana Yhdysvaltain elintarvepäällikölle, mr. Hooverille, ja jonka esityksen hän myöskin toimitti War Trade Boardille laitettavaksi viipymättä kaapelitietä mr. Hooverille. Esityksen sisältö oli seuraava: 'että hän (Hoover) ottaisi ohjelmaansa Suomenkin, että hän määräisi Suomea varten satatuhatta tonnia erityisesti myllytettyjä ruisjauhoja, niinikään kohtuullisen määrän silavaa ja sokeria lähetettäväksi säännöllisesti aina syyskuuhun saakka 1919, että joku määrä ravinnon saamiseksi nälistyneelle Suomelle ennen joulua voitaisiin etukäteen laittaa niistä varoista, joita on Ruotsissa ja Tanskassa'."

"Joulukuun 9 p. 1918 ilmoitettiin Yhdysvaltain elintarvevirastosta, että samana päivänä oli saatu mr. Hooverilta kaapelitieto siitä, että hän on liittänyt Suomen elintarvejakeluohjelmaan, ja että hän on antanut määräyksen 11,000 tonnia käsittävän viljamäärän viemisestä Suomeen, puolet Tukholmassa, Ruotsissa olevista Amerikan viljavarastoista ja toinen puoli Kööpenhaminasta, Tanskasta; viljan lisäksi 200 tonnia silavaa ja 1,000 tonnia sokeria, ja että edelleenkin lähetettäisiin kuukausittain 10,000 tonnia viljaa y. m. ruokatarpeita Suomeen seuraavan vuoden syyssadon korjuuaikaan saakka. Mr. Valkeapää toivoi voivansa tämän tiedon lähettää Suomeen jouluk. 10 p. Olen vakuuttunut siitä, että tässä maassa asuvat suomalaiset mielihyvällä ottavat vastaan tämän hyvän sanoman. Kunnioituksella O. J. Larson."

Kongressimies Frank James, joka myöskin huolehti siitä, että Suomi saisi ruokatarpeita Amerikasta, sähkötti J. H. Jasbergille Hancockiin, Mich., että elintarvepäällikkö

Herbert Hoover, joka tuntee perinpohjin Suomen hädänalaisen tilan, on hallituksen suostumuksella järjestänyt asiat niin, että Suomi saa jauhoja, silavaa ja sokeria tulevaan syksyyn saakka.

Jouluksi saatiin Suomeen Amerikan ensimmäinen lähetys viljaa ja muita ruokatarpeita. Saatiinpa nisuakin. Ei se annos tosin suuri ollut henkilöä kohden, ainoastaan kolme kiloa kuukaudessa, mutta oman maan niukkojen ruokavarojen lisänä se pelasti Suomen kansan uhkaavasta nälkäkuolemasta. Epäilemättä Suomen kristikansa näki taaskin Jumalan ihmeellisen johdatuksen ja varjeluksen ja kohotti kiitoksensa korkeuteen, samalla siunaten apua antavaa Amerikan kansaa.

MEIKÄLÄISTEN VIIMEINEN YRITYS SUOMEN ITSENÄISYYDEN TUNNUSTAMISEKSI. Isiensä maata rakastavat siirtolaisemme tunsivat suurta kiitollisuutta Yhdysvaltain hallitukselle siitä, että Suomi sai vihdoinkin viljaa ja ruokatarpeita, mutta edelleen painosti mieliä se, ettei Yhdysvaltain hallitus näyttänyt pitävän kiireellisenä Suomen nuoren tasavallan itsenäisyyden tunnustamista, vaikka se oli ollut jo toista vuotta vaikuttamassa ja useimmat hallitukset olivat sen tunnustaneet. Tosin Yhdysvaltain presidentin ja valtiosihteerin Eurooppaan joulukuussa 1919 tekemä matka herätti toiveita, että Suomi saa Lännen suuren tasavallan tunnustuksen, sillä Amerikan presidenttiä pidettiin pienten kansojen oikeuksien puoltajana. Mutta Amerikan suomalaiset eivät voineet olla toimettomina sellaisena tärkeänä aikana, vaan katsoivat velvollisuudekseen tehostaa Suomen itsenäiseksi valtioksi tunnustamista kaikin keinoin, jotka ovat sopusoinnussa arvokkuuden ja oikeudentunnon kanssa, vähääkään tahtomatta loukata Amerikan suuren tasavallan arvoa ja kunniaa.

Chicagossa pidettiin tammik. 3 p. 1919 uusi neuvottelukokous, jonka oli järjestänyt ja kokoonkutsunut Lincoln Loyalty League'in suomalainen osasto. Kokous sai osaksi

virallisenkin leiman, siihen kun osallistui Suomen hallituksen Amerikan-erikoislähetti maisteri Akseli Rauanheimo. Puheenjohtajana toimi tuomari Ch. Jaakkola Calumetista ja kirjurina sanomalehtimies Carl Salminen. Kokouksessa suunniteltiin laajalle ulottuva toiminta Suomen itsenäisyyden julistamisen tehostamiseksi. Siirtokansamme eri asutuksilta kaikkialta Amerikan Yhdysvalloista valittiin satahenkinen Suomen Avustuskomitea (Finland Relief Committee of the Lincoln Loyalty League), jonka tehtäväksi tuli eri paikkakunnilla asuvien suomalaisten keskuudessa edustaa ja tehostaa Lincoln Loyalty League'in toimenpiteitä Suomen asian edistämiseksi. Liiton sihteeri velvoitettiin tekemään lisäyksiä ja muutoksia komitean jäsenluetteloon, sikäli kuin tarve vaati, sillä kokouksessa valittua suurkomiteaa ei pidetty läheskään täydellisenä ja kaikkia suomalaisasutuksia edustavana.

Asioiden jouduttamiseksi olivat tohtorit J. Wargelin ja H. Holm laatineet seuraavat ponsipykälät:

1) että tämän kokouksen kirjuri valtuutetaan painattamaan tämän kokouksen pöytäkirja sekä lähettämään se kaikille niille jotka tässä kokouksessa valittiin yleiseen komiteaan, niin kutsuttuun Suomen Avustuskomiteaan.

2) että nämä jäsenet valtuutetaan ryhtymään toimenpiteisiin jäsenien hankkimisessa Loyalty Leaguelle, sekä keräämään vapaaehtoisia lahjotuksia rahastoa varten, jolla kustannetaan pysyvä komitea Washingtonissa, D. C., joka avustaisi Suomen itsenäisyyden tunnustamista, ja että näillä jäsenillä olisi oikeus muodostaa paikallisia komiteoita avustamaan heitä tässä työssä.

3) että tässä kokouksessa valitaan komitea, joka kokoontuu Chicagossa milloin tärkeät asiat vaativat. Tämän toimeenpanevan komitean jäsenluvun tulee olla kymmenen.

Edellämainitut ehdotukset hyväksyttiin, komiteat valittiin ja mitä laajakantoisimpaan toimintaan ryhdyttiin Amerikan hallitukseen tavalla tai toisella vaikuttamiseksi siksi

edullisella tavalla, että se hyväksyisi Suomen itsenäisyyden ja tunnustaisi sen kuuluvaksi valtakuntain joukkoon.

YHDYSVALLAT TUNNUSTAVAT SUOMEN ITSENÄISYYDEN. Niin kunnioitettavaa ja tunnustusta ansaitsevaa kuin onkin Amerikan suomalaisten isiensä maan itsenäisyyden tunnustamisen tehostamisyritteet, emme saa jättää huomioonottamatta, että Suomen valtiomiehet eivät suinkaan olleet tässä asiassa toimettomia, päinvastoin he olivat aivan henkilökohtaisesti kosketuksessa Euroopassa vierailevien Amerikan valtiomiesten kanssa, niin että näillä oli täydet ja selvät tiedot Pohjolan nuoren tasavallan sekä sisäisistä asioista että sen suhteista muihin valtakuntiin. Suomi oli myöskin kokonaan irtautunut Saksan vaikutuksesta, joten oli poistunut se syy, joka oli siihen asti ollut ehkä suurimpana Yhdysvaltain tunnustuksen saamisen esteenä.

Suomen itsenäisyyden tunnustaminen ratkaistiin lopullisesti Pariisissa pidetyssä ulkoministerien neuvottelukokouksessa, jossa monen muunkin maailmansodan aikana ja sen jälkeen itsenäistyneen kansan ja valtakunnan itsenäisyys hyväksyttiin ja tunnustettiin. Yhdysvaltain valtiosihteeri R. Lansing tiedotti Suomen asian seuraavansisältöisellä sähkösanomalla: "Huomioonottaen sen tosiseikan, että Suomen kansa on perustanut edustuslaillisen hallituksen, Yhdysvaltain hallitus julistaa täten tunnustavansa perustetun väliaikaisen hallituksen Suomen hallitukseksi". Päivätty Pariisissa toukokuun 9 päivänä 1919.

SUOMEN HALLITUKSEN EDUSTUS JÄRJESTYY AMERIKASSA. Kun Yhdysvallat tunnustivat Suomen itsenäisyyden, seurasi siitä, että Suomen tasavallan edustajana saapui Yhdysvaltain pääkaupunkiin ministeri A. H. Saastamoinen, joka tottuneena valtiomiehenä synnytti luottamusta ja arvonantoa nuoreen tasavaltaan. Häntä seurasi joitakin vuosia myöhemmin Suomen valtiollisten asiain nykyinen Amerikan-edustaja ministeri A. L. Åström.

Konsulinvirastojemme toimiala ulottuu laajoihin piireihin, vieläpä varsinaiseen siirtokansaammekin, milloin se tulee kosketukseen asioissaan isiensä maassa asuvien kanssa. Ennen Suomen itsenäistymistä siirtolaisten ja muiden ulkomailla asuvien suomalaisten täytyi toimittaa viralliset asiansa Venäjän konsulinvirastojen välityksellä. Suomalaiset olivat "Russian-Finns". Tästä vastenmielisestä nimestä Amerikankin suomalaiset vapautuivat, kun Suomesta tuli itsenäinen valtakunta. Sen ei ole enää tarvinnut perintö- ja muissa virallisissa asioissaan kääntyä Venäjän konsulin puoleen.

Suomen pääkonsulinvirasto asetettiin New Yorkiin, ja sen ensimmäiseksi johtajaksi tuli pääkonsuli A. Solitander, jonka ominaiset liikekyvyt ja kokemus painoivat monessa suhteessa leimansa Suomen pääkonsulinvirastoon. Se ei ainoastaan valvo ulkomailla asuvien suomalaisten etuja ja lakiasioita ja toimita ulkomailla kuolleiden Suomen kansalaisten jättämää perintöä asianomaisille perillisille y. m. Pääkonsulinvirasto valvoo kaupallisiakin etuja, missä sellainen on mahdollista. Nykyinen pääkonsuli on insinööri K. F. Altio. Pääkonsulinviraston lisäksi on Yhdysvalloissa 12 muuta suomalaista konsulinvirastoa.

XX.

SUOMEN JA AMERIKAN SUOMALAISTEN KESKINÄISTÄ VUOROVAIKUTUSTA.

SILLANRAKENTAMINEN.

"Voisi sullekin koittaa aamu,
Sä kansani onneton;
Ei viel' ois aikas ilta,
Jos heimoushenkeä ois.
Vaan syntyä voisi silta,
Mi kansani yhteen tois."

ARVI JÄNNES.

"Kun edellämainittu runoilija puhuu Väinölän lapsia yhdistävästä sillasta, niin hän tarkoittaa yhdyssidettä Suomen ja sen lähellä asuvien heimolaisten välillä. Mutta myöhempinä aikoina on nimitystä 'Suomen silta' alettu myös käyttää, kun on ollut kysymyksessä läheisen yhteyden aikaansaaminen Suomen ja Amerikassa asuvan, nykyään noin puolimiljoonaisen suomalaisen siirtokansan välillä. Kansamme äsken tapahtunut valtiollinen nousu, Suomen kohoaminen itsenäisten valtakuntien joukkoon on antanut tälle sillan rakentamispuuhalle uutta virikettä Atlantin molemmin puolin. Amerikan suomalaisten viimekesäinen (v. 1920), soittokunta 'Louhen' järjestämä vierailu ja retkikunnan sydämellinen vastaanotto kaikkialla Suomessa oli elävänä todistuksena näiden heimolaisten elpyneestä toistensa lähentymisharrastuksesta. Onpa viralliseltakin taholta Suomessa entistä enemmän ryhdytty kiinnittämään huomiota Amerikassa asuvien siirtolaistemme oloihin. Ja että Amerikan suomalaisten taholta tahdotaan persoonallisen kans-

sakäymisen kautta suhteita yhä edelleen lujittaa, sitä osoittaa — — sikäläisten liikemiesten ja laulajien vierailumatka," (kesällä 1921).

"Päämäärä, johon täten pyritään, on siksi suuri, että sen hyväksi kannattaa työtä tehdä. Sillä on vaikea kyllin korkealle arvostella sitä molemminpuolista hyötyä, mikä koituisi, jos Suomessa tehtäisiin Amerikan suomalaisten hyväksi, mikä voidaan, ja nämä taas uusien olojen tuottamien harrastusten ja velvollisuuksien ohella kokonaisena kansallisuutena pitäisivät aina johdonmukaisesti myöskin Suomen etua silmämääränä. Tämän läheisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseksi tulevat varmaan tarpeen erikoiset elimet, toimikunnat . En lähde tässä suunnittelemaan, millaisia niiden tulisi olla ja miten niiden työ olisi järjestettävä. Ne kyllä aikanaan syntyvät, jos niitä tarvitaan. Tärkeintä on saada luja pohja yhteistyölle. Menestyksellinen yhteistoiminta taas aina edellyttää toistensa tuntemista, molemminpuolista luottamusta, kunnioitusta ja arvonantoa. Sitä ei Amerikan ja Suomen välillä vielä ole läheskään niin paljon, kuin toivottava olisi." Näin kirjoittaa v. 1921 Suomi-Opiston entinen opettaja, Imatran yhteiskoulun rehtori, maisteri J. A. Kärkkäinen. ("Suomi-Matka" 1921, siv. 10—11.)

RAITTIUSVÄEN YHTEISHARRASTUKSIA JA -TOIMINTAA.

Samaa aatetta ajavilla on luontainen kiintymys toisiinsa. Kiinnostuneesti ja aatteellisin avunannoin on Suomen johtavissa raittiuspiireissä seurattu siirtokansamme raittiustyösaavutuksia ja kunniakasta osallistumista Amerikan kansan pyrkimykseen saada yleinen kieltolaki voimaan. Amerikan suomalainen raittiusväki on kiitollinen Suomen raittiuskansalta saamastaan aatteellisesta ja henkisestä avusta. Suomesta saapuneet lahjakkaat puhujat ovat kiertäneet heimolaistemme asutuksilla, pitäneet rikassisältöisiä

ja innoittavia puheita ja siten tehostaneet sitä valistustyötä, jota raittiusliike on keskuudessamme suorittanut. Myöskin Suomen rikas ja henkevä raittiuskirjallisuus ja varsinkin raittiusopetusmenettelytavat ovat edistäneet meikäläisten aatteellista ja kasvatuksellista raittiustyötä.

Kiinteämpään yhteistoimintaan Suomen ja siirtokansan valistuspyrintöjen välillä, etenkin raittiusliikkeen alalla, ryhdyttiin v. 1910. Amerikan suomalaisten raittiuspyrintöihin perehtynyt ja parikin kertaa jo Amerikassa vieraillut tohtori Matti Helenius-Seppälä herätti Suomen Kansanvalistusseuran vuosikokouksessa kysymyksen tehokkaamman yhteistoiminnan aikaansaamisesta Atlantin meren molemmilla puolilla asuvien suomalaisten välillä. Heimoushenkeä uhkuva esitys sai lämpimän, suosiollisen vastaanoton, vaikka kokouksen ajan vähyyden ja kysymyksen laajuuden tähden asia siirrettiin seuraavaan vuosikokoukseen, joka pidettiin Hämeenlinnassa v. 1911. Suomen ja siirtolaisten valistuspyrinnöissä lähempään yhteistoimintaan pääseminen tuli kokouksen yhdeksi keskeisimmäksi ja tärkeimmäksi keskustelukysymykseksi. Asiaa kannattivat siirtolaisten puolesta varsin lämpimästi Amerikan suomalaisten keskuudessa raittiuspuhujana liikkunut, etevä valistusmies Vilho Reima ja sanomalehtimiehenä Amerikassa muutaman vuoden toiminut ja sen asioihin perehtynyt Helsingin Sanomain päätoimittaja Eero Erkko. Asiaa kehittämään valittiin "Kansanvalistusseuran valiokunta suomalaisten siirtolaisten valistuspyrintöjä varten". Päätettiin toimeenpanna suuret siirtolaisjuhlat Helsingissä kesällä 1912 ja niiden yhteydessä pitää siirtolaiskongressi, jossa keskusteltaisiin ja sovittaisiin molemminpuolisista toimenpiteistä kiinteämmän yhteyden aikaansaamiseksi Suomen ja Amerikan suomalaisten valistuspyrintöjen välillä. Asiaa siirtolaisten keskuudessa kehittämään ja huoltamaan Kansanvalistusseura valitsi kolmihenkisen toimikunnan Amerikan suomalaisista.

Kansanvalistusseuran valiokunta julkaisi heti vuosikokouksen jälkeen Amerikan suomalaisille järjestöille ja yhdistyksille seuraavansisältöisen kirjeen:

"Kansanvalistusseuran valiokunta suomalaisten siirtolaisten valistuspyrintöjä varten on Suomen toisen yleisen valistuskokouksen valtuuttamana päättänyt alkaa tätä sillan rakentamista seuraavalla tavalla:

Ensi kesänä pidetään Suomessa, Helsingissä suuret siirtolaisjuhlat, kesäk. 10—13 p:nä. Koetamme juhliin saada maamme parhaat voimat ja koetamme niissä palvella ja auttaa siirtolaisiamme. Juhlien jälkeen tehdään huvimatkoja eri paikoille ihanaa maatamme.

Tämän kirjelmän kautta kutsumme nyt erityisesti Amerikan suomalaisia järjestöjä ja yhdistyksiä ottamaan osaa näihin siirtolaisjuhliin. Rohkenemme täten pyytää, että kukin suomalainen järjestö, yhdistys tai seura ottaa hyvissä ajoin kokouksessaan keskustelun alaiseksi edustajan lähettämisen puheena olevaan kongressiin. Kaikenlaiset oikeutetut toivomukset kokouksen suhteen ja myöskin kysymykset alustuksineen ovat lähetettävät, jos suinkin mahdollista, ennen helmikuun alkua.

Kansanvalistusseuran valiokunnan edustajina Amerikassa on komitea, johon kuuluvat pastori V. Rautanen ja tohtori O. H. Sorsen sekä liikemies J. H. Jasberg Hancockista, Mich. Tältä komitealta saa tietoja, joita myöskin toimikunta julkaisee sanomalehdissä.

Helsingissä, 2 p. lokak. 1911. Kansanvalistusseuran valiokunta siirtolaisten valistuspyrintöjä varten,

Eero Erkko, puheenjohtaja; Vilho Reima, sihteeri."

Amerikan Suomalainen Kansallis-Raittius-Veljeysseura De Kalbissa, Ill. v. 1910 pitämässään vuosikokouksessa aloitti siirtolaisten puolelta sillanrakentamisen Suomen ja Amerikan suomalaisten valistuspyrintöjen välillä. Niin suurta suosiota se asia sai vuosikokouksessa, että sen onnistuminen pidettiin varmana. Kun asia oli sekä laaja että

perinpohjaista harkintaa kysyvä, siirrettiin se vuodeksi eteenpäin, seuraavaan vuosikokoukseen, jossa sen uskottiin tulevan esille kypsyneempänä ja toiminnan suuntaviivat viitoiteltuina.

Amerikan suomalaisen raittiusväen vuotuisessa yhteiskokouksessa, Veljeysseuran vuosikokouksessa Negauneessa, Mich. heinäk. 1911 sukeutui "sillan rakentamisesta" mitä vilkkain ja muutamissa suhteissa kokouksen keskeisin ja kiintoisin keskustelukysymys. Herman Luoma lausui: "Jos vaan voitaisiin saada Amerikassa syntynyt suomalainen nuoriso tutustumaan Suomen kauniiseen luontoon, niin he varmaan ihastuisivat siihen ja ymmärtäisivät paremmin Suomen oloja ja kansaa". Mikko Skyttä huomautti: "Meidän on saatava sellainen oloihimme perehtynyt ja pyrintöjämme tunteva puhuja Suomeen, joka selostelisi siirtokansamme asioita meidän katsomuskannalta. Siirtolaisjuhla ja -kongressi tulee olemaan tässä suhteessa mainio tilaisuus, sillä siellä voidaan molemmin puolin asioita tutkia ja selostella." Tuloksena Veljeysseuran vuosikokouksen keskusteluista oli se, että päätettiin ryhtyä järjestämään siirtolaismatkuetta, huvimatkaa tehtäväksi Suomeen kesällä 1912 ja toimimaan siihen suuntaan, että Suomen Kansanvalistusseuran siirtolaisten ja Suomen henkisten pyrintöjen toisiinsa suhtaantumisasioita käsittelevään kokoukseen eli siirtolaiskongressiin saataisiin edustajia mahdollisimman paljon Amerikan suomalaisista järjestöistä ja seuroista. Asian käytännöllinen järjestely annettiin nelihenkiselle toimikunnalle, johon valittiin liikemiehet J. H. Jasberg Hancockista, Mich., Olavi Laulaja Hibbingistä, Minn., Tuomas Arkkola Duluthista, Minn. ja R. Lappala Virginiasta, Minn. Toimikuntaa kehoitettiin viipymättä ryhtymään kirjeenvaihtoon eri laivayhtiöiden kanssa, sopimaan matkalippujen hinnasta, matkalle lähtevästä laivasta ja ajasta y. m. seikoista ja olemaan kirjeenvaihdossa sekä Suomen Kansanvalistusseuran valiokunnan että myöskin täkäläisten eri yhdistysten kanssa.

Täytyy valittaa, etteivät Amerikan suomalaisten toimikunnat tehneet asiassa voitavaansa. Innostusta ei suinkaan puuttunut. Siellä täällä, varsinkin Lännessä, yksityiset kansalaiset päättivät käyttää tilaisuutta ja samassa laivassa, jossa Amerikan suomalaisten valistuspyrintöjen edustajia oli menevä siirtolaisjuhlille Suomeen, hekin aikoivat tehdä matkan synnyinmaahansa.

Suomen Kansanvalistusseuran täytyi peruuttaa melkoisesti varoja kysyvän siirtolaiskongressin kokoonkutsuminen huomattuaan, ettei siihen ollut odotettavissa virallista, yleisempää edustusta Amerikan suomalaisten keskuudesta. Päätettiin, jos kuitenkin viime tingassa sellaisia edustajia siirtokansan keskuudesta saapuu, pitää pienempi neuvottelukokous. Ja menihän niitä sinä kesänä Amerikan suomalaisia entistä runsaammin kotimaassaan käymään, oli neuvottelukokouskin, johon moni heistä epävirallisesti osallistui.

KIRKOLLISTA YHTEISTOIMINTAA.

Evankelis-luterinen kirkko sittenkin on Suomen ja Amerikan suomalaisia yhdistävä kestävin voima ja kannattavin silta, ei niin ymmärrettynä, etteivätkö myöskin kansalliset pyrinnöt ja heimoushenki merkitse paljon ja ole osaltaan lisänneet sillan rakennusaineita. Mutta kun tähänastiset yhteistoiminnalliset yritteet ovat kysymyksessä, niin useimmat ja lujimmat otteet on tehty kirkollisen yhteyden aikaansaamiseksi molemmin puolin valtamerta asuvien suomalaisten välillä. Vuosikymmeniä on jatkunut kirjeenvaihto ja suunnittelut niistä toimenpiteistä, joilla saataisiin mahdollisimman käytännöllisesti siirtokansamme keskuudessa suoritettujen kirkollisten toimitusten pätevyysvarmuus taatuksi ja ne merkityiksi asianomaisten kotipaikkakuntain kirkonkirjoihin y. m.

Turun pappeinkokouksessa v. 1897 esitti pastori Matti Tarkkanen kysymyksen "Mitä voisi Suomen papisto tehdä

Amerikaan siirtyneiden seurakuntalaisten hyväksi?" Keskustelun tuloksena oli vuorovaikutuksen aikaansaaminen Suomi-Synoodin kanssa. Sitäpaitsi katsottiin tarpeelliseksi lähettää siirtolaislähetyspappeja sellaisiin taajaväkisiin suomalaisasutuksiin Amerikkaan, joissa Suomi-Synoodilla ei ole pappeja toimimassa. Merimieslähetys sai sen asian järjestääkseen ja lähettikin siirtolaispastoriksi Kustaa Sahlbergin (Varmavuoren).

Kirkolliskokouksessa Turussa v. 1913 valitun siirtolaisten kirkollisia asioita järjestävän valiokunnan mietinnössä n:o 10 sanotaan seuraavaa: "Valiokunnan mielestä on tarpeellista, että vuorovaikutus saadaan aikaan Suomen Ev. Luth. Kirkon ja Yhdysvalloissa siirtolaisina asuvien kansalaistemme ja heidän siellä perustamiensa kirkkokuntain kesken. Kirkolliskokoukselle valmistetusta kertomuksesta näkyy, että suurin osa Amerikan suomalaisten kirkkokansasta kuuluu Suomi-Synoodiin, mutta melkoinen määrä kuuluu myöskin Kansalliskirkkokuntaan ja Laestadiolaisiin ryhmiin. Tunnustettava on, että Suomi-Synoodi pappiensa verrattain korkeitten pätevyysvaatimusten vuoksi on toisia sikäläisiä kirkkokuntia verrattomasti edellä. Siihen kuuluvien pappien antamia todistuksia kasteista, avioliitoista, kuolemantapauksista, sukulaissuhteista y. m. voi pitää niin luotettavina, että niille olisi koetettava hankkia todistusvoimainen pätevyys myöskin Suomessa. Valiokunnan mielestä olisi eduksi, jos päästäisiin sellaiseen vuorovaikutukseen Suomi-Synoodin kanssa, että siihen kuuluvat papit antaisivat hiippakuntahallituksille tiedot Suomen ev. luth. kirkon jäsenille tekemistään toimituksista. Valiokunta pitää vaikeana kysymyksenä, miten voitaisiin virallinen toiminta järjestää toisen hallituksen alaisina olevien kirkkokuntien kesken. Siitä huolimatta on tehty ponsi, joka kuuluu:

1) "että kirkolliskokous päättäisi alamaisuudessaan anoa, että keisarillinen majestetti suvaitsisi ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin niiden yhteiskunnallisten ja kirkollisten epäkohtien poistamiseksi, joita Pohjois-Amerikan Yhdys-

valloissa siirtolaisina oleskelevien Suomen kansalaisten nykyään järjestymättömät seurakunnalliset olot saavat meidän maassa aikaan."

2) "että kirkolliskokous sen ohessa kääntyisi piispainkokousten puoleen anomuksella, että tämä ryhtyisi sen käytettävinä olevin keinoin yhdysvaikutuksen aikaansaamiseksi siirtolaisina oleskelevien Suomen ev. luth. kirkon jäsenien välillä."

Kun asia joutui keisarillisen senaatin kirkollisasiaintoimituskunnalle, pyysi se Turun tuomiokapitulin lausuntoa ja ehdotusta, miten valiokunnan mietintö sopivimmin voitaisiin ottaa huomioon. Tuomiokapituli alisti siirtolaisten kirkollisten asioiden suunnitelman tekemisen Helsingissä kesäk. 30 p. v. 1914 pidetylle piispainkokoukselle esittäen, "että kotimaan kirkon tulisi mikäli mahdollista ryhtyä tukemaan sitä kokoomustyötä, mitä Suomi-Synoodi on alottanut ja yli kahdenkymmenen vuoden ajalla menestyksellä suorittanut".

Edellämainitussa piispainkokouksessa ei asiassa päästy pitemmälle. Myöhemmin, tammik. 19 p. 1917 pidetyssä piispainkokouksessa valittiin piispa J. R. Koskimies ja asessori J. A. Mannermaa komiteaan, joka ryhtyi kirjeenvaihtoon Suomi-Synoodin kanssa sellaisen yhteyden aikaansaamiseksi, että Amerikassa sanotun kirkkokunnan pappien kirkollisista toimituksista antamat todistukset voitaisiin pitää pätevinä Suomessa ja merkitä kirkonkirjoihin. Suunnitelman heikkoutena oli, että se jätti epävarmaan asemaan Amerikan muut suomalaiset kirkkokunnat. Suomen pitäjien kirkkoherroilla oli tosin oikeus, mikäli asioita tunsivat, hyväksyä niidenkin pappien toimittamat vihkimiset ja antamat kaste- ja kuolintodistukset, ja merkitä ne kirkonkirjaan.

Suomen itsenäistyminen ja uusien kirkollisia toimituksia, kuten avioliittoa y. m. koskevien säädöksien laatiminen on asettanut meikäläisten kirkollisten toimitusten pätevyyden

aivan toiseen asemaan kuin ennen maailmansotaa. Näissäkin asioissa alkaa vaikuttaa kansainvälinen ymmärtämys. Toimitus, joka on lainvoimainen toisessa maassa, tulee tunnustaa sellaiseksi toisessakin. Kirkollisten toimitusten pätevyyttä aletaan mittailla kansainvälisillä oikeusarvoilla.

YHTEISTOIMINTAA LÄHETYSTYÖSSÄ.

Suomi-Synoodi on perustamisestaan saakka ollut läheisessä kosketuksessa Suomen Pakanalähetysseuran kanssa. Tohtori J. K. Nikander, joka yliopistollisia lukujaan harjoittaessaan Helsingissä asui lähetysjohtajan rovasti Töttermanin luona, persoonakohtaisesti tutustui ja perehtyi pakanalähetystyöhön. Pastori K. L. Tolonen, Suomi-Synoodin perustajia ja myöhemmin sen esimies, sai pappiskasvatuksensa Suomen lähetyskoulussa, työskenteli Suomen lähetyskentällä Afrikassa useita vuosia ja myöhemmin oli kiertävänä saarnaajana ja lähetyskoulun opettajana kotimaassaan, kunnes Ishpemingin seurakunnan kutsumana saapui siirtokansamme keskuuteen niinikään Jumalan valtakunnan työhön. Ishpemingin seurakuntaa hoiti toinenkin Suomen lähetyskoulussa valmistunut ja Afrikan lähetysalueella työskennellyt, pastori Albin Savola. Keskuudessamme vuosikymmeniä toiminut, mutta Suomen lähetyskoulussa opiskellut ja Afrikan neekerien hyväksi työskennellyt pastori S. H. Rönkä kuuluu edellisten joukkoon. Myöskin pastori Y. Joki on osaksi Suomen lähetyskoulun kasvatteja.

Jo edellämainitutkin ovat tehneet pakanalähetystyötä tunnetuksi siirtokansallemme. Sitäpaitsi vuosi vuodelta lähetyssaarnaajat ja lähetyspastorit ovat tehneet laajoja matkoja Amerikan suomalaisten keskuuteen, lähetysharrastusta virittäen ja tarpeellisia varoja keräten kalliin lähetystyön tukemiseksi. Eivätkä pakanalähetystyölle ole siirtokansamme opettajatkaan välinpitämättömiä olleet, päinvastoin he seurakuntineen ovat auliisti avustaneet, tukeneet ja vaa-

lineet sitä, käsittäen sen työn siunatun merkityksen ei vain pakanoille, vaan vieläpä koko kristikansallekin.

Suomi-Synoodi lupautui vuotuisesti avustamaan Suomen lähetystyötä $1,000.00 vuodessa. Vuosina 1917—1920, jolloin kirkkokunnalla oli Kiinan lähetysasemalla oma lähettinsä, pastori Niilo Korhonen, se kysyi kaiken uhrauksen, jota silloin voitiin kirkkokunnaltamme pakanalähetystyölle odottaa. Mutta myöhemmin se on taas rahallisesti avustaen Suomen Lähetysseuraa tukenut.

Kansalliskirkkokunnan pakanalähetys on kohdistunut etenkin Japaniin, Suomen Evankeliumiyhdistyksen lähetysalueelle. Kirkkokunta on avustanut mainittua lähetystä tuhannella dollarilla vuosittain. Viime vuosina avustus lienee vähentynyt. Japanin lähetysalueella opettajana toiminut pastori K. E. Salonen työskenteli muutamia vuosia siirtokansamme keskuudessa Amerikassa, ensin Suomi-Synoodissa, sitten Kansalliskirkon esimiehenä ja pappisseminaarin johtajana, niin että hänenkin vaikutuksestaan mainittu lähetystyö tuli lähempään kosketukseen mainitun kirkkokunnan kanssa. Mutta Japanissa suoritetun lähetyksen hyväksi myöskin Suomi-Synoodin seurakunnat ovat uhranneet varojansa, varsinkin milloin Evankeliumiyhdistyksen matkasaarnaajat ovat Amerikassa kierrelleet eri seuduissa. He ovat olleet yhtä tervetulleet Synoodin kuin Kansalliskirkonkin seurakuntiin.

Suomen laestadiolaisten suorittaman pakanalähetyksen lähetteinä ovat vierailleet Amerikassa asuvien uskonveljiensä keskuudessa kirkkoherra O. H. Jussila, pastori V. Havas ja lehtori K. A. Lounasheimo y. m. Apostolis-luteriseen kirkkokuntaan kuuluvat ovat vuotuisesti koettaneet niin säännöllisesti, kuin heille on ollut mahdollista, avustaa määräsummalla mainittua pakanalähetystyötä.

MERIMIES- JA SIIRTOLAISLÄHETYS. Suomen Merimieslähetysseura perusti merimiesaseman New Yorkiin 1887. Sen ensimmäinen hoitaja oli pastori E. Panelius. Myöhemmin

asema muutettiin Brooklyniin ja ostettiin sille kirkko, joka pastori K. Mäkisen aikana perinpohjin uudistettiin, niin että se tuli tarkoitustaan vastaavaan kuntoon. Myöhemmin kuitenkin asema rappeutui ja lakkasi toimimasta.

San Franciscon suomalainen merimiesasema perustettiin 1890. Sitäkin hoiti Suomen Merimieslähetysseura. Mutta v. 1923 tehtiin aseman hoitamisessa muutos seuraavalla välisopimuksella: "Suomi-Synoodi ottaa hoitoonsa merimieslähetyksentyön San Franciscossa järjestäen sen paikallisen, kirkkokuntaamme kuuluvan seurakunnan yhteyteen, sekä asettaa sinne sellaisia työntekijöitä, jotka voivat mahdollisimman hyvin palvella niin merimiehiä kuin seurakuntaakin". Sopimuksen mukaan tuli merimiesasema Amerikan suomalaisen kirkkokansan huoltoon. Lähetyksen hoitajina tällä aikaa ovat olleet pastorit Jacob Mänttä ja Armas Holmio.

Suomen Merimieslähetysseura ulotutti erääseen aikaan toimintansa myöskin Amerikassa asuvien siirtolaistemme keskuuteen. Ensimmäinen varsinainen siirtolaispappi Kustaa Varmavuori (Sahlberg) saapui keskuuteemme 1897 ja työskenteli useat vuodet laajalla lähetysalueellaan Yhdysvalloissa ja Canadassa. Suomen Merimieslähetysseuran siirtolaislähetystyö oli elimellisessä yhteydessä Amerikan Suomi-Synoodin kanssa, toisiaan avustaen ja tukien. Myöhempinä siirtolaispappeina olivat pastorit Heikki Haapanen, A. Virtanen, Lauri Ahlman y. m. Sittemmin Suomi-Synoodin kotilähetystyön järjestyttyä siirtolaislähetys lakkasi.

SIIRTOKANSAN OSALLISTUMINEN TURUN YLIOPISTON PERUSTAMISEEN.

Kun suomalainen tiedemies, tohtori Uno Holmberg järjesteli painokuntoon englanninkielistä uskontojentutkimusteostaan, matkusti hän siinä tarkoituksessa Englantiin ja Amerikkaan. Samalla matkalla vuonna 1919 hän Turun Suomalaisen Yliopistoseuran asiamiehenä kierteli suomalaisten tärkeimmillä asuinpaikoilla luennoiden puhtaasti suomalaisen yliopiston tarpeellisuudesta. Samalla hän keräili yli 6,000 dollarin sanotun oppilaitoksen pystyttämiseksi. Turun suomalainen yliopisto sai siis suurta ymmärtämystä ja suopeutta osakseen.

Toinen vielä laajempi ja tuottavampi keräys Turun yliopistolle toimitettiin 1923, jolloin keskuudessamme kiertelivät sen viralliset edustajat filosofian tohtori J. E. Salomaa ja lehtori Veikko Pakarinen. Kaikkialla Amerikan suomalaisten taajimmilla paikkakunnilla he pitivät kansallistuntoavirittäviä puheita isiemme maassa tapahtuneesta suomalaisuuden noususta sekä niistä oikeuksista, jotka Suomen kielen täytyy taistelun tietä itselleen saada. Puhtaasti suomalaisen yliopiston perustaminen kuuluu kehityksen kulkuun ja kansallistunnon luonnolliseen nousuun ja kehitykseen.

Kun otetaan huomioon, ettei siirtokansassamme ole upporikkaita, ei satojen eikä tuhansien dollarien lahjoittajia, vaan että annetut lahjat laskettiin enimmäkseen kymmendollarisina, niin on pidettävä sangen kunnioitettavana tuloksena $9,000, jonka arvoisat vieraat veivät mukanaan Turun vastaperustetulle yliopistolle. Edellisten lahjain ja jälkeenpäin saatujen yhteenlaskettu määrä on ainakin puoli miljoonaa Suomen markkaa.

SUOMEN KIRKON JOHTOMIESTEN VIERAILUT SIIRTOKANSAMME KESKUUDESSA.

PROFESSORI ARTHUR HJELT on varhaisimpia Suomen kirkon arvomiehiä, jotka ovat Amerikan-matkan suorittaneet tutustuakseen meikäläisten henkisiin harrastuksiin ja kirkollisiin pyrintöihin. Suomen yliopiston Vanhan ja Uuden Testamentin selitysopin professorina ja nuoremman pappispolven kasvattajana, samalla myöskin maineikkaana tiedemiehenä hänen Amerikan-matkaansa ei ole vähäiseksi arvioitava. Hänen varsinainen, virallinen tehtävänsä Amerikassa oli Suomen Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen edustajana osallistua Bostonissa vuonna 1901 koko maailman käsittävään Nuorten Miesten Kristillisten Yhdistysten kongressiin eli yleiskokoukseen. Suomen edustaja saavutti sanotussa kokouksessa ansaittua huomiota laajatietoisena, monia sivistyskieliä taitavana miehenä. Hän oli kongressin keskeisimpiä ja merkittävimpiä edustajia.

Nauttimaansa kesälomaa hyväkseen käyttäen professori Hjelt vieraili myöskin Amerikassa asuvien maanmiestensä keskuudessa itävaltioissa, Ohiossa, Illinoisissa, Michiganissa y. m. Hänen seurustelunsa Suomi-Synoodin esimiehen tohtori Nikanderin kanssa sekä tutustumisensa Suomi-Opistoon avarsi hänen näkemyksiään Amerikan suomalaisten kirkollisesta elämästä ja kouluoloista. Tuonnempana oli professori Hjeltin matkasta käytännöllistäkin hyötyä siirtokansallemme, sillä hänen välityksellään saatiin keskuuteemme monta kunnon opettajaa sekä seurakuntiin että Suomi-Opistoonkin.

LÄHETYSJOHTAJAN LEHTORI J. MUSTAKALLION Amerikan-matka v. 1912 tarkoitti siirtokansamme kalliiseen pakanalähetystyöhön osallistumissuhteiden järjestelyä ja lujentamista. Suomi-Synoodissa oli jo kauan aikaa suunniteltu kustantaa oma lähetyssaarnaaja ensin etupäässä Suomen Pakanalähetysseuran työalueelle joko Afrikkaan tai

Kiinaan. Tämä y. m. lähetystyön avustamisasiat johtivat lähetysjohtajan matkan keskuuteemme.

LÄHETYSJOHTAJA ROVASTI MATTI TARKKANEN teki samanlaisen lähetystarkastusmatkan Amerikan suomalaisten keskuuteen muutamia vuosia myöhemmin, v. 1922. Kirkolliskokouksessa hän saattoi selostaa Afrikan ja Kiinan suomalaisen lähetystyön vaiheita, sillä niistä maista hän oli tarkastusmatkaltaan palaamassa Suomeen.

PIISPA J. R. KOSKIMIES. "Siitä saakka kun siirtolaisuutemme 1870-luvulla kävi huomattavaksi, on ollut hereillä kysymys, miten saada Amerikan suomalaisten kirkolliset olot järjestymään ja suhteet kotimaahan ja sen kirkkoon säilymään. — — — Sillä minulle oli alun pitäen käynyt selväksi, että sikäläisiin kirkkokuntiin oli suhtauduttava kuten täysin itsenäisiin yhdyskuntiin. Näin ollen olin käsittänyt tehtäväkseni tällä matkalla ensi sijassa Suomen kansan ja kirkon tervehdysten tuomisen sikäläisille veljille, ikäänkuin ystävällisen kädenlyönnin tarjouksen. — — — Lopuksi oli koetettava luoda pohjaa tulevaisuutta varten yhteisymmärrykselliselle toiminnalle siirtolaisuuden, kotilähetyksen, ehkä ulkolähetyksenkin työmailla. Sitä paitsi tuli minun edustaa Suomen kirkkoa Suomi-Opiston 25-vuotisjuhlassa ja Suomi-Synoodin kirkolliskokouksessa. Näillä edellytyksillä olin lähtenyt", kirjoittaa piispa Koskimies matkakertomuksessaan Amerikasta.

Lähes kolme kuukautta, huhtikuusta heinäkuuhun, kesti piispan vierailu Yhdysvalloissa. Se käsitti huomattavimmat suomalaisasutukset Atlantin rantamilta Tyyneen mereen saakka. Alkumatkallaan hänen saattajanaan oli kirkkokunnan silloinen esimies tohtori A. Rautalahti, sittemmin pastori A. Haapanen ja Lännen-matkalla Suomi-Opiston johtaja tohtori J. Wargelin. Suomi-Opiston 25-vuotisjuhlassa saatiin kuulla häneltä monta ylentävää ja sydämeenkäypää saarnaa ja puhetta. Suomi-Synoodin kirkolliskokouk-

sessa Elyssä, Minn. hän toi Suomen kirkon virallisen tervehdyksen Amerikan suomalaiselle kirkkokansalle. Myöskin mainitussa kirkolliskokouksessa keskusteltiin niitten keskinäisten suhteitten järjestämisestä, jotka henkisesti ja kansallisesti lujentaisivat Atlantin meren kummallakin puolella asuvia suomalaisia.

Piispa Koskimiehen vierailu jätti meikäläisiin kaikissa suhteissa eheän ja rakkaan muiston. Hänen harvinainen tasapuolisuutensa vaikutti sen, että hän oli valmis saarnaamaan sekä kansalliskirkkoisten kirkoissa ja laestadiolaisten kokoushuoneissa että Suomi-Synoodinkin seurakunnissa. Toisekseen hänen nöyrä ja kansanomainen esiintymisensä ja käyttäytymisensä kansajoukkojen keskuudessa valloitti sydämiä. Vaikkakin hän oli kirkon arvomies, piispa, puheli hän kirkoissa ja kirkkopihoilla kaikkien kanssa, aivan kuin olisivat olleet hänen entisiä tuttaviaan, toi laajan hiippakuntansa eri pitäjistä terveisiä, aivan henkilökohtaisiakin, kyseli ja lupasi viedä terveisiä monien siirtolaispoikien ja -tyttärien isille, äideille ja muille läheisille omaisille. Samanlaisen tasapuolisen ja veljellisen kohtelun saivat osakseen myöskin seurakuntain pastorit, joita hän piti veljinään ja työtovereinaan.

Professori Antti Pietilä. Neljä vuotta piispa Koskimiehen matkan jälkeen vieraili siirtokansamme keskuudessa Helsingin yliopiston siveysopin ja dogmatiikan professori, jumaluusopin tohtori Antti Pietilä. Suomi-Synoodin kirkolliskokouksessa Elyssä, Minn. hän oli kunnia-edustajana, neuvojana ja luennoitsijana. Suomen monet terveiset hän lausui pääpiirteissään seuraavasti: Ensinnäkin tuon Suomen tasavallan presidentin (Relanderin) terveiset, jonka kanssa minulla oli ennen tänne lähtöäni pitkä keskustelu. Myöskin pääministeri Tulenheimon tervehdykset liittyvät tähän. Erityinen iloni on tuoda terveiset arkkipiispa G. Johanssonilta. Hän on valtuuttanut minut tuomaan terveiset papistolle ja koko suomalaiselle kristikansalle täällä. Yli-

opiston rehtori G. Suolahti niinikään lähettää mukanani terveiset. Lähin on minulle se iloni, että saan nähdä teitä kasvoista kasvoihin. Olen kauan seurannut julkisten sanomien kautta elämäänne täällä. On kauan vallinnut ymmärtämättömyys siirtolaisuuteen nähden Suomessa. Se ymmärtämättömyys on nopeasti poistumassa. Emme mitään hartaammin toivo kuin että teistä tulisi ensiriveissä kulkevia Amerikan kansalaisia. Mutta me samalla toivomme läheistä yhteyttä kanssanne kaikissa kirkollisissa, raittius- y. m. sivistysharrastuksissa.

Professori Pietilän kirkollisten asiain tuntemusta voitiin kirkolliskokouksessa käyttää hyväksi monta kertaa. Lisäksi hän piti tilaisuuteen saapuneille papeille teologisia luentoja sekä esiintyi kirkolliskokouksen yhteydessä vietetyissä juhlissa puhujana. Mutta hänen matkansa ei rajoittunut ainoastaan kirkolliseen piiriin, hän edusti myöskin Suomen raittiusliikettä, oli raittiuskokouksissamme ja juhlissamme, saattoi lausua Suomen raittiusväeltä siirtokansamme raittiusväelle terveiset. Saarnojensa lopussa hän saattoi pitää raittiuspuheen ja tehdä joskus selkoa myöskin Suomen valtiollisesta tilasta. Hänen saarnojaan ja puheitaan kaunisti kielellinen sanarikkaus, käsiteltävien aineiden syvyys, joissa oli lämmin, elävää kristillisyyttä ilmaiseva sävy. Matkakertomuksessaan "Helsingistä Astoriaan" hän kuvailee siirtokansamme vaiheita ja harrastuksia ihmeteltävän monipuolisesti ja tarkkahavaintoisesti.

Suomen herännäisyysliikkeen johtomiesten vierailu. Syyspuolella vuotta 1925 vieraili Amerikassa kolme herännäisyysliikkeen tunnettua johtomiestä: tohtori August Oravala, kirkkoherra Väinö Malmivaara ja kauppias Kuoppala. Meikäläisessä kirkkokansassa on paljon sellaisia, jotka ovat kasvaneet Suomen heränneissä kodeissa ja joille tämä kirkollinen liike on tullut rakkaaksi. Suomen herännäisyysliikkeen johtaja, voimakas saarnamies, Lapuan kirkkoherra Vilho Malmivaara (Malmberg) suunnitteli aikoi-

naan tervehdysmatkaa uskonveljiensä keskuuteen Amerikkaan, mutta hänen monet tärkeät tehtävänsä synnyinmaassaan siirsivät matkan vuosi vuodelta, kunnes hänen päivätyönsä oli suoritettu taistelevaisessa seurakunnassa ja hänet kutsuttiin Herransa lepoon.

Kirkkoherra Väinö Malmivaara tunsi velvollisuudekseen käydä Atlantin länsipuolella asuvien kansalaistensa luona, niitä Jumalan sanalla tervehtimässä, samalla suorittaakseen sen tehtävän, joka hänen isä-vainajaltaan jäi kesken. Jumaluusopin tohtori, kirjailija A. Oravala halusi tutkijana tutustua siirtokansamme kirkollisiin pyrintöihin ja muihin valistusharrastuksiin. Kauppias Kuoppala edusti herännäisyysliikkeen kirjankustannusliikettä. Valittaa kuitenkin täytyy, että heidän aikansa oli niin kovin rajoitettu, ettei tullut kysymykseenkään kansalaistemme luona läheskään kaikkialla käyminen. Heidän matkansa keskittyi keski- ja itävaltioihin. Tuskin käypi ihmetteleminen, että kirkot täyttyivät kuulijoista, sillä tunnettiinhan tohtori Oravala kaunopuhujaksi ja kirkkoherra Malmivaara lämminsydämiseksi Herran tulen kantajaksi.

ASESSORI K. R. KARES. Suomen kirkon ja arkkipiispa G. Johansson-vainajan erikoislähettinä vieraili kesällä 1930 siirtokansamme keskuudessa Turun tuomiokapitulin asessori, Lapuan rovasti K. R. Kares. Hän saapui Amerikkaan toukokuun lopussa ja oli mukana Suomi-Opiston lukuvuoden päättäjäisjuhlassa, jossa hän piti mieltäylentävän ja opettavan puheen koulun pääsykäsoppilaille sekä muillekin opistolaisille, eikä siitä osattomaksi jäänyt muukaan juhliva yleisö. Koko puhe julkaistiin Amerikan Suomettaressa. Suomi-Synoodin 41:sessä kirkolliskokouksessa ja sen yhteydessä vietetyssä kirkkokunnan 40-vuotisjuhlassa Suomen kirkon edustaja oli huomatuin juhlapuhuja. Hän toi kirkolliskokoukselle ja Amerikan suomalaisille sekä Suomen kirkon että sen kunnianarvoisan arkkipiispan henkilökohtaiset terveiset. Tämän arvokkaan vieraan matka keskuuteemme

oli rakastetun ja siirtokansan henkisiä harrastuksia kiinnostuneesti seuranneen arkkipiispa-vanhuksen viimeinen rakkaudenosoitus Amerikan suomalaista kirkkokansaa kohtaan, sillä muutama viikko sen jälkeen, kun asessori Kares oli palannut Suomeen, arkkipiispa kutsuttiin tästä elämästä lepäämään niistä töistään, joita hän teki Herrassaan ja Herran seurakunnassa.

Suomi-Synoodin kirkolliskokouksesta asessori Kares kiiruhti apostolis-luterilaisten "isoihin seuroihin" New York Millsiin, Minn. Siellä hän puhui 6,000 henkeä käsittävälle juhlajoukolle, jättäen syvän ja lämmittävän muiston useiden laestadiolaisuuteen lukeutuvien kristittyjen sydämeen. Olihan Suomen kirkko ensi kerran virallisen edustajansa kautta tervehtinyt myöskin heidän kirkkokuntaansa.

Lyhyen ajan vuoksi asessori Kares ehti olla vain huomatuimmilla Minnesotan, Michiganin, Illinoisin, Ohion, Pennsylvanian, Massachusettsin ja New Yorkin suomalaisasutuksilla. Laaja Länsi jäi käymättä.

ROVASTI A. RENVALL ja Suomen Evankeliumiyhdistyksen johtaja PASTORI T. TOIVIO osallistuivat myöskin Suomi-Synoodin 40-vuotisriemujuhlaan. Edellinen oli matkalla San Franciscoon. Merimieslähetyksen 40-vuotisjuhlaa vietettiin näet samana kesänä. Rovasti Renvall, entinen merimiespastori ja vuosia siirtokansamme keskuudessa Lännessä työskennellyt, tuntee meikäläisten kirkolliset olot ja henkiset pyrinnöt ja on Suomessa monissa tärkeissä komiteoissa antanut sekä Suomen hallituksen että kirkon suhteista siirtolaisiin monia hyviä neuvoja ja suunnitelmia ja samalla selittänyt seikkoja, jotka ovat väärinymmärrystä synnyttäneet. Hänen merkityksensä siirtolaisten ja kotimaan välisen yhteistoiminnan aikaansaamiseksi on merkillepantava.

Nuo monet keskuudessamme toimineet Suomen kirkon papit ovat puolestaan keränneet sillanrakennusaineksia ja

vaikuttaneet etenkin niitten suhteitten lujittumiseen, jotka ovat yhdistämässä Suomen kirkkoa ja meikäläisten kirkollista toimintaa.

SIIRTOKANSAMME KIRKONMIESTEN SUOMEN-VIERAILUT.

Vaikkakin Amerikan suomalaisen kirkon opettajain Suomen-matkat ovat yleensä olleet yksityislaatuisia, synnyinmaahan ja omaisten luo tehtyjä tervehdysmatkoja, niin he ovat kuitenkin monella tavalla Suomessa vieraillessaan edustaneet siirtokansamme kirkollista työtä ja muitakin valistuspyrintöjä. Nuokin vierailut ovat osaltaan avartaneet Suomessa asuvien heimoveljiemme näköpiiriä ja vaikuttaneet siirtolaisuuteen edullisemman asenteen ottoa. Vieläpä monissa piireissä Suomessa on alettu katsella Amerikan suomalaisia aivan uudelta, selvemmältä näkökulmalta, niin että on havaittu heidän pyrinnöissään saavuttaneen sellaisia tuloksia, joita kotimaassa asuvat eivät milloinkaan olleet siirtolaisilta odottaneet.

Tohtori J. K. Nikander, Suomi-Synoodin monivuotinen esimies ja Suomi-Opiston johtaja, kävi Suomessa useita kertoja ja tuli kaikilla matkoillaan enemmän tai vähemmän kosketukseen Suomen kirkon johtomiesten kanssa. Hänen tärkein ja samalla viimeinen Suomen-matkansa kesällä 1914 on siinäkin suhteessa historiallisesti merkittävä, että hänelle tarjoutui tilaisuus sikäläisessä pappeinkokouksessa selittää sekä Amerikan suomalaisten kirkollista työtä että myöskin Suomi-Opiston tarkoitusta ja saavutuksia. Suomen papiston huomio kiintyi ensi kerran yleisemmin siihen henkiseen työhön, jota suoritetaan keskuudessamme, ja varsinkin Suomi-Opisto sai osakseen suopeutta, vieläpä Suomen papit antoivat useiden satojen dollarien suuruisen rahalahjan Amerikan suomalaisten oppilaitokselle, mitä seikkaa on

pidettävä tunnustuksena ja yhteistyötä lähentävänä toimenpiteenä.

Pastori S. Ilmonen (näiden rivien kirjoittaja) vieraili Suomessa kesällä 1907. Matkani oli kokonaan yksityislaatuinen. Tarkoitukseni oli omaisten ja sukulaisten tervehtiminen ja synnyinmaani näkeminen. Monivuotinen askarteluni meikäläisten raittiustyössä johti minut aivan kuin itsestään Suomen Raittiuden Ystäväin vuosikokoukseen Hämeenlinnaan. Tohtori Helenius-Seppälän ja tuomari E. Nyyssölän, Amerikassa edellisenä vuonna vierailleiden Suomen tunnettujen raittiusmiesten toimesta järjestettiin minulle puolen tunnin luentotilaisuus, jota hyväkseni käyttäen koetin lyhyin piirtein esittää Amerikan suomalaisen raittiusliikkeen ääriviivat. Saarnatilaisuuksiakin tarjoutui useampiakin, kuin saatoin toimittaa: Ilmajoella, Jalasjärvellä, Kurikassa, Alavudella, Tampereella ja Helsingissä.

Pastori Alfred Haapanen, Suomi-Synoodin nykyinen esimies, vieraili perheineen Suomessa v. 1910 ja saarnasi synnyinpitäjänsä Karvian kirkossa, Siikaisissa, Helsingissä y. m. Hän osallistui Suomen Merimieslähetyksen 35-vuotisjuhlaan, lausuen siellä mainitun kirkkokunnan terveiset sen lähetystyön suorittajille, joka on siunauksellisesti vaikuttanut myöskin Amerikan satamakaupungeissa merimiesten ja siirtolaistenkin keskuudessa. Hän kävi perheineen tervehtimässä myöskin professori Arthur Hjeltiä, jonka esittämänä pastorinrouva Haapanen (Granquist) tuli Suomi-Opiston naisosaston johtajaksi.

Pastori V. B. Rautanen kävi ensi kerran Amerikasta Suomessa v. 1911 ja viipyi matkallaan neljä kuukautta. Hänen toinen, monessa suhteessa tärkeämpi matkansa oli v. 1920. Se kesti kaksi vuotta. Merimieslähetyksen matkasaarnaajana ja Suomen hallituksen tilaston kerääjänä niistä, jotka siirtolaisina ovat Pohjanmaan pitäjistä lähteneet Amerikkaan, hän silloin suoritti ainutlaatuisen ja tärkeän työn. Jos kukaan niin hän on koettanut olla mukana sillanrakennustyössä puheillaan, saarnoillaan ja lukuisilla kirjoituksillaan.

Suomessa hän saarnamatkoillaan toi Amerikan terveiset tuhansille vanhemmille ja samalla järjesteli, mikäli sellaiseen tilaisuutta tarjoutui, niitäkin asioita, joilla siihen aikaan yritettiin luoda suurempaa yhteyttä Suomen ja siirtokansan kirkollisen työn välillä. Suomi-Synoodin konsistorin jäsenenä olleena, Suomi-Opiston opettajana toimineena ja Amerikan suomalainen kirkko-nimisen teoksen laatijana Rautanen saattoi esiintyä kaikkialla sellaisena asiantuntijana, jonka lausunnoille annettiin täysipainoinen arvo, varsinkin milloin siirtokansan henkiset pyrinnöt olivat kyseessä.

Pastori Yrjö Joki suoritti Suomen-matkan kesällä 1920 "Louhi" soittokunnan mukana, joka teki konserttikiertueen Suomeen. Pastori Joki oli melkein kaikissa tilaisuuksissa puhujana, lausui juhliin saapuneille Amerikan terveiset, selitteli siirtokansamme henkisiä ja hengellisiä pyrintöjä monilta eri näkökulmilta, herättäen kunnioitusta ja sytyttäen lisääntyvää rakkautta siirtolaisia kohtaan.

Pastori J. D. Elm on kahdestikin käynyt Suomessa, kummallakin kertaa viipyen vuosikauden. Vuosikymmenen alussa suorittamansa matkan aikana hän liikkui matkasaarnaajana, jollainen asema tarjosi hänelle lukuisia tilaisuuksia edustaa Amerikan suomalaista kirkkoa ja selostella henkisiä pyrintöjämme ja harrastuksiamme, aherteluamme ja saavutuksiamme. Hänen toinen matkansa vv. 1930—1931 on yhtä merkityksellinen, sillä vierailujensa välisenä aikana hän oli kuulunut Suomi-Synoodin konsistoriin ja niin ollen saattoi suuremmalla asiantuntemuksella esittää kirkollisia olojamme.

Kansalliskirkkokunnan esimiehen, pastori M. Viskarin Suomen-matka ansaitsee niinikään maininnan. Apostolis-luterisen kirkon pastorin Pauli Heidemanin Suomen-matkat ovat samoin muistettavat.

Pastori Victor Kuusisto, oltuaan synnyinmaastaan poissa 22 vuotta, teki vierailumatkan sinne kesällä 1924. Vaikka hänen matkansa oli kokonaan yksityislaatuinen, tuli hän Suomi-Synoodin konsistorin jäsenenäkin usein aivan kuin

virallisesti edustamaan mainittua kirkkokuntaa. Niinpä hän oli mukana Lapinlahdella suurilla Herättäjä-juhlilla, joihin osallistui kaksikymmentätuhatta juhlavierasta ja toista sataa pappia. Tuolle valtavalle joukolle pastori Kuusisto lausui Amerikan kristikansan rakkaat terveiset saarnansa yhteydessä. Suomen Lähetysseuran kesäjuhlilla hänelle tarjoutui toinen tavallista huomattavampi tilaisuus Amerikan suomalaisen kirkon edustamiseen, puhumattakaan lukuisista seuroista ja kirkoista, joissa hän kesän kuluessa saarnasi. Merkkitilaisuutena mainittakoon vielä Ilmajoella vietetty isänmaallinen juhla, jossa oli Suomen hallituksen edustajia y. m. ja paljastettiin nuijasodan sankarin Jaakko Ilkan muistopatsas. Ei ole katsottava vähäarvoiseksi sitä, että Amerikan suomalainen siirtokansakin oli tavallaan siellä edustettuna.

Suomi-Opiston johtajan, tohtori J. Wargelinin perheineen v. 1928 tekemä Suomen-matka on katsottava sangen merkittäväksi, sillä huomatun asemansa vuoksi hän oli useissa tilaisuuksissa keskeinen henkilö, ja häntä syystä kyllä pidettiin siirtokansan kouluolojen ja kirkollisten asiain tuntijana ja edustajana. Niinpä sikäläiset sanomalehdet saivat häneltä arvokkaita ja asiallisia tietoja meikäläisten vaiheista, pyrinnöistä y. m., mitkä seikat puolestaan selvittivät monta epäedullista väärinkäsitystä siirtolaisista.

Tohtori Wargelin osallistui myöskin muutamiin merkkikokouksiin ja juhliin. Hän oli läsnä ja tavallaan asemansa vuoksi edustajanakin Pohjoismaiden yleisessä opettajainkokouksessa, joka sinä vuonna pidettiin Helsingissä. Lappeenrannassa hän luennoi pappeinkokouksessa Amerikan suomalaisten kirkollisista harrastuksista ja kouluoloista. Helsingin yliopiston jumaluusopillisen tiedekunnan professorit järjestivät päivälliset Amerikan suomalaisen koulumiehen kunniaksi, jossa tilaisuudessa keskustelut ja puheet liikkuivat suurimmaksi osaksi niiden suhteiden suunnitteluissa ja selvittelyissä, joiden tarkoituksena oli Suomen yliopiston ja Suomi-Opiston välillä sellaisen yhteyden aikaan-

saaminen, mikä olisi omiaan sekä auttamaan että kehoittamaan Amerikan suomalaisia nuorukaisia, Suomi-Opiston oppikurssin suoritettuaan, jatkamaan opinnoitaan Suomen tieteellisesti päteväksitunnetussa yliopistossa.

Pastori Hugo Hillilä vieraili rouvineen Suomessa 1930. Hänen kesälomansa kului enimmäkseen Pohjolan kauniin luonnon ihailemiseen, josta hän kirjoitti Amerikan Suomettareen mielenkiintoisia kuvauksia. Hän kävi tuhatjärvisen maan kaikkia tärkeimpiä nähtävyyksiä katselemassa. Amerikan suomalaisen kirkon virallisena edustajana hän oli yhdessä tohtori Rautalahden kanssa arkkipiispa Gustaf Johanssonin hautajaisissa. Monessa muussakin tilaisuudessa hän tuli kosketukseen Suomen kirkon johtohenkilöiden kanssa ja oli aina valmiina asettamaan siirtokansamme henkiset harrastukset oikeaan valoonsa puolustaen sangen usein meikäläisiä siellä, missä heitä ymmärrettiin ja tulkittiin väärin.

Tohtori A. Rautalahti, oltuaan kolme vuotta Suomi-Synoodin esimiehenä ja toimittuaan toistakymmentä vuotta Amerikan suomalaisten keskuudessa pappina, matkusti v. 1922 Suomeen aikoen jäädä isiensä kirkon palvelukseen. Amerikka kuitenkin näyttää omansa pitävän, niinkuin tavataan sanoa. Lyhyellä oleskeluajallaan tohtori Rautalahdella oli useita sellaisia tilaisuuksia, joissa hän saattoi selostella hänelle jo rakkaiksitulleita siirtokansan henkisiä harrastuksia, muitten muassa hänellä oli Suomen arkkipiispan kanssa pitkät keskustelut täkäläisistä kirkollisista oloista.

Tohtori Rautalahden viime Suomen-matka tuli kaikkein tärkeimmäksi, mikäli on kyseessä Amerikan suomalaisten pyrintöjen edustus. Saavuttuaan keväällä 1930 Suomeen hän vieraili siirtokansan harrastuksia kiinnostuneesti seuranneen iäkkään arkkipiispan Gustaf Johanssonin luona Turussa. Arkkipiispa tällöin lausui: "Minulla on ollut suuri halu päästä itse persoonallisesti katsomaan Amerikan suomalaista kansaa ja sen kirkkoa. V. 1914 jo olinkin aikeissa sinne mennä, mutta sitte tuli se maailmansota. Ja

kun se oli päättynyt, olin jo niin vanhentunut, etten voinut sitä enää itse toteuttaa. Lähetinkin siis puolestani piispa J. R. Koskimiehen. Ja nyt tänä kevännä lähetän sinne asessori K. R. Kareksen."

Muutamia kuukausia tämän keskustelun jälkeen Suomen kansan edustajat seisoivat surun valtaamina Suomen kirkon suuren johtajan paarein ääressä toimittamassa viimeistä palvelusta hänelle. Ja tässä historiallisestikin tärkeässä tilaisuudessa oli myöskin Suomi-Synoodi edustettuna. Konsistori oli lähettänyt sähkösanoman ja käskenyt tohtori Rautalahden ja pastori Hillilän laskemaan arkkipiispan arkulle seppeleen, jota laskiessaan tohtori Rautalahti muutamin valituin sanoin ilmaisi Amerikan suomalaisten syvän rakkauden ja kunnioituksen manalle mennyttä arkkipiispaa kohtaan, samalla korostaen sitä huolenpitoa ja kiintymystä, jota hän oli osoittanut Amerikassa toimivaa tytärkirkkoaan kohtaan.

XXI.

AMERIKAN SUOMALAISTEN YLEISIÄ TERVEHDYSMATKOJA.

LOUHI-SOITTOKUNNAN MATKA.

Ensimmäinen yleinen Amerikan suomalaisten järjestämä huvimatka Suomeen, mitä jo v. 1912 Suomen Kansanvalistusseura ja Amerikan Suomalainen Kansallis-Raittius-Veljeysseura olivat suunnitelleet, toteutui vasta v. 1920, ja ansio sen järjestämisestä kuuluu Monessenin maineikkaalle soittokunnalle Louhelle. Tämän isopuuhaisen ja -töisen matkueen järjestäminen oli sen johtokunnan hartioilla, johon kuuluivat Aksel Ruuti, Johan Bergovitz, Johan Viita, Kalle Palomäki, Toivo Laatu, Erkki Hannuksela, Efr. Laakkonen, Johan Tuuri, Matti Punkari ja johtaja George Wahlström. Juhlajulkaisun toimitusavustajana ja tervehdysmatkan yhtenä innokkaimpana toimihenkilönä mainittakoon myöskin Monessenin seurakunnan silloinen opettaja pastori Yrjö Joki. Matkan muistojulkaisuna painettiin Tervehdys Suomelle-niminen siirtokansamme pyrintöjä ja harrastuksia käsittelevä, runsaasti kuvitettu teos, jota levitettiin myöskin melkoinen määrä Suomessa.

Siirtokansamme historiallisena merkkipäivänä on pidettävä toukok. 22 p. 1920, jolloin linjalaiva "Caronia" irtaantui New Yorkin rannasta vieden, Louhi-soittokunnan johdolla, ensimmäisen Amerikan suomalaisten tervehdysmatkueen itsenäistyneeseen Suomeen. Suomen Amerikan-ministeri A. H. Saastamoinen kirjoittaa tapauksen johdosta seuraavaa: "Kun nyt Amerikan suomalaiset ensikerran suuremmassa joukossa lähtevät katsomaan vanhaa kotimaa-

taan, niin on tämä pidettävä huomattavana kansallisena tapauksena. Toivon että matkailijoille siellä valmistetaan sellinen vastaanotto, joka unohtumattomasti painuu mieliin. Tämä olisi omiaan mitä suurimmassa määrin lujittamaan vanhan kotimaan ja tällä mantereella asuvien heimolaistemme ja kansalaistemme välejä."

Ja Suomi tarjosi Louhen tervehdysmatkueelle aivan yllättävän vastaanoton. Kun Amerikan suomalaiset tervehdysmatkailijat saapuivat kesäk. 10 p. Helsingin rantaan, oli siellä kymmeniin tuhansiin nouseva joukko toivottamassa vieraat tervetulleiksi. Helsingin suojeluskunta seisoi kunniavahdissa ja Valkoisen kaartin soittokunta loihti ilmoille isänmaallisia säveliä, joihin Louhi vastasi laivalta. Kun meikäläiset astuivat laivasta synnyinmaansa maaperälle, kohotettiin voimakas, kolmikertainen eläköönhuuto Suomelle ja Amerikan suomalaisille.

Seurasi sitten juhla juhlaa, niin että tervehdysmatkailijain Suomen pääkaupungissa olo oli yhtämittaista riemukulkua. Ensimmäinen ilta vietettiin yliopiston juhlasalissa, jossa 80-henkinen valiokuoro tervehti kaukaa lännen mailta tulleita heimolaisiaan ja juhlapuhujat kohottivat isänmaallista mieltä ja heimoushenkeä. Sitten seurasi kiintoisa vierailu Suomenlinnassa, entisessä Sveaborgissa. Linnan komentajan toimesta järjestettiin sinne sotilasparaati, ja soitosta huolehtivat sekä Suomenlinnan että myöskin Amerikan suomalaisten vieraileva soittokunta. Juhlien sarja Helsingissä päättyi Louhen konserttiin Kansallisteatterissa, jossa oli läsnä myöskin Suomen tasavallan presidentti K. L. Ståhlberg, hallitusviranomaisia ja muita Suomen huomatuita miehiä ja naisia sekä runsaslukuinen yleisö. Louhi sai osakseen sellaista huomaavaisuutta ja tunnustusta, jota tuskin uskallettiin odottaakaan Suomen pääkaupungissa, jossa konserttivaatimukset ovat mitä suurimmat. Ylikapellimestari A. Apostoli lahjoitti Louhen johtajalle professori Wahlströmille kultaisen lyyran musiikillisen tunnustuksen ja kansallisen rakkauden osoitukseksi. Säveltäjä Jean Si-

belius y. m. kiittivät julkisesti Amerikan suomalaisten ansioitunutta soittokuntaa ja sen johtajaa.

Louhen konserttikiertue vieraili Suomessa huomatuimmissa kaupungeissa ja useissa Etelä- ja Keski-Pohjanmaan pitäjissä, aina Rovaniemellä saakka Peräpohjolassa. Sitäpaitsi se kävi Imatralla, Punkaharjulla y. m. kauneudestaan kuuluisissa paikoissa.

Muistiinpanoissaan Louhen tervehdysmatkalta ja niistä vaikutelmista, jotka unohtumattomasti jäivät soittajain mieleen, antaa pastori Yrjö Joki seuraavan kuvauksen: "Suomi-äiti osoitti niin selvään, ettei suinkaan se ole vieraalla maalla olevia lapsiaan unohtanut, vaan ottaa vastaan heidät avosylin. Tämän retken kautta on tullut sitovasti todistetuksi, että silta voidaan rakentaa Suomen ja Amerikan suomalaisten kesken. Varsinkin nyt, kun Suomi on itsenäinen, vapaa valtio, käy se paljon helpommaksi kuin ennen. Tuskin olivat puhujat väärässä, jotka sanoivat, että tästä lähtien yhteys Suomen ja Amerikan suomalaisten kesken on muodostuva yhtenäiseksi ja vilkkaaksi toiminnaksi. Jos tämä retki sai sen aikaan, niin silloin ne, jotka uhrasivat aikaansa, työtään ja varojaan tämän retken onnistumiseksi, saivat tuntea sisäistä tyydytystä, että ovat tehneet yhteisen asian eteen velvollisuutensa."

LIIKEMIESTEN SUOMEN-MATKA 1921. Louhen kaikin puolin onnistunut Suomen-matka vaikutti sytyttävästi, ja samanlaisia retkiä alettiin suunnitella useissa piireissä. Niinpä elokuussa 1920 kokoontui Hancockissa nelisenkymmentä suomalaista liikemiestä keskustelemaan liike- ja ammattimiesten yhteisestä Suomeen seuraavana kesänä tehtävästä huvimatkasta, jolloin Helsingissä pidettiin suuri teollisuusnäyttely. Asia sai kokouksessa heti ratkaisunsa, ja valittiin komitea, jonka tehtäväksi annettiin laivan hankkiminen ja matkan järjestäminen, ilmoittaminen y. m. Toimikuntaan tulivat tohtori J. Räihälä, kauppias J. Haapoja, säveltäjä K. W. Kilkka, liikkeenhoitaja F. Tolonen, toimit-

taja E. Saastamoinen, liikemiehet E. Lohela, J. Lammi, M. Mattson, A. Raatikainen ja J. Nissilä.

Useasatainen suomalaisjoukko osallistui tähän toiseen kesämatkueeseen v. 1921, lähtien isiensä maan kauneutta ihailemaan ja omaisiaan tervehtimään. Helsingin rannassa heidät vastaanotettiin yhtä suurenmoisesti kuin toiset edellisenä kesänä. Suomen teollisuuden kehitys ja saavutukset panivat monen siirtolaisliikemiehen ihmettelemään, sillä siellä voitiin muutamilla aloilla kilpaillakin Amerikan teollisuuden kanssa. Amerikan ja Suomen liikkeitten edustajat suunnittelivat ja solmivatkin keskinäisiä liikesuhteita.

Liikemiesten Suomen-matkan johdosta laadittiin ja painettiin sangen arvokas ja siirtokansamme vaiheita monilta näkökulmilta käsittelevä juhlajulkaisu, jota levitettiin Suomessakin, ja se osaltaan laajensi siellä tietoja siirtokansamme vaiheista ja toimista.

Suomi-Sävelen Suomeen järjestämä huvimatka ja konserttikiertue suoritettiin kesällä 1922. Calumetin maineikas laulukuoro oli useat vuodet hankkiutunut Suomen-matkalle, joka innokkaan johtajansa professori S. Mustosen lujin ponnistuksin vihdoinkin toteutui. Kun samana vuonna pidettiin Tampereella Suomen yleinen maatalousnäyttely, vaikutti sekin osaltaan huvimatkailijain runsauteen. Amerikan laulajat ja huvimatkailijat otettiin Helsingissä vastaan avosylin ja suurin juhlallisuuksin, soitoin, lauluin ja lukuisin tervetuliaispuhein.

Suomi-Sävelelle oli järjestetty konserttikiertue Suomen tärkeimpiin kaupunkeihin ja muutamiin maalaiskuntiin. Niistä lukuisista arvosteluista, jotka kuoro sai osakseen, panemme tähän otteen Helsingin Sanomain musiikinarvostelijan E. Kailan kirjoituksesta: “Täysilukuinen yleisö oli kokoontunut eilen vanhalle ylioppilastalolle, missä Suomi-Sävel antoi ensimmäisen konserttinsa Suomessa. Vierailevan kuoron kiertomatka alkoi mitä parhailla enteillä, sillä salin viimeistä sijaa myöten täyttävä kuulijakunta osoitti myös-

kin kaiken aikaa, että sitä suuresti miellyttivät professori Mustosen pienen, mutta hyvillä äänillä varustetun ja huolellisesti harjoitetun lauluparven esitykset. Mieliala tilaisuudessa oli erittäin lämmin ja Suomi-Sävelen jäsenet sydämellisen huomion esineinä. Kaikki laulut otettiin vilkkailla suosionosoituksilla vastaan, alituiseen vaadittiin uusintoja ja monille tuntui konsertin päättyessä ero reippaista laulajista olevan vaikea. Suomi-Sävel esitti muutamia alkuperäisiä suomalaisia lauluja, suomenkielelle sovitettuja amerikalaisia lauluja, sekä englanninkielisiä alkuperäisiä amerikalaisia kvartettolauluja. Välitöntä ihastusta herättivät amerikalaiset laulut uutuudellaan, erikoisuudellaan ja mainiolla esityksellään."

SUOMI-SOITTOKUNNAN HUVIMATKA JA KONSERTTIKIERTUE. Professori Filemon Jacobsonin pääasiallisesti Ohion suomalaisista soittajista kokooma, 29 soittajaa käsittävä joukko liittyi siihen Amerikan suomalaisten vierailumatkaan, joka tehtiin Suomeen "Andania"-laivalla kesällä 1926. Soittokunnan mukana seurasi varsinainen puhujakin, sanomalehtimies Onni Syrjäniemi, joka konsertti- ja juhlatilaisuuksissa tulkitsi siirtolaisten tunteita isiensä maata kohtaan, terveiset tuoden ja siirtokansan vaiheista kertoillen.

Amerikan suomalaista musiikkia edustavan Suomi-soittokunnan onnistui konserttikiertueellaan saada tunnustusta musiikkialalla ja samalla synnyttää suopeutta ja rakkautta siirtokansaa kohtaan, kuten ilmenee lukuisista Suomi-soittokunnan osaksi tulleista Suomen sanomalehtiarvosteluista. Liitämme tähän vain pari sellaista. Tampereen Sanomat kirjoittavat: "Soittokunta on täydellinen janitsaari-soittokunta, jossa esiintyvät erilaiset puhaltimet puupuhaltimista ja saksofooneista trumpeetoihin ja vetopasuunoihin saakka, sekä tarvittavat lyömäsoittimet. Mainittakoon vielä erityisesti suunnattomat amerikalaiset bassot, jollaisia ei täällä ole ennen nähty ja joita keksijänsä mukaan nimitetään Sousaphone. Muissakin soittimissa oli aivan uusiaikaisia

malleja edustettuina, esim. trumpeetit uusinmallisine, erittäin kepeästi toimivine ventteleineen soivat sordiinolla hivelevän pehmeinä ja forteissa loisteliaina. Useat soittajista olivat mestareita soittimiensa käytössä. Soitto oli komeaa ja esitys loistavaa."

Suomi-soittokunnan juhlasta Kauhavalta kirjoittaa Vaasassa ilmestyvä "Ilkka" seuraavaa: "Soittajat saapuivat — — —" (Kauhavan asemalle) "Kannuksesta, jossa edellinen konsertti oli ollut. — — — Illalla täyttyivät n. s." (Kauhavan nuorisoseuran) "avarat suojat ääriään myöten yleisöstä. Soittokunnan johtaja F. Jacobson esitteli soittokuntansa muutamin sanoin.

Paikkakuntalaisten puolesta lausuttiin kaukaiset vieraat sydämellisesti tervetulleiksi. Tämän jälkeen alkoivat soittoesitykset. Niiden lomassa saatiin kuulla yksinlaulua ja torvisooloa pianon säestyksellä. Ohjelma kokonaisuudessaan oli musikaalisesti varsin arvokas. Soittokunnassa mukana oleva toimittaja Syrjäniemi puhui kauniisti kotimaan kaipuusta jota siirtolainen aina tuntee. — — — Puheen loputtua olikin isänmaallinen mieliala vilpitön ja lämmin. Ja kun soittokunta ensin soitti Amerikan kansallishymnin ja sen jälkeen soittokunnan soittaessa ja yleisön laulaessa 'Maamme' kohosi tunnelma korkealle. Harvoin lienee Kauhavan n. s." (nuorisoseuran) "salissa Maamme laulun säveleet kaikuneet niin riemukkaina ja tulevaisuuden uskoa lujemmin tulkitsevana kuin heinäk. 1 päivän iltana Amerikan suomalaisten vieraillessa."

Konserttikiertueesta koitunut 50,000 markan voitto lahjoitettiin Koteja Kodittomille Lapsille-nimiselle yhdistykselle. Lahjoituksen jalous käsitettiin ja siirtokansan muistoksi tuolla rahalla rakennettiin Waasaan pienehkö lastenkoti, jota Amerikan suomalaiset ovat myöhemminkin lahjoillaan muistaneet.

LAIVAYHTIÖIDEN JÄRJESTÄMÄT SUOMEN-MATKAT.

Varakonsuli Kalle Potti ryhtyi syksyllä 1924 kirjeenvaihtoon muutamien laivayhtiöiden kanssa saadakseen erityisen laivan viemään Amerikan suomalaiset huvimatkailijat kesällä 1925 New Yorkista suoraan Suomen rantaan, Helsinkiin. Gunard Linjan englantilainen laivayhtiö otti asian huomioon ja järjesti heille sellaisen erityisen tilaisuuden Andania-nimisellä linjalaivalla, jolla noin 600 suomalaista saapui kesäkuun alussa Helsingin rantaan. Siellä odotti siirtolaisia sellainen vastaanotto, jota he eivät olleet rohjenneet milloinkaan edes uneksiakaan. Monituhatlukuinen kansajoukko oli rannassa vastaanottamassa Amerikan vieraita, soittokunnat musiikkiesityksillään, laulukuorot ja lämminhenkiset tervehdyspuheet lisäsivät juhlatunnelmaa Kansallisteatterissa pidettiin varsinainen vastaanottojuhla, joka oli omiaan kohottamaan isänmaallista mieltä ja heimoushenkeä ja lujentamaan niitä siteitä, jotka jo ennestään olivat sitoneet Atlantin valtameren molemmilla puolilla asuvia suomalaisia toisiinsa.

Kesällä 1926 kaksi laivayhtiötä, Ruotsin-Amerikan Linja ja Gunard Linja, järjesti erityiset huvimatkat Suomeen. Tuhannet suomalaiset tekivät sinä kesänä tervehdysmatkan isiensä maahan.

Kun eri laivayhtiöt, suomalaisten asiamiestensä avustamina, alkoivat säännöllisesti toimeenpanna huvimatkueita suoraan Suomeen, lisäsi se tietenkin meikäläisten matkustamishalua ja innostusta pistäytyä siinä maassa, jossa olivat lapsuutensa ja nuoruutensa päivät viettäneet, vieläpä suomalaisten tässä maassa syntyneitä lapsiakin halutti tutustua isiensä kauniiksikehuttuun tuhatjärviseen maahan. Kesällä 1927 Gunard Linjan laiva "Lancaster" vei 762 Amerikan suomalaista vierailulle Suomeen ja Ruotsin-Amerikan Linjan laiva vähän myöhemmin useasataisen joukon, puhumattakaan sadoista muista siirtolaisistamme, jotka

matkustivat synnyinmaahansa samaan aikaan muissa valtamerilaivoissa.

Näytteeksi siitä suurenmoisesta vastaanotosta, joka edelleen tuli Amerikan suomalaisten osaksi heidän saavuttuaan kotoisille rannoille, merkitsemme esimerkkinä Lancaster-laivan tulon Helsinkiin kesäk. 9 p. 1927. Kun Lancaster oli vielä meren ulapalla Suomenlahdella, tuli Suomen lentäjiä tasoineen ensimmäisinä tervetulonsa lausumaan. Kun laiva sivuutti Suomenlinnan jykevät varustukset, ammuttiin sieltä tervehdyslaukaukset, ja rannalla seisoivat kenraali Kivekkään komentamina tykistösotilaat kunniarivissä, soittokunnan soitellessa. Taajat kansajoukot odottivat Helsingin rannassa kaukaisia Amerikan vieraita. Soiton ja laulun sävelien täyttäessä ilman siirtolaisvieraat astuivat sille maakamaralle, jossa useimmat heistä olivat ensimmäisen päivänvalonsa nähneet. Suomalaisuuden Liiton esimies ylitirehtööri K. Haataja valituin, sydämellisin sanoin lausui heidät tervetulleiksi isiensä maahan, josta varmaankin useat olivat olleet poissa vuosikymmeniäkin. Puheensa hän päätti seuraaviin sanoihin: "Kun te, Amerikan suomalaiset, nyt tulette tänne tämän lipun suojassa kulkemaan, olkoon se omansa vakiinnuttamaan käsitystä siitä, että Suomi ja suomalaisuus on jokaiselle tämän maan pojalle ja tyttärelle kunniaksi, että kukin olemme siitä saaneet sen parhaan, mikä meissä on. Olkoon yhdessäolomme omiaan lujentamaan niitä siteitä, jotka teitä Suomeen liittävät ja voimistamaan suomalaisuutta teissä."

Vuosina 1928—30 Gunard Linja, Ruotsin-Amerikan Linja, Baltian-Amerikan Linja ja Ranskan-Amerikan Linja kilpailivat Amerikan suomalaisten tervehdysmatkojen järjestämisestä. V. 1928 laskettiin heitä kesävieraina käyneen Suomessa kolmatta tuhatta henkeä ja v. 1929 3,390, mitä määrää lienee pidettävä huippukohtana. Seuraavana vuonna matkusti jonkin verran vähemmän.

Tavallaan erikoinen huvimatkue oli Amerikan suomalaisen kirkkokansan kesäksi 1931 järjestämä. Kaiken edelli-

sen talven sitä oli puuhattu, sanomalehtimainostamista harjoitettu y. m. Tuloksena olikin 300-henkisen kirkkokansan matka Skandinavian-Amerikan Linjan Hellig Olavilla. Mukana oli kymmenkunta pappiamme ja pastori O. Kaarron johtama valiolaulukuoro. Mikäli ensimainingit kertoivat, sai kirkkokansan Suomen-matkue mitä sydämellisimmän ja suurenmoisimman vastaanoton Helsingin rannassa. Suomessa ei ole siis väsytty vastaanottamaan Atlantin toiselta puolen tulevia heimolaisia, kun he saapuvat synnyin- ja isiensä maan kauneuksia ihailemaan. Samana kesänä, näitä riviä juuri viimeistellessäni, toinenkin suuri suomalainen huvimatkue saapui Suomeen, tunnetun soittokunnan johtajan F. Jacobsonin uuden valiosoittokunnan mukana. Siihen matkueeseen kuului noin 400 matkailijaa.

SUOMALAISUUDEN LIITTO.

Amerikan suomalaisten tervehdysmatkat aiheuttivat Suomessa uusia pyrkimyksiä heimoussiteitten lujentamiseksi siellä ja ulkomailla asuvien suomalaisten välillä. Suomalaisuuden Liitto, joka oli perustettu herättämään ja vahvistamaan suomalaista valtioaatetta ja edistämään suomalaista heimousasiaa, järjesti erityisen *Ulkosuomalaisosaston* toimimaan suhteitten ylläpitämiseksi Suomen rajojen ulkopuolella olevien suomalaisten kanssa auttaakseen heitä kaikin keinoin, joita maalla itsenäisenä valtiona on tällaiseen toimintaan käytettävänä. Suomalaisuuden Liiton Ulkosuomalaisosaston ansioksi on luettava ne hyvinjärjestetyt ja arvokkaat vastaanottojuhlat, joilla tervehdittiin Amerikasta tulleita suomalaisia huvimatkailijoita kesällä 1926.

Suomalaisuuden Liiton Ulkosuomalaisosaston toiminnan laajennuttua syntyi ajatus tämän osaston muodostamisesta itsenäiseksi yhdistykseksi. Kun asian johdosta pidetyissä neuvotteluissa ei päästy yksimielisyyteen perustettavan yhdistyksen toimintatavoista y. m. seikoista, syntyi kaksi jo-

tenkin samalla linjalla liikkuvaa yhdistystä, nimittäin Ulkosuomalais-Yhdistys ja Suomi-Seura.

ULKOSUOMALAIS-YHDISTYKSEN tarkoituksena oli "säilyttää ja vahvistaa suomalaisuutta ulkomaille muuttaneiden Suomen kansalaisten ja muiden Suomen rajojen ulkopuolella asuvien suomalaisten keskuudessa pitämällä vireillä ja kehittämällä tietoisuutta heidän suomalaisesta syntyperästään sekä henkisestä ja heimoyhteydestään Suomen kansaan, täten rakentaen ja kehittäen läheisiä ja luottamuksellisia suhteita heidän ja Suomen välillä suomalaisuuden henkisten ja aineellisten voimien kohoamiseksi, suomalaisen sivistyksen rikastuttamiseksi ja levittämiseksi, sekä suomalaisten yhteenkuuluvaisuustunteen voimistamiseksi."

SUOMI-SEURA, periaatteellisesti edellisen kaltainen, piti huolta etenkin Amerikan suomalaisten matkailijain vastaanottamisesta ja tervetuliaisjuhlain järjestämisestä y. m. sellaisesta. Suomi-Seura koetti myöskin päästä mahdollisimman läheiseen yhteistoimintaan Amerikan suomalaisten sivistysharrastusten ja pyrintöjen kanssa, niin että suomalainen kirjallisuus ja muu kulttuuri vaikuttaisi syvemmin ja laajemmin siirtolaistemme keskuudessa, joten suomen kielen säilyminen täällä kävisi pitempiaikaisesti mahdolliseksi.

ULKOSUOMALAISSEURA SUOMI. Kahden samalla linjalla työskentelevän ulkosuomalaisia huoltavan seuran olemassaoloa pidettiin tarpeettomana, saattoipa se tuottaa häiriötäkin. Suomen hallitus, joka varoillaan tukee ulkosuomalaisten huoltoa, kehoitti mainittuja seuroja yhdistymään voimaperäisemmäksi seuraksi, mikä yhtyminen tapahtui vuoden 1929 lopulla, jolloin muodostui Ulkosuomalaisseura Suomi, joka noudattaa toiminnassaan samoja periaatteita kuin ensinmainitut. Yhdistys pyrkii sanomalehtikirjoitusten ja julkaisujen ynnä kustannustoiminnan, esitelmien ja juhlien

avulla, kaikenpuolisella ulkosuomalaisten ja kotimaan välisellä tiedoitus- ja asioimistoiminnalla tukemaan ulkosuomalaisten henkisiä ja aineellisia pyrkimyksiä, opastaen ja avustaen kotiinpalaavia siirtolaisia y. m. Se edustaa maan kaikkia kansalaispiirejä ja toivoo, että valistuneet kansalaiset tukevat sen yleisisänmaallista tehtävää. Johtokuntaan vakinaisina jäseninä kuuluivat mainittuna vuonna Elias Erkko, J. Nurminen, Axel Solitander, Tilma Hainari, Niilo Mannio, Kyösti Kallio, Oskari Mantere, Väinö Tanner, Kalle Huhtala, E. Kaila, Yrjö Räisänen, Aarno Yrjö-Koskinen ja yleissihteerinä Yrjö Rauanheimo.

AMERIKAN SUOMALAISTEN KESKUSJÄRJESTÖ.

Amerikan suomalaisten henkisten ja aineellisten voimien yhteenkokoamisjärjestön perustamisesta on puhuttu ja kirjoitettu parin viimeksikuluneen vuosikymmenen aikana melkoisen paljon ja laajakantoisesti. New Yorkissa toimiva Suomen pääkonsuli Axel Solitander oli erittäin innostunut mainitunlaatuisen yhdistyksen aikaansaamiseen, sillä hänen mielestään Suomen ja Amerikan suomalaisten kulttuuri pääsee sitä tietä parhaiten vuorovaikutukseen. Yhdistyksen nimenä tuli olla "Amerikan Suomalainen Keskusjärjestö" ja sen pyrkimyksen suuntaviivat seuraavat:

"Edistää taloudellista yhteistoimintaa Suomen ja Yhdysvaltain välillä auttamalla kauppamahdollisuuksien laajenemista Yhdysvalloissa ja tekemällä Suomi ja suomalaiset samanarvoisiksi muiden sivistysmaiden kanssa Yhdysvaltain markkinoilla."

"Kehittää sivistyksellistä yhteistoimintaa Suomen ja Yhdysvaltain välillä tekemällä Suomen taiteelliset ja tieteelliset harrastukset Yhdysvalloissa tunnetuiksi, sekä hankkimalla tilaisuuksia suomalaisille tiedemiehille ja luennoitsijoille toimimaan ja esiintymään Amerikassa sekä suomalaisten että amerikalaisten keskuudessa."

"Valmistaa opintotilaisuuksia Yhdysvalloissa Suomen nuorille opiskeleville, sekä toisaaltaan järjestää Amerikan suomalaisille opinto- ja tutkimusmatkoja Suomeen."

Sanomalehdissämme oli asiasta suopeita kirjoituksia ja clevelandilainen Isaac Lehtimäki laati melkoisen laajakantoisen sääntöehdotelmankin Keskusjärjestölle. Useaan vuoteen ei kuitenkaan saatu mitään asiallista valmiiksi.

Ashtabula-Harborin kansalliskomitea ryhtyi asiaan ja 1925 vuoden alussa pitämässään kokouksessa valitsi koko maata käsittävän kansalliskomitean, johon tulivat konsuli Akseli Rauanheimo, varakonsuli Kalle Potti, konsuli Edwin Lundström, pastori K. Mäkinen, toimittajat Antero Riippa ja Yrjö Sjöblom, Kalle Saarelma ja Emil Elo. Kokouksessa päätettiin myöskin ryhtyä keräämään sadantuhannen dollarin suuruista kansallisrahastoa, minkä korot vuotuisesti on käytettävä niitten päämäärien toteuttamiseen, joita Keskusjärjestön valistustyö vaatii. Kiertäviä kotelopankkeja päätettiin lähettää suomalaisille asutuksille ja tarjota kansalaisillemme tilaisuus yhteisuhraukseen kansalliskulttuurin kehittämiseksi. Jonkin verran onkin varoja koottu, mutta tarkoitettu päämäärä on vielä kaukana.

Keskusjärjestöä valmisteleva komitea kokoontui Brooklynissä, N. Y. toukok. 11 p. 1925. Kokoukseen osallistuivat myöskin myöhemmin lisäjäseniksi kutsutut pastori Urho Valtari ja toimittaja Onni Syrjäniemi. Puheenjohtajana toimi konsuli Akseli Rauanheimo ja kirjurina toimittaja Yrjö Sjöblom. Komitea määritteli lyhyesti tulevan "Amerikan Suomalaisten Keskusjärjestön" tarkoitus- ja ohjelmaääriviivat seuraavasti:

"Amerikan suomalaisten keskusjärjestön tarkoituksena on olla käytännöllisenä ja yhdistävänä siteenä Amerikan suomalaisten henkisissä ja taloudellisissa harrastuksissa ja yleensä toimia siveellisten päämäärien tavoittamiseksi ja kohottamiseksi heidän keskuudessaan sekä ylläpitää ja syventää sivistysyhteyttä Amerikan suomalaisten ja Suomen välillä."

XXII.

URHEILUSAAVUTUKSIA.

Suomalaisen nimen tunnetuksitulemista amerikkalaisen väestön ja täällä asuvien kansallisuuksien keskuudessa, varsinkin viime kahden vuosikymmenen aikana, ovat urheilukilpailuissa saavutetut voitot ja ennätykset huomattavasti edistäneet, juuri sellaiseen aikaan, jolloin Suomi, itsenäiseksi valtioksi tultuaan, ei tarvinnut ainoastaan Amerikassa, vaan koko maailmassa tunnetuksitulemista. On katsottava suureksi eduksi kansallisuudellemme, että oli joukko sellaisia urheilijoita, jotka kykenivät kiinnittämään huomiota pienen kansan keskuudessa kehittyneeseen ja suurimpia vaatimuksia vastaavaan urheiluun. Ja Amerikan suomalaisilla on siinäkin kunniakas osansa.

Meikäläisten voimistelu- ja urheiluelämässä tapahtui jo ennen maailmansotaa käänteentekevä muutos. Vielä 1900-luvun alussa raittiusseurain ja osastojen voimistelijat ja itsenäisetkin voimisteluyhdistykset harrastivat etenkin kaunovoimistelua, sulavien, notkeutta ja taitoa kysyvien ruumiinliikkeiden suorittamista. Yleisissä raittius- ja kansanjuhlissa annettiin taidevoimistelunäytöksiä ja rakennettiin pyramiideja. 1910-luvulla siirryttiin voimistelusta urheiluun, pyrittiin valmentumaan kilpailuihin, ja käytäntöön tulivat sekä sisävoimistelu että myöskin kenttä- ja rataurheilu, niinkuin pika-, kestävyys-, murtomaa- ja marathonjuoksu, korkeus-, pituus- ja seiväshyppy, keihään-, kiekon- ja moukarinheitto, kuulantyönti, kolmiloikka, viisi- ja kymmenottelu sekä Amerikassa syntyneen nuorison erikoisharrastuksia: jalka- ja koripallopeluu, mäenlasku, uinti ja luistelu.

Amerikan suomalaiset ovat erikoisemmin kunnostautuneet juoksussa, varsinkin kestävyyttä kysyvissä pitkänmatkan-, murtomaa- ja marathonjuoksuissa. Suomesta tulleet ja niistä useimmat tänne asumaan jääneet juoksijat ovat voittaneet itselleen lukuisia voittoseppeleitä ja muita palkintoja ja samalla kohottaneet kansallisuusmainettamme amerikkalaisen väestön keskuudessa. Myöskin täällä syntynyt nuorisomme näyttää kiintyneen juoksu-urheiluun. Sillä alalla meikäläisillä onkin nykyään johtava asema, ei ainoastaan Amerikassa, vaan muuallakin.

Amerikassa syntyneet suomalaiset nuoret näkyvät pitävän hyvin puoliaan koulujenvälisissä urheilukilpailuissa. Ishpemingissä, Mich. ja Minnesotassa toimeenpannuissa mäenlaskukilpailuissa ruotsalaiset ja norjalaiset olivat tottuneet entisvuosina laakereita itselleen voittamaan, mutta viime vuosina heidän on täytynyt luovuttaa osa niitä suomalaisille mäenlaskijoille. Uinnissa suomalaiset ovat kunnostautuneet, varsinkin Pohjois-Minnesotan koulujen kilpailuissa Virginiassa, Chisholmissa, Hibbingissä y. m. Siellä täällä siirtokansamme keskuudessa on luistelijoita, jotka ovat herättäneet huomiota. Amerikkalaiseen pellonpeluu-urheiluun tässä maassa syntynyt nuorisomme on myös kiintynyt, ja lukuisia kori- ja jalkapallojoukkueita on meikäläisillä Illinoisissa, Ohiossa, Minnesotassa ja Michiganissa. Suomi-opistolaisten keskuudessa on koripallopeluuta harrastettu joukon toista kymmentä vuotta, ja monesti he ovat voittaneet korkeakoulujenvälisissä kilpailuissa.

VOIMISTELU- JA URHEILUSEUROJA. Siirtokansamme keskuudessa toimivia urheiluseuroja ja -klubeja on satalukuinen joukko. Osa niistä on itsenäisinä seuroina, osa liittyy kiinteämmin tai höllemmin eri yhdistyksiin, esim. raittiusseuroihin. Useimmat kuuluvat osastoihin, ovatpa muutamat seurakunnatkin perustaneet nuorillensa voimistelu- ja urheiluosaston. Merkitsemme tähän muutamia huomatuimpia urheiluseurojamme.

FINNISH AMERICAN ATHLETIC CLUB New Yorkissa on siirtokansamme ansioituneimpia urheiluseuroja. Vaatimaton oli sen alku. Ahvenanmaalaiset Suomen ruotsalaiset perustivat sen köyden- taikka kissanhännänvedon harjoittamista varten. Monissa kesäjuhlissa eli "piknekeissä" he voittivat laakereita Finnish American Athletic Clubille. Mutta kissanhännänveto on kumminkin siksi alkeellista urheilua, ettei se jaksanut ajanpitkään kiinnostaa yleisöä ja ylläpitää kaunisnimistä urheiluseuraa. Se lakkasi joksikin aikaa toimimasta, varsinkin kun siihen kuuluneet Suomen ruotsalaiset yhtyivät Wasa-nimiseen apuseuraan, jossa myöskin harjoitettiin urheilua.

Amerikan suomalaiset urheilijat vallannut painikuume 1910-luvulla herätti mainitun urheiluseuran uneliaisuudestaan. Siihen liittyi joukko silloin tunnettuja painijoitamme: V. Tikka, Y. Hiltunen, J. Rintamäki, A. Hedlund, K. Leppänen, Paavo Laitinen ja K. Leino y. m. Se järjesti useita painikilpailuja, joihin osallistui sekä omia kansalaisiamme että muunkielisiäkin. Sitten maailmansodan aikana Venäjältä levinnyt uusi aate valtasi useimpain sikäläisten painijain mielen ja enin osa heistä meni Kusbas-nimiseen ihannesiirtolaan Venäjälle.

Sillä välin, jo 1910-luvun lopulla, yleistyi kenttä- ja rataurheilu New Yorkin suomalaisten keskuudessa, varsinkin juoksu, jota alettiin harjoitella säännöllisesti ja määrätietoisesti. Finnish American Athletic Clubin johtokin joutui juoksu-urheilijain haltuun. 1920-luvulla mainittuun maineikkaaseen suomalaiseen urheiluseuraan kuuluivat paitsi muita urheilua harjoittavia ja harrastavia kansalaisiamme seuraavat tunnetut juoksijamme: Hannes Kolehmainen, William Kolehmainen, Ville Ritola, Väinö Noppa, Gunnard Nilson, Nestor Erickson, August Fager, Lennart Tikkanen, Olli Wänttinen, Kalle Koski, David Fagerlund, Johan Tuomikoski, Wille Kyrönen, Ilmari Brim, Yrjö Kukkonen, John Salo, kunniajäseninä Paavo Nurmi ja Albin Stenroos sekä

keihäänheittäjä Jonni Myyrä. Urheilunharrastaja ja -valmentaja Hugo Quist on seuran johtomiehiä.

Viime vuosikymmenellä mainittu urheiluseura on järjestänyt lukuisia huomattavia rata- ja kenttäurheilukilpailuja, joihin ovat joskus vain suomalaiset urheilijat osallistuneet, mutta useimmin on ollut eri kansallisuuksien taikka eri urheiluseurojen välisiä otteluja. Niinpä se on kilpaillut ison amerikkalaisen Metropolitan Athletic Clubin kanssa, ottanut osaa Bostonin isoihin marathonkilpailuihin, sen jäseniä on ollut juoksemassa Philadelphiassa ja he ovat voittaneet laakereita kaikkialla Idän valtioissa järjestetyissä suurissa eri kansallisuuksien välisissä juoksukilpailuissa. Ei ole Amerikassa toista urheiluseuraa, joka on suomalaista nimeä tehnyt tunnetuksi yhtä paljon kuin tämä New Yorkin suomalaisten urheiluseura.

AMERIKAN SUOMALAINEN VOIMISTELU- JA URHEILUSEURA. Lähemmän yhteistoiminnan aikaansaamiseksi Idän raittiusväki ja urheilijat perustivat Massachusettsin valtiossa v. 1912 "Idän Itsenäisen Voimisteluliiton", joka urheilijain järjestönä on toimeenpannut raittiusväen kanssa raittius- ja urheilujuhlia suomalaisten taajaväkisimmillä asutuksilla Uuden Englannin valtioissa. Viime vuosina Massachusettsin suomalaisten suuret kesäjuhlat onkin vietetty yhteisinä raittius-, musiikki- ja urheilujuhlina.

Saadakseen Amerikan suomalaisissa lisääntymään urheilunharrastusta, "tuulta purjeisiin", niinkuin sanotaan, ryhtyi Harvardin yliopiston urheilunvalmentaja Jaakko Mikkola muodostamaan yleistä suomalaista voimistelu- ja urheiluliittoa, johon kaikki Amerikan suomalaisten urheiluseurat voivat yhtyä ja joka samalla on elimellisessä yhteydessä Suomen Urheilu- ja Voimisteluliiton kanssa. Kuitenkin kummallakin tulee olla oma hallintonsa ja asioiden hoitonsa. Syysk. 10 p. 1922 Worcesterissa, Mass. pidetyssä urheiluseurain lähettämien edustajain yhteiskokouksessa lausuttiin Amerikan Suomalaisen Voimistelu- ja Urheiluliiton

syntysanat ja suoritettiin sen varsinainen perustaminen. Siihen yhtyivät melkein kaikki Idän valtioiden porvarilliset urheiluseuramme. Ensimmäiseen johtokuntaan tulivat Matti Anttila ja Taneli Metsälä Fitchburgista, Urho Noponen Quincystä, Johan Rampsi ja Johan Mäki Worcesterista ja Yrjö Luosalo Maynardista. Liiton varhaisimmista ja huomatuimmista urheilijoista merkittäköön Olavi Stein, Carl W. Linden, A. Hirvikoski, R. Williams, Fr. Syvänne, Fred Hedlund, Thom Djerf, Y. A. Mattson, U. Noponen, Willie Wick, T. C. Mattson, Y. Luosalo, J. Laurila, Fr. Ketola, E. Laurila, M. Penttilä, J. Koskenranta, John Mäki, M. Ylevä, J. Fräntilä, I. Ylevä, M. Pajula, V. Nieminen, M. Anttila, T. Honkanen.

FINNISH AMERICAN ATHLETIC ASSOCIATION, Chicago, Ill., perustettiin v. 1924. Seuran tarkoituksena on ruumiillisen ja henkisen hyvinvoinnin lisääminen ja tehostaminen urheilun avulla.

Seura on vuotuisesti järjestänyt kenttä- ja rataurheilukilpailuja Chicagossa y. m. Se on lähettänyt yhdistykseen kuuluvia urheilijoita ulkopaikkakuntain järjestämiin urheilukilpailuihin. Yhdistyksen v. 1925 toimeenpanemat ja järjestämät "Chicago-Olympic" kilpailut ovat tähän saakka suurimmat. Niihin osallistui 250 urheilijaa, sellaisiakin kuuluisuuksia kuin Jonni Myyrä, Albin Stenroos ja Wille Ritola, muita suomalaisia ja muunkielisiä. Kolmena vuotena peräkkäin suomalaiset ovat yleisurheilussa Chicagossa voittaneet sikäläisen Scandinavian American Athletic Clubin miehet.

Illinoisin suomalaiset raittiusseurat järjestävät vuotuisesti muotiintulleita jalka- ja koripallokilpailuja.

OHION-PENNSYLVANIAN JA W. VIRGINIAN SUOMALAINEN URHEILULIITTO on ylläpitänyt meikäläisten urheilumainetta Ohiossa ja Pennsylvaniassa. Raittiusväen kesäjuhlain yhteyteen on järjestetty myöskin monipuoliset urheilukilpailut.

KALEVA ATHLETIC CLUB, Brooklyn, N. Y., on saavuttanut niin monta voittoa ja sillä on niin paljon ansioita, että se kilpailee siinä suhteessa New Yorkin Finnish American Athletic Clubin kanssa. Monet ovat ne kilpailut, joita se on järjestänyt, ja se on ottanut lukuisiin muitten toimeenpanemiin kilpailuihin osaa. Suomalaisia voimistelu- ja urheiluseuroja on kaikkialla siirtokansamme taajaväkisimmillä seuduilla ja pienimmilläkin paikkakunnilla. Duluthin Finnish American Athletic Club on varsinaisesti Amerikassa syntyneen suomalaisen nuorison urheiluseura.

AMERIKAN SUOMALAISTEN JA SUOMEN URHEILIJAIN YHTEISTOIMINTAA.

"Vaikka Amerikan ja Suomen suomalaisten välillä on Atlantin ulappa, ei se ole koskaan ollut kyllin leveä katkaistakseen ne heimoussiteet, jotka Kalevalan kansaa ovat yhdistäneet. Lujimpina ovat nämä siteet aina olleet urheilijoitten sydämissä, sillä he ovat voimakkaammin ja näkyvämmin kuin muut joutuneet tuntemaan heimonsa kansallisen voiman. Suurta maailmaa vastaan ovat pienen Suomen pojat käyneet käsikädessä, olkoonpa heidän asumasijansa missä tahansa." Näin kirjoitetaan Suomen Urheilulehdessä maalisk. 1923.

Suomi on lahjoittanut siirtokansallemme monta tunnettua urheilijaa, jotka ovat saattaneet amerikkalaisen väestön arvostamaan kansallisuuttamme. Amerikan suomalaiset ovat osaltaan koettaneet avustaen myötävaikuttaa Suomen osallistumiseen kansainvälisiin Olympian-kisoihin. Niinpä, kun valmistauduttiin sellaisiin Antverpeniin v. 1920, muodostui New Yorkissa Amerikan suomalaisten Olympialaisyhdistys, jonka tarkoituksena oli koota siirtokansamme keskuudesta varoja käytettäväksi Suomen urheilijain kustantamiseen sinne. Keräystä mainostettiin etenkin New Yorkin Uutisissa, ja se tuotti lähes kymmenentuhatta dollaria. Suurin osa kootuista varoista lähetettiin sille ko-

mitealle, jonka huolena oli suomalaisten urheilijain rahastaminen kansallisuuksien kisakentälle.

Toisenkin kerran Amerikan suomalainen Olympialaisyhdistys, New Yorkin Uutisten avustamana, järjesti yleiskeräyksen siirtokansamme keskuuteen, ja tulos oli $8,104.-71. Osa siitä määrästä käytettiin Amerikan suomalaisten urheilijain Wille Ritolan, K. Y. Korholin-Kosken, Eino Leinon ja Jonni Hellströmin Amsterdamin-matkan kustannuksiin, missä kaupungissa he yhtyivät Suomen urheilijoihin osallistuakseen Olympian-kisoihin, ja isompi osa Suomen Olympialais-toimikunnalle.

Uuden Englannin suomalaisten Olympialais-kannatusyhdistys perustettiin keväällä 1930, ja asia tiedoitettiin sanomalehdissä seuraavasti: "Tiedämme ne taloudelliset vaikeudet mitkä Suomen Olympialaiskomitealla on voitettavana voidakseen lähettää edustajia ensi olympialaisiin. Sen vuoksi, urheilijain taloudellista puolta silmällä pitäen, Uuden Englannin suomalainen urheilijaväki ja sen ystävät päättivät Worcesterissa pitämässään kokouksessa perustaa kannatusyhdistyksen, jonka tarkotuksena on koota varoja Suomen olympialaisjoukkueen avustamiseksi vuoden 1932 olympialaisiin Los Angelesiin. — Kootut varat tullaan luovuttamaan koko maata käsittävälle olympialaiskomitealle ja tilitys julaistaan sanomalehdissä."

Johtokuntaan tulivat Johan Nokelainen Maynardista, S. Ylevä Worcesterista, Kalle Hanhisalo Quincystä, John Kokko Maynardista, H. Lukkarinen Gardnerista ja Kalle Savinen Lanesville'ista.

JUOKSIJAKUULUISUUDET SUOMEN NIMEÄ MAINOSTAMASSA.

HANNES KOLEHMAINEN. Voitettuaan neljä ensimmäistä palkintoa Tukholmassa v. 1912 pidetyissä Olympian-kisoissa ja tehtyään kiertomatkan muutamiin Euroopan maihin, pääasiallisesti Ranskaan ja Englantiin, Kolehmainen saa-

pui saman vuoden jälkimmäisellä puoliskolla Amerikkaan veljensä Williamin kanssa, joka myöskin oli jo silloin tunnettu juoksija. Kolme vuotta Hannes Kolehmainen viipyi sillä kertaa Amerikassa, toimi rakennustöissä New Yorkissa ja osallistui lukuisiin juoksukilpailuihin amatöörinä.

Niistä lukuisista kilpailuista, joihin Suomen suurjuoksija osallistui niinä vuosina, saatamme merkitä vain esimerkeiksi Pittsburgissa, Long Islandissa, Madison Square Gardenissa New Yorkissa suoritetut. Amerikkalaiset sanomalehdet sanoivat häntä "ihmeelliseksi juoksijaksi", joka jätti kilpailijansa niinkuin tervaan seisomaan. Häntä koetettiin saada antautumaan ammattijuoksijaksi, ja hänelle tarjottiin viidentuhannen dollarin vuosipalkka, mutta kun hänen suunnitelmansa oli ainakin kerran vielä osallistua Olympian-kisoihin synnyinmaalleen mainetta saadakseen, hylkäsi hän tarjotun palkan, pysyi edelleen amatööri-juoksijana ja työskenteli ammattialallaan taloja rakennellen. V. 1914 hän voitti Columbian yliopiston radalla 10 mailin juoksun ja vähän myöhemmin Prospect-puistossa Brooklynissä murtomaajuoksun sekä 12 mailia pitkän New Yorkin-juoksun, johon osallistui 1,300 kilpailijaa ja katselijoina katujen varsilla miljoona henkeä taajoina parvina, lentävän suomalaisen kiitäessä joukkonsa edellä. San Franciscossa v. 1914 ja siellä maailmannäyttelyn yhteydessä v. 1915 pidettyihin urheilukilpailuihin hän myöskin osallistui ja voitti 5 ja 15 mailin juoksut.

Käytyään Suomessa Kolehmainen saapui toistamiseen Amerikkaan ja meni v. 1915 avioliittoon Amerikan suomalaisen neitosen Alma A. Johnsonin kanssa. Hän kilpaili entiseen tapaan ja voitti kartuttaen jo ennestään runsasta voittoesineiden varastoaan, kulta- ja hopeamaljoja, kelloja y.m. kalleuksia. Viimeisen huomattavimman voittonsa Amerikassa Hannes Kolehmainen saavutti v. 1917 Evening Mailin 12 mailin pituisessa marathonjuoksussa. Itse Yhdysvaltain presidentti Woodrow Wilson Valkeassa Talossa Washingtonissa sähkönappulaan painaen antoi lähtömerkin

1,200-henkiselle juoksijajoukolle. Ensimmäisenä saapui "lentävä suomalainen" kintereillään maanmiehensä Wille Kyrönen.

Palattuaan synnyinmaahansa hän oli suomalaisten urheilijain mukana v. 1920 Antverpenissä Olympian-kisoissa ja voitti marathonjuoksun, lisäten siten Suomelle pisteitä ja mainetta, itse saaden kultamitalin. Kiitollisuudenosoitukseksi Suomen tasavallan hallitus lahjoitti hänelle maatilan läheltä Turkua. Myöhemmin hän muutti Helsinkiin, jossa nykyään harjoittaa urheiluvälineliikettä.

SUURJUOKSIJA PAAVO NURMI. Seitsenkertainen Olympian-kisojen voittaja Paavo Nurmi kuuluu kaikkien aikojen suurimpiin urheilijoihin, ja häntä pidetään tähänastisista maailman parhaana juoksijana. On tosin sanottu, että Hannes Kolehmainen juoksi Suomen maailmankartalle. Niin Nurmikin teki, vieläpä tavalla sellaisella, että se siellä pysyykin.

Saavuttuaan Amerikkaan jouluk 9 päivänä v. 1924 Nurmi sai osakseen sellaista huomaavaisuutta ja kunnianosoitusta, joka tarjoutuu vain sangen harvoille kuuluisuuksille. New Yorkin kaupungin pormestari G. Hylan lähetti erikoisaluksen tuomaan Olympian-kisojen voittajan valtamerilaivasta rantaan ja suoraan New Yorkin kaupungintalolle, jossa maailmankaupungin arvomiehet ottivat hänet vastaan. Samalla hänelle ojennettiin kunnianosoitukseksi kaupungin avain, mikä merkitsi sitäkin, että New Yorkin yleiset arsenaalit y. m. juoksuharjoituksiin sopivat paikat olivat hänelle avoinna. Sellaiset yllättävät tapaukset ja menettelyt aivan itsestään kohottivat ja tekivät tunnetuksi suomalaista nimeä.

Ei ole mahdollista lyhyissä puitteissa luetella kaikkia niitä kilpailuja, joihin Paavo Nurmi Amerikassa osallistui, tyydymme vain muutamien mainintaan. Ensimmäisen huomattavimman juoksunsa hän suoritti Madison Square Gardenin kilparadalla New Yorkissa, parhaana kilpailijanaan

maanmiehensä Wille Ritola. Nurmi suoriutui voittajana ennätysajassa. Yhdysvaltain pääkaupungissa Washingtonissa Nurmi osallistui kahteenkin kilpailuun, joihin otti osaa melkoinen joukko juoksijoita, muutamia New Yorkin parhaita suomalaisiakin. Katsojien joukossa oli senaattoreja, kongressimiehiä y. m. arvohenkilöitä. Kilpailujen jälkeen Paavo Nurmi ja muutkin suomalaiset juoksijat esitettiin Yhdysvaltain presidentille, ja yhdessä kaksi vähäpuheista herraa, presidentti Coolidge ja Paavo Nurmi, valokuvattiin.

Erittäin kiintoisa kilpailu suoritettiin Bostonissa, Harvardin yliopiston stadiumilla, noin 40,000 hengen läsnäollessa. Mainitun yliopiston urheilunvalmentaja Jaakko Mikkola kirjoittaa siitä: "Kello kuusi oli valtavan stadion katsomo ääriään myöten väkeä ja suuri joukko vielä ulkopuolellakin. Kun Nurmi saapui radalle verryttelemään, otti yleisö hänet vastaan raikuvin suosionosoituksin. Nurmen verryttelyä ihaili koko katsomo ja hauskalta se näyttikin. Lyhyet triplaukset ja väliin löysä, mutta jouduttava meno oli jotakin sellaista, jota ei moni ollut ennen nähnyt. Vähemmänkin asiantunteva näki, että radalla oli itse mestari." Nurmi tietenkin suoriutui kilpailuista voittajana.

Kun Paavo Nurmi kilpaili Chicagossa ja Minneapoliksessa, riensi kumpaankin tilaisuuteen taajoja joukkoja suomalaisia Michiganista, Minnesotasta, Wisconsinista, Illinoisista ynnä muualta kuuluisan maanmiehensä juoksua katsomaan ja mahdollisesti, mikäli tilaisuus tarjoutui, tervehtimäänkin. Lännen kilpailuista on merkittävin se juoksu, joka suoritettiin Los Angelesin jättiläis-colliseumissa, noin 100,000 katsojan läsnäollessa. Paavo Nurmen oli kilpailtava myöskin hyviksi juoksijoiksi tunnettujen "hopi-indiaanien" kanssa, jotka kuitenkin kaikki jäivät kilpailussa huomattavan matkan päähän suomalaisesta suurjuoksijasta.

Amerikkalaiset sanomalehdet sisälsivät joka päivä toinen toistaan ylistelevämpiä kirjoituksia Paavo Nurmesta, jota sanottiin milloin lentäväksi suomalaiseksi, milloin "aave-

suomalaiseksi" (Phantom Finn), milloin vain yksinkertaisesti voittamattomaksi Paavoksi. Kuukausimääriä kuuluisan suomalaisen nimi pysyi sanomalehtien palstoilla ja yhä uudelleen tuhannet amerikkalaiset katselivat maailmankarttaa löytääkseen sieltä Suomen, "the Nurmi-Land"in.

Suomen nimen arvon kohottamisesta Nurmen vaikutuksesta on noilta ajoilta lukuisia kertomuksia ja kaskuja. Los Angelesissa eräs äiti, joka oli avioliitossa amerikkalaisen kanssa, kertoi, kuinka hänen silloin lähes kymmenen vuoden ikäinen tyttärensä kansakoulussa, opettajan puhuessa Paavo Nurmesta ylistelevin sanoin, oli paikaltaan noussut seisomaan ja innostuksen valtaamana, raikuvin äänin sanonut: "Minun äitini on kotoisin siitä maasta kuin Nurmikin". Ja varmaan monissa muissakin amerikkalaisissa kouluissa, joissa suomalaisia lapsia opiskeli, he, kuultuaan opettajansa kauniisti puhuvan suomalaisesta urheilijasta, silmät säihkyen viittasivat kädellään ja saatuaan sanomisluvan kajauttivat, niin että koulusali kaikui: "I am Finn too" (Minäkin olen suomalainen). Ja vielä nytkin, Paavo Nurmen nimi ja kansallisuus ovat amerikkalaisten tuoreessa muistissa. Tätä kirjoittaissani luin New Yorkin Uutisista (helmikuussa 1931) seuraavan uutisen Sacramentosta, Cal.: "Kävin tässä viime viikolla koululla, missä kaksi vanhinta lapsistani käy, tervehtimässä opettajia ja johtajaa. He olivatkin iloisia, kun vanhemmat, etenkin äidit, käyvät joskus heidän puheillaan, valvoen siten lastensa edistystä. Tietysti tuli puhe kansallisuuksista, jolloin minä sanoin olevani suomalainen. Heti koulunjohtaja Lehnen huudahti: 'O, Suomi! sehän on maa, mistä Paavo Nurmi on kotoisin'."

Wille Ritola, Olympian-kisojen voittaja, kuuluu myöskin suomalaisiin suurjuoksijoihin, ja Amerikan suomalaiset pitävät häntä omana miehenään, sillä niin kauan hän on asunut meikäläisten keskuudessa. Ritolan saavutuksista merkittäköön 10 mailin juoksun voittaminen New Yorkissa v. 1919, jolloin hän jätti New York Evening Mailin ma-

rathonjuoksijan, kuuluisan Bohlandin toiseksi. Hän voitti saman matkan kolme vuotta myöhemminkin ja vuosien 1922 ja 1923 aikana New Yorkin ja Amerikan murtomaamestaruuden ja Amerikan mestaruuden 10 mailin matkalla. Seurasi voitto toisensa jälkeen, paitsi kerran hän hävisi kilpaillessaan Joe Rayn kanssa 2 mailin matkalla, mutta korvasi tappionsa kolmella maililla. Hän voitti Amerikan mestaruuden itselleen 10 mailin juoksussa loistoajassa 51,04,2.

Ritola muutti Suomeen talvella 1924. Kauan hän ei siellä viihtynyt, vaan palasi New Yorkiin. Amerikan suomalaisten lähettämänä hän osallistui Suomen lipun puolesta ja suomalaisten urheilijain mukana viime Olympian-kisoihin voittaen itselleen ensipalkinnon ja kultamitalin 5000 metrin matkalla ja tuli voittonsa johdosta luokitetuksi maailman parhaiden juoksijain joukkoon osaltaan kohottaen suomalaista urheilumainetta.

WILLE KYRÖNEN, Amerikan suomalainen juoksijakuuluisuus, oli jo ennen Amerikkaan tuloaan v. 1913 Suomessa tunnettu urheilija alallaan. Hän pääsi v. 1914 New Yorkin-juoksussa 4:nnelle tilalle, samoin v. 1915 Bostonin marathonjuoksussa toiseksi ja voitti Amerikan murtomaamestaruuskilpailuissa. V. 1917 hän voitti New Yorkin mestaruuden 10 maililla. Hänen onnistui v. 1918 saada ensi sijat sekä New Yorkin-juoksussa että Evening Mailin marathonjuoksussa. Detroitissa hän voitti itselleen v. 1920 marathonkilpailussa 3:nnen tilan. Bostonissa samanlaisessa v. 1922 hän jäi viidenneksi. Parempaan kuntoon päästäkseen hän lähti v. 1923 Suomeen, josta saapui uudelleen Amerikkaan ja toimii nykyään liikemiehenä Brooklynissä, N. Y. Hän on osallistunut edelleenkin suuriin juoksukilpailuihin, toisinaan laakereita itselleen voittaen, toisinaan niitä vaille jääden.

JOHN SALO, halki Amerikan mantereen järjestettyjen kahden jättiläismarathonkilpailun kaksinkertainen voittaja, kuuluu nykyajan sitkeimpiin, kestävimpiin ja parhaihin juoksijoihin. Hän on Amerikassa juoksuansa harjoitellut, täällä laakerinsa voittanut ja toimii nykyään Passaic-kaupungin poliisilaitoksessa.

AMERIKAN MANTEREEN HALKI SUORITETUT JUOKSUKILPAILUT. Los Angelesin urheilupromoottori mr. Pyle järjesti keväällä 1928 jättiläismarathonjuoksukilpailun Los Angelesista, Californiasta New Yorkiin. Noin kolmetuhatta mailia oli juostava matka, jonka suorittamiseen laskettiin kuluvan vähintään kaksi kuukautta. Luvatut palkinnot olivat harvinaisen suuret, ensimmäinen $25,000, toinen $10,-000, kolmas $2,000 ja useita pienempiä palkintoja. Seurauksena olikin, että kilpailuun ilmoittautui 150 juoksijaa lukuisista kansallisuuksista. Suomalaisia olivat William Kolehmainen, Gunnard Nelson, Olli Wänttinen, August Fager, Aarne Suominen, Nestor Erickson, John Salo, Lauri Lehto, Paul Salmi, Karl Willberg ja Yrjö Poikonen. Useimmat meikäläisten ja osaksi muunkielistenkin keskuudesta olivat tunnettuja juoksijoita.

Vaikka tällaista kilpailua ei voidakaan pitää urheiluna, pikemmin ihmisrääkkäyksenä, niin sittenkin siitä muodostui sellainen kamppailu eri kansallisuuksiin kuuluvien juoksijain välillä, että se muutamissa suhteissa sai kansainvälisen kilpailun leiman. Vieläpä maailman sanomalehdistökin kolmatta kuukautta kestäneen kilpailun aikana seurasi kunakin päivänä saavutettuja parhaiden juoksijain tuloksia.

Kun tuo puolitoistasataa henkeä käsittävä joukko läksi Los Angelesista, otti suomalainen William Kolehmainen johdon, juosten muutamia päiviä sellaista hurjaa vauhtia, että laskettiin hänen kuukaudessa suorittavan tuon noin kolmentuhannen mailin matkan. Rankkasateessa juostessaan hän sai reumatismin jalkoihinsa, ja se pakotti hänet keskeyttämään. August Fager, N. Erickson ja Gunnard Nelson joh-

tivat senjälkeen. Heitäkin alkoi vastustaa. Aarne Suominen johti sitten joukkoa noin tuhannen mailin matkalla ja häntä alettiin pitää kilpailun voittajana. Mutta häntäkin, niinkuin useita muitakin, kohtasi voittamaton vastus, hänen jalkansa nyrjähti, ja niin hänen oli astuminen rintamasta pois. Olli Wänttinen saavutti tuloksia alkumatkalla, sitten alkoi häntäkin vastustaa. Kuitenkin hän matkan puolivälissä pääsi uuteen juoksukuntoon, saavutti sanomalehtimiesten suosion harvinaisen keveänä, höyhensarjan juoksijana. Chicagon lähettyvillä eräs auto ajoi Wänttisen päälle katkaisten häneltä muutamia kylkiluita ja siihen hänen oli juoksu jätettävä. Kestävä juoksija John Salo jäi kilpailun loppumatkalla yksinään suomalaisia edustamaan. Joukko olikin jo huvennut muutamiksi kymmeniksi. Elleivät häntä alkumatkalla olisi haitanneet monet vastukset, olisi hänestä tullut ensipalkinnon saaja, sillä viimeisten viidensadan mailin matkalla hän melkein poikkeuksetta johti joka päivä ja ensimmäisenä hän saapui matkan perille New Yorkiin. Oklahomalainen korkeakoululainen vei ensipalkinnon, suomalainen sai toisen.

Vuotta myöhemmin mr. Pyle järjesti samanlaisen juoksun, samansuuruiset olivat palkinnotkin. Suomalaisiakin taas yhtyi kilpailuun, Suominen, Wänttinen, Salo y. m. Kahta ensinmainittua kohtasi vastuksia heti ja ne pakottivat heidät jäämään joukosta. John Salo jäi yksinään edustamaan suomalaista juoksijanmainetta. Hänen vaarallisin kilpailijansa oli italialainen Peter Gavuzzin. Näiden kahden välillä olikin luja ottelu ensimmäisestä palkinnosta. Saloa vastusti alituiseen kipeät jalkansa, vatsankouristukset y. m., mutta sisu ei antanut perään. Ensimmäisenä hän saapui perille samalla saavuttaen parhaan keskituloksenkin.

Mr. Pyle oli suorittanut ensimmäisessä kilpailussa lupaamansa palkinnot, mutta toisen kilpailun palkintoja voittajat eivät saaneet, sillä hän vararikkoutui.

XXIII.

AMERIKAN SUOMALAISTEN LIIKE-ALOILTA.

"Suomalaiset eivät syntyään ole liikemiehiä, se on totuus, josta ei pääse yli eikä ympäri. Sen näyttävät olosuhteet sekä Suomessa että Yhdysvalloissa asuvien suomalaisten keskuudessa. Mutta verrattain harvat ovat yleensä ne kansat, joissa kauppahalu on synnynnäinen ominaisuus ja kuitenkin kehittyy jokaisessa itsenäisessä maassa vähitellen arvonantoa ja luottamusta nauttiva liikemiesluokka, kuta lujempi maan taloudellinen ja yhteiskunnallinen asema on", kirjoittaa pääkonsuli Axel Solitander.

Jo siirtolaisuutemme varhaisimmilta vuosikymmeniltä, 1860-luvulta saakka voidaan merkitä Amerikan suomalaisia liikkeitä. Varakonsuli Gustaf Wilson (Henni) aloitti Portlandissa, Ore. sekatavarakaupan v. 1866 ja harjoitti myöhemmin kiinteistöliikettä. Kapteeni Gustaf Niebaum (Nybom) perusti San Franciscossa, Cal. v. 1868 *Alaska Commercial Co:n,* joka harjoitti seuraavien parin vuosikymmenen aikana laajaa valaiden, mursujen ja hylkeiden pyyntiä, turkiksien välitystä ja laivanvarustusliikettä. San Franciscon varhaisimmat suomalaiset majatalot eli hotellit anniskeluhuoneineen ovat myöskin saaneet alkunsa 1860-luvun loppupuoliskolla.

1870-luvulla, suomalaisen asutuksen laajetessa Amerikassa, lisääntyi meikäläisiä liikkeitäkin. Kuparisaarella, silloisella siirtokansamme taajaväkisimmällä asutuksella saivat monet esikoisliikkeemme alkunsa. Rohkenipa vasta maahantullut ylioppilas A. J. Muikku aloittaa suomenkielisen

sanomalehden julkaisemisen v. 1876. Kun se seuraavana vuonna lakkasi ilmestymästä, niin Matts Fredd hankki itselleen kirjapainon ja v. 1878 toimitti ja painatti suomalaista sanomalehteä ja kustansi muutamia pieniä kirjasiakin. Peter Christopher harjoitti v. 1875 vaiheilla rahtiliikettä Hancockissa. V. 1877 hän möi liikkeensä Andrew Johnsonille (Piippolan Antille), joka kehitti siitä jo seuraavalla vuosikymmenellä laajan metsäurakoimis-, kivihiilten ja polttopuiden välitysliikkeen. Calumetissa oli 1870-luvun lopulla kaksikin suomalaista sekatavarakauppaa: Henry Johnsonin sekä J. P. Nopan liikkeet. Kuparisaaren varhaisimmat suomalaiset hotellit kapakkoineen saivat myöskin alkunsa jo mainitulla vuosikymmenellä.

Ojanperä-nimisessä paikassa lähellä Houghtonia aloittivat v. 1875 Jaakko Ojanperä, Oskar Eliasson ja Sakari Hendrickson laajahkon tukki- ja halonhakkuuliikkeen, josta useasatainen miesjoukko sai talvisin työtä ja ansiota. Ojanperän ja Hendricksonin siirryttyä maanviljelysalalle laajan liikkeen johto jäi Eliassonin haltuun. Se oli parhaimmillaan 1890-luvulla, jolloin myös Nels A. Burkman harjoitti metsänkaadantaa Oskarissa. Samoihin aikoihin, parisen vuotta myöhemmin kuin ensinmainitut, aloitti Nels Majhannu Ishpemingissä ja sen lähistön metsissä tukkien- ja halkojen hakkuuliikkeen, josta seuraavien kahden vuosikymmenen kuluessa kehittyi laaja metsänpitelyliike.

1870-luvulla perustetut suomalaisliikkeet olivat sentään vielä verraten harvalukuisia, paitsi eri ammattiliikkeet, esim. räätälien, suutarien, maalarien, Chicagossa perustettiin mainitun vuosikymmenen aikana Andrew Bromanin lihakauppa, Henry Klaverin rahtiajurinliike, San Franciscossa J. Allen, Aliinin ja Bomanin hotellit, New Yorkissa oli rakennusurakoitsija Robert West ja J. F. Williamsin ja Salosen hotelli, Bostonissa K. G. Jolbergin ja G. Sjöstedin majatalot, Philadelphiassa Fr. Nymanin (Tainion) merimieshotelli y. m.

Vielä 1880-luvulla suomalaisia liikkeitä oli Amerikassa verraten harvoja ja nekin enimmäkseen ammattiaharjoittavien työpajoja, pieniä ruokatavarakauppoja. Sensijaan ruokataloja (poortitaloja) kansalaisillamme oli lukuisia ja kapakoita paljon.

Sillä vuosikymmenellä aloittivat Mike Johnson (Hyvönen) Calumetissa, August Pelto Hancockissa, Abram Boulson Negauneessa ja vähän myöhemmin Antti Kettunen Ishpemingissä räätälinliikkeet, joista kaikista kehittyi johtava vaatturinliike itsekullekin paikkakunnalle. Calumetissa harjoittivat siihen aikaan metsäurakoimis- ja sahausliikettä veljekset Isaac ja Johan Fredrickson. Bajari-Ulsetilla oli laajahko rakennusliike, Alex Leinosella kirjapaino ja sanomalehti. Hancockissa pitivät veljekset Carl ja Mauritz Prints apteekkia, Peter Strohlbergilla oli ensin ruoka-, sitten rautakauppa. Negauneessa Johan Mitchelillä oli melkoinen sekatavarakauppa ja Högbergillä leipurinliike. Paul Honkavaara harjoitti kauppaa Palmerissa ja J. H. Jasberg erään muunkielisen kanssa sekatavarakauppaa Republicissa, jossa oli liikemiehenä myöskin Isaac Silberg. Vanhoja suomalaisia liikkeitä on niinikään East Tawasissa, Mich. Jacob Löfbergin nahka- ja kenkäliike.

Kaikki Minnesotan suomalaisten varhaisimmat liikkeet ovat myöskin 1880-luvulla perustettuja. New York Millsillä on siinä suhteessa ollut uranuurtava merkitys, sillä siellä useimmat sen vuosikymmenen aikana aloitetut liikkeet ovat syntyneet. Siihen olivat luonnolliset syynsä, paikkakunta oli näet nopeastikasvavaa suomalaista maanviljelysseutua. August Nylundilla oli kirjapaino, sanomalehti, kirjakauppa y. m. Olli Pajari aloitti suurliikkeen, johon sen parhaimmillaan ollessa seuraavalla vuosikymmenellä kuului saha ja jauhomylly, sekatavarakauppa ja kiinteistönvälitys. Duluthissakin tavataan silloin varhaisimmat suomalaisliikkeet, samoin Minneapoliksessa. Rocklinissa, Calif. suomalaiset kiintyivät kivienlouhintaan ja -hakkuuseen ja muodostivat omia kivenjalostusliikkeitä. Astoriassa, Ore. suomalaisten

huomio kiintyi, paitsi tavalliseen kauppahommaan, myöskin suurempia etuja tarjoovaan lohenkeitäntä- ja jakeluliikkeeseen. Axel Seaborgilla oli Ilwacossa, Wash. aikansa parhaisiin kuuluva lohenkeitäntä- ja -kannutuslaitos. New Yorkissa Gustaf Grönlund harjoitti vuosikymmenen lopulla siirtolaisten välitysliikettä rahanlähetys- ja pilettitoimistoineen. Seuraavan vuosikymmenen alkupuolella se oli alansa suurliike. Myöskin niiltä ajoilta on Nels Cantin suomalainen apteekki Brooklynissä.

Amerikan suomalaisten liike-elämässä tapahtui 1890-luvulla sekä edullisia muutoksia että huomattavaa edistystä ja laajenemista kaikilla aloilla. Siirtokansamme elikin silloin henkisen ja aineellisen kehityksen nousukautta. Raittiusaatteen vallattua mielet ja taltutettua juoppouden suomalaiset kapakat vähenivät, jopa toisista paikoista kokonaan hävisivät. Tilalle tuli ensin lukuisa joukko pieniä makeis- ja virvokejuomakauppoja, joissa lisäksi oli pientä rihkamatavaraa ja tupakkia ja joista vuosien vieriessä kehittyi monta laajempaakin kauppaliikettä. Ruokatavarakauppain rinnalle alkoi ilmestyä suomalaisia vaatetavaraliikkeitä, sitten rautakauppoja ja myöhempinä vuosikymmeninä isoimmat ovat muodostuneet osastokaupoiksi eli department-liikkeiksi.

YLEISKATSAUS AMERIKAN SUOMALAISTEN NYKYISEEN LIIKE-ELÄMÄÄN.

Viime kahdenkymmenenviiden vuoden aikana Amerikan suomalaisten oloissa on tapahtunut niin ripeä ja monipuolinen edistyminen, että nykyään kansallisuutemme lukumäärään katsottuna kaupallisellakin alalla meikäläiset voidaan edullisesti asettaa melkeinpä minkä kansallisuuden rinnalle tahansa, ellemme ota lukuun juutalaisia, maailman tunnetuinta kauppakansaa. Suomalaiset ovat tulleet kansalliseen itsetietoisuuteen, jonka pyrkimyksenä on myöskin

omien liikkeiden tehostaminen, kuten todistavat meikäläisten lukuisat liikkeet, osuustoiminta y. m. Monin paikoin, varsinkin vanhemmilla suomalaisasutuksilla, joissa varhaisimpina aikoina liikkeet yleisesti olivat amerikkalaisten hallussa, ne ovat siirtyneet suomalaisille. Se on todistettavissa Calumetissa, Hancockissa, Ishpemingissä ja vielä selvemmin Minnesotan rautakaivosalueilla. Suomalaisten maanviljelysseutujen liikkeet ovat kokonaan meikäläisten joko yksityisten taikka osastoliikkeiden hallussa, toisin paikoin molempien, esimerkiksi Aurassa, Askel'issa, Elossa, Kyrössä, Nisulassa, Tapiolassa, Toivolassa y. m. Michiganin suomalaisissa maakylissä, eikä siinä kohden ole suuria poikkeuksia muissakaan valtioissa.

Suomalaisten suurliikkeitä nyt tapaa muutamin paikoin, missä sellaiset ennen olivat muunkielisten. Calumetissa on Kekkosen rautakauppa, Keisun leipurinliike, Fredricksonin autojenkorjausliike pajoineen, Kivelän ja Moilasen apteekit ja Ahmeekissa J. Jääskeläisen virvokejuomatehdas. Ne kaikki ovat alansa isoimpia ja kykenevät kilpailemaan muunkielisten liikkeiden kanssa. Hancockissa Sakarin osastoliike on kaupungin isoin tavaranvaihtopaikka. Kirjapainoalalla Suomalais-Luterilainen Kustannusliike kirjapainoineen ja sitomoineen on Kuparisaaren suurliikkeitä. William Johnsonin metsänpitely- ja puutavaraliike kuuluu Pohjois-Michiganin isoimpiin, ellei oteta huomioon varsinaisia sahoja. South Range'issa Kivi ja Co:n ruokatavara- ja lihaliike on paikkakunnan huomatuin, toisena sieltä merkittäköön Jacob Uitin liike. Massin kaivosseudulla ovat vuosikymmeniä olleet johtavassa liikeasemassa veljekset Edward ja Kalle Närä. Aikoinaan J. H. Jasbergin kiinteistöliike oli isoimpia.

Rautakaivosalueilla, esim. Ishpemingissä suomalaiset ovat vallanneet liikkeet pääasiallisesti ruotsalaisilta. Johan Kandelinin johtaman Koski & Co:n department-kaupan, jonka osakas hän on, ja siihen laskettuna yhtiön Gwinnissä, Mich. olevan haaraosaston vuotuinen kauppavaihto nousee

yli puolen miljoonan dollarin. Ishpemingissä suomalaisilla on toisiakin huomattavia liikkeitä, kuten Rosbergin ja Löfbergin vaatetuskaupat, Ruonan ja poikain sekatavara- ja eläintenrehukauppa, H. Elsonin mineraalivesitehdas, paikkakunnan ja sen lähiseutujen isoin. Negauneessa kansalaisillamme ei ole varsinaisia suurliikkeitä, mutta huomattavia kylläkin, esim. Alf. ja Ed. Ollilan sekatavarakauppa ja Raatikaisen rautakauppa. Marquette'issa suomalaisilla on ylivoimaisena kilpailijana vanhat ja suuret amerikkalaiset osastokaupat, mutta merkittäköön sieltäkin varakonsuli J. Lammin omistama ensiluokkainen kenkäliike ja Hirvosen mineraalivesitehdas. Republicissa oli Isaac Silbergillä muunkielisen kanssa laaja ja hyvinvarustettu osastoliike. Nyt siellä suurin tavaranvälitys tapahtuu osuuskaupan välityksellä. Palmerista mainittakoon urakoitsijana Salomon A. Aho.

Ironwoodissa ja sen ympäristöllä suomalaiset etenevät vuosi vuodelta liikealoilla. Jo parikymmentä vuotta sitten Silberg-Andersonin rautakauppa ja hautaustoimisto kuuluivat kaupungin johtaviin liikkeisiin. Nykyään Ketolan huonekalukauppa, Hedlund-Haapojan sekä Eklundin vaatekaupat ovat huomattavia alallaan, samoin Nordlingin apteekki ja Mattola-Aukeen kello- ja juvelikauppa y. m. Wakefieldissa suomalaisiin liikkeisiin katsoen on vielä paljon toivomisen varaa. Sieltä ovat kuitenkin metsäurakoitsijoista mainittavat Alex Mäki ja J. Kuivinen, Bessemeristä Wm. Mäki, Yalmer Turpeinen ja mr. Hill ja Ironwoodista J. Jackson. Kauppias Wiita harjoittaa Iron Beltissä melkoista kauppaliikettä, ja August Huttulan monipuolinen ja suurliikettä edustava metsänpitely, sekatavarakauppa ja maanviljelys todistavat kansalaistemme yritteliäisyyttä.

Minnesotan valtiossa asuvat suomalaiset ovat parin vuosikymmenen aikana sekä henkisellä että taloudellisella alalla osoittaneet sellaista nousua, mikä ajanoloon, jos edistyminen on ripeätä, asettaa heidät monilla aloilla johtavaan asemaan siirtokansamme keskuudessa. Sikäläisillä rautakai-

vosseuduilla, joissa suomalainen kansanaines muunkielisiin verrattuna, toisissa paikoissa muodostaa kolmannen, toisin paikoin neljännen osan kaupunkien ja kauppalain väestöstä, meikäläisen liike-elämänkin suhde on sama. Elyssä kaupungin huomatuimpia liikkeitä on J. Porthanin johtama yhtiökauppa ja siellä on joukko muita suomalaisia liikkeitä. Virginiassa olevaa Selma ja Arthur Alan hautaustoimistoa ajanmukaisine hautakappeleineen, vaunuineen y. m. pidetään parhaana koko kaivosalueella. Liikkeen yhteydessä on myöskin huonekalukauppa. Ketola ja Co:n osastokauppa kuuluu kaupungin isoimpiin. Huomattavia liikkeitä ovat myöskin M. Löfbackan ja poikain rautakauppa, Ivar Frasan rauta- ja autoliike, Mattsonin leipurinliike ja E. Björkmanin tukkukauppa. Evelethissä P. Peterson on johtava suomalainen liikemies. Maininnan ansaitsevat myöskin Piiran juvelikauppa, Järven rautakauppa, V. Gomsin lihaliike, Taipaleen ruokatavarakauppa ja J. Kovaniemen autojenvälitys- ja garageliike, jolla on haaraosasto Virginiassa. G. Apuli on vuosikymmeninä harjoittanut Mountain Ironissa laajahkoa rauta- y. m. kauppaa. Chisholmissa on J. Pohjolan autoliike huomatuin. Hibbingissä suomalaisilla on ollut liikealoilla vuosikymmeniä sangen tärkeä asema. Kansallisuutemme lukumäärään katsoen he ovat hyvin puoliaan pitäneet. Mainittakoon entiset kauppiaat Sandbergin veljekset ja J. Ketomäen ja M. Salmisen yhteisliike. Nykyisistä tavaranvälittäjistä merkittäköön M. Salmisen suuri tukkuliike ja J. Lamminmäen tukku- ja vähittäiskauppa. Nashwaukin huomatuimmat ovat suomalaisten P. Raatamaan ja Johnstonin liikkeet. Cloquetissa on Kuiti-Mattisen osastoliike kaupungin parhaita kauppoja.

Duluthissa, jolla muutamissa suhteissa on suurkaupungin leima, suomalaiset eivät ole kyenneet kilpailemaan varakkaiden amerikkalaisten kanssa, paitsi Savolaisten veljesten kello- ja juvelikauppa, joka on alallaan isoimpia Pohjois-Minnesotassa. Sillä on haaraosastoja Virginiassa, Hibbingissä ja Elyssä. Liikkeitä hoitavat Abraham, Peter

ja Alex Savolainen. Carl Salmisen omistama Päivälehden kustannusliike kirjapainoineen ja kirjakauppoineen kuuluu suurliikkeisiin. A. H. Markkanen harjoitti vuosia sitten huomattavaa tukkuliikettä, nykyään vain sen osakkeenomistajana. Mr. Kyyhkysellä on vaatekauppa.

Entisvuosina, kun metsäliike oli parhaimmillaan Pohjois-Minnesotassa, oli muutamia kansalaisiamme sangen huomattavina metsäurakoitsijoinakin, esim. Elyssä Jacob Perttula, jonka liike oli parhaimmillaan 1890-luvulla. Sitä jatkoi hänen poikansa J. H. Perttula ja hänen jälkeensä kolmannessa polvessa Jacob L. Peter (Perttula). Evelethissä Jacob ja John Saari harjoittivat niinikään laajaa metsänpitelyä ja nykyään J. Kivisaari Deer Riverillä. Havela-Asialan laajanpuoleista metsänhakkuuliikettä johdetaan Duluthista.

Minnesotan suomalaisilla maanviljelysseuduilla, esim. New York Millsissä, Sebekassa, Menahgassa, Kingstonissa, Nurmijärvellä, Kettle Riverillä (Kalevala) ja Floodwoodissa, samoin kuin Michiganissakin Toivolassa y. m. liikkeet ovat miltei yksinomaan suomalaisten hallussa.

Superiorissa, Wis. on nykyään Amerikan suomalaisten suurin liike, osuuskauppojen välitysliike Keskusosuuskunta. Lignellin suomalainen apteekki on kaupungin suurimpia.

Lännessä suomalaisten huomatuimmat liikkeet ovat Astoriassa. Kaikkiaan siellä on, ammattiliikkeet, pallohuoneet, vieläpä maksusaunatkin huomioonotettuina, noin satakunta suomalaista liikettä. Huomattavimmat kauppiaat ovat Luukinen, Kallunki, Wm. Anderson, apteekkari Hellberg. Seattle'issa varakonsuli A. W. Quistin rakennusliike kilpailee pilvenpiirtäjäkonttorirakennusten rakentajana muunkielisten kanssa. Aberdeenissa, Wash. konsuli Fellman koettaa saada liikealalla samanlaista johtavaa asemaa, jollainen hänellä oli Astoriassa. Apteekkari O. Heikelillä on sekä Aberdeenissa että Hoquiamissa ajanmukainen apteekki.

Kultaisenportin kaupungeissa San Franciscossa, Oaklandissa ja Berkeleyssä, Californiassa, joissa asuu tuhansia

suomalaisia, heillä on myöskin lukuisia liikkeitä, vaikka ne eivät kykenekään kilpailemaan suurkaupunkien isojen amerikkalaisten liikkeiden kanssa. Rakennusalalla on onnistuneimpia H. R. Abramson Oaklandissa ja E. Marttila kivenjalostusalalla. Fort Braggissa, jossa on noin tuhat suomalaista, kansalaistemme liikkeet ovat hyvin edustettuina. Paitsi yhtiökauppaa on useita muitakin isoja suomalaisia liikkeitä, joista eivät osta ainoastaan Fort Braggissa asuvat, vaan myöskin metsissä työskentelevät ja maataviljelevät kansalaisemme. Fresnossa E. R. Nurmen leipomo voittaa alansa kaikki liikkeet Californian maaseutukaupungeissa. Californian turistiliikenne on myöskin kehittänyt omalaatuisia liikkeitä, sellaisia kuin automatkailijain pysähtymis- ja yöpymispaikat pienine asuntokämppineen ja autosijoineen. Tällaisia autoilijain kämppäyspaikkoja on valtateitten varsilla puistoissa sekä kaupunkien laitaosissa. Ernest Loukosella Reedleyssä ja John Ollilalla Ontariossa lähellä Los Angelesia on tällaiset liikkeet, joiden yhteydessä on vielä kaasunmyönti- ja ruokakauppa.

Illinoisin valtiossa asuvilla suomalaisilla on lukuisia liikkeitä Waukeganissa ja De Kalbissa. Chicagon suomalaisten erikoisliikkeisiin kuuluu miehille valmistettujen vaatteiden lähetysliike. Johtoasemassa ovat Heyskarin ja Sorsenin vaatturinliikkeet. Ohiossa meikäläiset ovat kauimmin askarrelleet liikealalla Ashtabula-Harborissa ja siellä on nykyään lähes sata suomalaista liikettä, vaikkakaan ei varsinaista suurliikettä. J. Kinnunen harjoitti siellä aikoinaan laajaa sekatavarakauppaa. Myöhemmistä Harborin liikkeistä mainittakoon Brantin, Lampelan, Kuivisen, Potin ja Hukarin eri liikealoja edustavat tavarainvälityskeskukset. Fairportissa Tähti-yhtiökauppa kuuluu suurliikkeisiin. Entisvuosina oli Matti Killisellä virvokejuomatehdas, jonka tuotteita myötiin suomalaisten asutuksilla Ohiossa ja Pennsylvaniassa. Conneautissa oli ennen Thomas Rajalalla iso liike. Siellä on pysyväisimmän aseman liikealalla saavuttanut Ellen Koponen (Kaukonen), joka harjoittaa vaatetus-

tavarainkauppaa. Warrenissa, Girardissa, New Castle'issa, Monessenissa ja Weirtonissa on suomalaisilla kansallisuutemme lukumäärään verraten melkoisen paljon liikkeitä, mutta varsinaisia suurliikkeitä puuttuu.

New Yorkissa tavarainvälityspaikat ovat miljoonaliikkeitä. Niiden kanssa vähävaraisempain on vaikea kilpailla. Mutta siitä huolimatta New Yorkin suomalaisilla on satakunta liikettä, Brooklyninkin niihin luettuina, toiset ammatteja edustavia, toiset ruoka-, vaate- ja rautakauppoja. Suomalaiset siirtolaisliikkeet olivat entisvuosina alallaan huomattuja. V. Pohjolan piletti- ja rahanlähetysliike on nykyään huomatuin. New Yorkin Uutista kustantavaa kirjapainoyhtiötä ajanmukaisine kirjapainoineen ja kirjakauppoineen ei ole alallaan vähäiseksi arvioitava.

Fitchburgissa, Mass. suomalaisilla on ainakin sata erilaista liikettä ammattipajoineen y. m. Suomalaisia suurliikkeitä sieltä tosin puuttuu, paitsi Raivaajan kirjapaino kustannusliikkeineen ja kirjakauppoineen. Gardnerissa, Worcesterissa, Maynardissa, Lanesville'issa, Rockportissa ja Peabodyssa on suomalaisilla lukuisia pikkuliikkeitä. On kuitenkin yksi liikeala, jonka he ovat Massachusettsin valtiossa vallanneet, nimittäin kivenjalostusliikkeet Quincyssä ja Chesterissä.

QUINCYN SUOMALAISET KIVENJALOSTUSLIIKKEET. V. 1900 J. Hakola, K. Tikkanen, M. Seppälä, H. Tuori ja J. Haavisto perustivat Sampo Granite-yhtiön, jonka nykyään omistaa A. K. Nisula. V. 1908 perustettiin toinen suomalainen kivenjalostustehdas, National Granite & Polishing Co. Sen nykyinen omistaja on K. V. Fagerlund. Willard Granite & Polishing-yhtiön omistavat J. Rintamäki, F. Kyllönen, C. Hendrickson ja M. Rintamäki. Star Granite Co. on myös suomalainen, omistajina J. Lövberg, A. Lövberg ja O. Manninen. Gray Rock Granite Co:n liikettä pitää M. Piispanen kolmen poikansa kanssa. Jacob Niemi omistaa Premier Granite-liikkeen. Blue Hills-kivenjalostusliike kuuluu A.

Hänniselle. Peerless Granite-yhtiön toisen puolen omistaja on V. Wilander. Rock Quarry-kiviliike on myös suomalaisten. Sen esimiehenä on O. Winquist, johtajana V. Helin. Quincyn kivenjalostusala on muunkielisiltä luisunut suomalaisille.

Chester Granite & Polishing-kivenjalostusliikkeen ovat niinikään Quincyn suomalaiset aloittaneet. Se on suurliike Chesterissä, Mass. Siihen kuuluvat J. Hakala, A. Jolma, J. E. Ranta, A. V. Tuomisto ja A. Soisalo.

GARAGE- JA AUTOINKORJAUSLIIKEALALLE on iso joukko meikäläisiä nuoria miehiä antautunut. Se vaatii kätevyyttä ja ammattitaitoa. Toiset ovat saavuttaneet tarvittavan ammattitaidon erityisissä autojenkorjauskouluissa, toiset työssään oppineet ja harjaantuneet. Lukuisista suomalaisten omistamista garage- ja autojenkorjausliikkeistä on nykyään isoin K. Karjalaisen omistama Wollaston Auto-Body Repairing Co. lähellä Bostonia, Mass. Työvoimaa on keskimäärin neljäkymmentä miestä. Korjauspajan yhteydessä olevaan autovajaan voidaan yhtaikaa sijoittaa sata autoa.

OSUUSTOIMINTA.

Jo 1890-luvulla oli Amerikan suomalaisten isoimmilla asuinpaikoilla yhtiökauppoja, jotka perustuivat osuustoimintaan. Ne olivat silloin vielä kokeilevia liikeyrityksiä ja useat niistä ovat ajanpitkään vararikkoutuneet joko liiallisen velaksiannon tähden taikka taitavan johtajan puutteesta ja molemmistakin syistä.

Osuusmeijerit kehittyivät suomalaisille maanviljelysasutuksille olosuhteiden pakottamina. Maitotalous tuli saada tuottavammalle ja kannattavalle kannalle ja vakiinnuttaa kerman ja maidon hinta, mikä ennen meijerien osuustoimintaa riippui kokonaan yksityisten meijerien mielivallasta. Suomalaisten maanviljelysseutujen osuusmeijerit ovat he-

rättäneet amerikkalaistenkin huomiota ja ihailua. Nykyään ei ole Yhdysvalloissa montakaan suomalaista maanviljelysseutua, joissa meikäläisillä ei ole omaa osuusmeijeriänsä ja lisäksi vielä useita viljan- ja rehunvälitysliikkeitä.

Laajimmalle Amerikan suomalaisten keskuuteen ulottuvan osuustoimintaliikkeen ovat viime vuosikymmeninä sosialistit kehittäneet, ei kuitenkaan niin ymmärrettynä, ettei muidenkin toimesta sellaisia liikkeitä olisi perustettu, mutta he ovat sittenkin olleet sillä alalla suurimpina tekijöinä. Heitä on viime vuosina sanomalehdissä syytelty siitä, että he osuustoimintansa välityksellä levittävät myöskin aatettaan, eikä voitane kieltää, etteikö muutamissa paikoissa osuusliikkeiden voitoista olisi osaa vuotuisesti luovutettu sellaiseen kasvatus- ja valistustyöhön. Mutta kieltämätöntä on, että on myöskin lukuisia suomalaisia osuusliikkeitä, joihin kuuluu seurakuntaväkeäkin ja jotka eivät palvele erityisiä aatteellisia tarkoituksia.

Keskusosuuskunta. Meikäläisten osuusliikkeiden kehityksen voimakkaana tehostajana voidaan pitää v. 1917 perustettua Keskusosuuskuntaa. Se ei ole ainoastaan tukkuliike, joka hankkii paikallisille osuuskaupoille tavaraa, vaan se on samalla osuustoimintaliikkeen sielu, johdollaan, neuvoillaan, avustuksillaan ja liikekokemuksillaan tukea ja opetusta antava laitos. Ja kuitenkin se on suurin piirtein katsoen tavallinen tukkuvälitysliike, kuten seuraavat sääntöotteet osoittavat:

1) "Tämän yhdistyksen nimi on Co-operative Central Exchange (Keskusosuuskunta) ja sen liikepaikka sijaitsee Superiorin kaupungissa, Wis."

2) "Tämän yhdistyksen liike ja tarkotus on harjottaa maanviljelys-, meijeritalous-, kauppatavara-, jabbaus-, tukkukauppa- ja jälleenmyyntiliikettä; kaivos-, tehdasteollisuus- tai koneliikettä osuustoiminnallisella pohjalla, ja se voi ostaa, myydä sekä välittää minkä tahansa toisen osuus-

toiminnallisen liikkeen tuotteita, joka on tätä ennen perustettu tai perustetaan tämän jälkeen. Ja voi se myöskin ostaa, omistaa sekä myydä kiinteimistöjä sekä muuta omaisuutta."

"Pääasiallisesti Co-operative Central Exchangen liikkeen tarkoitus on: ostaa kauppatavaraa tehdaslaitoksilta j. n. e., tuottaa kauppatavaraa sekä myydä sitä osuuskunnille, -yhdistyksille tai -yhtiöille tukkukaupalla."

3) "Osakepääoma. Osakkeiden lukumäärä ja arvo. Tämä osuuskunta, Co-operative Central Exchange, on laillistettu $250,000.00 pääomalla, jaettuna kahteen tuhanteen viiteen sataan sadan dollarin suuruiseen osuuteen."

4) "Osakkeita ei veroteta. Tämän yhdistyksen osakepääomaosuuksia ei voida verottaa, ja osakkeenomistajain yksityisomaisuus on vapaata kaikista tämän yhdistyksen veloista."

Ainakin puolet Amerikan suomalaisten osuuskaupoista kuuluvat Keskusosuuskuntaan ja saavat sen välityksellä myyntitavaransa. Sitäpaitsi on vielä lukuisia yhtiökauppoja, jotka, vaikka eivät kuulukaan Keskusosuuskuntaan, välittävät sen kanssa liikettä. Ensi vuotenaan tukkuliike välitti tavaraa 25,573 dollarin arvosta. Viisi vuotta myöhemmin myynti nousi vähän yli puolen miljoonan. V. 1926 ylitettiin miljoona, ja v. 1927 myynti oli $1,255,676.38.

Neuvontaosasto ja kurssit. "Liikkeemme voimakkuus riippuu jäsenistömme osuustoiminnallisesta tietoisuudesta. Tietoisen jäsenistön avulla voidaan kestää minkälaiset myrskyt tahansa", kirjoitetaan Keskusosuuskunnan v. 1928 vuosikirjassa. "Viime syksynä toimeenpantiin kahdeksannet osuustoimintakurssit. Ne olivat kaksijaksoiset, 2 viikon valmistavat ja kuuden viikon varsinaiskurssit. Noin puolet enemmän oli oppilaiksi pyrkijöitä kuin mitä voitiin vastaanottaa. Oppilaiksi hyväksyttiin 34. Suurin osa kurssilaisista on jo joutunut käytännölliseen toimintaan osuustoiminta-alalla."

"Luonnollisesti liikkeen laajentuminen merkitsee myös kasvatustyö-kustannuksien lisääntymistä. Viime vuoden (1927) kustannukset olivat yhteensä $5,564.28."

LIIKKEEN AATTEELLINEN TAKTIIKKA. "Osuustoimintaliike ei ole mitään ilmassa olevaa liikettä, vaan pohjautuu se visseihin taloudellisiin olosuhteisiin. Se on vähäväkisten liikettä vallitsevaa voittojärjestelmää vastaan. Viime osuustoimintakongressi yksimielisesti tunnusti osuustoimintaliikkeen työväenliikkeen omaksi, ja että osuustoimintaliikkeen on pyrittävä yhteistoimintaan muiden farmarien ja työläisten liikkeiden kanssa", kirjoitetaan Keskusosuuskunnan vuosikirjassa (s. 24).

RAKENNUSOSUUSKUNTIA. Erityistä ja ansaittua huomiota amerikkalaistenkin piireissä on herättänyt suomalaisten rakennusosuuskuntatoiminta Brooklynissa, N. Y. Se alkoi pääasiallisesti V. Holmbergin aloitteesta v. 1918, jolloin kahdeksantoista suomalaisperhettä sijoitti yritykseen $500.-00 kukin, osti talonpaikan Finntownista, Brooklynista ja rakensi siihen nelikerroksisen, 18-huoneistoisen apartmentti-talon, joka maksoi $48,000.00. Osuuskunnan jäsenille tarjoutui siinä mukavampi ja halvempi asunto kuin muissa, tavallisissa vuokrataloissa. Tämä seikka kannusti rakennuspuuhaa jatkamaan. Niinpä seuraavien kymmenen vuoden kuluessa Sunset-puiston viereen, kahdeksannen ja yhdeksännen Avenuen tienoille, Finntowniin on rakennettu joukko osuustaloja ja muutamia taloja on ostettukin osuuskuntain varoilla. V. 1928 laskettiin niissä asuvan 526 suomalaisperhettä, yhteensä yli 2,000 hengen. Niihin sijoitettu pääoma kohoaa miljooniin dollareihin.

Osuustalojen omistajat eli asukkaat valitsevat keskuudestaan vuodeksi kerrallaan isännistön, joka on vastuussa talosta. Liikkeenhoitaja perii vuokrat, maksaa osuustalon menot ja hoitaa muut liikeasiat. Talonmies, useinkin osuus-

kunnan jäsen, pitää huolen käytävien ja pihan puhtaudesta, hoitaa keskuslämmityslaitoksen y. m.

Samassa suhteessa kuin osuustalon velka pienenee, osuuskunnan jäsenten vuokra halpenee ja menot vähenevät. Kun talo tulee kokonaan osuuskunnan omaksi, supistuvat vuokrat, joilla maksetaan verot, talonkorjauskulut, hoitajan palkka ja lämmityksestä koituvat menoerät. Osuudenomistaja saa kuitenkin myydä osansa muutamilla määräehdoilla, nimittäin että ostaja on suomalainen kansallisuudeltaan, säädyllinen käytöksessään y. m. Siten osuuskuntaan jäseniä otettaessa tapahtuu jonkinlainen valinta ja yhteissuostumus.

SUOMALAISIA PALOVAKUUTUSYHTIÖITÄ.

SUOMALAINEN KESKINÄINEN PALOVAKUUTUSYHTIÖ (Finnish Mutual Fire Insurance Co.) perustettiin v. 1890 Calumetissa, Mich. Ensin yhtiö harjoitti liikettä vain Houghton-kauntissa, mutta liikkeen laajentuessa se ulotutti toimintansa myöskin niihin lähiseutujen kaunteihin, joissa suomalainen asutus on vankkaa: Keweenaw-, Ontonagon-, Baraga-, Marquette- ja Gogebic-kaunteihin. Pääasiallisesti se vakuuttaa kaupunkien, kauppalain ja muiden taajaväkisten paikkain taloja ja rakennuksia.

Neljänkymmenen vuoden liiketoiminnan tuloksena voidaan esittää yhtiön tilasta seuraavat numerot: vakuutuksia oli vuoden 1930 alussa voimassa $10,393,474.00, merkittyinä 6,271 vakuutuskirjaan. Jäsenluku oli samaan aikaan 4,125. Yhtiön tulot olivat v. 1929 kaikkiaan $498,397.09 eli vähän vaille puoli miljoonaa dollaria. Samana vuonna maksettiin palovahinkoja $28,376.34 ja voitto-osinkoina vakuuttajille $44,264.95. Yhtiön rahavarat olivat $358,805.69.

Johtokuntaan kuuluivat v. 1930 seuraavat: Edward Keisu, J. P. Frisk, Matti Lohela, Frank Eilola, O. H. Sorsen, Wm. Johnson, Henry Sakari, Jacob Uitti ja Henry A. Kitti.

MAANVILJELIJÄIN KESKINÄINEN PALOVAKUUTUSYHTIÖ perustettiin v. 1904, ja senkin liikkeen keskuksena on Calumet, Mich. Se vakuuttaa etenkin farmitaloja ja muita maatiloilla olevia huoneita. Yhtiö kuuluu myöskin siirtokansamme vanhimpiin ja laajimpiin ja on edellämainitun suomalaisen palovakuutusyhtiön vankka kilpailija, vaikkakin eri linjoilla. Vuoden 1930 alussa osakkaita oli 4,036. Vakuutuskirjoja oli samaan aikaan voimassa 4,340, ja vakuutuksien arvo oli $7,697,040.00. Yhtiön vuositulot olivat $160,781.79. Se maksoi v. 1929 palovahinkojen korvausta $14,264.26 ja osinkoina vakuuttajille $25,899.37. Saman vuoden lopulla oli omaisuus rahana ja kiinteistöinä y.m. yhteensä $160,781.79. V. 1931 rahasto oli $116,989.51. Johtokuntaan samaan aikaan kuuluivat Peter Nygord, Oskar Höök, Walter Kilpelä, Matti W. Kilpelä, Andrew Bylkäs, Daniel Ervast, John Pyörälä, O. Alex Olson ja John Jokela.

MAANVILJELIJÄIN PYÖRREMYRSKYVAKUUTUSYHTIÖ perustettiin v. 1924 Calumetissa, Mich. Se kuuluu hallinnollisesti edelliseen yhtiöön, vaikkakin liike sellaisenaan kulkee omaa uomaansa. Yhtiö vakuuttaa taloja ja huoneita pyörremyrskyjen, hirmumyrskyjen ja tuulispäiden aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi. Siihen kuului v. 1929 lopulla 919 jäsentä. Voimassaolevien vakuutusten arvo oli toista miljoonaa dollaria.

CLOVERLAND FARMERS' MUTUAL FIRE INSURANCE CO. perustettiin v. 1921, ja sen toimisto on Hancockissa, Mich. Yhtiö vakuuttaa sekä kaupunki- että maataloja, ja sen toiminta-alueeseen kuuluu useita kaunteja Pohjois-Michiganista. Vuoden 1929 alussa yhtiöllä oli voimassa vakuutuksia $2,164,476.00 arvosta. Yhtiön vuositulot tilivuotena 1929 tekivät $13,956.00. Liikkeen asema oli jonkin aikaa sangen vaikea ja vakava, mutta se on siitä jaksanut nousta vakavaraiseksi. Johtokuntaan kuuluivat samana vuotena Matti

Mattson, John P. Jukuri, Emil Lampinen, Johan Mäki, Tapani Lehto, John Rova, Jacob Kaikkonen, Henry Uksila ja Matti Salmu, viimeksimainittu liikkeenhoitajana.

THE FINNISH MUTUAL FIRE INSURANCE COMPANY, Ishpeming, Mich., on pääasiallisesti Marquette-kauntin suomalaisten keskinäinen palovakuutusliike, vaikka se on ulotuttanut toimintansa myöskin Iron- ja Gogebic-kaunteihin. Yhtiö perustettiin v. 1903. Vakuutuksia vuoden 1928 lopussa oli voimassa $1,812,725.00, ja varat samaan aikaan pankkitalletuksina ja bondeina $39,033.53. Niinkuin edellämainituillakin yhtiöillä, niin silläkin on edustajia ja asiamiehiä suomalaisten asuinpaikoilla; päätoimisto on Ishpemingissä. Johtokuntaan kuuluivat v. 1929 Abel Niemi, Toivo Artila, Wm. Manley, John Kandelin, John Huhtala, Aug. Raatikainen, Peter Rinne, Leander Peterson ja Matti Hirvonen.

ROCK FARMERS MUTUAL FIRE INSURANCE COMPANY'N toimisto on Rockissa, Mich. Se perustettiin v. 1915 ja laajennettuna laillistutettiin ottamaan vakuutuksia kaikkialla Michiganin valtiossa. Yhtiö on täydellisesti keskinäinen, sillä jokainen vakuuttaja on myöskin sen laillinen jäsen, jolla on oikeus ottaa osaa yhtiön kokousten asioiden käsittelyyn ja äänestykseen. Aivan puhtaasti suomalainen vakuutusliike se ei kuitenkaan ole, vaikkakin siinä meikäläiset muodostavat enemmistön, noin 65%.

Yhtiön tilit vuoden 1930 alussa osoittivat vakuutuskirjoja olevan voimassa 1,190, ja omaisuuden vakuutuskanta oli $3,047,622.00. Vuositulot olivat samaan aikaan $15,476.91. Verraten lyhyenä toiminta-aikanaan, viitenätoista vuotena, se on kasvanut miljoonaliikkeeksi. Johtokuntaan kuuluivat 1930 seuraavat: John Mäki, And. Kainula, Antti Aalto, Väinö J. Mäki, Oskar Niemi, Victor Alango, Frank Ryti, Vilho Ruotsala, John Aho, Victor Mäkelä, Emanuel Niemi,

Ivar Heikkinen ja Arvi Mustonen, viimeksimainittu liikkeenhoitajana ja kirjurina.

TEHDASALOILLA SUOMALAISET ovat vuosikymmenien kuluessa tehneet lukuisia yritteitä etenkin sellaisten esineiden valmistamiseksi, joista uusina keksintöinä on saatu hallitukselta patentti. Sellaiset tehdasyritykset eivät ole vastanneet toiveita.

Konsuli W. H. Fellman perusti vuosikymmen sitten Astoriaan huonekalutehtaan, jossa käytettiin melkoista työvoimaa, ja siitä odotettiin kehittyvän laajempikin teollisuusliike. Mutta toiselta puolen ahtaat ajat, toiselta Astorian johtavan pankin vararikko vaikuttivat niin paljon tehtaan taloudelliseen asemaan, että se joutui meikäläisten johdosta pois.

NORDBERGIN MANUFACTURING CO. Milwaukeessa, Wis. on siirtokansamme liikeyrityksistä kaikkein onnistunein ja isoin. Sen perusti 1890-luvulla suomalainen insinööri Bruno Nordberg ja siinä valmistettiin pumppuja ja isoja nostokoneita syviin kupari- ja hopeakaivoksiin. Quincyn kaivoksella Hancockissa, Mich. on yksi tämän suomalaisen tehtaan valmistama nostokone, alallaan isoimpia ja insinööritekniikkaan katsoen suurimpia vaatimuksia vastaava. Tehtaan työvoima lasketaan tuhansissa. Erikoisten pumppulaitosten ja nostokoneiden keksijänä ja kehittäjänä insinööri Nordberg oli Amerikan tunnetuimpia, saaden tieteellisistä ja insinööritekniikkaa kehittävistä ansioistaan Michiganin yliopistolta kunniatohtorinarvon. Nordbergin liike on nykyään hänen poikansa hallussa.

A. C. NORTON STEEL CONSTRUCTION COMPANY'N perustaja ja johtaja on Turussa, Suomessa syntynyt, siirtolaisena tähän maahan saapunut meikäläinen. Norton Company'n erikoisalana on rautateiden ja rautatiesiltojen sekä suurten maantiesiltojen rakentaminen, varsinkin sellaisten, jotka ovat pääaineeltaan rautaa. Yhtiön toimisto on New Yorkissa.

AMERIKAN SUOMALAISIA PANKKILIIKKEISSÄ.

Pankkiliikealalla on nykyään Amerikassa käynnissä ankara kilpailu vanhemman amerikkalaisväestön, "jänkkien", ja myöhemmin tulleiden siirtolaisten välillä. Pankkiliike yleensä edellyttää, että sen harjoittajilla on, paitsi korkeampaa liikesivistystä, myöskin melkoisia pääomia.

Amerikan suomalaisten suhteissa pankkialaan on vielä sangen paljon toivomisen varaa. Mutta toisaalta he ovat jo jotakin saavuttaneet, ja edistymistä on huomattavissa. Parikymmentä vuotta sitten heillä oli vain kaksi maaseutupankkia. Nyt niiden luku on monikertaistunut.

Noin neljännesvuosisata sitten ja vähän aikaisemminkin kansalaistemme taajaväkisimmillä seuduilla alkoivat amerikkalaiset pankit ottaa palvelukseensa suomalaisia nuorukaisia, jotka pankkivirkailijoina palvelivat yleisöä ja samalla toimivat kielenkääntäjinä. Useat silloin pankkityöhön antautuneista ovat yhä vieläkin samalla alalla ja ovat vaikuttaneet suorasti ja epäsuorasti monin tavoin suomalaisten liikkeiden kasvamiseen ja osallistuneet lukuisiin kansallisiin ja kirkollisiin pyrintöihimme arvoatuottavalla tavalla.

Michiganin huomatuimpina pankkimiehinä merkittäköön Hancockista Isaac Wargelin ja Walfrid Hendrikson, Calumetista F. A. Roanpää ja J. G. Kilpelä, Houghtonista varhaisimpina C. H. Frimodig ja Kalle Tolonen, Ishpemingistä John Jaaksi ja M. E. Mattson, Charles Wirkkala, Fr. Kankkonen ja E. P. Paldanius. Ashtabula-Harborin pankissa Ohiossa toimii Julius Lukkarila kassöörinä ja Toivo Holmström samassa kaupungissa suomalaisen lainausyhtiön rahastonhoitajana ja kirjanpitäjänä. Monessenissa, Pa. on Kalle Palomäki First National Bank'issa kassanhoitajana.

Edellämainituista on muutamien sellaistenkin pankkien apulaisia, jotka ovat myöhemmin yhtyneet johonkin toiseen pankkiin taikka lakanneetkin toimimasta.

SUOMALAISIA PANKINJOHTOKUNNAN JÄSENIÄ (BANK DIRECTORS). Huomattavimpia suomalaisia liike- ja rahamiehiä ovat amerikkalaiset pankit ottaneet johtokuntiinsa. Jo 1890-luvulla J. H. Mattson Kingstonissa, Minn. ja Jaakko Ojanperä Cokatossa, Minn. kuuluivat pankinjohtokuntaan. Kauppias M. Ristinen on neljännesvuosisadan kuulunut Menahgan pankin johtokuntaan. Cokaton pankkien myöhempinä johtokunnan jäseninä mainittakoon L. L. Wanhala, Erick Paavo, J. Lantto ja P. L. Johnson. New York Millsin kahden pankin entisistä ja nykyisistä johtokunnan jäsenistä merkittäköön Olli Pajari, Hugo Ahlquist, Felix Nylund, And. Piilola, J. K. Mäki, Hjalmar Karvonen, Wm. Oman ja Adolf Anderson. Sebekan pankkimiehistä mainittakoon R. Ryti ja Menahgasta V. Järvinen. M. A. Luukkonen Holmes Citystä kuuluu erään Alexandrian pankin johtokuntaan. Kauppiaat John Ketola Virginiasta ja G. Apuli Mountain Ironista kuuluvat kumpikin paikkakuntansa pankin johtokuntaan. Evelethin pankeissa on kaksi suomalaista johtokunnan jäsentä, nimittäin kauppias P. Peterson ja autoliikkeen omistaja J. Kovaniemi. Kauppias V. Vanhala kuului aikoinaan Orrin pankin johtokuntaan.

Cloquetin pankeissa on ollut kolme suomalaista johtokunnan jäsentä: Otto Erickson, O. L. Anderson ja D. M. Johnson. Keewatinin kauppalan pankin johtokuntaan kuuluu F. V. Vakkinen ja Aurorassa H. Knuti. Nashwaukin suomalaisen kauppalan pankin johtokunnan jäsenistä voidaan merkitä J. P. Raattama, O. Johnstone, Chas. Latvala ja J. Lantto. Lawlerin pankin johtokunnassa on M. Kari, Brookstonissa V. Räihälä ja J. H. Mattson ja Automban pankissa J. H. Mattson. Kettle Riverin pankin kaikki johtokunnan jäsenet, mahdollisesti yhtä lukuunottamatta, ovat olleet suomalaisia: Nick Saukko, Hilda Saukko, A. Savolainen, W. J. Korpela, S. Marttila ja F. V. Gran. Middle Riverin pankissa ovat Sakari Marttila ja John Asiala.

Michiganin pankeissa olleista johtokunnan jäsenistä mainittakoon tuomari Chas. Jaakkola ja kauppias O. Kekkonen

Calumetista (molemmat kuolleet) ja nykyiset: Edward Keisu First National Bank'issa, O. F. Niemelä ja H. Jova Lauriumin First National Bank'issa. Hancockin pankeissa ei ole suomalaisia johtokunnan jäseniä muita paitsi Wm. Johnson Superior Trust Comp:n. Houghtonin Citizens National Bank'in johtokuntaan kuului aikoinaan J. H. Jasberg sekä myöhemmin Frank Eilola. South Range'in pankin johtokunnassa on Wm. E. Kruka. Ishpemingin kummassakin pankissa on suomalainen johtokunnan jäsen, J. Kandelin Peninsular Bank'issa ja M. Löfberg Miners Bank'issa. Negauneen State Bank'in johtokuntaan kuuluu kapteeni J. Huhtala. Ironwoodin Merchant & Miners Bank'in johtokuntaan kuuluu apteekkari O. J. Nordling. Wakefieldin First National Bank'in hoitajana ja johtokunnan jäsenenä on Victor Lepistö.

Muissa valtioissa on perin vähän suomalaisia pankkien johtokunnissa. Wisconsinissa Marengon pankissa on Wm. N. Nyback, South Dakotassa Frederickissä Farmers State Bank'issa Salomon West (Vestola), North Dakotassa Brocketin State Bank'issa Erkki Kyllönen, Robertsissa, Mont. Albert Budas ja Astoriassa, Ore. J. H. Luukkinen, Charles Wirkkala ja G. A. Hellberg. Chas. Brant on kuulunut Ashtabulan pankin johtokuntaan.

SUOMALAISIA PANKINPRESIDENTTEJÄ. Useissa pankeissa on nykyään jo suomalaisia sellaisissakin johtoasemissa kuin johtokunnan esimiehinä ja presidentteinä. Alallaan lienee ensimmäinen kauppias Hugo Ahlmquist, joka neljännesvuosisata sitten oli New York Millsissä First State Bank'in presidenttinä. Kauppias M. Ristinen on myös ollut jo useat vuodet First National Bank'in presidenttinä Menahgassa, Minn., samoin J. H. Mattson Farmers & Merchants State Bank'in presidenttinä. Liike oli ensin Kingstonissa, nykyään se on Dasselissa, Minn. Myöhempinä pankinpresidentteinä merkittäköön kauppias Gustaf Apuli Mountain Ironin State Bank'ista, Sakari Marttila Middle Riverin

suomalaisten Farmers State Bank'ista, John Raattama Nashwaukin American National Bank'ista, Jacob Saari Evelethin pankista ja kauppias Nikolai Saukko Kettle Riverin Farmers State Bank'ista. Neljän pienen maaseutupankin presidenttinä on ollut eri aikoina suomalainen pankkimies J. H. Mattson, nimittäin Autombassa, Brookstonissa, Mose Lake'illa ja Kettle Riverillä. Kaikki mainitut pankit ovat Minnesotassa.

Michiganin valtiosta on tämän kirjoittajan tiedossa vain yksi suomalainen pankinpresidentti, nimittäin kauppias John Kandelin Ishpemingin Peninsular State Bank'ista. Kauppias William N. Nyback on Marengo State Bank'in presidenttinä Wisconsinin valtiossa. Montanan valtion lainlaatijakunnan jäsen Albert Budas on ollut kauan Roberts-nimisessä suomalaisessa farmikylässä pankinpresidenttinä ja -hoitajana. Savon maanviljelysseudun, Frederickin, S. Dak. Farmers State Bank'in presidenttinä on ollut Salomon West (Westola). Lakimies J. Glantz on suomalaisen lainausyhtiön City Saving & Loan Co:n presidenttinä Ashtabula-Harborissa, Ohiossa. Ehkä on vielä muitakin suomalaisia pankkien johtomiehinä Amerikassa.

SUOMALAISIA PANKKILAITOKSIA perustettiin maailmansodan jälkeen vallinneen vilkkaan liike-elämän johdosta useita aivan muutamassa vuodessa. New Yorkissa perustivat yksityispankkeja Emil Tolonen, pastori Kalle Mäkinen ja Suomen Höyrylaiva-Osakeyhtiön konttorissa työskentelevät liikkeenjohtajat Hedman ja Hornborg. Toiselta puolen liike-elämän lamaantuminen, toiselta New Yorkin valtion yksityispankeille asettamat korotetut pääomavaatimukset aiheuttivat edellämainittujen kolmen pankkiliikkeen lakkauttamisen.

Minnesotan valtiossa suomalaiset ovat saaneet pankkialalla pysyvämpää aikaan. Kettle Riverin ja Middle Riverin pankit ovat suomalaisten perustamat ja johtamat. Suomalaisina voimme pitää useissa paikoin sellaisen maaseudun

pankkeja, jossa suomalaisväki on asutuksen valtavana enemmistönä, suomalaiset lukuisimpina tallettajina ja pankkien johtokin meikäläisten ohjattavana, kuten New York Millsissä, Sebekassa, Menahgassa, Dasselissa, Kingstonissa, French Lake'illa, Cokatossa, Finlaysonissa, Floodwoodissa.

SUOMALAISTEN LIIKEMIESTEN YHDISTYKSIÄ.

AMERIKAN SUOMALAINEN LIIKEMIESYHDISTYS. Noin kolmekymmentä suomalaista liikemiestä kokoontui elok. 6 p. 1912 Duluthiin, Minn. muodostamaan jonkinlaista suomalaisten liikkeenharjoittajain yhdistystä. Kokouksessa lausuttiin vastaisen suomalaisen liikemiesyhdistyksen suuntaviivat, vaikka sen virallinen perustaminen oli tapahtuva vasta 60 suomalaisen liikkeenharjoittajan, kauppiaiden ja ammattiliikkeiden harjoittajien siihen ilmoittauduttua. Asiaa kehittämään ja valvomaan valittiin kolmihenkinen toimikunta: Kalle Kauppi esimieheksi, J. W. Lilius kirjuriksi ja A. H. Markkanen rahastonhoitajaksi.

Kului lähes kymmenen vuotta, ennenkuin suomalaisilla liikemiehillä oli uusi yhteinen kokouksensa elokuussa 1920, jolloin nelisenkymmentä liikkeenharjoittajaa kokoontui Hancockiin, Mich., ei varsinaisesti keskustelemaan ja päättämään liikemiesyhdistyksen virallisesta perustamisesta, vaan suunnittelemaan sanomalehdissä ehdotetun liikemiesten Suomen-matkan osallistumista Suomen teollisuusnäyttelyyn v. 1921. Tässä Suomen-matkan järjestämiskokouksessa syntyi kuitenkin myöskin keskustelu liikemiesyhdistyksestä, joka päätettiin perustaa heti Suomen-matkan jälkeen, ja viisihenkinen komitea valittiin asiaa valmistelemaan.

Duluthissa, Minn. helmik. 22 p. 1922 pidettiin liikemiesyhdistyksen virallinen perustamiskokous, johon tavattoman ankaran lumipyryn tähden ei saapunut odotettua määrää. Kuitenkin siellä oli etenkin Minnesotan liikemiehiä kunni-

oitettava joukko. Komitean esimies, lakimies G. Gran luki yhdistyksen tarkoituksesta, menettelytavoista y. m. laatimansa luonnoksen. Suunnittelussa mainitaan: "Rohkaista kehittämään luonnonlähteitä, kuten maanviljelystä, tehdastoimintaa ja uusia liikkeitä, antaa jäsenilleen tietoa luoton y. m. suhteen, antaa jäsenilleen tietoja hintojen suhteista eri paikkakunnilla, esittää oikeita ja rehellisiä kauppatapoja, olla kaikin puolin auttamassa toisiaan liike-elämässä, sillä yhden menestys on kaikkien menestys". Kokouksessa viitattiin siihenkin, ettei liikemiesyhdistyksen tarkoituksena ole korottaa liikemiehiä muiden kansanluokkain yläpuolelle eikä vain omien etujen valvominen, vaan pyrkimyksenä on palvella Amerikan suomalaisten yhteistä asiaa ja olla tukena kansallisille harrastuksille. Myöskin keskusteltiin kauppayhteyden aikaansaamisesta Suomen ja Amerikan suomalaisten liikemiesten välillä. Yhdistykselle valittiin väliaikainen johtokunta.

Amerikan Suomalaisten Liikemiesyhdistyksen ensimmäinen vuosikokous pidettiin Hancockissa, Mich. syysk. 1922. Siirtolaisoloihimme katsoen sitä voidaan pitää suurkokouksena, johon satoja liikemiehiämme osallistui. Komitean laatimat säännöt hyväksyttiin, erinäisiä toimia järjesteltiin ja varsinainen johtokunta valittiin, johon tulivat esimieheksi John Raattama Nashwaukista, Minn., rahastonhoitajaksi John Ketola Virginiasta, Minn., kirjuriksi Jussi Hinkkanen Hancockista, Mich., muiksi johtokunnan jäseniksi Victor Gran ja Kalle Kauppi Duluthista, Minn. Edellämainittujen lisäksi valittiin eri paikkakunnilta yhdistystä edustavia toimihenkilöjä: John Olson ja Matti Manner Hancockista, Mich.; K. Rosberg Ishpemingistä, Mich.; William Wuoti Elystä, Minn.; Jaffet Marjamaa ja toht. I. Lindgren Duluthista, Minn.; toht. O. Sorsen ja tuomari Chas. Jaakkola Calumetista, Mich.; John Wiita Iron Beltistä, Wis.; M. Salminen Hibbingistä, Minn.; John Mattinen Cloquetista, Minn.; John Beldo Negauneesta, Mich.; Chas. Hyry New York Millsistä, Minn.; Antti Haapoja Ironwoodista, Mich.;

Jacob Uitti South Range'ista, Mich.; August Huttula Covingtonista, Mich.; John Kyllönen Brocketista, N. Dak.; Oskar Pohjola Chisholmista, Minn.; David Martin Massista, Mich.; Emil Björkman ja Jacob Riikola Virginiasta, Minn.; M. Ristinen Menahgasta, Minn.

Onnittelusähkösanomia saapui kokoukselle Suomen pääkonsulilta K. F. Altiolta New Yorkista ja Astorian liikemiehiltä Oregonista. Jälkimmäisen allekirjoittajina olivat konsuli W. H. Fellman, apteekkari C. H. Hellberg, kauppiaat V. Kallunki, Wm. Anderson, A. Puusti, urakoitsija Fr. Kankkonen ja liikkeenhoitaja F. Tolonen. Liikemiesyhdistyksen kokoukseen osallistuneet vierailivat myöskin Suomi-Opistossa tutustuakseen kansalliseen oppilaitokseemme.

UUDEN ENGLANNIN SUOMALAINEN LIIKEMIESYHDISTYS perustettiin v. 1922. Sen ääriviivat ilmenevät sääntöjen kolmannessa kohdassa, jossa sanotaan: "Yhdistyksen tarkotus on edistää suomalaisten liike-elämää ja toimintamahdollisuuksia kaikilla eri liikealoilla, sekä koota eri liikealoilla toimivat suomalaiset yhteen. Samalla koettaen olla avuksi jäsenilleen etenkin tapauksissa, joissa joku jäsenistä on vääryyttä kärsimässä. Yhdistyksen tunnuslause on: Joka parhaimmin palvelee, se enimmän hyötyy."

Yhdistyksen perustavina jäseninä merkittäköön Jacob Laurila Maynardista; August Kangas, A. Hannula, Yrjö Siipola, K. J. Niemi, M. V. Heikkinen ja Wm. Tiitto Fitchburgista; Felix Wiback ja Mikko Ylevä Worcesterista, J. A. Anderson ja Fred. Lind Bostonista; K. F. Fagerlund, Matti Piispanen, Yrjö Mattson, Konst. Tikkanen, Mikko Seppälä, Jacob Seppälä, Matti Kaukola, Charles Hedlund ja Victor Jokinen Quincystä.

Suomalaisia liikemiesyhdistyksiä on myöskin muutamissa suurkaupungeissa ja kansalaistemme taajaväkisimmillä asutuksilla; esim. Detroitissa perustettiin sikäläisten suomalaisten liikkeenharjoittajain keskinäinen yhdistys v. 1928.

XXIV.

MAANVILJELYS.

SUOMALAISTEN MAANVILJELIJÄIN SAAVUTTAMA TUNNUSTUS.

Michiganin, Minnesotan ja Wisconsinin valtioiden pohjoisimpien metsäseutujen ja erämaiden viljelyksellevalloittaminen on suomalaisten ahkeruuden ja kestävyyden ansiota. Amerikkalaiset tukki- ja sahaliikkeet olivat kaataneet kaiken sellaisen metsän, joka puutavaramarkkinoilla voitiin rahaksi muuttaa, ja sillä tavalla koonneet vuosisataiset metsärikkaudet haltuunsa. Jäljelle ne jättivät vain halpahintaiset haavat ja muut puut, joita ei kannattanut sahata laudoiksi ,sekä vankat kannikot. Sellaista tukkiliikkeen raiskaamaa kannikkomaata myytiin halpaan hintaan. Vähävarainen siirtolainen jaksoi sitä itselleen ostaa, tavallisimmin 40 ja 50 eekkerin kappaleina. Miehellä ei tarvinnut olla montakaan kymmentä dollaria rahaa, sillä hän voi saada vähittäismaksulla maan haltuunsa ja ryhtyä sitä viljelemään. Mutta itse työhön tarvittiin sitä enemmän rohkeutta, uskoa, luottamusta ja ennen kaikkea työntekosisua. Useat suomalaiset ovat kävelleet rautatieasemalta kymmenen, viisitoista, jopa kaksikymmentäkin mailia synkkään korpeen, siellä eväspussinsa maahan laskeneet ja ryhtyneet mökkiä rakentamaan. Sydänmaihin ruoka- ja muut elämistarpeet on ollut kannettava usein veteliä rämeitä. Eräs nuori suomalainen perhe vuosikymmeniä sitten läksi hankkimalleen maalle, mies kantaen evästä ja lastaan, äiti taluttaen lehmää jäljessä. Iltapuoleen he pääsivät perille. Mies kaatoi pari lehtipuuta, valmisti niistä suojaa mahdol-

lisesti yllättävää sadettakin vastaan, ja vaimo ryhtyi vaatimattomiin taloustoimiin. Tosin silloin kyyneleitä vuoti hänen silmistään, elämäntaistelu näytti niin ankaralta ja uhkaavalta. Yöllä alkoi kuulua susien ulvontaa. Kauhunvaltaama vaimo herätti miehensä ja huudahti: "Miten Herran nimessä me täällä varjelemme lapsemme susilta?" "Jumala varjelee", lohdutti hänen vakava miehensä. Ja sinne he jäivät ja raivasivat korven pelloksi. Naapurejakin saapui, seutua kaunistavat laajat pellot, niityt ja upeat kartanot. Eräällä Cokaton suomalaisella uudisasukasperheellä oli niinikään alkuvuosina raskaita koettelemuksia. Sen lapsia kuoli tauteihin, metsäpalot tekivät hävitystyötään, tapahtui monenlaisia vahinkoja, niin että mies jo esitteli muuttoa kaupunkiin, jossa hän ammattimiehenä helpommin ansaitsisi toimeentulonsa. Vaimo ei kumminkaan halunnut kotoaan jättää, sillä vaikka heitä oli vastustanut, maa sittenkin oli heidän omansa, samoin uudestirakennettu pieni tupa, ja ympäristön kaunis luonto miellytti. Monella vanhimmalla maanviljelysseudulla on jo vuosia sitten uudisasutusvaikeudet voitettu, vanhat niistä vielä kertovat. Mutta erämaita ei ole vielä läheskään kaikkia viljelykselle valloitettu. Suomalaiset yhä edelleen hankkivat itselleen raivaamattomia maita joko homestead-oikeudella tai ostaen ja menevät etäisiin sydänmaihin, luonnonvapauteen tosin, mutta sittenkin taistelemaan voittaakseen ne viljelykselle.

Amerikkalaiset katselevat nykyään ihmetellen ja kunnioittaen Pohjois-Michiganin ja Pohjois-Minnesotan karuimpiin seutuihin raivatuita suomalaisia farmialueita laajoine peltoineen, kauniine kartanoineen, kirkkoineen, kouluineen y. m. Michiganin entinen kuveröörі Osborn, jolla itsellään on ollut laajat metsä- ja maaliikkeet niillä seuduilla, joissa suomalainen kuokka ja aura ovat tehneet viljelystyötä, on usein antanut julkisen tunnustuksen heimolaisistamme, jotka itseään säästämättä ovat tehneet uudisviljelystyötä. Samoin Michiganin valtion maanviljelysneuvoja mr. Geismer, joka virkatoimissaan tuli läheisiin kosketuksiin meikäläis-

ten maanviljelijäin kanssa, katsoo kokonaan suomalaisten ansioksi sen, että valtion kylmimmät ja karuimmat pohjoisseudut on viljelykselle voitettu. Viisikymmentä vuotta sitten amerikkalaiset eivät olisi uskoneet, että se karu ja kannikkoinen, toisin paikoin rämeinen alue, jota he sanoivat "Jumalan hylkäämäksi maaksi" (God's sorsaken country) puolen vuosisadan kuluessa muuttuu kukoistavaksi, varakkaaksi maanviljelysseuduksi.

Ihastuneena matkustaja nykyään katseleekin rautateiden ja maanteiden varsilla, Duluthin, Marquette'in, Sault Ste. Marien ja Ontonagonin välillä olevia suomalaiskyliä, joita kaunistavat farmit, joiden upein rakennus tavallisimmin on isonkokoinen, punaiseksimaalattu navetta, mikä osoittaa, että työtäkysyvä karjanhoito ja maitotalous tuottavat varmimmat ja parhaat tulokset tekijälleen.

Pohjois-Minnesotan suomalaisten uudisasukkaiden elämää ja kehitystä tutkinut Duluthin normaalikoulun professori Eugene Van Cleef kirjoitti heistä erääseen Amerikan maantieteelliseen julkaisuun seuraavan, olojentuntemukseenperustavan kuvauksen:

"Suomalaisten itsepintainen sitkeys johtuu vuosisatoja kestäneestä kärsivällisyydestä. Jokaisen viljavainion raivaamiseen on liittynyt sellaisten vastusten voittaminen, jolloin muut olisivat jo masentuneet. Kun kulkee Floodwoodin, Carltonin, Toivolan, Kelseyn, Swan Riverin, Palon, Embarrassin ja Toimen y. m. suomalaisseutujen lävitse, vakuuttuu siitä, että suomalaisten maanviljelijäin luonteessa on varmaan jotakin ihmeteltävää, joka takaa heille menestymismahdollisuuden Pohjois-Minnesotan raivaamattomilla mailla."

"Ensin pieni mökki, missä on tervapaperista ulkoseinät ja somat suomalaiset akkunapuitteet, rakennetaan keskelle metsikköä. Siinä alkuaskel tulevaan varakkaaseen farmitaloon. Palanen maata raivataan joka vuosi viljelykselle, ollaan talvisin ansiotöissä metsäpirteillä ja siten hankitaan leipää perheelle ja auttaudutaan eteenpäin. Lehmä, muutama

kana, palanen maata perunoille ja muille vihanneksille ovat alkuna laajempaan viljelykseen. Metsätöiden välillä raivataan lisää peltoa, korjaillaan rakennuksia ja rakennellaan lisää huoneita, sauna y. m. Lisätään karjaa ja hankitaan koneita ja muita maanviljelysvälineitä. Yhtämittaisesti kovaa työtä tehden ja horjumattomasti luottaen tulevaisuuteen hän saavuttaa menestyksen paremmin kuin kukaan muu tällaisessa seudussa. Meidän tulee onnitella suomalaisia siitä erinomaisesta työstä, jota he ovat tehneet raivaamalla viljelykselle Pohjois-Minnesotan maita."

Minnesotan valtion kuvernööri Christianson korosti suomalaisten suurilla kesäjuhlilla v. 1929 pitämässään puheessa heidän työtarmoaan, kestävyyttään, kärsivällisyyttään, uskomistaan työn siunaukseen, raittiuttaan, urheilukuntoaan ja opinhaluaan. Hän sanoi ainakin 100,000 suomalaista asuvan Minnesotassa, niistä 90 prosenttia valtion pohjoisimmissa osissa ja isomman osan olevan maanviljelijöinä. Erityisemmin kuvernöörin huomiota oli herättänyt suomalaisten maitotalouden alalla suorittama työ. Hän sanoi, että he olivat luomassa ja kehittämässä noille pohjoisille seuduille kukoistavan karjatalouden ja että heidän osuusmeijeriliikkeensä oli uranuurtavaa ja suurmerkityksistä.

Lännessä, pääasiallisesti Washingtonin ja Oregonin valtioissa, on myöskin satoja suomalaisia maanviljelystoimissa. Maanlaatu ja ilmanala ovat siellä perin toisenlaiset kuin keskivaltioissa ja Atlantin rantamilla, kaksi satoa vuosittain korjataan niityistä, jopa useampiakin. Useat pellot myös antavat kaksi viljaa vuodessa. Lännessä tavallisen perheen toimeentuloon ei vaadita läheskään niin paljon maata kuin muualla Amerikassa. Kaksikymmentä taikka kolmekymmentä eekkeriä taloa kohden riittää. Maitotalouden ohella kasvatetaan marjoja ja hedelmiä, enimmäkseen mansikoita, vaaraimia, omenia, kirsikoita, luumuja y. m. Ankaraa työtä on kysytty Lännenkin suhteellisesti pienempien maatilojen raivaamisessa pelloiksi ja niityiksi, varsinkin jättiläishonkain kannot ovat vaatineet vuosien työn, ennen-

kuin ne on saatu maasta poistetuiksi. Viime parin vuosikymmenen aikana suomalaisten huomio on kiintynyt kanojen kasvattamiseen, niin että se on toisin paikoin maanviljelijäin pääelinkeinona, esimerkiksi Petalumassa, Cal. ja Winlockissa, Wash. Melkoinen määrä suomalaisia on myöskin varsinaisina puutarhureina, harjoittaen hedelmäinviljelystä, esim. Reedleyssä, Cal., jossa kasvatetaan viinirypäleitä, jotka myödään joko tuoreina taikka kuivattuina rusinoiksi, ja persikoita, luumuja, aprikooseja, viikunia y. m.

Vain pienempi osa kansalaisiamme sai haltuunsa Dakotain preeriamaita. Niihin seutuihin muodostui joukko suomalaisia suurmaanviljelyksiä, mutta nyttemmin heidän lastensa ryhdyttyä maanviljelykseen laajat tilat on jaettu noin 160 eekkerin paloihin.

Suomalaiset eivät ole saavuttaneet tunnustusta ainoastaan Amerikan erämaiden viljelyksellevalloittajina, vaan he ovat saattaneet myös hylättyjä, ryöstöviljelyksestä ja huolimattomuudesta kelvottomiksitulleita vanhempia maatiloja uudelleen viljelys- ja tuottokuntoon. Tämä seikka on todistettavissa yleensä itävaltioiden meikäläisistä maanviljelijöistä. Suomalaisia asuu melkoinen joukko maatiloillaan Massachusettsissa, Maine'issa, New Hampshire'issa, Vermontissa, Rhode Islandissa, Connecticutissa, New Yorkissa, New Jerseyssä, Pennsylvaniassa ja Ohiossa. Näillä Amerikan varhaisimmilla sivistysseuduilla suomalaisten ei ole tarvinnut mennä erämaihin uudisasukkaiksi, vaan he ovat saaneet haltuunsa vuosikymmeniä, jopa vuosisatoja vanhoja valmiiksiperattuja ja viljeltyjä maatiloja, joissa useimmissa tapauksissa on ollut vielä käyttökuntoinen kartanokin. Huomattava on kuitenkin, että hyvinviljelty, tuottava maatila maksaa Amerikassa, jos muuallakin, ja sellaisia viljelyskuntoisia maatiloja vain harvat kansalaisemme ovat jaksaneet itselleen hankkia. Vähävaraisen siirtolaisen on täytynyt ja edelleen täytyy ostaa halpahintaisia autioita maatiloja ja koettaa saada ne uudelleen tuottaviksi. Amerikan koulukasvatuksen saanut nuorempi polvi, jolle tar-

joutui kaupungeissa erilaisilla ammattialoilla mukavampi elämä, vuokrasi toisille isiensä raivaamat maatilat, ja kun ryöstöviljelys laihdutti maat tuottamattomiksi, jätti ne autioiksi ja myi polkuhinnasta. Niitä kansalaisemme ovat itselleen ostaneet.

Noin kolmekymmentä vuotta sitten suomalaisten huomio alkoi kiintyä näihin vanhoihin autiofarmeihin. Fitchburgin ja Gardnerin suomalaiset ostelivat maatiloja Massachusettsin ja New Hampshire'in rajaseuduilta sekä edellämainittujen kaupunkien ympäristöiltä. Sitten maallepyrkiväin kansalaistemme huomio kiintyi Maine'in valtion halpahintaisiin maatiloihin ja sinne heitä on satoja asettunut. Heistä kirjoittaa toukokuun numerossaan v. 1931 "New England Homestead"-julkaisu seuraavaa: "Oxford-kauntilla Maine'issa on syytä olla ylpeä suomalaisista. He ovat rehellisiä, kovia työmiehiä ja kestäviä. Oxford-kauntissa he ovat ottaneet sellaisia farmeja, jotka alkuasukkaat ovat jättäneet ja ovat saaneet ne tuottaviksi. He ovat sellaisiakin maatiloja viljelyskelpoisiksi saaneet, jotka olivat jo kokonaan rappiolla. West Parisissa, Me. on suomalainen osuuskauppa, joka tekee liikettä vuosittain noin $40,000.00 arvosta."

New Yorkin valtiossa, Utican kaupungin lähettyvillä, ylätasangoilla on laajahko suomalainen maanviljelysseutu. Maatilat olivat useimmin sangen huonossa kunnossa ja vuosia lujaa työtä ja taitavaa viljelystä tarvittiin niiden saattamiseksi tuottaviksi maatiloiksi, ja tehokkaimpana tekijänä oli karjanhoito. Ohion suomalaiset maanviljelijät asuvat Conneautin, Ashtabulan ja Fairportin kaupunkien lähistöllä sekä Burtonissa, Middlefieldissä ja Jeffersonin lähettyvillä. Useat niistä, joilla nykyään on omat maatilat, ensin vuokrailivat farmeja ja, mikäli karjaa ja työkaluja karttui, ostivat amerikkalaisten jättämiä maita, jotka nykyään maitotalouden avulla tuottavat omistajilleen ja hoitajilleen tyydyttävän toimeentulon.

METSÄPALOT UUDISASUKKAIDEN RASKAIMPIA VITSAUKSIA.

Lukuisista, uudisasukkaita kohtaavista koettelemuksista metsäpalot ovat vaarallisimpia ja raskaimpia, sillä ne hävittävät vuosien työn ja vaivain tulokset, polttaen kartanot, kootut eläintenrehut, viljat ja muut.

Pohjois-Minnesotan hirveä metsäpalo syksyllä v. 1918 koski suomalaisia uudisasukkaita raskaammin kuin mitkään muut tähänastiset onnettomuudet. Se alkoi lokak. 12 päivänä Cloquetin pohjoispuolelta ja rajutuulen kuljettamana levisi ja eteni sellaista vauhtia, etteivät ihmisvoimat kyenneet asettamaan sille esteitä. Vuorokaudessa se ehti tekemään hävityksen kauhistusta noin sadan mailin pituisella ja melkein samanlevyisellä alueella ja pysähtyi vasta silloin, kun metsät harvenivat ja asutukset laajenivat, missä sammuttajajoukkokin saattoi esteitä tulen tielle asetella. Cloquetin kaupunki paloi melkein kokonaan ja isompia ja pienempiä farmikyliä ja kauppaloita: Brookston, Thompson, Lawler, Brewaston, Salo, Kettle River ja Mose Lake, viimeksimainittuja kahta sanotaan yleisesti Kalevalan maanviljelysseuduksi, sekä monia muita pienempiä suomalaiskyliä ja metsien keskellä olevat uudistalot. Surullisinta oli suuri ihmishengen hukka. Kaikkiaan sai surmansa noin tuhat henkeä, joista suunnilleen kahdeksansataa suomalaista.

“Sellaista hävityksen kauhistusta ei voi ihminen edes kuvitellakaan”, kirjoittaa palo-alueella hätäapukomitean jäsenenä liikkunut kansalaisemme, lakimies V. Gran. Siellä oli palaneita ruumiita teitten vierillä, harhailevia eläimiä, jotka olivat pelastuneet. Kodit olivat palaneet, niiden asukkaista isoin osa savuun ja tuleen sortunut. Palaneet olivat myöskin vilja ja eläintenrehu.

Monia kertomuksia on tuon metsäpalon hirvittävyydestä. Löydettiin palaneita ruumiita, joita ei voitu tuntea. Eräs lapsi paloi äitinsä rintaa vastaan. Löydettiin mies ja vaimo

kuolleina kädet toistensa kaulaan niin lujasti puserrettuina, ettei niitä saatu irroitetuiksi, vaan heidät laskettiin siinä asennossa hautaan. Mose Lake'in järvestä löydettiin matalikolta kuollut äiti, jonka rinnoilla makasi elävä lapsi. Antti Nikkolalta kuoli vaimo ja neljä lasta, William Jokimäeltä paloi vaimo ja kuusi lasta, itsekin hän sai pahoja palohaavoja. Erkki Niemen perunakuoppaan pakenivat Niemen emäntä viiden lapsensa kanssa, Koiviston seitsemän lasta, Perkiön emäntä tyttärensä ja ottopoikansa kanssa, kaikkiaan kuusitoista henkeä. Koivisto jäi vaimonsa ja Niemen pojan kanssa tulta vastaan taistelemaan, etenkin varjelemaan, ettei tuli pääsisi perunakuopan katolle. Useita tunteja taisteltuaan heidän onnistuikin suunnata tuli toisille teille. Kun he sitten avasivat kellarinoven, niin heitä kohtasi kaamea näky. Kaikki olivat kuolleet. Ilman puutteessa typpikaasu oli heidät ikuiseen uneen nukuttanut. Samanlaisia tapahtumia kerrotaan muualtakin, missä ihmisiä oli paennut kellareihin ja maakuoppiin.

Kun tuli alkoi ahdistaa Kettle Riverin (Kalevalan) kauppalaa, valtasi pakokauhu ihmiset. Saatavinaoleviin autoihin ja hevosten rattaille ahtautui väkeä, niin paljon kuin mahtui, ja niin lähdettiin ajamaan Mose Lake'ille läpi metsän, jossa tuli jo vähän teki tuhoaan. Noin mailin etäisyydessä kauppalasta maantiessä on äkkikäänne. Sitä eivät savun ja kiihtyneen mielen vallitessa autonajajat huomanneet, vaan ajoivat täyttä vauhtia ja niin autot suistuivat tieltä palavaan metsään, toinen toisensa viereen ja päällekkäinkin. Tässä kuolemankulmassa tuhoutui myöskin paljon kansalaisiamme. Samanlainen on Pike Lake-nimisen kylän lähellä, jossa edellämainitulla tavalla kymmeniä kuoli.

Kalevalan koulun johtokunnan jäsen J. Manni, jolta myöskin paloi kartano, vaikka hän itse pelastuikin, kirjoittaa muistiinpanoissaan: "Ne jotka palon jälkeen tulivat Mose Lakelta Kettle Riverille näkivät pitkin tien vartta palaneita ihmisiä, toisissa vielä henkikin, kuitenkaan jaksamatta toipua elämään. Ihmiset hääräsivät niinkuin aaveet,

nokisina, repaleisina, silmät savusta turvonneina, vettä vuotavina."

Valtion kuvernööri Christianson kävi myöskin paloseutuja tarkastamassa ja oli Mose Lake'illa, silloin kun palaneet ruumiit, kaikkiaan noin sata, useimmat niistä suomalaisia, laskettiin yhteiseen suureen hautaan.

Ripeästi suomalaiset ryhtyivät Minnesotassa ja muuallakin kotinsa menettäneitä kansalaisia auttamaan. Duluthissa pidetyssä kansalaiskokouksessa valittiin hätäapukomitea, johon tulivat lakimies O. J. Larson esimieheksi, sanomalehtimies Carl Salminen kirjuriksi, pankkimies J. Saari rahastonhoitajaksi ja jäseniksi lakimies V. Gran, toimittaja A. Riippa, tohtori J. Räihälä, liikemiehet J. E. Porthan, Mikko Salminen, Carl Latvala, Oskar Pohjola, pankkimies Chas. Hyry, faktori J. A. Harpet, Esa Torkko, Milma Lappala, Impi Liisa Miettinen ja Minnie Siukonen. Lyhyessä ajassa koottiin kymmeniä tuhansia dollareja rahaa, ruokatarpeita ja vaatteita, mitkä viipymättä jaettiin ensiapuna hätääkärsiville kansalaisillemme.

Niin suuret olivat tulentuottamat vauriot, että suomalaisten keräämä apu ulottui vain ensihätään. Minnesotan valtio myöskin ryhtyi avustustoimiin, samoin Amerikan Punainen Risti, niin että vahinkoakärsineet saivat sekä ruokaettä vaatetusapua, vieläpä heitä ainakin osittaisesti avustettiin talojen uudestirakentamisessakin.

XXV.

KATSAUS KIRJALLISUUTEEN JA SEN TUOTANTOON.

Siirtokansamme kirjallisuus kulkee samoja uomia kuin henkinen ja taloudellinen kehityksemmekin monine harrastuksineen ja aatteineen. Muutamissa suhteissa kirjallisuus on viitonnut linjoja ja teitä pyrinnöillemme, mutta toisaalta se vain kertoo kulttuurisaavutuksistamme.

SANOMALEHTIKIRJALLISUUTEMME vaatii sekä ikänsä että merkityksensä ja tuotannon runsauden perusteella itselleen johtoaseman. Sanomalehdet ovat enemmän kuin muut kirjalliset harrastuksemme vaikuttaneet kustannusliikkeiden muodostumiseen ja kirjapainojen perustamiseen. Toisaalta täytyy valittaa, että juuri sillä alalla on tapahtunut myös surullisimpia ja ikävimpiä liikepettymyksiämme, vararikkoja y. m. Jonkin aatteen taikka asian innostamia on ryhtynyt sanomalehden perustamispuuhiin. He eivät ole läheskään aina laskeneet lehden aineellista kannattavuutta ja muita liikemahdollisuuksia, vaan ovat uskaltaneet innostuksenvaltaamina.

Sen jälkeen kun ensimmäinen Amerikan suomalainen sanomalehti perustettiin Hancockissa, Mich. v. 1876, on yli puolen vuosisadan aikana keskuuteemme perustettu noin kaksisataa sanomalehteä ja julkaisua. Toiset niistä ovat eläneet vain muutamia kuukausia, toiset vuosia, harvat kymmeniä vuosia. Uusi Kotimaa täytti tänä vuonna 50:nnen ikävuotensa.

Amerikan suomalaisten merkittävimmät nykyiset sanomalehdet ovat seuraavat: Amerikan Suometar Hancockissa,

Mich. ja Lännen Suometar Astoriassa, Ore. ovat Suomi-Synoodin äänenkannattajat. Kansalliskirkkokunnan omistamana ja kustantamana ilmestyy Auttaja-niminen viikkolehti Ironwoodissa, Mich. Apostolis-luterilaisten kirkollisten asioiden edustajaksi lukeutuu Valvoja, joka ilmestyy Calumetissa, Mich. Vapaakirkkoisten äänenkannattajana mainittakoon Palvelija-niminen kuukausijulkaisu, joka painetaan Astoriassa, Ore.

Kirkkokuntiin kuulumattomina kansanlehtinä merkittäköön Duluthissa, Minn. ilmestyvä Päivälehti ja sen viikkopainos Siirtolainen. Ohiossa on kaksi suomalaista sanomalehteä, Amerikan Sanomat Fairportissa ja Kansan Lehti Ashtabulassa. Idän valtioissa asuvien kansallismielisten äänenkannattajana on Brooklynissa, N. Y. painettu lehti New Yorkin Uutiset, jolla on melkoinen lukijakunta kaikkialla Amerikan suomalaisten keskuudessa. Fitchburgin Sanomat-niminen pieni viikkolehti on nuorimpia meikäläisten uutislehdistä, samoin Calumetissa, Mich. ilmestyvä Opas. Canadan suomalaisten kansallismielisten äänenkannattaja on Port Arthurissa, Ont. ilmestyvä viikkolehti Canadan Uutiset.

Vaikka sosialistien ja kommunistien sanomalehtiä viime vuonna jonkin verran supisteltiin, Toveri-niminen päivälehti kokonaan lakkautettiin, on heillä vieläkin kolme päivälehteä, nimittäin Työmies Superiorissa, Wis., Raivaaja Fitchburgissa, Mass. ja Eteenpäin New Yorkissa, sekä viikkopainos Uusi Kotimaa, joka New York Millsistä, Minn. on muutettu Superioriin, Wis. Canadassa ilmestyy Vapaus-niminen sosialistilehti Sudburyssa, Ont.

Mainittujen sanomalehtien lisäksi on joukko kuukausi- ja aikakausjulkaisuja, eri kirkkokuntain, raittiusseurain, Lännen Veljeysliiton ja yksityistenkin kustantamia.

USKONNOLLINEN KIRJALLISUUS. Lasten ja nuorison uskonnon opetuksessa tarvittavia alkeiskirjoja, aapisia, katekismuksia ja raamatunhistorioita, ovat toimittaneet ja

painattaneet melkein kaikki kirkkokuntamme, vieläpä muutamat itsenäiset kirjapainotkin ja kustannusliikkeet. Samoin kirkkokuntain toimesta on painettu laulu- ja virsikirjoja y. m.

Noin puolivuosisataisen kirkollisen askartelumme tuloksena meillä on melkoinen määrä hengellistä kirjallisuutta, enimmäkseen kirjasia, vihkosia ja tilapäisjulkaisuja. Laajempain uskonnollisten kirjain tuotanto on ollut pienempää. Siihen on suurimpana syynä se, että sellaisten kustantaminen tuottaa usein tappiota. Niiden menekki useinkin on sangen vähäinen, mistä syystä niin kirkkokunnat kuin kustannusliikkeetkin ovat suhtautuneet varovasti niiden painattamiseen. Yksityiset ovat kuitenkin väliin uskaltaneet antautua mahdolliseen tappiovaaraankin. Laajanpuoleisena kirjateoksena mainittakoon Suomi-Synoodin pappien veljeysliiton toimittama ja kustantama saarnakirja Kylvömailta. Ev.-Lut. Kustannusliikkeen painossa on Suomi-Synoodin toimesta julkaistu täydellinen Virsi-, evankeliumi- ja rukouskirja, Siionin lauluja ja niiden laajahko nuottipainos sekä Pyhäkoulun laulukirjan nuottipainos. Edelleen merkittäköön jonkin verran pienempinä teoksina toht. J. K. Nikanderin kirjoittama Martti Lutherin elämäkerta "Suuri uskonpuhdistaja". Suppeampia teoksia ovat toht. A. Rautalahden "Lutherilainen kotilähetys" ja toht. A. Könösen "Onko Jeesus todella noussut ylös?" Pastori E. Määttälän kirjoittamat laajanpuoleiset uskonnolliset teokset "Herran tulen kantaja" ja "Jeesuksen askeleilla" ansaitsevat maininnan, samoin pastori K. F. Salosen ansiokkaat raamatuntutkistelut (pastoraalikirjeet), pastori G. A. Ahon saarnoja ja hengellisiä puheita ja pastori B. V. Rautasen "Itämailta" (matkamuistelmia).

Kirkkokunnat ovat toimittaneet ja painattaneet pyhäkoulukirjoja, joista huomattavimmat ovat Ev.-Lut. Kustannusliikkeen painossa valmistettu kaksiosainen "Lukukirja Amerikan suomalaisille lapsille" ja "Pyhäkouluopettajain Opas".

RAITTIUSKIRJALLISUUTEMME oli satoisinta vuosien 1890 ja 1910 välillä, jolloin raittiusaate valtasi siirtokansamme mielen ja raittiustyö oli sen keskeisimpiä harrastuksia. Silloin ilmestyi melkoinen joukko raittiuskirjallisuutta, kertomuksia, runoja, julkaisuja ja kalentereja. Raittiusjärjestöt huolehtivat siitä, että niihin kuuluvilla paikallisseuroilla oli painetut säännöt, käsikirjat, laulukirjat y. m. kokouksissa tarpeelliset välineet. Kun raittiustyömme jakautui 1910-luvulla alueihin ja raittiusliitot muodostuivat, niin pienempäin raittiusyhtymäin johtokuntain toimesta myöskin toimitettiin ja painatettiin raittiuskirjallisuutta, etenkin kieltolakitaistelua ja sen tehostamista käsitteleviä kirjasia.

Raittiusjärjestöjen lisäksi ovat yksityisetkin raittiusmiehet ja -naiset kirjoitelleet ja kustantaneet aatettaan käsitteleviä kirjasia, puheita, kertomuksia, runoja y. m. Tuotteliain kaikista on ollut August Edwards, jonka kustannuksella on ilmestynyt lukuisia raittiuskirjasia. Muista mainittakoon J. Back, Kalle Ojajärvi, A. W. Havela, Matti Johnson, S. Ilmonen.

SOSIALISTINEN KIRJALLISUUS. Tuotannon moninaisuudessa ja levenemisen laajuudessa sosialistinen ja kommunistinen kirjallisuutemme ylittää kaiken muun. Sitä on painettu ja levitetty mitä otollisimmissa ja edullisimmissa olosuhteissa. Vuosisatamme ensimmäisinä kahtena vuosikymmenenä sosialismilla oli nousu-, vieläpä voittokulkuaikansa siirtokansamme keskuudessa, ja enin osa Suomesta niinä aikoina tulleista oli sanotun aatteen läpitunkemaa. Kun samoihin aikoihin vallitsi kauttaaltaan hyvä aika, kaikilla oli ansiota ja rahaa, niin ei ole ihmeteltävää, jos tuohon aatteeseen innostuneet ostivat kilvan kaiken sen kirjallisuuden, jota ehdittiin painattaa, kun se vain käsitteli uutta aatetta taikka oli uskonnonvastaista ja sisälsi jumalanpilkkaa. Niinpä esimerkiksi parinkymmenen vuoden ajalla käännettiin englannin kielestä suomeksi kolmattakymmentä Ingersollin uskonnonvastaista kirjaa, enin osa

Raivaajan kirjapainossa. Tietenkin Kautskyn, Marxin y.m. teokset on saatettu suomalaisten tajuamaan asuun.

Mutta kun tarkkailee ja vertailee tuota runsasta sosialistista ja kommunistista kirjallisuuttamme, niin aivan hämmästyttävän pieni osa siitä kuuluu varsinaisesti Amerikan suomalaiseen kirjallisuuteen, on meikäläisten kirjoittamaa. Käännös- ja lainatavaraa on enin osa. Merkittäköön kumminkin ne Amerikan suomalaiset, jotka silläkin alalla ovat omaperäistä tuottaneet: Moses Hall, Alex Halonen, Martin Hendrickson, Leo Laukki, A. B. Mäkelä, Matti Kurikka, Emil Parras, Taavi Tainio, Aku Päiviö, Santeri Nuorteva, Severi Alanne.

KALENTERIKIRJALLISUUS. Ensimmäinen kalenterimme oli v. 1881 Calumetissa painettu "Amerikan Suomalainen Almanakka Bostonin horisontin mukaan". Sen jälkeen, vuosina 1887, 1888, 1889 ja 1890 New York Millsissä, Minn. perustettu Amerikan Suomalainen Kansanvalistusseura laati ja painatti kalentereja, jotka koettivat seurata Suomen Kansanvalistusseuran kalenterin sisältöä ja asua. Almanakkaosastoa seurasi kirjoituksia eri aloilta ja seuran toiminnasta. Sanomalehdetkin ovat julkaisseet silloin tällöin kalentereja, esim. v. 1893 New Yorkin Lehti. New Yorkin siirtolaistoimistot painattivat vuosikalentereja, joissa almanakkaosaston ohella mainostettiin piletti- ja rahaliikettä, samalla kuin niissä oli usein sangen hyviä ja hyödyllisiä muitakin tietoja . Näistä pilettitoimistojen kalentereista yhä vieläkin ilmestyy Nielsenin tunnettu almanakka.

Raittiuskalenteri, Suomalaisen Kansallis-Raittius-Veljeysseuran v. 1896 aloittama ja sen jälkeen säännöllisesti joka vuosi ilmestynyt, kuuluu meikäläisten parhaisiin. Historiallisina lähdekirjoina on sanotuilla kalentereilla kulumaton arvonsa, ei vain raittiusliikettä selostavina, vaan myöskin kansallis- ja valistusharrastuksia tutkittaessa.

Kirkollinen Kalenteri, vuodesta 1904 alkaen, ei ole edellistä heikompi, varsinkin kun liikutaan kirkollisen elämän

ja seurakuntain historian aloilla, pikemmin monipuolisempi ja tietorikkaampi. Siitä saadaan Suomi-Synoodin vuotuiset tiedot ja tilastot seurakunnista, niiden jäsenluvusta, Suomi-Opistosta, pyhä- ja kesäkouluista, nuorisoliikkeestä y. m. Lisäksi se on runsaasti kuvitettu.

Muutkin Amerikan suomalaiset kirkkokunnat ovat silloin tällöin toimittaneet ja julkaisseet vuosikalentereja, joista mainittakoon Kansalliskirkon Evankelinen Kalenteri, metodistien Rauhan Kilpi ja vapaakirkkoisten y. m. kirkolliskalenterit.

Siirtokansan Kalenteri sai alkunsa Yhdysvaltain ja Canadan Suomalaisen Sanomalehtiliiton toimesta v. 1918. Myöhemmin se joutui Carl Salmisen kustannusliikkeen ja kirjakaupan haltuun ja ilmestyy edelleenkin rikassisältöisenä, kansallishengen puitteissa toimitettuna.

Työväen kalentereja alkoi ilmestyä 1910-luvulla, jolloin sosialismiaate valtasi taajojen kansajoukkojen mielet. Työväen aatteen hengessä toimitettuja kalentereja ilmestyi yhteen aikaan useita, eri sanomalehtien ja kustannusliikkeiden toimesta. Nyttemmin niidenkin tuotanto on supistunut.

Joululehdet ja juhlajulkaisut muodostavat omalaatuisen sangen runsaan kirjallisuuden. Ensimmäinen meikäläisten joululehti ilmestyi Calumetissa, Mich. v. 1894, pastori E. Hynnisen toimittamana. Kun hän seuraavana vuonna palasi Suomeen, jätti hän "Joululehtensä" lahjaksi vastaperustetulle Suomi-Opistolle, jonka toimesta se on vuosittain rikassisältöisenä ja runsaasti kuvitettuna ilmestynyt. Muillakin kirkkokunnillamme on omat joululehtensä, vieläpä muutamat sanomalehtiliikkeet ja yksityisetkin ovat niitä toimittaneet. Samoin sosialisteilla on runsaasti joulukirjallisuutta, vaikkeivät he annakaan joululle sille kuuluvaa uskonnollista merkitystä. New Yorkin Uutisia kustantava yhtiö on useina vuosina julkaissut laajahkon, Joulu-Viesti-nimisen, runsaasti kuvitetun kaunokirjallisen jul-

kaisun. Enin osa sen ansiokkaista kirjoituksista on Suomen kirjailijain kynäntuotteita, niin että Joulu-Viestistä voidaan tutustua moneen Suomen kirjailijaan.

Joulukirjallisuuden lisäksi painatetaan kirkollisissa piireissä erinimisiä julkaisuja pääsiäiseksi, juhannukseksi ja syksyisin. Kalevan Ritarikunnan toimesta on monina vuosina helmikuussa painosta ilmestynyt heimous- ja kansallishenkeä uhkuva ja tähdentävä "Kalevainen".

ENGLANNIN KIELEN OPPI- JA SANAKIRJOJA. V. 1876 ilmestyi täällä ensimmäinen taskusanakirjamme. Pienessä käsikirjapainossaan Hancockissa, Mich. painoi näet Matts Fredd laatimansa suppean kielioppaan nimeltä "Uusi Engeska ja suomalainen lakkarikirja". Lyhyitä englannin kielen tulkkeja, kielioppaita, sanakirjoja ja keskusteluja englannin ja suomen kielellä kustansivat siirtolaisuutemme varhaisina vuosikymmeninä 1880- ja 1890-luvuilla silloiset siirtolaisia välittävät piletti- ja rahanlähetystoimistot ja linjalaivayhtiöt. Nielsen & Lundbeckin toimittamasta "Kansapuheita Suomen- ja Englanninkielelle" sekä sanakirjasta on otettu monta painosta, joka kerta uudistettuna ja laajennettuna. New Yorkin Lehden kirjapainossa valmistui v. 1895 melkoisen laaja Suomalais-englantilainen sanakirja, joka sai useat vuodet tyydyttää alaansa kuuluvaa tarvetta. August Edwardsin kustantamana on myöskin ilmestynyt useitakin englannin kielen oppikirjoja, m. m. Englantilais-suomalainen kirjuri, Suomalais-englantilainen ja Englantilais-suomalainen sanakirja.

Amerikan suomalaisten parhaita sanakirjoja on tohtori K. V. Armisen huolellisesti toimitettu Englantilais-suomalainen sanakirja, joka Suom. Lut. Kustannusliikkeen kustantamana painettiin Hancockissa, Mich. v. 1905. Siitä on otettu useita uudistettuja painoksia, mikä todistaa sen tarvetta ja luotettavuutta. Yhdessä tri K. V. Arminen ja maisteri Eetu Aaltio toimittivat Suomalais-englantilaisen sanakirjan, joka valmistui mainitun kustannusliikkeen painossa

v. 1916 ja vastaa suuriakin vaatimuksia. Edellistä laajempi on Santeri Nuortevan laatima, Raivaajan kirjapainossa Fitchburgissa painettu Englantilais-suomalainen ja suomalais-englantilainen sanakirja. Teos on kaikin puolin täysipainoista, erittäin huolellista ja tarkkaa. Sama on sanottava Severi Alanteen isosta, lähes 1000-sivuisesta suomalais-englantilaisesta sanakirjasta, jonka toimitti v. 1919 Superiorissa, Wis. Työmies Kustannusyhtiö. Taskusanakirjoja ovat laatineet ja kustantaneet Aatu Rekonen ja Evert Määttälä. Myöskin toht. Armisen sanakirjoista on suppeammat painokset.

Edellämainittujen sanakirjain ohella on täällä painettu melkoinen määrä kielioppaita, englannin- ja suomenkielisiä tulkkeja, englannin kielen ääntämisoppineuvoja, kielikirjoja ja lyhyitä sanakirjoja. Paikanvälitystoimistot, Jussila y. m., ovat laatineet ja painattaneet kokkikirjoja, joissa englannin- ja suomenkieliset neuvot ovat samalla aukeamalla rinnastettuina, niin että keittäjäin on helppo niitä käyttää. Mainitunlaatuisen kaksikielisen kokkikirjan kustansi aikoinaan myöskin sanomalehti Siirtolainen ja sillä oli varsinkin 1890-luvun loppuvuosina suuri menekki.

HISTORIALLINEN KIRJALLISUUS. Edellämainitut vuosikalenterit kuuluvat sisältönsä perustuksella historialliseen kirjallisuuteen, sillä niissä on runsaasti siirtokansamme vaiheista ja harrastuksista kirjoitettuja muistiinpanoja. Kalenterien rinnalla meikäläisten historian tutkimuslähteenä voidaan pitää 10-, 25-, 40- ja 50-vuotisen toiminnan muistoksi toimitettuja ja painettuja juhlajulkaisuja. Sellaisia on v. 1906 julkaistu Suomi-Opiston albumi, saman oppilaitoksen 25-vuotisjulkaisu, Suomi-Synoodin 25-vuotisjuhla-albumi ja saman kirkkokunnan 40-vuotisen toiminnan muistoksi v. 1930 painettu laajakokoinen albumi "Kirkkomme työvainiolta". Edelleen merkittäköön Kansalliskirkon 25-vuotisjulkaisu, vapaakirkkoisten 30-vuotisen lähetystyön muistojulkaisu, lisäksi muutamien seurakuntienkin histo-

riikit: pastori Mannerkorven kirjoittama Ashtabula-Harborin seurakunnan vaiheet, pastori Haapasen Fairportin seurakunnan vaiheista lyhyet piirteet, pastori Anttosen kirjoittama Fitchburgin seurakunnan historia, pastori Pesosen suppea esitys Hancockin seurakunnan vaiheista, pastori A. Renvallin kirjoittama San Franciscon suomalaisen lähetysaseman vaiheet, pastori Evert Blombergin Brooklynin seurakunnan historiikki, joihin liitettäköön kirjasina esitetyt selostukset Ishpemingin, Negauneen, Evelethin ja Leadin seurakunnista y. m.

Muutamat sanomalehtemme, m. m. Amerikan Suometar, Työmies, Raivaaja ja Eteenpäin ovat myöskin laatineet erikoistilaisuuksiin selostuksia vaiheistaan.

Suomalainen Kansallis-Raittius-Veljeysseura painatti v. 1913 25-vuotisen työnsä muistoksi juhlajulkaisun, jossa oli muiden kirjoitusten ohella S. Ilmosen laatima laajanpuoleinen Amerikan suomalaisten raittiusliikkeen historia. Muutamat yksityiset raittiusseuratkin ovat painattaneet toiminnastaan historiikin, esim. Uljas Koitto-raittiusseura, Quincy, Mass., ja Voiton Lippu-seura, Monessen, Pa. Myöskin Monessenin soittokunnan Louhen toimittama muistoalbumi "Tervehdys Suomelle" ja Am. suom. liikemiesten Suomenmatka-komitean laatima "Suomi-matka" ovat kumpikin siirtokansamme historiallisiin aineksiin katsoen arvokkaita.

Amerikan suomalaisten historiallisen kirjallisuuden parhaita tuotteita on pastori B. V. Rautasen kirjoittama "Amerikan suomalainen kirkko", mikä valmistui v. 1910. Siinä käsitellään ansiokkaasti ja laajasti siirtokansamme kirkollisia vaiheita vuoteen 1910. Se on alallaan asiakkain ja laajin. Pastori S. Ilmosen historiallisen askartelun tuloksena ilmestyi v. 1918 "Delawaren Siirtokunnan Historia", esitys niistä suomalaisista, jotka v. 1641 ja sen jälkeen asettuivat Uuden Ruotsin siirtokuntaan Delaware-joen varrelle, Pennsylvanian, Delaware'in ja New Jerseyn valtioihin. Kaksi vuotta myöhemmin painettiin hänen kustantamansa

"Amerikan Suomalaisten Historia I", minkä teoksen alkupuolella on tekijän suvuntutkimusten tuloksena joukko Delaware'in suomalaisten elämäkertoja, niiden jälkeen tietoja merimiehinä ja kullankaivajina vuosikymmeninä 1840 ja 1850 Amerikkaan tulleista suomalaisista. "Amerikan Suomalaisten Historia II" käsittelee varhaisinta, vuosikymmenien 1860 ja 1870 aikaista siirtolaisuutta ja Michiganissa, Minnesotassa, Ohiossa, Massachusettsissa, Dakotoissa, Oregonissa ja Washingtonissa olevien suomalaisten asutusten alkuvaiheita. "Amerikan Suomalaisten Historia III" esittää melkoisen tyhjentävästi Yhdysvalloissa ja Canadassa vuoden 1926 vaiheilla olevat suomalaiset asutukset ja siirtokansamme väkiluvun. Teos on kuivanpuoleinen ja liian runsasniminen, niin että muutamat sanomalehdet arvostelivat sitä ankaranlaisesti. Kirjoittamani "Amerikan Suomalaisten Sivistyshistoria", edellinen osa, ilmestyi v. 1930. Amerikan Suometar ja Päivälehti kirjoittivat teoksen johdosta kauniita ja rohkaisevia sanoja kirjoittajalle, mutta jättivät sen arvostelematta. New Yorkin Uutiset ja Lännen Suometar rohkenivat arvostella sitä ja tulivat siihen johtopäätökseen, ettei tekijä ole jaksanut kohota käsittelemänsä aineen tasalle ja ettei teos vastaa niitä vaatimuksia, joita sivistyshistorialta odotetaan. Kun tekijä on kuluttanut siihen melkoisesti aikaansa, niin edellämainitut sanomalehdet kehoittivat kansalaisiamme kirjan ostamaan ja työlle tunnustuksen antamaan. Muutamat Amerikan suomalaiset sanomalehdet vain lyhyesti mainitsivat sellaisen sivistyshistorian ilmestyneen, haluamatta teosta arvostella.

Apteekkari Verner Nikanderin keräämä ja kirjoittama laaja elämäkerrallinen teos "Amerikan suomalaisia" on vertaansa vailla oleva lähdekirja ja alallaan ainoa meikäläisessä kirjallisuudessa.

Amerikan suomalaisten historiaan kuuluu myöskin pääkonsuli Akseli Rauanheimon kirjoittama laajahko romaani "Uuteen maailmaan". Teoksen historiallinen tausta perustuu pastori S. Ilmosen Delaware'in siirtokunnan suomalai-

sista suorittamiin suvuntutkimuksiin, joita romaanin kirjoittaja itse omintakeisesti tutkien on varmentanut. Teos saavutti siirtokansamme jakamattoman ihailun, ja meikäläiset sanomalehdet antoivat sille kunnianimen "Amerikan suomalaisten aateliskirja". Se painettiin Suomessa Söderströmin kustantamana, mutta sitä levitettiin Amerikkaankin tavattoman paljon, yksistään Ev.-Lut. Kustannusliike Hancockissa möi sitä 1,500 kappaletta. Tämä ansiokas teos käännettiin myöhemmin englannin kielelle, ja sen nimi on "Before William Penn".

Muutama vuosi sen jälkeen kun näiden rivien kirjoittaja oli painattanut Delaware'in suomalaisia koskevat suvuntutkimuksensa, ilmestyi New Yorkissa tuntemattomasta lähteestä "Louhen" kirjoittama englanninkielinen teos "The Delaware Finns", jonka alkupuoli selostelee Suomen kansan vaiheita Mesopotamiasta y. m. Westerhof-Aspin Suomen kultaisen kirjan mukaan. Omaperäistä tutkimusta Louhen teos sisältää sangen vähän. Tietonsa hän on pääasiallisesti poiminut professori Amandus Johnssonin Uuden Ruotsin siirtokuntaa käsittelevästä kirjasta ja henkilötiedot pastori S. Ilmosen Delaware'in siirtokunnan suomalaisia käsittelevistä teoksista.

KAUNOKIRJALLISUUS JA RUNOUS. Amerikan suomalaisten keskuudessa painettua romaanikirjallisuutta on sangen runsaasti, mutta enimmäkseen lainatavaraa ja käännöstyötä. Varsinaisia kaunokirjailijoita meiltä puuttuu. Kuitenkin on useita, joiden teoksia kiinnostuneesti luetaan ja jotka edustavat meikäläistä kaunokirjallisuutta. Tunnetuimpina kirjoittajina merkittäköön Kalle Potti, Antti Kopra, John Lauttamus, John Rantamäki, Eva Witkala (Juntunen), Saara Röyhy, Matti Huhta, M. Haanpää, E. A. Lingren, Kalle Rissanen, William Risto. Henkilökuvauksia kansalaisistamme ovat kirjottaneet J. H. Jasberg ja E. A. Hedman. Tänä vuonna on painosta ilmestynyt pastori J. Virtasen siirtokansamme oloja kuvaava romaani,

Runouden alalla meikäläisten omaperäinen tuotanto on runsaampaa. Raittiusliike kasvatti kansanrunoilijoita, jollaisia ovat Matti Johnson, Heikki Karhu, Tauno Könönen, Eelu Kiviranta y. m.

Suomessa koulukasvatuksensa saaneita, mutta siirtokansamme keskuudessa vaikuttaneita runoilijoita on niinikään ollut. Ylioppilas J. A. Antilan runovihkonen "Tyyntä ja myrskyä" ilmestyi 1890-luvulla. Hieman myöhemmin painettiin ylioppilas Kalle Kosken (Haapakosken) runoja. Maisteri Eetu Aaltion runovihkonen "Veräjillä vierahilla" ilmestyi v. 1901 ja "Pilvien lomassa" v. 1913. Toimittaja Severi Nymanin "Elämän yöpoluilta" painettiin v. 1904. Samana vuonna ilmestyi Axel Halosen "Sikermä siirtokansalleni". Runot, Aku Päiviön sepittämät, painettiin v. 1912.

Amerikan suomalaisten runotuotantoon on Suomi-Opiston vaikutus suurempi, kuin luullaankaan. Opiston johtaja J. K. Nikander, Lasten Lehden, Paimen Sanomain, Joululehden ja Kirkollisen Kalenterin toimittajana, tarvitsi niihin tavallisten suorasanaisten kirjoitusten lisäksi runoja. Niitä hän kyllä lainailikin, mutta itse myöskin niitä sepitti, kehittyen alallaan niin, että useat toht. Nikander-vainajan runoista vastaavat runouden suurimpiakin vaatimuksia. Hän sai opistolaisetkin innostumaan runojen sepittämiseen. Muutamista heistä kehittyi runoilijoita, joiden tuotteita tavataan kirjasina ja juhlajulkaisuissa. Huomattavimpia ovat pastori Hugo Hillilä, jonka esikoisteos "Tuokiokuvia" painettiin v. 1917, pastori S. V. Autere, joka julkaisi "Hengellisiä lauluja" v. 1918, pastori G. A. Aho, jolta ilmestyi runoteos "Umpuja" v. 1920, pääasiallisesti hengellisiä runoja, kuten edellistenkin, toimittaja J. Parkkila, joka julkaisi runoteoksensa "Siirtokansan kannel" v. 1907, ja pastori A. Lepistö (kirjailijanimi Koivunvisa), jonka runovihkonen "Raunioilta" ilmestyi myöhemmin.

Suomiopistolaisiin kuuluu myöskin toimittaja A. Lundquist, joka tunnetaan kansan- ja raittiusjuhlain ylevähen-

kisenä juhlarunoilijana. Hänen runojaan on painettuina kalentereissa ja juhlajulkaisuissa. Pastori Svante Luoman kynästä on lähtenyt monta taidokasta runoa, joita on julkaistu kalentereissa ja Joululehdessä y. m. Minnie Perttula-Mäki on myöskin ahkera runoilija, jonka kynästä on lähtenyt lukuisia lapsille ja nuorille sepitettyjä runoja. Lasten runoilijana mainittakoon lisäksi entinen opistolainen Linda Mahlberg (kuollut). Nuorempina runoilijoina, jotka tähtäävät korkealle ja kauas, merkittäköön pastorinrouva Aino Halkola (Kantonen) ja tohtori Taito Kantonen. Sivuuttaa ei myöskään voida Anni Pennasen kynästä lähtenyttä runovihkosta "Kevätesikoita".

KIRJALLISUUDEN SEUROJA.

AMERIKAN SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN, toisen meikäläisten keskuudessa, perustivat Suomi-Opiston opettajat v. 1902 kustantamaan Amerikan suomalaisten omintakeista kirjallisuutta tieteen, taiteen, historian ja kaunokirjallisuuden aloilta. Seuran kustantamana painettiin maisteri T. Valleniuksen suppea Amerikan historia, Kaapo Murroksen Suuret haaveilijat y. m. Kirjallisuuden seura pyysi maisteri E. Aaltiota keräämään aineksia ja kirjoittamaan Amerikan suomalaisten historian, mutta hän kieltäytyi. Insinööri K. L. Haataja liikkui jonkin aikaa seuran kiertävänä puhujana, ja monipuolisella toiminnalla, iltamia ja konsertteja pitämällä yritettiin saada Kirjallisuuden Seura sellaisiin aineellisiin varoihin, että se kykenisi laajakantoisiin kirjankustannustoimiin. Toimittaja N. J. Ahlman niihin aikoihin julkaisi useissa sanomalehdissämme yhdistyksen tunnetuksitekemiseksi seuraavan kirjeen: "Käsittäin kirjallisuuden merkityksen suuren tärkeyden meikäläisissä oloissa on perustettu erityinen seura sitä tarkotusta varten. Tämä seura on Amerikan Suomalainen Kirjallisuuden Seura . Sen tehtävänä on suomalaisen kansan avustuk-

sella kehittää kustannusliike, joka lahjottaisi meille tosi arvokasta kirjallisuutta, jonka avulla maailmankatsomuksemme laajentuisi. Sellainen seura on lukumäärämme pienuuteen nähden tarpeellinen. Me emme voi toivoa saavamme monipuolista kirjallisuutta, ellemme yhteisin voimin käy sitä mahdollistuttamaan. Syynä siihen on juuri vähälukuisuutemme, joka vaikuttaa, ettei kaikellainen kirjallisuus kannata, vaikka se muuten olisi kuinka arvokasta ja hyvää tahansa, eikä uskalleta ryhtyä edes kustantamaankaan tappion pelosta. Mutta yhteisin ponnistuksin, uhraamalla joku määrä aineellista kannatusta saatetaan kustantaa sellaisiakin teoksia, jotka muuten eivät koskaan ehkä näkisi julkisuutta ja tulisi saataviimme omalla kielellämme. Näitten seikkojen vuoksi on Kirjallisuuden Seuran tehtävä kovin tärkeä."

Valittaa kuitenkin täytyy, ettei mainittu Kirjallisuuden Seura löytänyt kehitykselleen sellaista maaperää, mikä olisi sille taannut ja antanut kasvamismahdollisuuden, päinvastoin sen toiminta muutamien vuosien kuluttua kokonaan lakkasi.

SUOMI-SYNOODIN KIRKKOHISTORIALLINEN SEURA perustettiin Suomi-Opistossa toukok. 13 p. 1919 kokoomaan ja säilyttämään kirkkohistoriallisia lähdetietoja Suomi-Synoodista ja yleensä Amerikan luterisen kirkon vaiheista, tarpeen vaatiessa julkaisemaan koottuja aineksia, toimittamaan ja kustantamaan elämäkerrallisia tutkimuksia ja jumaluusopillisia teoksia alkuperäisinä ja suomennettuina.

Kirkkohistoriallinen Seura ei ole tähän saakka jaksanut suorittaa arvokkaita tehtäviään ja toteuttaa laajakantoisia suunnitelmiaan. Sen on syytä herätä seurakuntain ja kirkkojen viime vuosikymmenien vaiheita käsittelevien tehtävien suorittamiseen.

AMERIKAN SUOMALAINEN HISTORIALLINEN SEURA (Finnish American Historical Society). Seuran perustaviksi jä-

seniksi merkittiin ja samalla sen ensimmäiseen johtokuntaan valittiin tammik. 21 p. 1921 seuraavat: esimieheksi pääkonsuli Axel Solitander, varaesimieheksi lakimies Toivo Nekton, rahastonhoitajaksi maisteri V. Pohjola, sihteeriksi pastori S. Ilmonen, lisäjäseniksi johtokuntaan pastori Kalle Mäkinen, toimittaja Antero Riippa ja pankkimies E. A. Hedman ja myöhemmin toht. K. V. Arminen ja toht. J. Wargelin.

Historiallisen Seuran tarkoituksen ja pyrkimyksen ilmaisee seuraava sääntömääritelmä: "Kehittää suomalaisten historian harrastusta Amerikassa; koota suomalaisten historiaa koskevaa kirjallisuutta, muistiinpanoja, sanomalehtiä, kuvia y. m.; avustaa Amerikan suomalaisten historian tutkimusta, ainesten keräystä ja teosten painattamista y. m."

Ensi innostuksen tuloksena saatiin seuraan liittymään jäseniksi lähes sata henkeä. Vuositulotkin nousivat parinsadan dollarin vaiheille vuodessa. Sitten seurasi taantumuksen aika. V. 1927 jäsenluku uudelleen kasvoi, mutta väheni seuraavina vuosina. Jonkin verran seura on jaksanut avustaa sihteeriään historiallisessa askartelussa.

Amerikan Suomalaisten Historiallinen Seura on saanut suurta huomiota ja suopeutta osakseen Suomen samanlaisilta seuroilta. Se on ollut kosketuksessa Suomen Historiallisen Seuran kanssa. Suomen Sukututkimusseuralta se on saanut arvokkaita kirjalahjoja, joiden vastalahjaksi se on sille lähettänyt Amerikan suomalaisten historiaa käsitteleviä teoksia. Äskettäin kuollut tuomari H. J. Boström Waasasta oli erikoisesti kiintynyt Amerikan suomalaisten historiallisiin askarteluihin ja lahjoitti Historialliselle Seurallemme kirjoittamiaan arvokkaita teoksia: Waasan kaupungin historian, Waasan hovioikeuden presidenttien elämäkerrallisen teoksen y. m. Historiallinen Seura on myös saanut Suomesta useita arvokkaita muistorahoja y. m.

Snellmanin Kirjallisuuden Seura perustettiin Calumetissa, Mich. v. 1895. Toimintansa ensi vuosina se järjesti iltakursseja, levitti jonkin verran kirjallisuutta y. m. Sen toiminta rajoittui muutamiin vuosiin.

Suomalaisen kirjallisuuden lukupiirejä muodostui samaan aikaan v. 1914 sekä Calumetiin että Hancockiin, ja niihin kuului enimmäkseen nuoria suomalaisia naisopettajia. Calumetissa olivat jäseninä Aliina Lämpsä, Sofia Johnson, Ida Jova, Minnie Kivelä, Mabel Johnson, Sofia Wenberg ja Flora Sandelin. Lukemalla ja tutkimalla suomalaista kirjallisuutta toivottiin voitavan syventyä suomen kieleen, Suomen sivistyspyrintöihin ja sen oivalliseen kirjallisuuteen. Hancockin opettajain lukupiirin puheenjohtajana oli Hanna Möttönen, kirjurina Hilja Tolonen ja rahastonhoitajana Lydia Kangas. Jonkin aikaa neitoset jaksoivat ylläpitää suomen kielen ja suomenkielisen kirjallisuuden jaloa harrastustaan.

XXVI.

TAIDEHARRASTUKSIA.

AMERIKAN SUOMALAISTEN MUSIIKKI-SAAVUTUKSIA.

Orkesterit ovat viime kolmen vuosikymmenen kuluessa Amerikan koululaitoksen ansiosta vallanneet torvisoittokunnilta niiden entisen johtavan aseman konserteissa, juhlissa, seurakuntain, koulujen ja seurojenkin piireissä. Musiikinopetus yleistyi amerikkalaisissa korkeakouluissa jo noin neljännesvuosisata sitten ja nyttemmin kansakouluIuokilIakin on saatavana musiikinopetusta. Se sai käytännöllisen merkityksen siten, että kouluissa alettiin muodostaa orkestereja oppilaitten keskuudesta. Ellei heillä itsellään ollut tarvittavaa soittovälinettä, koulut saattoivat niitäkin hankkia. Tuhansissa kouluissa on pätevien opettajien varsin eteviksikin kehittämiä orkesterisoittokuntia.

Nuorten kansa- ja korkeakouluissa saavuttama soittotaito on vaikuttanut huomattavan muutoksen suomalaistenkin soittokuntiin. Varhaisimmat olivat jotenkin puhtaasti torvisoittokuntia, rumpu tai muu lyömäsoitin mukana. Nykyisissä soittokunnissamme on kaikenlaisia soittimia, klarinetteja, pasuunoja y. m., ja ne vastaavat tavallista suurempiakin musikaalisia vaatimuksia, niinkuin esimerkiksi Monessenin Louhi-soittokunta, Ashtabulan Humina y. m.

Samalla kuin olemme musiikkitaiteessa kehittyneet, niin toisaalta soittokuntiamme on tavattoman paljon lakannut. Vanhat soittajat ovat väsyneet ja jättäneet nuorille voimiakysyvän soitonharjoittelemisen. Vanhoja torvisoittokuntia on vain perin vähän enää siirtokansamme keskuudessa.

ORKESTERISOITTOKUNTIA meikäläisillä on nykyään verraten paljon, satoja. Niitä on seurakuntien nuorisoliitoissa, niitä on raittiusseurain yhteydessä, osastojen ja osuustoimintaväen nuorison keskuudessa ja melkoinen joukko itsenäisiäkin, vieläpä perheorkesterejakin, esim. Swanin, Taipaleen y. m. säveltaiteilijoiden kodeissa.

Suomi-Opistossa saatua musiikinopetusta hyväkseen käyttäen monet Suomi-Synoodin papit ovat johtaneet seurakuntansa nuorisoliiton orkesteria, sillä tavalla tehostaneet soitonharrastusta seurakuntansa nuorten keskuudessa ja suunnanneet heidän toimintansa seurakuntatyön palvelukseen. Sitä paitsi tässä maassa syntyneen nuoremman suomalaisväestön keskuudesta saadaan paikkakunnille soittokuntain ja lauluseurain johtajia, sellaisia korkeakouluakäyneitä poikia ja tyttäriä, jotka ovat koulussa harjaantuneet soittamaan ja perehtyneet musiikkiin.

Entisten torvisoittokuntain johtajien ei ole ollut vaikea ryhtyä johtamaan orkestereja. Heitä onkin useita sellaisessa toimessa.

Useat nykyisistä soittokunnistamme ja orkestereistamme kykenevät esittämään myös vaikeimpia ja suurimpia soittokappaleita. Niinpä esimerkiksi Louhi-soittokunta on onnistuneesti esittänyt Tschaikovskin Viidennen sinfonian sekä muidenkin suursäveltäjäin sinfonioita. Humina-soittokunta on soitellut Sibeliuksen Finlandiaa ja sinfonioita ja muidenkin säveltäjäin suuria orkesterimusiikkituotteita.

LAULUSEURAT toimivat nykyään enimmäkseen joko seurakuntien yhteydessä kirkko- ja nuorisokuoroina taikka osastojen ja osuustoimintaväen keskuudessa. Harvemmassa on tavallisia itsenäisiä, kansallisia kuoroja. Kirkkokuorot ovat seurakunnissamme yleistyneet, ja tuntuupa siltä, ettei seurakunnan ulkokohtainen toiminta tehostu riittävästi, ellei ole kuoroa, joka esiintyy juhlissa ja nuorisoliiton kokouksissa. Useimmat Suomi-Synoodiin kuuluvat papit

kykenevät opettamaan ja johtamaan laulua sekä toimivat seurakunnissaan kuorojen johtajina. Kansalliskirkkokunnan keskuudessa on kuorolaulua erityisemmin tehostanut pastori M. Wiskari järjestämällä useina kesinä pidettyjä musiikkikursseja, etenkin kuoronjohtajia kasvattaakseen. Ei ainoastaan luterisissa seurakunnissamme toimi nuorisoja kirkkokuoroja, vaan myöskin vapaakirkkoisten ja muittenkin ei-luteristen seurakuntain keskuudessa. Lähetysseurakunnista voidaan erikoisesti mainita kitara-kuorot. Laulu on niissäkin johtavana osana.

Osastoilla ja osuustoimintaväellä on muun puuhailunsa yhteydessä lukuisia kuoroja, toiset sangen kehittyneitäkin. Niinkuin seurakuntain kuoroihin, niin niidenkin kuuluu paljon Amerikassa syntyneitä suomalaisia nuoria, jotka innokkaasti jatkavat isiensä aloittamaa siirtokansamme musiikin kehittämistyötä. Suomenkielisten laulujen lisäksi on tullut käytäntöön englanninkielisiä nuorison vaatimuksesta. Vain muutamissa raittiusseuroissa on enää kuoroja. Sellaisia on New Yorkin "Tähti" seura, jolla on ollut kuoro vuosikymmeniä melkein jatkuvasti ja joka on vaikuttanut Suomen laulujen säilymiseen sikäläisten kansalaistemme keskuudessa. Itsenäiset, niin sanotut kansalliskuorot toimivat enimmäkseen suurkaupungeissa huomatuimpina ja ansioituneimpina. Mainittakoon niistä New Yorkin ja Brooklynin kuorot, Detroitin, Quincyn ja Warrenin seutujen kansalliskuorot.

Kuorotilaston saamista vaikeuttaa se, että kuorot niin usein lakkauttavat hetkeksi tai kokonaan toimintansa, johtajan muuttaessa paikkakunnalta tai muista seikoista, toisia perustellaan uudelleen tai herätellään entisiä eloon. Jonkinlaisena arviointina merkittäköön, että Suomi-Synoodiin kuuluu 112 kirkkokuoroa. Suunnilleen saman verran sellaisia on Kansalliskirkossa, lähetysseurakunnissa ja muissa uskonnollisissa yhdyskunnissamme yhteensä, niin että hengellisten kuorojen lukumäärä saattaa olla kaikkiaan 225, osastojen ja osuustoiminnan yhteydessä on ainakin 150 lau-

luseuraa, ja itsenäisiä, kansallisia kuoroja on noin 50. Kaikkiaan siis toimii siirtokansamme keskuudessa ainakin talvisesongin aikana noin 400 lauluseuraa.

SIIRTOKANSAMME MUSIIKKITOIMINTAA. Jos vertaamme täkäläisten suomalaisten musiikkisaavutuksia niihin suurenmoisiin tuloksiin, joita koko Amerikan kansa maailmalle tarjoaa, niin pieniä ne kaiketi silloin ovat. Emme myöskään voi rinnastaa siirtokansamme ja Suomen pitkällekehittynyttä ja paljonantavaa musiikkia. Mutta jos vertailemme kansallisuuttamme siinä suhteessa Amerikan muihin samankokoisiin, niin silloin kyllä puolemme pidämme. Tarkoituksenamme ei ole kuitenkaan niiden ja meikäläisten musiikkisaavutuksien ja -ennätyksien rinnastaminen, vaan silmäyksen luominen siihen, onko siirtokansamme osoittanut sillä alalla edistymisen merkkejä.

Vaikka lukuisia torvisoittokuntiamme onkin lakannut toimimasta, niin niiden sijaan on tullut sitä lukuisammin orkestereja. Musiikkiesitysvaatimukset ovat entisestään paljon suuremmat. Eivät enää tyydytä marssit eivätkä valssit, vaaditaan vaikeimpiakin soittokappaleita, sinfonioita y. m. suurten säveltäjäin musiikkituotteita. Useat torvisoittokunnat ja orkesterit soittavat yleismusiikin rinnalla Sibeliuksen, Kuulan, Madetojan y. m. Suomen kansan omaperäistä kulttuuria esittäviä sävellyksiä.

Kuorot kulkevat kahta linjaa. Kirkkokuorot ja kristillisten nuorisoliittojen kuorot harrastavat pääasiallisesti hengellistä musiikkia ja suomalaisten laulujen lisäksi ovat alkaneet esittää kaunista amerikkalaista kirkkomusiikkia. Itsenäisten kuorojen ja osastojen lauluseurojen ohjelmisto on laaja, kansanlauluista oopperaesityksiin saakka. Tosin jo 1890-luvulla ja seuraavina vuosikymmeninä muutamat kuoromme, niinkuin Suomi-Sävel y. m. esittivät aarioita y. m. musiikkitaidetta tulkitsevia laulukappaleita, mutta kuitenkin ani harvoin. Nykyään suomalaiset kuorot uskaltavat esittää mitä vaikeimpiakin kappaleita.

HÄNDELIN MESSIAS-ORATORIO. Amerikan suomalaisten musiikkisaavutuksiin kuuluu toukok. 16 p. 1928 Hancockissa esitetty Händelin suurenmoinen Messias-oratorio, joka on suurimpia ja kauneimpia musiikkiluomia ja jonka suorittaminen edellyttää luontaisia laulukykyjä, pitkällekehittynyttä laulutaidetta, kypsynyttä johtoa ja ankaraa harjoitusta. Tämän oratorion esitykseen osallistuivat Suomi-Opiston koko kuoro ja orkesteri. Erikoislaulujen ja soolojen esittäjinä olivat tunnetut laulajamme Elli Suokas-Steinback, toht. H. Holm, toht. J. Wargelin, insinöörinrouva H. J. Auvinen, neidit Hilma Lindquist ja Hilma Kangas, Väinö Luttinen ja V. Kananen. Johtajana, jonka ansiota oli varsinaisesti esityksen onnistuminen, oli Suomi-Opiston musiikinopettaja, kapellimestari M. Nisonen.

Minneapoliksen seurakunnan kirkkokuoro harjoitti ja esitti johtajansa tohtorinrouva Lempi Luttisen johdolla useilla paikkakunnilla Minnesotassa pääosia mainitusta Händelin Messias-oratoriosta, mikä todistaa nykyisten kirkkokuorojemme saavutuksista.

Monet osastojen kuorot esittävät vaikeita ja suuria laulun- ja soitonsekaisia näytelmiä, oopperoita y. m., missä myöskin kysytään sekä kehittyneitä äänivaroja että taitavaa musikaalista johtoa.

SÄVELTÄJIÄ JA MUITA MUSIIKKITAITEILIJOITA. Amerikan suomalaiset säveltäjät ja muut musiikkitaiteilijat eivät ainoastaan ole rikastuttaneet siirtokansamme kulttuuria, vaan he ovat samalla kohottaneet kansallisuuttamme ja mainostaneet suomalaista nimeä täällä eri kansallisuuksien yhteisellä sivistyskentällä. Merkitsemme heistä muutamia huomatuimpia:

MARTTI NISONEN säveltäjänä, pianistina, urkurina, musiikkikurssien järjestäjänä, orkesterien ja kuorojen johtajana ja nuorison opettajana on nykyään siirtokansamme musiikkielämän keskeisimpiä ja vaikuttavimpia miehiä, joka

tuotteliaana ei ole ainoastaan vaikuttanut edistävästi suorastaan meikäläisten musiikkiin, vaan samalla on tehnyt suomalaista musiikkia tunnetuksi amerikkalaisten keskuudessa Michiganissa y. m. Hän on monivuotisen toimintansa aikana Suomi-Opiston musiikinopettajana kasvattanut melkoisen joukon Amerikan suomalaisia muusikereja, soittajia, laulajia, kuorojen ja orkesterien johtajia y. m. Säveltäjänäkin hän on ollut tuottelias ja omintakeinen. Erityisinä saavutuksina mainittakoon Nisosen suursävellys E-molli sinfonia ja oratorio, Aikakausien rukoukset, jonka esittivät paikallinen sinfoniaorkesteri ja noin 230-henkinen kuoro sekä solistit.

KAARLO KILKKA, entinen Suomi-Opiston musiikinopettaja, myöhemmin toiminut amerikkalaisen korkeakoulun musiikinopettajana, nykyään kuorojen johtajana ja musiikinopettajana Astoriassa, kuuluu siirtokansamme tuotteliaimpiin ja ansioituneimpiin säveltäjiin ja musiikin edistäjiin. Hän on tunnettu muunkielistenkin keskuudessa ja hänen säveltämäänsä musiikkia esitetään monissa amerikkalaisissa kodeissa ja julkisissa tilaisuuksissa.

GEORGE WAHLSTRÖM oli siirtokansamme etevimpiä musiikkimiehiä, taitava torvisoittokunnan, orkesterin ja kuorojen johtaja sekä suomalaisen musiikin kehittäjä. Hänen toimintansa ulottui amerikkalaistenkin piireihin, varsinkin elämänsä viime vuosina ollessaan Ashtabulan korkeakoulun musiikinopettajana ja orkesterin johtajana. Hänen johtamanaan Monessenin mainehikas kuoro teki konserttikiertueen Suomeen ja saavutti eheän tunnustuksen sellaisissakin piireissä, joissa musiikkitaso on korkealla ja vaatimukset tavallista suuremmat.

FILEMON JACOBSON, meikäläisten soittokuntain johtajaveteraani, on väsymättömän innokkaasti vuosikymmeniä ohjannut soittoaharrastavia ja johtanut lukuisia soittokuntia useilla meikäläisten asutuksilla. Hänkin on jonkin ver-

ran säveltänyt, etenkin sovitellen soittokunnille suomalaisia kansanlauluja y. m. Hän teki valiosoittokunnan johtajana konserttikiertueen Suomeen v. 1926 ja toisen v. 1931.

VICTOR TAIPALE on vaikuttanut paljon suomalaisen musiikin kehitykseen varsinkin Pohjois-Minnesotassa sekä soittokuntain johtajana että Nashwaukin korkeakoulun musiikinopettajana ja orkesterinjohtajana. Aikoinaan hän saattoi oman perheensä jäsenistä muodostaa pienen orkesterin. Hänkin on tuottanut muutamia torvisoittokunnille ja orkestereille sovitettuja sävellyksiä.

J. RICHARD KULTTI, tunnettu muusikeri Ohiossa, on johtanut sekä suomalaisia että amerikkalaisia soittokuntia, saaden Philadelphian maailmannäyttelyssä Leighy Boy Bandin johtamisesta palkinnon. Säveltänyt useita kappaleita soittokunnille ja orkestereille, esim. Conneautin marssin, Capricion y. m.

JACOB KULTTI, edellisen veli, on johtanut myöskin sekä suomalaisia että amerikkalaisia soittokuntia ja ollut jonkin aikaa meriväen soittokunnan johtajana. Hän on melkoisen tuottelias säveltäjä. Hänen sävellyksiään mainittakoon Hostlers March, Guardian of Peace March, operetti Miriam y. m.

VÄINÖ WARVIKKO on vaikuttanut musiikin kehitykseen Idän suomalaisten keskuudessa, etenkin Quincyssä, Mass., soittokuntain ja kuorojen johtajana, säveltäjänä y. m. Nykyään Suomessa.

HUGO KAJANDER on myöskin tunnetuimpia itävaltioiden säveltaiteilijoitamme, soittokuntain johtaja, pääasiallisesti Maynardissa, Mass. Idän Musiikkiyhdistyksen perustajia y. m.

Sekä säveltäjinä että huomattuina musiikkimiehinä merkittäköön niinikään pastorit Otto Kaarto, Svante Luoma ja S. V. Autere, säveltäneet hengellisiä lauluja y. m., samoin

pastori A. Lepistö. K. L. Klemi toimi soitonopettajana Brooklynissä ja sävelteli lauluja ja marsseja. Lisäksi mainittakoon J. Tuuri, Väinö Mäki, John Hulme, A. Mola.

MUSIIKKITAITEILIJOITA sekä eteviä soittajia ja laulajia on siirtokansallamme kunnioitettava joukko. Niiden luettelo jää valitettavasti kyllä vaillinaiseksi. Viulutaiteilijana merkittäköön Ernest Paananen, Clevelandin sinfoniaorkesterin soittaja. Samassa orkesterissa on suomalainen torvensoittaja mr. Rönkä. Edelleen mainittakoon etevä kornettisolisti Väinö Kauppi, saksofoninsoittaja Urho östman, huilunsoittaja Wm. Anderson, baritonistit Yrjö Kultti ja Johan Tuuri, kornetinsoittaja Kalle Luoma, bassonsoittajat Jacob Köykkä, J. Stenroos ja Hugo Helander, klarinetinsoittaja Jacob Koskinen, harpunsoittaja neiti Rantala, paraikaa opintomatkalla Suomessa, viulunsoittajia Hjalmar Nopola, Ellen Ketola (Nikander), Hjalmar Sahlman, Lauri Piilonen, Maria Koivu, John Hulme, eteviä pianisteja mrs. Fanny Bay-Runo, Kalle Riihiaho, mr. Stein, Antti Immonen, mrs. Victor Koivumäki, mrs. John Wargelin, mrs. Hilja Manninen (Kivari), miss Winquist, mrs. S. Luoma, Olga Tervo-Ala, Ellen Svan, Saima Blomquist, Elli Hukari, Aino Nikander, Väinö Mäki, Olga Mikkonen, Inez Kaartinen, Ellen Niemi, mr. Vuori, Impi ja Karoliina Keränen, Helen Helenius, Edward Riippa, mrs. Vinifred Nelson.

Hyviä laulajia: toht. H. Holm, toht. O. E. Peterson, toht. J. Wargelin, tuomari Chas. Jaakkola (kuollut), apteekkari Verner Nikander, apteekkari A. L. Lundahl, Benjam Niippa, Arthur White (Uitto), Lauri Pyykkönen, Väinö Luttinen, J. Halmekangas, J. Rantamäki, Volpi Leuto, A. Panttila, J. Larson, E. Rautio, mr. Rautiainen, Walter Komsi, V. Kananen, E. Djerf, K. Liimatainen, mrs. K. V. Arminen, mrs. Elli Suokas-Steinback (kuollut), Ida Lovartti, Jenni Anderson, Tyyne Valo, Ester Hukari, Alli Rönkä, mrs. Hilma Burman (Manner), Ellen Johnson, Aina Rissanen, mrs. M. E. Merijärvi, mrs. Lempi Auvinen, mrs. Chas. Kukko-

nen, mrs. Siimi Mustonen, mrs. O. Kaarto, mrs. J. Ketola, mrs. E. Ahola.

KUOROJEN JOHTAJIA. Siirtokansamme keskuudessa toimii talvikausina parisensataa kirkkokuoroa ja saman verran osastojen, raittiusseurain ja yksityisiä lauluseuroja, siis kaikkiaan noin neljäsataa, kuten jo olemme maininneet. Seurakuntien opettajista useat johtavat kirkkokuoroja, samoin pappilain emäntien tehtäviin kuuluu kuorojen johtaminen. Sitä paitsi meillä on jo sellainen joukko musiikkikasvatuksen saaneita, ettei enää laulunjohtajista ole varsinaista puutetta, niinkuin takavuosina. Tunnetuimpia heistä ovat Jallu Honkonen, Brooklyn, N. Y.; mrs. Martta Lind (Isaac), Quincy, Mass.; Fabian ja Kalle Luoma, Warren, Ohio; Arthur White, John Heikkinen ja Olga Tervo-Ala, Detroit, Mich.; mrs. Hilja Saikkonen, Hancock, Mich.; Olga Pierce (Pantti), Ashtabula, Ohio; Ivar Ahonen, Hibbing, Minn.; Emil Björkman, Virginia, Minn.; mrs. Helmi Luttio, Minneapolis, Minn.; Aatu Lundquist, Duluth, Minn.; M. Kandelin, Los Angeles, Cal.; sekä useat edellämainitut säveltäjämme ja musiikkitaiteilijamme.

SUOMEN MUSIIKKITAITEILIJAIN AMERIKANVIERAILUT.

Viime vuosikymmeninä Suomen musiikki on hiljaisessa voittokulussa levinnyt yhä laajeneviin piireihin ja siten myöskin suomalainen kulttuuri saanut osakseen ansaittua huomiota amerikkalaisen väestön keskuudessa. Suomen musiikki etevien edustajiensa välityksellä on osaltaan tehnyt tunnetuksi suomalaista nimeä ja korottanut kansallisuusarvoamme. Nykyään musiikkimaailmassa tunnetaan yleisesti Suomen säveltäjät Sibelius, Palmgren, Järnefelt, Madetoja, Krohn, Merikanto, Kuula y. m., joiden sävellyksiä ei soiteta ainoastaan suurissa sinfonia-konserteissa, vaan myöskin kouluissa ja kodeissa.

ÖSKAR MERIKANTO kuuluu varhaisimpiin Amerikan suomalaisten keskuudessa vierailleihin Suomen musiikkimiehiin. Hän teki konserttimatkan tänne kesällä 1900. Tämä etevä urkutaiteilija oli säveltuotteistansa tunnettu täälläkin, niin että hänen järjestämiinsä konserttitilaisuuksiin ihmisiä riensi taajoin joukoin. Olihan uutuuttakin siinä, että hän järjesti kirkkokonsertteja, joihin silloin vielä oli vähimmin totuttu. Niissä suomalaisissa paikoissa, joissa kirkoista puuttuivat piippu-urut, hän järjesti pianokonsertteja, jotka olivat rikkaita taidenautintotilaisuuksia, varsinkin hänen säveltämänsä kansanlaulu-variatiot herättivät innostusta ja ihailua. Merikanto esiintyi verraten vähän amerikkalaisissa piireissä eikä niin ollen tutustuttanut muunkielisiä suomalaiseen musiikkiin; mutta Amerikan suomalainen, musiikkiarakastava nuoriso ikäänkuin heräsi huomaamaan, mitä suuria musiikkiaarteita sen vanhempien kotimaassa onkaan. Siitä lähtein Suomen musiikki alkoi löytää tiensä nuortemmekin käteen.

JEAN SIBELIUS. Miljonääri Carl Stockelin kutsuvieraana Suomen suursäveltäjä teki matkan Amerikkaan v. 1914 ja johti New Yorkin musiikkitaiteilijoista muodostettua valio-orkesteria Stockelin palatsissa Norfolkissa; rajoitettu kuulijakunta oli musiikkiarakastavaa. Sibeliuksen ansiot musiikkitaiteen alalla jo silloin tunnettiin ja tunnustettiin, mitä todistaa sekin, että mainio Yale'in-yliopisto antoi hänelle musiikintohtorinarvon, jonka se antaa vain harvoille, ansioituneimmille henkilöille.

Sibeliuksen ja samalla myöskin Suomen musiikin voittokulku alkoikin silloin Amerikassa. San Franciscon maailmannäyttelyn jättiläisuruilla esitettiin usein Sibeliuksen Finlandia. Amerikan suurkaupunkien sinfoniaorkesterit ottivat Sibeliuksen musiikkia ohjelmiinsa, ja hänellä oli huomatuimpina ihailijoinaan Bostonin sinfoniaorkesterin johtaja, toht. Carl Muck, New Yorkin filharmonisen orkesterin johtaja Stransky, Minneapoliksen orkesterin joh-

taja Obernof ja Detroitin sinfoniaorkesterin johtaja Gabrilowitsch.

SELIM PALMGREN, säveltäjä ja pianisti, tuli Amerikassa oloajallaan 1920-luvun taitteessa tunnetuksi niin suomalaisten kuin muunkielistenkin keskuudessa konserttikiertueellaan y. m. Kun Palmgren oli Rochesterin yliopiston korkeamman musiikinteorian professorina, opittiin hänet tuntemaan myöskin eteväksi opettajaksi. Sattumalta tämän kirjoittaja matkoillaan tapasi erään amerikkalaisen, joka oli opiskellut samaan aikaan Rochesterissa. Kysyttyäni, millaisen tunnustuksen suomalainen säveltäjä sai yliopistosta, hän vastasi innostuneena: "He is a genius, pride of the University" (Hän on nero, yliopiston kunnia).

GEORGE SCHNEEVOIGT, Suomessa syntynyt ja kasvanut, sukuperältään saksalainen orkesterinjohtaja, toimi vuoden verran Los Angelesin suuren sinfoniaorkesterin johtajana, tutustuttaen amerikkalaista yleisöä Suomen kehittyneeseen musiikkiin, erityisemmin juuri Sibeliukseen. Amerikkalaiset sanomalehdet, konsertteja arvostellessaan ja johtajasta mainitessaan, hyvin usein kunnioittavasti mainitsivat hänet suomalaiseksi.

HAROLD VON MICKVITZ, säveltäjä ja Suomen etevimpiä pianisteja, asui useat vuodet Amerikassa, oli ensin North Texasin konservatorion johtajana ja sitten Buch Temple of Music laitoksen professorina Chicagossa. Hän on kolmattakymmentä vuotta arvokkaasti edustanut suomalaista musiikkia Amerikan johtavissa musiikkikeskuksissa.

PASI JÄÄSKELÄINEN, taitava kanteleensoittaja ja kansanlaulujen esittäjä, vieraili siirtokansamme keskuudessa kaksi kertaa vuosisatamme alkupuolella.

Suomesta saapuneista, täällä vierailleista laulajista merkittäköön seuraavat: Aino Ackte, joka esiintyi yksinomaan amerikkalaisissa piireissä; Maikki Järnefelt-Palmgren, jo-

ka teki konserttikiertueen kansalaistemme keskuuteen ja jolla varsinkin miehensä ollessa Rochesterin yliopiston professorina oli usein tilaisuus edustaa Suomen kehittynyttä laulutaidetta; laulajatar Ester Laitinen, joka esiintyi sekä suomalaisten että muunkielisten keskuudessa; Väinö Sola, joka on tehnyt kolmekin konserttikiertuetta tähän maahan. Ensi kerralla oli hänen mukanaan säestäjänä mainio pianisti Ernest Linko, toisella hänen poikansa ylioppilas Sola ja viime matkalla tyttärensä miss Sola. Laulaja Theslöf on tunnettu parhaiten New Yorkin suomalaisille.

SUOMALAISIA KUVAAMATAITEEN EDUSTAJIA.

Siirtokansamme keskuudessa kuvaamataiteen harjoittajia on verraten pieni joukko, niin että yleissaavutukset eivät ole ennätyksiä.

PROFESSORI ELMER A. FORSBERG, siirtolaisena saapunut, Chicagon taidekoulun kasvatteja ja saman koulun piirustuksen ja maalaustaiteen opettaja, edustaa arvokkaasti kansallisuuttamme taiteen vaikealla alalla. Useita suomalaisia nuorukaisia hän on innoittanut taiteeseen ja antanut heille hyvän oppiperustuksen. New Yorkissa keramiikkataiteilija *Kalle Soini* on tunnettu amerikkalaisissa piireissä melkoisen laajalti. Lupaava taiteilija on neiti Östman Brooklynistä, nykyään vierailu- ja opintomatkalla Suomessa. Johan Haapanen Fitchburgista on alkanut saada maalauksistaan tunnustusta. Mr. Tuurin, lupaavan ohiolaisen taiteilijan, aikainen kuolema oli tappioksi. Mr. Hukkalaan liittyy suuria toiveita. Vanhemman polven suomalaisista taiteenharrastajista pääsi alallaan pisimmälle Johan Stolt, jonka kehitystä suuresti ehkäisi hänen silmiensä heikontuminen.

Suomesta on lähtenyt Amerikkaan kaksi varsinaista taideneroa, nimittäin taidemaalari Gallen-Kallela ja arkkitehti Eliel Saarinen, jotka ovat mainostaneet suomalaista nimeä hyvin laajalti ja erittäin edustavasti.

AKSELI GALLEN-KALLELA herätti ensin amerikkalaisten huomiota omalaatuisella taiteellansa San Franciscon maailmannäyttelyssä v. 1915. Kymmenen vuotta myöhemmin hän tuli Amerikkaan, asui toista vuotta Chicagossa, matkusteli Lännessä ja Meksikossakin, niiden luontoa tutkien ja värivivahduksia kankaalle maalaten. Amerikassa oloaikanaan Gallen-Kallela teki suomalaista taidetta tunnetuksi laajoissa piireissä.

ARKKITEHTI ELIEL SAARINEN, alallaan maailman etevimpiä, on tuottanut Suomelle ja Amerikan suomalaisille pysyväistä arvoa ja kunnioitusta eri kansallisuuksien keskuudessa. Chicago Tribune-niminen suursanomalehti järjesti v. 1922 kauneimman konttorirakennuksen, joka samalla esittäisi suurimpia pilvenpiirtäjien kauneussuhteita, luonnoskilpailun. Siihen osallistui arkkitehtejä 22 kansallisuudesta. Suomalainen arkkitehti, jolla jo silloin oli alallaan eurooppalainen maine, sai toisen palkinnon ja kutsun saapua Chicagoon. Amerikan sanomalehdissä oli Saarisen luonnoksesta ylisteleviä arvosteluja, ja useat pitivät sitä parhaana ja kauneimpana, esim. New Yorkissa ilmestyvä "The Architectural Record" ja Chicagossa "Western Architect".

Amerikasta tulikin arkkitehti Saarisen uusi kotimaa, jonka arkkitehtuuriin ja rakennusluonnosten kehitykseen hänellä on ollut suuret ansiot. Tarvitsee vain verrata Saarisen tekemää Chicago Tribune-rakennuksen luonnosta useihin nykyvuosina rakennettuihin merkkirakennuksiin, Los Angelesin kaupungintaloon y. m., niin huomaa suhteellisesti ja sileästi suippenevissa torneissa ja rakennusten sommitelmassa olevan silmiinpistävää yhtäläisyyttä. Parisen vuotta Saarinen toimi Michiganin yliopiston rakennustaiteen professorina. Viime vuosina hän on työskennellyt Bloomfieldissa, Mich. Detroitin lähelle rakennetun taidekasvatus- ja kulttuuriyliopiston rakennuksien piirustajana ja valvojana.

XXVII.

SUOMALAISIA VALTIOLLISISSA JA KUNNALLISISSA LUOTTAMUSTOIMISSA.

Amerikan suomalainen kansallismielinen väestö luetaan kuuluvaksi tasavaltaiseen (Republic) puolueeseen. Kansalaisemme ovat jo vuosikymmeniä osallistuneet yleisiin vaaleihin, jopa varsinaiseen politiikkaankin. Vuosikymmenien kuluessa on keskuudestamme kohoutunut kansallisuudellemme arvoatuottavia miehiä, jotka ovat kunniakkaasti suorittaneet arvokkaat ja tärkeät edustajatehtävänsä sekä Yhdysvaltain kongressissa että valtioiden lainlaatijakunnissa.

SUOMALAINEN KONGRESSIMIES. Yhdysvaltain lainlaatijakunnan muodostaa senaatti ja edustajahuone. Sekä senaattorit että edustajat, joita on tapana sanoa kongressimiehiksi, saavat osakseen suurta arvonantoa. Sellaiseen arvovaltaiseen asemaan on eteviä pyrkijöitä. On siis harvinaista, että semmoiseen joku siirtolainenkin voi kohota. Sellaisia harvinaisia on Oulussa Suomessa syntynyt, lapsena Amerikkaan tuotu, täällä koulukasvatuksensa saanut *lakimies Oscar J. Larson.* Suoritettuaan lakimiehentutkinnon Michiganin yliopistossa v. 1894 tämä Amerikan suomalaisten ensimmäinen lakimies harjoitti ammattiaan monta vuotta Calumetissa, Mich. ja oli kuusi vuotta Houghtonkauntin yleisenä syyttäjänä. Muutettuaan Duluthiin, Minn. hänet valittiin v. 1924 edustajaksi Yhdysvaltain kongressiin, jossa hän toimi tunnustusta ja luottamusta saavuttaen neljä vuotta. Hänen ollessaan kongressissa Suomi pyysi lainaa Yhdysvalloilta ja kansalaisemme O. J. Larsonin puhe

isiensä maan avustamiseksi vaikutti suuresti lainan myöntämiseen.

SUOMALAISIA VALTIOIDEN LAINLAATIJAKUNNISSA. Yhdysvaltain valtioilla on myöskin lakialaativa eduskuntansa (State Legislature), jonka jäsenillä on niinikään arvoatuottava tehtävä, joten sellaiseen asemaan pääsemistä pidetään saavutuksena. Edustajain valitseminen sekä kongressiin että valtioiden lainlaatijakuntiin tapahtuu äänestyksellä.

Lakimies Johan Saari Evelethistä oli kaksi vuotta Minnesotan lainlaatijakunnassa. *Lakimies A. A. Anderson* Astoriasta oli myöskin kaksi vuotta Oregonin eduskunnassa. Paraikaa kuuluu siihen kansalaisemme *apteekkari Gustaf A. Hellberg* Astoriasta. Indianan lainlaatijakunnassa oli *lakimies Oscar A. Ahlgren* Whitingistä neljä vuotta edustajana, jälkimmäiset kaksi vuotta esittäjänä (floor speaker'inä). Montanan lainlaatijakunnassa on ollut kaksi suomalaista, *John Abramson* ja *pankkimies Albert Budas,* molemmat Roberts-nimisestä suomalaisesta maanviljelyskylästä, edellinen vain kaksi vuotta, jälkimmäinen jo seitsemän ja kuuluu edelleenkin eduskuntaan maanviljelyskomitean puheenjohtajana. Idän valtioissa, jossa lainlaadinta ja hallinto kuuluu melkein tarkasti vanhemmalle Amerikassa syntyneelle väestölle, jonkun siirtolaisena maahansaapuneen pääseminen valtion lainlaatijakuntaan on harvinaista. Mutta oululainen *Albert Sara* täysin pätevästi edusti äänestyspiiriään New Hampshire'in lainlaatijakunnassa. Tähän asti nämä kansalaisemme ovat olleet valtioiden lainlaatijakunnissa edustajina.

MEIKÄLÄISIÄ KAUPUNKIEN JA KAUPPALAIN ISÄNTINÄ. Kaupunkien majureilla, joiksi niitä Amerikoissa sanotaan, on tärkeä ja arvokas paikallinen johtoasema. Suurkaupunkien pormestareja pidetään vaikuttavina politikoitsijoina ja

useat heistä myöhemmin valitaan valtion kuvernööreiksi. Suurkaupunkien majureiksi ei ole vielä suomalaisia kohonnut, mutta sitä lukuisammin heitä on pienempien kaupunkien majureina ja kauppalain presidentteinä. Tiedossamme ovat seuraavat sekä entiset että nykyiset:

Calumetissa, Mich. Oscar Kekkonen, Hancockissa, Mich. Abram Ojala, Palmerissa, Mich. John Huhtala ja Salomon A. Aho, South Range'issa, Mich. Jacob Järvi ja Jacob Uitti, Brookstonissa, Minn. Lydia W. Tuura, Deino Johnson ja G. F. Tuura, Elyssä, Minn. John H. Harri, Evelethissä, Minn. Jacob Saari, Kettle Riverissä, Minn. Arvid Peura ja Carl Silverberg, Kinneyssä, Minn. William Nelson, Menahgassa, Minn. Richard Haarala, Nashwaukissa, Minn. John Raattama, New York Millsissä, Minn. J. V. Trupukka, Oscar Anderson (Asiala), J. A. Anderson (Ojala), A. E. Anderson (Huhtaketo), Sebekassa, Minn. A. A. Helppi, R. R. Ryti ja Arthur Pudas, Wintonissa, Minn. M. Hokkanen, Iron Beltissä, Wis. J. Wiita, Ashtabulassa, Ohiossa lakimies Arthur Rinto, Fairportissa, Ohiossa tohtori Amy Kaukonen ja Walter Asunmaa, Lake Nordenissa, S. Dak. Oskar Keränen ja Rudolf Lindström.

Suomalaisia kuuluu nykyään melkoinen joukko kaupunkien ja kauppalain johtokuntiin sekä toimivat kaupunkien viroissa, poliisipäällikköinä, palokuntapäällikköinä, kouluhallituksen jäseninä ja puheenjohtajina, poliisimiehinä y. m.

SUOMALAISIA KAUNTIEN VIROISSA. Oikeudellisen ja hallinnollisen valvonnan tehostamiseksi valtiot jakaantuvat kaunteihin (county). Täysin vastaavaa oikeudellista ja kunnallista hallintoaluetta ei sille ole Suomessa. Joissakin suhteissa kaunti muistuttaa kihlakuntaa tai tuomiokuntaa, sillä jokaisessa on oikeusvirasto tuomareineen, sheriffeineen, oikeustaloineen ja vankiloineen y. m. Toisissa suhteissa kaunti muistuttaa Suomen kuntaa kunnallishallituksineen, maanteiden, koulujen, köyhien y. m. huoltoineen. Kauntin virkailijoina ovat piirituomari, isommissa kaun-

teissa lisäksi yleinen syyttäjä, perintötuomari y. m., kirjuri eli klerkki, rahastonhoitaja, sheriffi, maanteiden ja yleisten töiden teettämiskomiteat, koulujen johtokunnat, köyhäin ja sairaiden huoltajat y. m.

Kansalaisiamme on vielä verraten harvoja kauntien yleisissä viroissa, jos nimittäin otamme huomioon heidän lukumääränsä kaunteissa asuviin muihin kansallisuuksiin verrattuna. Siinä suhteessa on vielä paljon toivomisen varaa. Kuitenkaan suomalaiset eivät ole jääneet osattomiksi kauntien luottamustoimista. Houghton-kauntin yleisenä syyttäjänä oli lakimies O. J. Larson kuusi vuotta ja nykyään siinä toimessa on lakimies L. Keary. Lakimies A. Ruonavaara on ollut yleisenä syyttäjänä Keweenaw-kauntissa, Mich. Lakimies Harry K. Bay (Lahti) on paraikaa Gogebic-kauntin perintötuomarina. Lakimies Oscar A. Ahlgren on ollut Whitingissä, Ind. kauntin yleisenä syyttäjänä. Rahastonhoitajista merkittäköön Adam Kangas ja John Mitchell, kumpikin olleet Marquette-kauntissa, Isaac Frimodig, Antti Bram ja Victor Fredd Houghton-kauntista, Oskar Ketola Gogebic-kauntista, Charles Lampi ja J. Rova Keweenaw-kauntista.

SHERIFFI (NIMISMIES) on tärkeä kauntin virkamies, hän toimittaa vangitsemiset, valvoo kauntin vankilassa olevien vankien hoitoa ja apulaissheriffien ja poliisien kanssa järjestyksen ylläpitoa. Suomalaisia sheriffejä ja apulaissheriffejä on useampia, kuin kenties luullaankaan. Merkitsemme tähän sekä entisiä että nykyisiä: Baraga-kauntista, Mich. Richard Kotila, Ch. T. Dantes, William A. Netti, nyk., Gogebic-kauntista, Mich. Tuomas Koski, Wallentin Sippola, Gust. Johnson, Andrew Lake ja J. W. Mäki, Houghton-kauntista, Mich. Gust. Hamina, Frank Rahkola, Wm. Heikkilä, Wm. Mattson ja Wm. Eilola, nyk., Marquette-kauntista, Mich. Andrew Lahti, nyk., Keweenaw-kauntista William Sivula ja John Ketola, Saint Louis-kauntista, Minn. John Thompson (Kukko), Erick Anttila ja Yhdysvaltain kielto-

lain valvoja Matti Wiitala, Carlton-kauntista, Minn. Emil Luukkonen; Iron-kauntista, Wis. R. Kallio ja J. Ahonen; Cascade-kauntista, Mont. Andrew Loberg.

Kauntinkomissaarit (county commissioners) vastannevat lähinnä raha-asiainneuvostoa. Heidän määrättäviään ovat maanteiden teettäminen ja yleisten rakennusten valmistaminen, kun kauntin asukkaat ovat äänestäneet ne rakennettaviksi. Suomalaisia on viime vuosina ollut siinäkin luottamustoimessa, etenkin Minnesotassa. Niinpä Saint Louis-kauntista voidaan merkitä Charles Kauppi, Charles Penttilä ja Jacob Pete (Perttula), Wadena-kauntista H. A. Hela, Becker-kauntista Victor Harvala, Carlton-kauntista Carl Sangola, Alex Esko, John Manni, Ludwik Olson ja Adolf Mantey. Supervisorien, maanteiden teettäjien ja tarkastajien, suomalainen nimilista on liian pitkä esitettäväksi, sillä niin paljon heitä on ollut sekä kauntien että townshipien palveluksessa.

TOWNSHIPIN VIRKAILIJAT ELI KUNNANMIEHET. Kauntit jaetaan maantieteellisesti tasasuhtaisen suuriin alueisiin, joita sanotaan townshipeiksi ja myös towneiksi. Niissä saattaa olla vähemmän kuin tuhat asukasta, mutta toisin paikoin useita tuhansia. Suomen maalaiskunnat eivät täysin vastaa Amerikan townshipejä. Lähimpänä lienevät pienet kunnat taikka kyläkunnat. Townshipin johtokuntaan kuuluvat esimies, kirjuri, rahastonhoitaja, verottaja, supervisori, rauhantuomari, konstaapeli y. m.

Kuinka paljon suomalaisia on townshipien virkailijoina, siitä voidaan antaa vain arviointiin perustuva tilasto. Kahdeksastakymmenestä sellaisesta kauntista, joissa asuu huomattava määrä kansalaisiamme, pyysi tämän kirjoittaja kauntien- ja townshipien johtokuntain jäsenluettelot. Niitä saapui noin viidestäkymmenestä kauntista ja niiden avulla saattaa tehdä jotakuinkin oikeaanosuvia arviointeja.

Saint Louis-kauntissa, Minn. on 75 townshipiä. Se on Amerikan suurimpia. Noin toinen puoli Minnesotan suo-

malaisista, arviolta 50,000, asuu siinä. Kun Saint Louis-kauntin maataviljelevänkin väestön enemmistön muodostavat kansalaisemme, ja townshipit ovat etupäässä maaseutujen hallintoalueita, seuraa siitä, että suomalaisia townshipien virkailijoita on tavattoman runsaasti. Kauntin luettelosta löysin 211 suomalaisnimistä kunnanmiestä. Lisäksi on joukko sellaisia kansalaisiamme, jotka käyttävät nimenään Jacobson, Johnson, Mattson, Peterson, Hill y. m. Tuskinpa Saint Louis-kauntin suomalaisten kunnanmiesten luku on kolmeasataa pienempi. Merkittäköön tähän ne townshipit ,joissa on puhtaasti suomalainen virkakunta (pieniä poikkeuksia saattaa olla): Alanko, Angora, Arrowhead-Brookston, Bassett-Toimi, Brewaston, johon kuuluu Cloquetin farmikylä, Calvin-Mäkinen, Cherry-Alavus, Embarrass, Fairbanks, Floodwood, Lavelle-Zim, Sandy-Florenton ja Vuori. Kaksoisnimistä ensimmäinen osa tarkoittaa townshipin virallista, jälkimmäinen suomalaisasutuksen nimeä. Sitä paitsi on kymmenkunta muuta townshipiä, joiden kunnallishallituksessa suomalaiset ovat enemmistönä, ja kaksikymmentä sellaista, joissa heitä on yksi taikka muutamia.

Muidenkin Pohjois-Minnesotan kauntien townshipien virkailijoina on yksinomaan kansalaisiamme, esim. Finland-nimisessä paikassa Lake-kauntissa, Wawina-townshipissä Itasca-kauntissa, Wadena-townshipissä Becker-kauntissa, Kalevala-townshipissä Carlton-kauntissa y. m.

Michiganin valtiossa, Houghton-kauntin kolmestatoista townshipistä, kahdeksassa on suomalainen virkakunta. Laird-townshipissä ovat kaikki, Franklinin ja Hancockin townshipeissä valtava enemmistö meikäläisiä. Marquette-kauntin 19 townshipistä yhdessätoista suomalaiset ovat paikallishallituksen enemmistönä, esim. Ewenin, Humboldtin, Ishpemingin, Negauneen ja Republicin townshipeissä. Ontonagon-kauntin ehein suomalainen township on Greenland, johon kuuluvat Wäinölä ja Mass, Gogebic-kauntin suomalaisin on Ironwoodin farmikylä.

Pohjois-Wisconsinin townshipien virkailijat Maple'in, Oulun, Van Buskirkin ja Kimballin maanviljelysseuduilla ovat myös yksinomaan suomalaisia. Ja onpa Lännessäkin sellaisia townshipejä, joissa kansalaisillamme on kunnallisjohto: Enterprice-Brocket North Dakotassa ja townshipejä Harding- ja Hamlin-kaunteissa South Dakotassa. Vieläpä Oregonin valtiossakin Columbia-kauntissa, Quincyssä y. m. tapaa samanlaisia townshipejä.

Kohtuullisimman arvioinnin mukaan kauntien, kauppaloiden ja townshipien kunnallishallituksissa on runsaasti toista tuhatta suomalaista.

SUOMALAISIA YHDYSVALTAIN POSTILAITOKSEN PALVELUKSESSA.

Yhdysvaltain postilaitoksen palveluksessa kansalaisiamme on ollut jo useita vuosikymmeniä, pääasiallisesti pienten postitoimistojen hoitajina. Postimestareja voidaan merkitä toista sataa, joista iso osa nykyäänkin toimii luottamustakysyvässä virassaan. He kohottavat kansallisuusmainettamme ja -asemaamme. Myönnettäköön, että useimmat suomalaisten hoitamat postitoimistot kuuluvat kolmanteen ja neljänteen luokkaan, koska ne ovat uudisasutuksilla, pienissä kauppaloissa ja kylissä, mutta onpa kansalaistemme hoidossa toisenkin luokan postitoimistoja, esim. Calumetin ja Hancockin. Viime kahden vuosikymmenen aikana on yleistynyt postinkuljetus maaseuduille. Siitä syystä on paljon pieniä postitoimistoja lakkautettu ja useat suomalaiset postimestarit saaneet eron toimestaan. Meikäläisten lukumäärä ei silti ole vähentynyt postilaitoksessa, sillä suomalaisia postinajajia on tullut tilalle, ja varsinkin viime vuosina heitä on satoja kerääntynyt suurkaupunkeihin Chicagoon, Detroitiin, Minneapolikseen, Clevelandiin, San Franciscoon, Los Angelesiin y. m. Esim. Detroitissa ja Chicagossa heitä lasketaan olevan kymmeniä kummassakin. He

ovat enimmäkseen tässä maassa syntynyttä ja kasvanutta nuorempaa suomalaispolvea.

MICHIGANIN VALTION ensimmäisinä suomalaisina postimestareina mainittakoon P. Ruonavaara Jacobsville'ista ja Sakari Silvola Calumetista. Edellinen oli postimestarina v. 1889 ja jälkimmäinen muutamia vuosia myöhemmin. Merkitsemme aakkosjärjestyksessä postitoimistot, joissa on ollut tai on suomalaisia postinhoitajina: *Agate'issa* John Wäkeväinen, nyk., *Allouezissa* John C. Harju, nyk. ja Edward Niva, ent., *Alstonissa* Alex Kinnunen, nyk., *Arnheimissa* mrs. Hilda Netti, nyk., entisiä Erick Kinnunen, Ilmari Manninen, Hjalmer Daddes, Walf. Wirkkala, Martin Erickson ja Gust. Karvonen, *Askelissa* mrs. Ida Saari, nyk., Leonard Karkia, ent., *Aurassa* Matti Saari nuor., nyk., Hilda Mytty, ent., *Balticissa* Otto Olson, nyk., *Bruce Crossingissa* John Björnström, nyk., *Calumetissa* Edw. Keisu, nyk., Sakari Silvola, Chas. Wickström ja Oskar Kekkonen, ent., *Deertonissa* Walter V. Hongisto, nyk., *Diorite'issa* mrs. Hanna St. Ange (Räisänen), nyk., mrs. Hilda Dower (Räisänen) ja Wm. Kulju, ent., *Elossa* Arvo Pesala, nyk., Albert Karinen, Sam Junttila ja And. Carlson, ent., *Fredassa* Matti E. Salminen, nyk., *Gwinnissa* John Anderson, nyk., *Greenissa* Victor Kangas, nyk., *Hancockissa* Andrew Bram, nyk., *Hermanissa* Chas. Dantes ja Amanda Keränen, *Jacobsville'issa* (entinen Craig) Herman Ruonavaara postimestarina 1880-luvun lopulla, myöhemmin apulaispostimestarina Ed. Närä, *Kalevassa* Antero Riippa, ent., *Keweenaw Bayssa* Isak Moilanen, nyk., *Kivassa* F. Th. Kivi (Kivipohja), nyk., mrs. Sigrid Kivimäki, ent., *Massissa* mrs. Lempi M. Wertanen, nyk., John J. Mäki ja Oskar Wertanen, ent., *Nisulassa* Abram Maula, nyk., August Nisula, ent., *Oskarissa* Oskar Eliasson, Nils Burman, John Koller ja Mirjam Koller, ent., *Palmerissa* Paul Honkavaara ja Alf. Williamson (Junttila), ent., *Paavolassa* Wm. Thompson, nyk., Mary Paavola, Lempi Michelson ja Sylvi Lampela, ent., *Pelkiessä* Matti H. Oja,

nyk., *Paynesville'issa* Nikolai Pelkola, nyk., *Pequamingissa* Impi H. Koppana, ent., *Rudyardissa* Laina Järvinen, apul., *Rumelyssa* Matti Pantti, nyk., *Ramsayssa* Matti Bram, ent., *Sundellissa* Selma Harsila, nyk., *Toivolassa* Albin Lahikainen, nyk., *Wattonissa* Richard Kotila ja Aug. Kotila, ent., *Wäinölässä* Mary Lappalainen, nyk., John Malila ja Matti Johnson, ent.

MINNESOTAN VALTION suomalaisista postimestareista merkitsemme seuraavat: *Autombassa* Matti Reed (Riiti), nyk., J. A. Kerttu, Robert Kretari, Jack Niemi ja Gust. Tikka, ent., *Aurorassa* Hugo H. Knuti, nyk., *Blowersissa* August Aho, ent., *Boveyssa* G. J. Franti, ent., *Cokatossa* Isaac Budas, ent., *Elmerissa* Eino J. Metsälä, nyk., *Embarrassissa* Isaac Lamppa nuor., nyk., M. R. Hannula ja L. Hannula, ent., *Finn-nimisellä* suomalaisasutuksella H. Fredrickson, ent., *Finlandissa* G. W. Lehto, nyk., *Finlaysonissa* Emil Kukkola, nyk., John A. Oldenburg ja Hilja Oksanen, ent., *Florentonissa* Eveliina Heikkilä, nyk., *French Riverillä* Matti Jackson, nyk., *Harneyssa* Edw. W. Juntti, nyk., *Kalevalassa* Matti Johnson (Juntunen), Matti Leppänen ja Herman Lampela entisiä, *Kettle Riverissä* Josef Winquist ja Otto Winquist, ent., *Kinneyssä* Ina Järvi ja J. E. Turppa, ent., *Lonrottissa* Wm. Isola, ent., *Markhamissa* Emil Pekkarainen, ent., *Menahgassa* Leonard Karjala ja Matti Ristinen, ent., *Mose Lake'illä* Otto Winquist, ent., *Mäkinen*-nimisessä postipaikassa Julia S. Perälä, nyk., Johan Mäkinen, ent., *Nashwaukissa* mrs. Minnie Taipale ja O. Johnston entisiä, *New York Millsissä* Walter Peltoniemi, nyk., Salomon Haarala ja Andrew Lind, ent., *Palossa* A. Halmetoja, nyk., John Johnson, ent., *Plummerissa* Eli Joki, ent., *Ronaldissa* Henry Ruonala, ent., *Runebergissa* Olli Karttunen, ent., *Salossa* Matti Ranuva, ent., *Sawyerissa* Oskar Johnson, ent., *Saxissa* John Gronholm ja O. A. Tulla, *Snelmanissa* Rauha Korpi, ent., *Suomessa* Gust. Saari, nyk., *Tegnerissä* E. Fredrickson (Paavola), ent., *Thompsonissa* Alice Ruikka, nyk.,

Henry Ruikka ja Jenni Ruikka, ent., *Toivolassa* J. Saralampi., nyk., *Toimi*-nimisessä paikassa Victor Taipale, nyk., Sulo Härkönen ja Wm. Ahola entisiä, *Wawinassa* Aug. Merikanto, nyk., Evert Aspfors, ent., *Wolfissa* A. J. Wikman, ent.

MONTANASSA on suomalaisia postimestareita seuraavissa paikoissa: *Geyserissä* Sofia Kivinen ja Signe Mäki, *Robertsissa* Emil Heikkilä, nyk., J. J. Pietilä, ent., *Spion Kopissa* Ellen Pohto ja F. Myllymäki. *Wyomingissa Rock Springissa* E. E. Kiviaho apulaispostim. *North Dakotassa Beldenissä* oli W. Husa, *Finlandissa* Chas. Honko, *Horse Creekissä* P. Laitala ja *Pellossa* Chas. Laski ja Erick Nurmi. *Oregonin* valtion suomalaisia postimestareita ovat seuraavat: *Cliftonissa* J. H. Thompson, nyk., *Hamletissa* J. A. Tokola, nyk., Albert Hill (Mäkelä), ent., *Knappassa* E. L. Huhtala, *Olneyssa* Fred Olson ja Sofia Olson. ent., *Quincyssä* E. J. Lumijärvi, nyk., Martin Lumijärvi, Thomas Bassi ja Henry Ilmari entisiä, *Taftissa* And. Alinko, ent. *South Dakotassa: Horse Pointissa* Peter Laitala, ent., *Lake Nordenissa* Oskar Keränen, nyk., *Savossa* Salomon Westola, Paul Keränen ja Erick Erickson entisiä, *Snomassa* Wm. Johnson ja Anna Koskela ,ent. *Idahon* vuoristovaltiossa on ollut kaksi suomalaisnimistä postitoimistoa: *Elo* ja *Wäinö*. Edellisen postipaikan nykyinen nimi on Mc Call. Niissä ovat olleet postimestareina William Eloheimo nuor., Jacob Kääntä ja Oskar Manninen.

WASHINGTONIN laajan valtion muutamissa postikonttoreissa on ollut ja on suomalaisia hoitajia: *Deep Riverillä* C. A. Appelo, nyk., William Anderson, ent., virassaan 24 vuotta, *Edenissä* Martta Sotka, nyk., Eva Utterberg, Stina Poukkula ja Jenni Buskala entisiä, *Independence'issä* J. O. Johnson, nyk., Nels G. Nelson, ent., *Rossburgissa* Antti J. Kantola, nyk.

WISCONSININ valtiossa on lukuisia sellaisia postitoimistoja, joita suomalaiset postimestarit ovat hoitaneet tai hoitavat:*Barkpointissa* Otto Kauppi, *Iron Beltissä* Emilia Siren, nyk., Antti Hill (Kosola), ent., *Maple'issa* Nanni Burke (Pietari), nyk., Mary Fors (Perälä) ja Lizzie Wenström (Leino), ent., *Oulussa* Antti Lauri ja Oscar Niemistö, ent., *Van Buskirkissa* George Ketola, nyk., Alf. Kaartinen, Kasper Harper ja Frank Anderson, ent., *Väinössä* Nelso P. Johnson, ent. ja *Brule'issa* Matti Harju, ent.

Idän valtioissa ja etelässä on perin harvassa snomalaisia postimestareja. Näiden rivien kirjoittajalla on tiedossa vain *Gloucesterista, Mass.* Väinö Nätti, *New Port Richeystä, Floridasta* kauppias K. Hendrikson ja *Lainesta, Mississippin valtiosta,* minkä postitoimiston nimi myöhemmin muutettiin Kreole'iksi, Johan Laine, ent. postimestari.

XXVIII.

SUOMALAISIA ERI AMMATEISSA.

SUOMALAISIA KOULUALOILLA.

Kuudenvuotisista kuudentoistavuotisiin, jopa toisissa valtioissa aina kahdeksanteentoista ikävuoteen saakka kaikkien lasten on käytävä joko yleisiä kouluja taikka kouluhallituksen hyväksymiä kirkollisia ja yksityisiä kouluja. Kaikille lapsille tarjoutuu täten tilaisuus luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen sekä muun tarpeellisen tiedon ja taidon saavuttamiseen.

Amerikkalainen kansakoulu on eräässä suhteessa merkillinen kasvatuslaitos. Sinne viedään kuusivuotisina monien kansallisuuksien lapsia. Toiset puhuvat vain äidinkieltään, osaamatta koulussakäytettyä Amerikan kieltä. Mutta jonkin ajan kuluttua he oppivat sen, vieläpä heiltä alkaa samassa suhteessa äidinkielen taito taantuakin. Ja kun he ovat kansakoulun oppimäärän noin neljäntoistavuotiaina suorittaneet, he eivät ole ainoastaan kielellisesti, vaan henkisten ominaisuuksiensa ja koulukasvatuksen vaikutuksesta täysiä amerikkalaisia, olivatpa he ennen kansakouluunmenoaan mitä kansallisuutta tahansa. Harrastuksien valtavirta kulkee amerikkalaisia uomia, ja oman kansallisuuden pyrinnöt, jotka heidän vanhemmilleen ovat niin rakkaita, tuntuvat heistä, elleivät varsin vierailta, kuitenkin syrjäisiltä, joihin heitä, mikäli haluavat olla mukana, tulee erityisesti innostaa. Suurimpana henkisenä voimana ja tekijänä, kun siirtolaislasten ominaisten kansallisuuspyrintöjen säilyttäminen on kysymyksessä, on siirtokansojen kirkollinen toiminta pyhäkouluineen, kesäkouluineen ja omine

harrastuksineen, joiden avulla lapset, vaikkakin kielellisesti ja muutenkin ovat täysiä amerikkalaisia, kuitenkin säilyttävät melkoisesti oman kansallisuutensa henkistä perintöä.

Suomalaisten lapset ovat ainakin tähän saakka edistyneet kiitettävästi amerikkalaisissa kouluissa. Michiganin ja Minnesotan koulujen johtajat, joiden oppilaitoksissa on myös suomalaisia oppilaita, ovat verranneet eri kansallisuuksiin kuuluvien lasten edistymistuloksia, ahkeruutta, kykyä y. m. ja ovat asettaneet suomalaiset aivan ensimmäisiksi tai ainakin lukeneet heidät edistyneimpiin oppilaisiin, koulun parhaistoon. Kun katselee yhä uudelleen sellaisten paikkakuntien sanomalehtiä, seutujen, joissa suomalaisia lapsia on runsaanlaisesti kouluissa, niin heidän nimiään näkee niiden kunnialistalla aivan säännöllisesti ja jatkuvasti, joten ei ole kysymyksessä poikkeustapaukset, vaan varma, vuotuisiin vertailuihin perustuva tulos, se, että siirtokansamme lapset kuuluvat koulujen parhaisiin oppilaisiin. Poikkeuksina ovat vain muutamat erityisen vähälahjaiset.

Tähän meikäläisten lasten amerikkalaisissa kouluissa osoittamaan etevyyteen on epäilemättä monta vaikutinta. Lyhyesti viittaamme tässä kahteen seikkaan. Ensinnäkin amerikkalaista koulua käyvä nuorisomme on enimmäkseen vielä Suomessa syntyneiden siirtolaisten lapsia. Suomesta siirtolaisina Amerikkaan tulleet miehet ja naiset kuuluvat yleensä heimomme parhaistoon, siihen joukkoon, jossa on pyrkimyshalua, elämisvoimaa ja tarmoa, itsenäistä harkitsemis- ja suunnittelukykyä, jotka ovat olleet suurimpana tekijänä synnyinmaasta Amerikan luvattuun maahan muuttamiseen, missä ne edistymisen mahdollisuudet ovat kangastaneet kauneimpina ja näyttäneet olevan saavutettavissa, jotka Suomen ahtaammissa oloissa tuntuivat monesta saavuttamattomilta. Enimmäkseen suomalaiset siirtolaiset ovat asettaneet itselleen suuren päämäärän ja korkean tarkoitusperän, vaikka eivät tietenkään ole aina niin pitkälle pyrkimyksissään päässeet, kuin ovat kuvitelleet. Mutta jos he ovat olleet ahkeria, säästäväisiä ja tarmokkaita, he ovat

useissa tapauksissa päässeet pitemmälle, kuin mitä heidän olisi ollut mahdollista isänmaassaan saavuttaa. Heidän lapsensa ovat perineet heidän edistymishalunsa, korkealletähtäävän mielensä ja tarmokkuutensa, joilla koulussa on mitä suurin merkitys. Toiseksi, siirtolaisten kodeissa on opittu tekemään työtä, suoranaista laiskuutta tapaa harvoin. Tämä työn kunnioittaminen ja työhalu on periytynyt lapsillemme, niin että he ovat läksyjen valmistuksessa paljon huolellisempia kuin esim. aito-amerikkalaisten perheiden lapset, joita vanhemmat eivät velvoita kotona opettelemaan läksyjänsä, kuten suomalaisissa kodeissa vielä sangen yleisesti tehdään. Lastemme amerikkalaisissa kouluissa osoittamaan etevyyteen vaikuttaa siis pyrkimyshalu ja ahkeruus.

Eikö muissa kansallisuuksissa ole samoja avuja? On muutamissa, etenkin Pohjois-Euroopasta tulleissa, ja niiden lapset ovatkin kouluissa eteviä. Etelä- ja Itä-Euroopasta tulleiden muuttosyyt ovat suurin piirtein katsottuina toisenlaiset kuin Pohjois-Euroopasta muuttaneiden. Monet Italiasta, Puolasta, Balkaninmaista y. m. tulleet siirtolaiset ovat muuttaneet joukoittain, perhekunnittain. Mukana on ollut kyvykästäkin väkeä, mutta hyvin paljon heikkoakin.

KORKEAKOULUN, NORMAALIN JA YLIOPISTOA KÄYNEITÄ SUOMALAISIA.

Vielä neljännesvuosisata taaksepäin korkeakoulunkäyneitä suomalaisia oli verraten harvoja ja he tulivat maaseutukoulujen opettajiksi. Sen jälkeen on korkeakoulualalla tapahtunut tavaton kehitys Amerikassa. Kun korkeakouluja ennen oli vain isoimmissa ja keskikokoisissa kaupungeissa, niitä nyt on pienimmissäkin kaupungeissa, kauppaloissa ja maaseuduillakin. Amerikan lapsilla on nykyään mitä suurimmat mahdollisuudet korkeakoulunkäyntiin, opetus on maksuton, monissa kouluissa ovat lisäksi vapaat oppikirjat, ja maaseuduilla oppilaat kuljetetaan koulun toimesta ko-

deista kouluun ja takaisin joka päivä. Edellämainituista seikoista johtuu, että iso osa nykyistä nuorisoa, kansakoulusta päästyään, kirjoittautuu korkeakouluun ja suorittaa senkin nelivuotisen yliopistoonjohtavan keskikoulukurssin. Korkeakoulunkäyneitä Amerikan suomalaisia on tuhansia. Isoin osa korkeakoulunkäyneistä pyrki liikealalle, suorittaen vuoden tai kaksi kestävän kauppakurssin jossakin kauppakoulussa. Yksistään Suomi-Opistosta lasketaan vuosittain neljättäkymmentäkin kauppakurssin suorittanutta liikemaailman palvelukseen.

Kansakoulunopettajiksi aikovia opinhaluisia nuoria on myöskin runsaasti opiskelemassa kouluissa, joita sanotaan joko normaalikouluiksi taikka teachers' collegeiksi (opettajainkouluiksi). Niiden oppivaatimukset alkavat olla samat kuin yliopistojenkin. Marquette'in normaalikoulussa on joka vuosi lähes viisikymmentä suomalaista opiskelijaa. Lukuvuotena 1930—1931 kolmekymmentäkuusi meikäläistä suoritti siellä opettajantutkinnon. Duluthin normaalikoulussa on myöskin kansalaisiamme joka vuosi viidenkymmenen ja sadan välillä. Sitäpaitsi meikäläisiä opiskelee kymmenissä muissa opettajien valmistuskouluissa.

Yliopistoissa opiskelevien suomalaisten luku nousee useaan sataan. V. 1926 kuuluisa arkkitehti Eliel Saarinen, joka silloin oli Michiganin yliopiston professorina, kutsui kerran luokseen vieraisille kaikki sanotussa yliopistossa opiskelevat suomalaiset. Seitsemänkymmentäkahdeksan niitä oli hänen vierainaan; kaikki eivät voineet tilaisuuteen saapua. Useana vuotena on Michiganin yliopistossa Ann Arborissa opiskelevain suomalaisten luku ollut sadan seutuvilla. Suunnilleen yhtä paljon nuoriamme opiskelee Minnesotankin yliopistossa Minneapoliksessa ja melkoinen määrä Chicagon ja Northwesternin yliopistoissa Chicagossa, joitakuita Illinoisinkin yliopistossa. Ohiossa, Pennsylvaniassa, Dakotoissa, Wisconsinissa, Montanassa, Washingtonissa, Oregonissa ja Californiassa, joissa asuu suomalaisia useita tuhansia, nuorisoamme opiskelee sanottujen valtioi-

den yliopistoissa. Massachusettsissa asuvia kansalaisiamme opiskelee sekä Bostonin että Harvardin kuuluisassa yliopistossa, myöskin Clarkin yliopistossa Worcesterissa. Yliopistoissa he valmistuvat lääkäreiksi, lakimiehiksi, opettajiksi, arkkitehdeiksi y. m. Useimmat meikäläiset nuoret miehet pyrkivät insinööreiksi. Heitä valmistuu melkoinen joukko myös teknillisissä korkeakouluissa ja kaivosinsinööreiksi kaivoskouluissa, joiden oppikurssit vastaavat yliopistojen oppivaatimuksia. Esim. Houghtonin kaivosopistossa on monta kymmentä suomalaista. Jos laskettaisiin kaikki ne Amerikan suomalaiset, jotka joka vuosi opiskelevat normaalikouluissa, kaivoskouluissa ja yliopistoissa, niin heitä olisi runsaasti toista tuhatta, erään pari vuotta sitten tehdyn laskelman mukaan 1,500.

SUOMALAISIA KANSAKOULUNOPETTAJINA. Kuinka paljon meikäläisiä on opettajina Amerikan kansakouluissa, on vaikea arvioida. Kun olin Suomi-Opiston opettajana ja taloudenhoitajana v. 1915, niin yhdessä sikäläisten opettajien Minnie Perttulan ja Lydia Kankaan kanssa laskin silloiset suomalaiset, aivan henkilökohtaisesti tietämämme opettajattaret, ja saimme luvuksi 75. Heitä saattoi jäädä laskusta kymmenkunta, vaikka otimme huomioon silloin vielä jotenkin tarkoin tiedettävissä olevat meikäläiset opettajat koko Amerikasta.

Sen jälkeen kuudentoista vuoden aikana on suomalaisia opettajia vuosi vuodelta valmistunut, viime vuosina noin viisikymmentä. Yhdessä ainoassa, nimittäin Saint Louis-kauntissa Minnesotassa on nykyään enemmän suomalaisia naisopettajia, kuin kuusitoista vuotta sitten oli kaikkiaan koko maassa. Amerikan kouluissa olevien meikäläisten opettajien lukumäärä nousee moneen sataan.

KOULUNJOHTAJIA (prinsipaaleja). Kansa- ja korkeakoulujen johtajina on suomalaisia nykyään sievoinen joukko. Merkitsemme heistä tähän muutamia tarkoittamatta antaa

tarkkaa tilastoa. Opettajatar Lydia Ripatti Lake Citystä, Mich., maisteri Kalle Silberg, Ironwoodista, Mich. ja maisteri Arthur Lampe Duluthista, Minn. ovat maaseutukoulujen tarkastajia ja johtajia. Tohtori J. Jaakkola oli 1890-luvulla Everettin korkeakoulun prinsipaalina Washingtonin valtiossa. Tohtori J. Wargelin oli parisen vuotta Mountain Ironin korkeakoulun johtajana Minnesotassa. Michiganissa Henry Loukusa on Cheboyganin korkeakoulun prinsipaalina, maisteri Abram Wiitanen on Ferndale'in korkeakoulun johtajana, Sylvia Eskola on Hancockin junior-korkeakoulun johtajana, Anna Juntunen Atlanticin kansakoulun prinsipaalina, Edwin Eskola Arcadian kansakoulun johtajana, Leimo A. Jacobson Nisulan koulun prinsipaalina, Flora Sandelin Lauriumin kansakoulun johtajana, Jenni Kivelä Calumetin koulujen terveyden tarkastajana ja Minnesotassa William Hirvi Embarrassin kansakoulun prinsipaalina. Hilda Mannila on ollut Craftonin korkeakoulun musiikinopetuksen johtajana N. Dakotassa. Samanlaisessa asemassa oli George Wahlström Ashtabulassa, Ohiossa. Kalle Luoma on toiminut Ohiossa Andoverin korkeakoulun musiikinopetuksen johtajana. Samanlaisessa toimessa oli V. Taipale Minnesotassa Nashwaukin korkeakoulussa. Elli M. Havela on johtanut musiikinopetusta St. Charlesin korkeakoulussa Minnesotassa.

YLIOPISTON OPETTAJIA. Yliopiston professoreina on ollut ja on useita suomalaisia. Ensimmäisenä mainittakoon tiedemies Ludvik Hektoen, joka opiskeltuaan ensin Illinoisin yliopistossa, jatkoi tieteellisiä tutkimuksiaan Berliinin yliopistossa Saksassa, on toiminut lääketieteen professorina Chicagon yliopistossa y. m. ja kirjoittanut lääketieteen oppikirjan Textbook of Panthology. Tohtori Johannes Hoving on ollut Forhamin yliopiston lääketieteen professorina. Tohtori E. S. Sundström on monet vuodet toiminut Californian yliopiston lääketieteen professorina. Tohtori Leander Aho oli Stanfordin yliopiston professorina Californiassa,

pääsemättä vielä parhaaseen miehuuteensakaan, kun hänen terveytensä murtui. Filosofian tohtori Wilson on South Dakotan yliopiston professorina. Maisteri Olli Vuorinen (nykyään mahdollisesti tohtori) on ollut Columbian yliopiston ylimääräisenä professorina. Saman suuren yliopiston opettajakuntaan kuuluu filosofian tohtori Olli Pentti. Professori Elmer A. Forsberg kuuluu Chicagon taideakatemian opettajakuntaan. Filosofian tohtori Wäinö Hoover on toiminut Californian teknillisen yliopiston apulaisopettajana Pasadenassa. Filosofian tohtori Taito Kantonen on opettanut Bostonin yliopistossa, jossa hän on myös harjoitellut filosofisia opintojaan. Professori John E. Anderson on ollut Pse-College'in opettajana Cedar Rapidsissa, Iowassa. Maisteri Viljo Nikander on Carthage-College'in filosofian professorina Illinoisissa. Maisteri O. Ketola on ollut De Pawn yliopiston professorina Illinoisissa. Maisteri Clemens Niemi on toiminut Minnesotan yliopiston apulaisprofessorina. Maisteri mrs. May Mudge on ollut Californian yliopiston apulaisprofessorina. Lennart Sweygberg, etevä sellisti, on Indianan valtion yliopiston professorina.

Vuosi vuodelta korkeimpia oppiarvoja saaneita suomalaisia kiinnitetään yliopistojen ja college'ien opettajakuntaan, niin että useita meikäläisiä on jo professoreina Amerikan yliopistoissa.

SUOMALAISIA LÄÄKÄREJÄ, LAKIMIEHIÄ, INSINÖÖREJÄ Y. M.

LÄÄKETIETEEN TOHTOREJA. Siirtokansamme mukana saapui Amerikkaan myöskin lääkärejä Suomesta jo 1890-luvulla, toht. Hagelstam, toht. Jokinen y. m. Vuosi vuodelta Suomesta tulleiden lääkärien luku on lisääntynyt, siitä huolimatta että muutamat lääkärit, jonkin vuoden toimittuaan keskuudessamme, ovat palanneet kotimaahansa. Ovatpa jotkut täällä kuolleetkin. Toistakymmentä Suomen lääkäriä

toimii paraikaa Amerikassa antaen arvokasta apuaan tarvitseville ja ottaen osaa siirtokansamme sivistyspyrintöihin. Merkitsemme aakkosjärjestyksessä sekä entiset että nykyiset Helsingin yliopistossa tohtorintutkinnon suorittaneet lääkärimme: toht. Aalto, Ellen Almquist, J. Collander, Karoliina Eskelin, E. E. Enroth, Toivo Forsström, Jarl G. Hagelstam, Henry Hartman, C. K. Hartman, östen Holsti, Johannes Hoving, toht. Jokinen, H. Koljonen, P. A. Koskenhovi, Verner Lagus, Jarl Lemström, Ilmari E. Lindgren, J. B. Mäkkylä, Gustaf Pitkänen, Herman Hobergh, J. Sonk, E. S. Sundström ja R. V. Westlin.

Siirtokansan keskuudesta alkoi jo hyvinkin varhain ilmaantua lääkärejä ja kirurgeja. Apteekkioppilaana Suomessa ollut siirtolaisnuorukainen Oswald H. Beckman harjoitteli opinnoita Philadelphiassa, Ruch Medical College'issa ja suoritti tohtorintutkinnon v. 1881. Muutamia vuosia myöhemmin Ludvik Hektoen suoritti lääkärinkurssin Chicagossa. Useat 1890-luvulla Amerikkaan tulleet nuoret suomalaiset farmaseutit ja apteekkarit jatkoivat täkäläisissä yliopistoissa lääketieteellisiä opinnoitaan ja suorittivat vaaditun tohtorintutkinnon, joista mainittakoon Carl Sorsen, E. H. Koivupalo, A. W. Lindbom, Herman Runo ja George Gallen. Kaksi koulumiestä, maisterit John Jaakkola ja K. V. Arminen, suoritti myöskin lääketieteen tohtorintutkinnon. Edellisten lisäksi varhaisimpina suomalaisina lääkäreinä merkittäköön tohtorit Jacob Talso, A. H. Anderson, George Korby, Axel Pesonen ja Herman L. Sarvela, viimeksimainitut kaksi opiskelleet ensin Suomi-Opistossa. Edelleen merkittäköön Amerikassa tutkinnon suorittaneina lääkäreinä ja kirurgeina seuraavat: A. U. Axelson, E. R. Ahlman, Carl M. Beck, H. E. Bäkkilä, Charles H. Dickeson, A. W. Groenlund, A. Heino, Frank Hendrickson, H. Holm, J. H. Imberg, K. K. Jolma, Adolf Koskey, Alfred Koskey, Charles V. King (Kukko), U. R. Merikangas, C. Ottelin, John Räihälä, E. K. F. Rönkä, John A. Saari, George Sippola, P. Sundholm ja F. W. Vasenius.

Amerikan yliopistoissa valmistuneita naislääkäreitä: Adolfiina Heideman, Amy Kaukonen, Helmi Konttas, Tyyne Savolainen (Kettunen), Emma Mäki-Wickström ja Sirkka E. Wuornos.

SUOMALAISIA HAMMASLÄÄKÄREJÄ. Tohtorit Oskar H. Sorsen ja P. H. Steinback Michiganissa, tohtorit Otto E. Peterson ja Niemi Minnesotassa ovat ensimmäiset meikäläiset hammaslääkärit. Vielä parikymmentä vuotta sitten suomalaisia hammaslääkärejä oli verraten harvoja, mutta viime vuosikymmenen kuluessa niitä valmistui monta kymmentä. Oikeastaan näytti siltä, että tohtoreiksi pyrkivät suomalaiset valmistuivat pääasiallisesti hammaslääkäreiksi, jotka aakkosjärjestyksessä merkittyinä ovat seuraavat: E. Anttila, G. F. Arvonen, J. E. Hakala, R. U. Hirvas, S. I. Holappa, E. T. Holmes, George A. Jarvin, J. H. Jarvin, T. Johnson, H. Johnston, A. M. Kangas, J. E. Klamper, E. Kuivinen, A. Lahti, V. Laitinen, Väinö Luttio, J. Mackey, A. Mänty, B. T. Micklow, O. R. Micklow, W. A. Niemi, H. Näre, F. O. Nikula, E. A. Onkka, E. E. Pajunen, J. C. Piirto, J. Parpala, W. M. Parpala, E. A. Rantala, E. W. Sivula, M. O. Sivula, Walfrid Saari, W. D. Salo, L. A. Sarvela, Carl Söderling, J. R. Thurman, E. A. Waara, A. I. Wargelin, W. C. Yokie ja R. G. Äystä. Naishammaslääkärejä: Signe Hämäläinen, Helmi Kulovesi, Jenni E. Laine-Johnson ja Elma M. Moberg.

Lisättäköön tähän myöskin suomalaiset eläinlääkärit Hannes A. Hela, John Myllymäki, Herman Ohlgren ja A. H. Tingman.

Luonnonlääkärejä on Amerikan suomalaisten keskuudessa verraten runsaslukuisasti. Toiset niistä ovat opillisesti hyvinkin päteviä, korkeakoulukurssin suorittaneita taikka ylioppilaita Suomesta, toiset, joilla on vähemmän pohjatietoja, ovat opiskelleet täkäläisissä luonnonparantolakouluissa ja saavuttaneet joko chiropractor- taikka naturopathy-

arvon. Yleensä hieronta kuuluu luonnonlääkärien keskeisimpiin tehtäviin ja selkärangan korjaus. He käyttävät myöskin luonnonomaisia parantamismenetelmiä, niinkuin kasvisruokajärjestelmiä, höyry-, aurinko- ja sähkökylpyjä y. m. Pysyväisimmän ja laajimman maineen tällä alalla on saavuttanut luonnonlääkäripariskunnan, tohtorien Kokon parantola Willamette Blvd. Sanitorium Portlandissa, Ore. ja ehkä Jurvan parantola Menahgassa, nyttemmin Duluthissa, Minn.

SUOMALAISIA APTEEKKAREJA. Jo 1880-luvulla oli Brooklynissa, N. Y. tunnettu ja suosittu suomalainen apteekki, jonka omisti kansalaisemme, apteekkari Nels Cant. Hancockissa, Mich. myöskin oli saman vuosikymmenen lopulla suomalainen apteekki, jonka omistivat veljekset Carl ja Mauritz Prints. Sittemmin, mikäli nuoria suomalaisia farmaseutteja ja proviisoreja Amerikkaan saapui, tuli muunkielisiin apteekkeihin suomalaisia apteekkareja, ja toiset heistä alkoivat perustella omia apteekkeja Calumetiin, Ironwoodiin, Ishpemingiin, Negauneeseen, Astoriaan, Fitchburgiin y. m. taajaväkisimpiin suomalaisseutuihin. Nykyään on melkein kaikissa tärkeimmissä kansalaistemme asutuskeskuksissa suomalainen apteekkari. Osa heistä on Suomessa valmistuneita ja sittemmin täällä vaaditut tutkinnot suorittaneita, osa tässä maassa syntyneitä, amerikkalaiset koulut käyneitä. Merkitsemme aakkosjärjestyksessä tietämämme meikäläiset apteekkarit: Otto Anderson, A. O. Axelson, A. Beckman, Frank Berg, A. Durckman, J. Grönholm, J. A. Gutzen, Hj. Harlin, Ossian Heikel, V. M. Heikkinen, Helander, V. P. Helenius, G. A. Hellberg, Hendrickson, A. Hyväri, A. A. Jaakkola, G. Jenström, J. V. Kivelä, J. E. Laine, Hj. Laine, M. Laitinen, T. F. Lauren, V. Liedes, P. A. Lignell, Gust. Löfberg, Arthur Lundahl, Löfroth, J. W. Moilanen, Uno Montin, A. A. Niemi, Paul Niemi, Verner Nikander, O. J. Nordling, K. G. Nyman, M. L. Olander, E. Rindell, P. A. Rytkönen, Henry Salvon, Henry Sar-

pola, A. Sandquist, A. Sutinen, H. A. Södergren, O. U. Södergren, S. A. Waris ja R. Yuni (Junni).

SUOMALAISIA LAKIMIEHIÄ. Suurin osa meikäläisistä lakimiehistä toimii vielä siirtokansamme keskuudessa, ajaa suomalaisten asioita amerikkalaisissa virastoissa, avustaa lakivoimaisten asia- ja kauppakirjain laatimisessa y. m. He osallistuvat myös kansalaistemme henkisiin harrastuksiin ja pyrintöihin puhujina, kynäilijöinä y. m. Meikäläisten lakimiesten toimistot ovatkin yleisesti vielä suomalaisasutusten keskuksissa. Mutta mikäli siirtokansamme nuoremman polven keskuudesta lakimiehiä lisääntyy, sikäli heidän on ulotettava toimintansa puhtaasti amerikkalaisen väestön keskuuteen. Nykyäänkin jo muutamilla suomalaisilla lakimiehillä on asianajotoimistonsa sellaisilla paikkakunnilla, joissa ei asu ollenkaan kansalaisiamme. Ja muutamat meikäläiset lakimiehet ovat kokonaan joko jonkin suurliikkeen palveluksessa taikka toimivat virastoissa. Merkitsen suomalaiset lakimiehet niin tarkoin, kuin olen ne voinut saada tietooni, joten merkintää ei ole pidettävä tyhjentävänä: Oscar A. Ahlgren, Arthur Anderson, F. A. Anderson, J. A. Anderson, William M. Anderson, J. G. Annala, Charles Bartanen, Carl O. Bay, Henry K. Bay, J. E. Glantz, V. H. Gran, W. A. Groenlund, George P. Heideman, J. R. Heino, C. E. Hirsimäki, J. W. Hirvelä, J. W. Huhtala, mr. Huovinen, E. E. Juntunen, A. Jurmu, L. A. Keary, J. Kiiskilä, J. J. Koski, G. Knuuti, Oscar J. Larson, W. A. Lindström, Veera Mankinen, Charles March, A. Mattson (Wilamo), E. Mattson, J. B. Mattson, P. Mattson, Yrjö Mattson, J. F. Mäki, T. H. Nekton, A. Nelson, K. A. Onkka, L. Pylkäs, U. R. Pääkkönen, A. Rinto, R. Rautio, N. A. Ruonavaara, A. Savela, Emil A. Steinback, P. Stowe, A. A. Toivonen, J. Tolonen, E. A. Williams, O. A. Vuolle ja W. A. Åkerman.

INSINÖÖREJÄ. Siitä suuresta Amerikan suomalaisesta nuorisoparvesta, joka viime kahden vuosikymmenen kuluessa on opiskellut Amerikan yliopistoissa, enin osa on lukenut joko sähkö- taikka kaivosinsinööreiksi ja myöskin maanmittareiksi. Yksinpä Houghtonin kaivosopistosta tulee vuosittain kymmenkunta suomalaista kaivosinsinööriä. Samanlaisia kaivosopistoja on Montanassa y. m. länsivaltioissa, joissa tapaa meikäläisiä nuoria miehiä opiskelijoina. Suomalaisia sähköinsinöörejä on myöskin iso joukko. Useimmat insinööreistämme joutuvat Amerikan suurteollisuuden ja kaivosliikkeen palvelukseen, tehtaiden laboratoreihin ja konttoreihin sekä kaivoksien metallintarkastuslaitoksiin ja kaivoskapteeneiksikin. Myöskin valtioiden, kaupunkien ja kauntien palveluksessa tapaa insinöörejä alaansa kuuluvien tehtävien valvojina.

Suomesta on myös tullut melkoinen joukko insinöörejä Amerikkaan. Toiset jonkin aikaa opiskeltuaan ovat palanneet kotimaahansa, toiset jääneet tänne pitempiaikaisesti, jopa vakituisestikin. New Yorkissa perustettiin viime vuonna suomalaisten insinöörien yhdistys, johon liittyi 25 Helsingin teknillisessä korkeakoulussa valmistunutta. Detroitissa ja Chicagossa on kymmenkunta suomalaista insinööriä. Niitä on useitakin samaan aikaan General Electric Co:n suurissa sähkötehtaissa Schenectadyssa, N. Y. sekä Westinghouse'in tehtaissa Pittsburgissa y. m. sähkö- ja teollisuuslaitoksissa.

Amerikan suomalaisten insinöörien lukua on mahdotonta tietää, he kun ovat hajaantuneet tai oikeastaan uppoutuneet Amerikan suurteollisuuden ja tehdasliikkeen palvelukseen. Joka tapauksessa heitä on satoja. Vain pienempi osa heistä on kansallisuutemme kanssa läheisemmässä kosketuksessa ja osallistuu sivistysrientoihimme.

XXIX.

AMERIKAN SUOMALAISTEN LUTERISTEN KIRKKOKUNTIEN MYÖHEMPIÄ VAIHEITA.

APOSTOLIS-LUTERINEN KIRKKO.

ORGANISOINTI. Apostolis-luterinen (laestadiolainen) kirkko on siirtokansamme vanhimpia ja laajimpia. Mutta vaikka siihen kuuluu satoja seurakuntia ja sen jäsenistö nousee kahteenkymmeneentuhanteen, niin se organisoitiin vasta v. 1929, jolloin se laillistutettiin Michiganin valtion laeissa Finnish-Apostolic-Lutheran Church of America-nimisenä. Sen ensimmäiseen johtokuntaan valittiin seuraavat: Johan Oberg, Laurium, Mich.; Jacob Uitti ja Evert Määttälä, South Range, Mich.; Henry Sakari, Hancock, Mich.; Frank Eilola, Oskar, Mich.; August Huttula, Covington, Mich.; John Onkka ja Frank Kankkonen, Astoria, Ore. Johtokunnan tehtäviin kuuluu lähinnä vuotuisten isojen seurain toimeenpanemisen valvominen, saarnamiesten lähettäminen kansalaistemme etäisimmille, syrjäisille seuduille, pakanalähetyksen huoltaminen, hengellisen kuukausijulkaisun kustantaminen, samoin myöskin lahjain ja varojen kerääminen seurakunnilta yhteisiin laitoksiin ja tarpeisiin y. m. kirkkokunnan asioita.

Pyhäkoulua pidetään useimmissa seurakunnissa ja sellaisilla paikkakunnilla, joissa on mahdollista saada kokoushuoneita ja opettajia. Tilastoa ei ole pyhäkouluista, sen opettajista ja oppilaista. Vain harvoissa seurakunnissa on varsinaisia kristillisiä nuorisoliittoja. Seurauksena onkin ollut, että toisin paikoin, Detroitissa y. m. osa apostolis-lute-

risen kirkon nuorisoa liittyy evankelis-luterisiin nuorisoliittoihin.

ISOT SEURAT. Siitä saakka kun ensimmäiset isot seurat vietettiin Calumetissa, Mich. v. 1908, on niitä säännöllisesti pidetty joka vuosi, tavallisimmin kesän aikana. Seuroihin saapuu kristittyjä etäisimmiltäkin seuduilta, voisimme sanoa kaikkialta siirtokansamme asutuksilta. Sellaiset neljä ja viisikin päivää kestävät seurat vastaavat muutamissa suhteissa toisten kirkkokuntien vuosi- ja kirkolliskokouksia. Vaikkakin noiden seurojen pitäminen on kokoontuneelle kristikansalle keskeisintä, kolmekin kokousta on päivässä, järjestetään myöskin varsinaisten asiain käsittelylle aikansa. Seuroihin tulleet edustajat voivat käsitellä erityisessä kokoushuoneessa kirkkokunnan juoksevia asioita, valita johtokunnan ja eri toiminta-alojen huoltamiseen tarpeelliset komiteat. Samaan aikaan isoin osa juhlakansaa pitää seuroja ja kuuntelee Jumalan sanaa.

New York Millsissä, Minn. v. 1930 pidetyt isot seurat ovat osanottoonsa ja merkitykseensä katsoen tähänastisista mainittavimmat. Paikkakin Minnesotan isojen suomalaisten maanviljelysseutujen keskustana edellytti runsasta osanottoa. New York Millsin kauppalaan rakennettiin tilapäinen kokoushuone, jossa oli 6,000 istuinta, ja ruokailuhuone, johon mahtui noin 600 henkeä. Laajat tilat tarvittiin, sillä jo kokouksen ensimmäisenä päivänä (kesäk. 9 p.) saapui seuroihin viisituhatta henkeä. Joukko lisääntyi seuraavina päivinä, niin että niihin laskettiin osallistuneen noin kahdeksantuhatta kansalaistamme. Eri paikkakunnilta tulleita "puhuvaisia miehiä" eli saarnaajia oli yli puolen sadan. Seuroissa pidettiin puheita suomen, englannin ja norjan kielellä.

New Yorkin isojen seurain kunniavieraina olivat Suomen kirkon ja arkkipiispa G. Johanssonin erikoislähetti, Turun tuomiokapitulin asessori K. R. Kares, Suomi-Synoodin esimies pastori A. Haapanen ja Suomen konsuli E. A.

Aaltio Duluthista, Minn. Asessori Kares lausui juhlasaarnassaan lämpimin sanoin Suomen äiti-kirkon ja sen kunnianarvoisan arkkipiispan sydämelliset terveiset Amerikan suomalaisille kristityille. Myöskin puhuivat Suomi-Synoodin esimies ja New York Millsin pastori Vilho Ranta. Apostolis-luterisen kirkkokunnan esimies John Oberg vastasi puheisiin kiittäen Suomen kirkon terveisistä ja lähetti asessori Kareksen mukana ystävälliset terveiset Suomen kirkon kunnioitetulle arkkipiispalle.

Erikoisesti mainittakoon, että kaikki isoihin seuroihin saapuvat vieraat saavat sekä vapaan asunnon että ravinnon. Tuhansien ihmisten monipäiväinen ruokkiminen kysyy melkoisia varoja, mutta ne kootaan jo edeltäpäin vapaaehtoisina lahjoina seurakunnilta, samoin myöskin juhlain aikana kootut kolehdit käytetään seurojen menojen peittämiseen. Vaikka esim. New York Millsin isojen seurojen kulut olivat $6,254.18, oli ennakkokeräystuloja ja kolehteja niin paljon enemmän, että voitiin lahjoittaa lähetyskassaan $1,145.37 ja siirtää tuhat dollaria seuraavien isojen seurain varalle.

Lukuisien saarnamiesten julistaman Jumalan sanan kuunteleminen ja kätkeminen on isojen seurain päätarkoituksena. Siksi kristikansaa kaukaakin kokoontuu niihin. Tavallisesti vietetään päivässä kolmet seurat, joissa jokaisessa on vähintään kaksi saarnaa. Armon ja uskon vahvistamina tuhannet palaavat niistä koteihinsa.

Apostolis-luterisen kirkon ulkokohtaisen toiminnan esittämiseksi liitämme tähän isojen seurojen aikana pidetyn virallisen edustajakokouksen pöytäkirjanotteen:

"Pöytäkirja Amerikan Suomalaisen Apostolis-Lutherilaisen Kirkkokunnan vuosikokouksesta, joka pidettiin kesäkuun 10 p. 1930 New York Mills, Minn. kaupungin talolla, Amerikan kristittyjen yleisten isojen seurojen aikana.

Esimies, veli John Oberg avasi kokouksen, toivottaen edustajat tervetulleiksi. Kirjuri luki edellisen vuosikokouksen pöytäkirjan, joka hyväksyttiin. Virallisina edustajina

kirkkokuntaan kuuluvista seurakunnista olivat kokouksessa asianomaisella valtakirjalla varustettuina saapuvilla seuraavat veljet: M. Ruhala, Rocklin, Cal. seurakuntaa; Paul Heikkinen, Detroit, Mich. seurakuntaa; Matti Salmi, Lännen Ap.-Luth. Lähetysseurakuntaa, Chas. Ojala, Pendleton, Ore. seurakuntaa; Leander Viinamäki, Agate, Mich. seurakuntaa; Antti Wirkkala, Winlock, Wash. seurakuntaa; Matti Koski, Finlayson, Minn. seurakuntaa; Andrew Michelson, Superior, Wis. seurakuntaa; Israel Peteri, Lake Norden, S. D.; Adam Luukkonen, Negaunee, Mich. seurakuntaa; Daniel Petrelius, Tapiola, Mich. seurakuntaa; Johan Oberg, Champion, Mich. seurakuntaa; Väinö Enquist, Ironwood, Mich. seurakuntaa; Johan A. Kostamo, Republic, Mich. seurakuntaa; Gust. Kangas, Atlantic, Mich. seurakuntaa; August Sillanpää New York Mills, Minn. seurakuntaa; Wilhelm Basi, Suice Creek, Wash. seurakuntaa; K. L. Forsman, Black Carth, Wis. seurakuntaa; August Godell, Covington, Mich. seurakuntaa; Alf. Heinonen, Amity, Ore. seurakuntaa; Isak Keränen, Rudyard, Mich. seurakuntaa; August Saarela, Mt. Iron seurakuntaa; Christ. Holmgren, Carpion, S. D. seurakuntaa; Henry Sakari, Idän Piirin Ap. Luth. Lähetysseuraa.

Kirjuri luki Kirkkokunnan tilit, sekä idän, että lännen puolella toimivien Lähetysseurain vuositilit kuin myöskin Kristillisen Kuukausilehden tilit luettiin, jotka hyväksyttiin.

Päätettiin pyytää seurakunnilta yksi vapaaehtoinen kolehti vuodessa Kirkkokunnan yleisiä menoja varten. Myös päätettiin yleinen keräys toimittaa kerran vuodessa Lähetysseurojen hyväksi. Suositeltiin että Lähetysseurain sihteerit lähettävät keräyslistoja seurakunnille jo tammikuun alussa kunakin kalenterivuotena.

Valittiin Kirkkokunnan keskusjohtokunnasta erovuorossa olevat jäsenet uudelleen, nimittäin past. E. Määttälä, Frank Eilola ja V. Enquist.

Valittiin Idän Piirin Lähetystoimikuntaan erovuorossa olevat veljet uudelleen kolmeksi vuodeksi, nimittäin: Gustaf

E. Kangas, N. A. Nyman ja Edw. Keisu. Myös valittiin Lännen Lähetystoimikuntaan C. J. Sacriesen, Nikolai Lammi ja Arvid Ahola.

Otettiin keskusteltavaksi uuden kirkkokäsikirjan ja virsikirjan painattaminen ja päätettiin painattaa näitä kirjoja viisituhatta kappaletta. Painatustoimi ja niiden myyminen jätettiin Keskusjohtokunnan toimeksi.

Seuraava Kirkkokunnan vuosikokous päätettiin pitää v. 1931 Clatskanien kauppalassa, Oregonissa. Koska ei ilmestynyt enempi asioita, veisattiin virrestä 75, jonka jälkeen esimies julisti kokouksen loppuneeksi. John Oberg, esimies; Jacob Uitti, kirjuri."

Apostolis-luterilaisten Clatskaniessa, Ore. kesäkuussa 1931 pitämät isot seurat olivat varsin onnistuneet, vaikkakaan osanotto syrjäisen aseman vuoksi ei voinut olla läheskään niin huomattava kuin New York Millsissä. Tuhansia siellä kuitenkin oli.

Varsinaista tilastoa ei ole apostolis-luterisista seurakunnista, opettajista ja seurakuntain jäsenluvusta eikä pyhäkouluista. Suomi-Synoodin jälkeen apostolis-luterinen kirkko on laajin siirtokansamme luterisista seurakuntayhtymistä.

"EVANKELIS-LUTHERILAINEN KANSALLIS-KIRKKO."

Kansalliskirkko edistyi tasaisesti 1910-luvulla. Papeiksi vihittiin P. Miettinen, M. Anttonen, J. Tapola, M. J. Westerbacka ja M. Wiskari lisääntyviä seurakuntia hoitamaan.

PAPPISSEMINAARI. Tarjotakseen nuorille miehille tilaisuuden pappisopintojen harjoittamiseen kirkkokunta perusti v. 1918 Ironwoodiin, Mich. jumaluusopillisen seminaarin. Johtajaksi saatiin Suomi-Synoodiin kuuluvan Monessenin seurakunnan silloinen opettaja, koulumiehenä ja teo-

logina eteväksi tunnettu pastori K. E. Salonen. Johtaja tuli samalla seminaarin varsinaiseksi ja ainoaksi vakituiseksi opettajaksi. Ensin A. Wasunta ja sitten M. Wiskari, Ironwoodin pastoreja, olivat apulaisopettajina, ja jotkut muutkin antoivat seminaarin eri aineiden tuntiopetusta.

Pappisseminaarin oppimäärä vastasi yleensä muiden jumaluusopillisten koulujen vaatimuksia, kolmea kiinteää opiskeluvuotta. Oppikurssi oli kaksiosainen. Edelliseen kuului Raamatun alkukielten opiskeleminen ja yleistietoja filosofiasta ja historiasta. Jälkimmäinen käsitti Vanhan ja Uuden Testamentin selitysopin, kirkkohistorian ja käytännöllisen jumaluusopin eri haarat. Seminaariin pääsyvaatimuksiin kuului joko korkeakoulun taikka akateemisen oppikurssin suorittaminen. Kuitenkin ikänsä puolesta kehittyneiden suhteen tehtiin poikkeuksia ja heidät otettiin kansakoulutiedoilla seminaariin. Seminaarissa opiskelivat sen nelivuotisena toiminta-aikana seuraavat: A. Kokkonen, K. A. Aho, L. Vilenius, S. A. Krankkala, Antti Kopra, R. V. Niemi, F. U. Salminen ja V. F. Rosenlöf, joista muut, paitsi viimeksimainitut kaksi, vihittiin papeiksi. Kansalliskirkon pappisseminaari lakkasi ainakin joksikin aikaa, kun johtaja Salonen siirtyi Suomen Lutherilaisen Evankeliumiyhdistyksen lähetyskentälle Japaniin sikäläisen seminaarin johtajaksi.

KANSALLISKIRKKOKUNNAN MISSOURI-SYNODIIN YHTYMISPUUHA. Missouri-Synodi on laajimpia luterisia kirkkokuntia Amerikassa ja yksityisenä synodina se on suurin. Vanhana ja varakkaana se saattaa antaa seurakunnille opettajain palkkaamisessa apuaan ja tehostaa kotilähetystä etäisimmillä, syrjäisillä seuduilla, ja pappien eläkerahasto tarjoo opettajille vanhuuden turvan. Edellämainitut seikat saattoivat Kansalliskirkon puuhaamaan yhtymistä mainittuun amerikkalaiseen synodiin.

Yhtymisasia tuotti kuitenkin vaikeuksia. Uskonasioissa ne pääsivät kyllä lähelle toisiaan, mutta seurakuntain hal-

linnossa niillä oli suuria eroavaisuuksia. Oppinsa puolesta Missouri-Synodi on hyvin evankelinen, mutta kirkollisen järjestyksensä puolesta ahtaimpia kirkkokuntia. "Nainen vaietkoon seurakunnassa" on sen tinkimätön vaatimus. "Muihin kirkkokuntiin kuuluvien pappien älköön sallittako saarnata Missouri-Synodin jumalanpalveluksissa. Älkööt seurakuntalaiset kuuluko maallisiin salaseuroihin, henki- eikä sairasapuyhdistyksiin." Mutta Missouri-Synodin hengellinen elävä kristillisyys ansaitsee tunnustuksen.

Yhtymisasia oli esillä Lehtijärvellä, Minn. v. 1922 ja seuraavana kesänä Ironwoodissa, Mich. Kansalliskirkon vuosikokouksessa. Neuvottelukokouksia oli myöskin pidetty Missouri-Synodin johtomiesten kanssa. Yhtymisasia raukesi pääasiallisesti seuraavista kahdesta syystä:

1) "Ensiksi oman arvonsa tunteva Suomen nainen ei voi alistua noin Paavin tapaiseen kirkolliseen taktiikkaan", kuten pastori Salonen lausui.

2) Suomalaiset ovat vuosikymmeniä kuuluneet henki-, sairastus- ja tapaturmavakuutuksiin ja monenlaisiin maallisiin hyväntekeväisyys- ja apuyhdistyksiin, jotkut salaseuroihinkin. Useat ovat vuosikymmeniä suorittaneet jäsenmaksunsa mainittuihin apuyhdistyksiin eivätkä olisi halukkaat luopumaan jäsenyydestään. Sairaustapauksissa niistä annettu apu merkitsee perheen toimeentulon turvaamisessa sangen paljon, sitäpaitsi toisiin apuyhdistyksiin liittyy vielä tuhannen taikka kahdentuhannen dollarin suuruinen henkivakuutuskin.

SISÄISIÄ VAIKEUKSIA. Kansalliskirkossa vallitsi viime vuosikymmenen keskivaiheilla ulkoapäintulleiden vaikutteiden aiheuttamaa ikävää erimielisyyttä, joka uhkasi sen kokonaisuutta ja johtui osaksi Suomen Lutherilaisessa Evankeliumiyhdistyksessä vallinneesta uskonnollisesta erimielisyydestä. Kansalliskirkkokunnan useat papit olivat kuuluneet aikoinaan Suomen evankeliseen liikkeeseen ja saaneet

siitä uskonnollisia vaikutuksia ja myöskin varsinaisen uskonkatsomuksensa. Kansalliskirkon papit olivat erimielisiä erinäisistä uskonkysymyksistä. Myöskin Missouri-Synodiin yhtymisasia aiheutti kahdistumisen. Sillä vaikka kirkkokunta hylkäsi sen virallisessa vuosikokouksessaan tahtoen säilyttää Kansalliskirkon suomalaisten omana, niin muutamat opettajista eivät tyytyneet yhteiseen päätökseen. Tapahtuipa niinkin, että jotkut papit suorastaan erosivat ja liittyivät Missouri-Synodiin, esim. past. Kokkonen.

Sovinnon aikaansaamiseksi pidettiin rauhankokous Ironwoodissa, Mich. lokak. 13 p. 1926. Edustajia oli saapunut kansallisseurakunnista Port Arthurista, Finlaysonista, Brule'ista, Marengosta, Van Buskirkista, Ironwoodista, Wakefieldista ja Beachwoodista kaikkiaan 133 henkeä. Pastori J. Hirvi piti alustavan puheen. Hän tähdensi kaikessa yhteistyössä tarpeellista yksimielisyyttä, sanoen, että, jos huone nousee huonetta vastaan, se ei menesty, mutta rakkaus ja sovinto tuottavat siunauksen. Kokouksessa vallitsi lämmin sovintoontaipuva mieliala. Valiteltiin surullista asiantilaa ja erottavaa juopaa ja samalla tähdennettiin rakkauden yhdistävää voimaa kirkkokunnan parhaaksi. Erottiin yhteisymmärtämyksen ja sovinnon hengessä, niin että kokous saavutti tarkoituksensa kaikin puolin.

Kansalliskirkon vuosikokouksessa Fitchburgissa, Mass. v. 1927 pitivät tilaisuuteen saapuneet papit niin sanotun pappeinkokouksen, jonka tuloksista pastori P. Miettinen kirjoittaa seuraavasti: "Keskusteltiin kirkkokunnan nykyisestä tilanteesta. Kaikkein lausunnoista kävi ilmi, että kirkkokuntamme paras on kaikille tärkeä. Työ kirkkokunnassa ymmärretään Herran työksi, jota tekemään olemme kutsutut. Siinä työssä voimme palvella evankeliumin asiaa siirtokansamme hyväksi tällä mantereella. Käsitettiin myöskin, että kirkkokunnan työ on tuottanut jo huomattavia hedelmiä. Mutta tätä työtä on viime aikoina häirinnyt kirkkokunnassa vallitseva erimielisyys seurakuntaopista ja siihen liittyvistä erilaisista työtavoista. Keskustelun aikana

yhä enemmin tultiin huomaamaan, että pääopin kappaleissa oltiin edelleenkin aivan samaa mieltä ja itse asiassa seurakuntaopissakin, mikäli oli seurakuntatyö kysymyksessä omien seurakuntien säännöllisessä toiminnassa. Eroavaisuus näytti olevan enemmän periaatteellista, mutta se ei tuota haittaa oman kirkkokunnan rakentamisessa omilla työvainioilla, koska kaikki haluamme säilyttää kirkkokuntamme ja evankelisen oppimme, jossa ainoastaan vapaan armon oppi tunnustetaan ainoaksi oikeaksi Raamatun mukaiseksi evankeliumiksi. Keskustelu sai loppupuolella rauhallisen, sovittelevan ja sydämiä yhdistävän ja lämmittävän luonteen."

Kansalliskirkkokunnan Marquette'issa, Mich. pitämä suuri vuosikokous, johon osallistui 80 edustajaa, oli voimakas todistus palautuneesta yksimielisyydestä ja sovusta ja takasi Jumalan valtakunnan työn jatkumisen kirkkokunnan hoidettavaksi uskotulla pienellä peltosaralla.

Kansalliskirkon Fairportissa, Ohiossa pitämä 33:s vuosikokous varmentaa edelleen sovinnon siunauksia, sillä paikan etäisestä asemasta huolimatta oli osanotto odottamattoman suuri. Merkitsemme tähän edustajat:

Jersey City, N. J.: mrs. G. Räisänen ja mrs. Emil Honkamäki; New York, N. Y.: mrs. Wiskari; Athens, N. Y.: Oscar Lundi; Kalevala, Minn.: Jacob Sippola; Ogema, Wis.: Emil Heino; Lehtijärvi, Minn.: Jacob Heino ja J. O. Heino; New York Mills, Minn.: Matti Löijä; Snellman, Minn.: Kalle Wehniäinen; Finlayson, Minn.: Alma Lundi ja Aug. Noponen (vanh.); Topelius, Minn.: mrs. Miettinen; Rice Lake (Sandy), Minn.: mrs. Löijä; Waasa Town, Minn.: John Purtilo; Rolla, N. D.: mrs. Lundi ja mrs. Niskanen; New Finland, Sask., Can.: mrs. K. Hirvimäki; Ashtabula-Harbor, O.: Gust. Räisänen, Mikko Naskali ja John Nisula; Paddock, Minn.: John Salminen, mrs. J. Salminen ja Wäinö Noponen; Fitchburg, Mass.: mrs. Selma Hukari, mr. ja mrs. Toivo Heisson, mrs. J. Heino, mrs. Herlin, mrs. Alex Saari,

miss Hilja Saari, mrs. J. Herlevi, mrs. S. Manninen; Fairport Harbor, O.: Jacob Hallen, mrs. Henry Mäki, mrs. Wilho Järvinen ja Aug. Noponen; Fairbanks, Minn.: Antti Tenkku; Maple, Wis.: Herman Noponen ja Matti Noponen; Embarrass, Minn.: mrs. Egkert; Holmes City, Minn.: mrs. Wäinö Noponen ja mrs. Purtilo; Mass City, Mich.: miss Purtilo; Calumet, Mich.: Peter Mustonen, J. E. Kallio, A. H. Kivelä ja mrs. Elisabeth Lämpsä; Covington, Mich.: J. E. Nopola ja mrs. J. Mäki; Iron Belt, Wis.: mrs. Westerback; Cleveland, O.: miss Minnie Williams; Ironwood, Mich.: mrs. M. Carlson, mrs. Anna Niemi, John Luoma (vanh.), Kalle Pohto, miss F. Hakala, John Salminen (nuor.), Leo Luoma ja E. Salo; Minneapolis, Minn.: miss Alma Sironen; Amasa, Mich.: mrs. Yrjö Kangas, miss Helmi Erkkilä; Beechwood, Mich.: mrs. M. Punkari; Wakefield, Mich.: mr. ja mrs. M. Kristo; Nolalu, Ont., Canada: miss Irene Mäki, Wilho Mäki, Armas Mäki; Fort Williams, Ont., Canada: mrs. Kujala (vanh.), mrs. L. Mäki, mr. L. Mäki; Port Arthur, Ont., Canada: mrs. John Nisula, mrs. Sanna Mäkelä, John Mäkelä, mrs. M. Naskali, mr. ja mrs. J. Falt; Brantwood, Wis.: Salmon Mäki; Chatham, Mich.: miss Laina Somppi; Susijärvi, Minn.: Niilo Salminen; Kintyre, N. D.: miss Hilja Hallen; Saxon, Wis.: mrs. G. Pykälämäki; Marquette, Mich.: John Kukila; Detroit, Mich.: Otto Niskanen, J. Raty.

Pappeja kokouksessa: Miettinen, Wiskari, Urpilainen, Westerback, Niemi, Penttinen ja Nopola.

Pastori G. A. Ahon laatimasta vuosikertomuksesta ilmenee, että Kansalliskirkkoon kuuluu nykyään 78 seurakuntaa, joiden yhteinen jäsenluku on 9,072 henkeä. Kirkkokunnan piirissä toimii 29 pyhäkoulua, joissa on 136 opettajaa ja 1,177 lasta. Pyhäkoulutyön tehostamiseksi ilmestyy Lasten Ystävä-niminen julkaisu. Kesäkouluakin on pidetty, vaikka siitä puuttuu tilastoa.

Kristillinen nuorisoliike, jossa on kyllä toivomisen varaa, on saarnatoimen ja seurakunnan huollon ohella keskeisim-

piä ja kalleimpia tehtäviä. Eri seurakunnissa toimivista nuorisoliitoista voidaan merkitä 20, joiden jäsenluku on 931 henkeä. Nuorisopäiviä on pidetty Calumetissa, Elyssä ja viimeksi kirkolliskokouksen yhteydessä Fairportissa, jolloin valittiin kirkkokunnan nuorisoliikettä järjestämään ja huoltamaan erityinen toimikunta, johon tulivat pastori J. E. Nopola esimieheksi, Leonard Mäki Port Arthurista varaesimieheksi, miss Melba Mustonen Calumetista kirjuriksi, Jack Heino Ashtabulasta rahastonhoitajaksi ja lisäjäseniksi pastorit Niemi, Miettinen ja Penttinen. Nuorten kuoroja oli silloin 20 ja niissä 481 laulajaa. Niiden merkitys jumalanpalvelusten ja juhlien musiikkiosain suorittamisessa ei ole vähäiseksi katsottava, samalla kuin tällaiset kuorot antavat nuorille jaloa askartelua seurakunnan palveluksessa.

Kansalliskirkkokunnalla on oma kustannusliikkeensä, kirjapaino, kirjakauppa y. m. Ironwoodissa, Mich. Sen virallinen äänenkannattaja on kerran viikossa ilmestyvä uutislehti "Auttaja". Lisäksi painetaan juhlajulkaisuja ja seurakuntatoimessa tarvittavaa kirjallisuutta.

SUOMI-SYNOODI.

Tohtori J. K. Nikanderin kuoltua v. 1919 Suomi-Synoodin johto siirtyi silloiselle varaesimiehelle, tohtori J. Wargelinille, ja samalla hänestä tuli myöskin Suomi-Opiston väliaikainen johtaja. Samana vuonna Peabodyssa, Mass. pidetyssä kirkolliskokouksessa valittiin kirkkokunnan esimieheksi tohtori A. Rautalahti. Opiston tärkeään johtajanvirkaan vakiinnutettiin tohtori J. Wargelin. Valitut johtajat ryhtyivät innokkaasti jatkamaan sitä työtä, jossa entinen johtaja antautumuksellisesti oli kuluttanut elämänsä voimat. Kirkkokunnan konsistorin muodostivat pastorit A. Rautalahti esimiehenä, J. Wargelin varaesimiehenä, F. W. Kava sihteerinä ja A. Haapanen notaarina.

Kirkolliskokouksessa Elyssä, Minn. v. 1921 valittiin kotilähetykselle varsinainen johtaja eli superintendentti. Valinta oli tuloksena niistä neuvotteluista, jotka koskivat Suomi-Synoodin kotilähetystyön suhdetta varakkaaseen "United Lutheran" kirkkokuntaan, joka lupautui vuotuisesti aineellisesti tukemaan mainittua lähetystä opettajain palkkaamiseksi sellaisiin etäisimpiin ja heikoimpiin seurakuntiin, jotka eivät yksinään jaksa heille koko palkkaa maksaa. Sanotun amerikkalaisen kirkkokunnan siirtolaislähetyksen superintendentti tohtori A. L. Ramer oli myöskin Elyn kirkolliskokouksessa henkilökohtaisesti neuvottelemassa niiden suhteiden järjestämisestä, jotka koskivat Suomi-Synoodin kotilähetyksen vastaista tehtävää useissa kotilähetyspastorien hoitamissa seurakunnissa ja saarnamatkojen tekemistä seutuihin, joista kirkollinen huolto on kokonaan puuttunut.

Elyn kirkolliskokouksesta on erikoisesti huomattava Suomen kirkon virallisen lähetin, Oulun hiippakunnan piispan, jumaluusopin tohtorin J. R. Koskimiehen osallistuminen siihen kunniavieraana. Mitä oli kauan toivottu, se oli toteutunut. Suomen äitikirkko muisti Amerikassa olevaa tytärkirkkoansa. Ymmärtämyksellä Suomen piispa suhtaantui kirkollisiin oloihimme ja sanoi puheissaan ja saarnoissaan yhä uudelleen terveiset isiemme maasta. "Tämä vierailu enemmän kuin mikään muu selvitti ja lähensi äiti- ja tytärkirkon suhteita. Rakkaudella muistellaan kauan aikaa piispa Koskimiehen vierailua kirkkomme ja kansamme keskuudessa", kirjoittaa Kirkkomme työvainiolta-nimisessä teoksessa Suomi-Synoodin esimies A. Haapanen.

Negauneen kirkolliskokouksessa v. 1922 oli uudelleen Suomi-Synoodin esimiehen vaali. Tohtori A. Rautalahden suunnittelemansa Suomen-matkansa tähden ehdokkuudesta kieltäydyttyä valittiin seuraavan neljän vuoden ajaksi esimieheksi pastori Alfred Haapanen. Samassa kokouksessa valittiin konsistorin notaariksi pastori S. V. Autere. Ensi

kerran Suomi-Synoodin historiassa tapahtui, että konsistori muodostui Suomi-Opiston kasvateista. Ne olivat A. Haapanen, J. Wargelin, V. Kuusisto ja S. V. Autere.

ESIMIES VAKIINNUTETAAN KIRKKOKUNNAN PALVELUKSEEN. Conneautissa, Ohiossa v. 1923 pidetyssä kirkolliskokouksessa päätettiin erottaa kirkkokunnan esimiehen toimi seurakuntahoidon yhteydestä ja vakiinnuttaa hänen koko aikansa kirkkokunnan moniin tärkeisiin tehtäviin ja hänelle järjestettiin vakinainen vuosipalkka. Päätös astui voimaan tammik. 1 p:nä 1924. Tavallaan se oli oloihimme katsoen suuri ote ja lisäsi tuntuvasti kirkkokunnan menoja, mutta siihen oli painavia syitä.

Amerikan suomalaisten uskonnollisessa maailmankatsomuksessa ja suhtautumisessa kirkkoon oli tapahtunut suuria muutoksia. Varhaisemmalla siirtolaisväellä oli uskonnolliset mielipiteet, ja vaikka eivät kaikki yhtyneet seurakuntaan, niin he kuitenkin kävivät kirkossa, seurakuntain iltamissa ja avustivat aineellisestikin kirkollista työtä. 1890-luvulla ja myöhemminkin suomalaiset perustivat keskuuteensa seurakunnan, kunhan edes satakin heitä asui paikkakunnalla. Joskus taas suurimmissa kansalaistemme asutuskeskuksissa asuva pastori perusti seurakunnan käydessään uusimmilla, syrjäisimmillä seuduilla. Sellaiset seurakunnat halusivat liittyä kirkkokuntaan. Niinä aikoina ei konsistorin eikä kirkkokunnan esimiehen tarvinnut suunnitella uusien seurakuntain perustamista, ei paljon organisoidakaan eikä eri paikkakuntain kirkollista työtä järjestellä, sen suoritti joko kansa itse taikka aluetta huoltava pastori. Konsistorin tehtävänä oli kirkollisessa työssä saavutettujen tuloksien säilyttäminen. Kirkkokunnan esimies teki matkoja varsinkin kesän aikana, kävi vihkimässä uusia kirkkoja y. m. Milloin hän Suomi-Opiston johtamistoimestaan ei voinut päästä uusia kirkkoja vihkimään, sen tehtävän suoritti joku muu konsistorin jäsen.

Kun sosialismi levisi siirtokansamme keskuuteen, uusien seurakuntien perustaminen ja kirkollisen työn järjestäminen uusilla paikkakunnilla kävi vaikeammaksi. Suomestakin vuoden 1905 vaiheilla tullut siirtolaisväki oli uskonnollisessa suhteessa varsin kirjavaa. Joukossa oli vielä osa sellaisia, joille iankaikkisen elämän arvot olivat kalliita, mutta toiset olivat joko välinpitämättömiä taikka suoraan uskontoa vastustavalla ja pilkkaavalla kannalla. Kun sellaista väestöä asettui uusille työpaikoille ja se muodosti suomalaisen asutuksen, sai siellä sosialismi johtavan aseman. Kirkollinen vähemmistö pysyi arkaillen syrjässä ryhtymättä seurakunnan perustamistoimeen. Sitäpaitsi, niinkuin jo ennen on mainittu, sosialismi hävitti Lännessä ja vuoristovaltioissa isoimman osan sikäläisiä suomalaisia seurakuntia. Kirkkoja joko jäi autioiksi taikka joutui osastojen haltuun.

Muuttuneissa oloissa kirkonkin täytyi tehdä uusia yrityksiä. Kotilähetys piti huolta sellaisten seurakuntien hoitamisesta, joista puuttui opettajia. Konsistorin ja ennen kaikkea kirkkokunnan esimiehen tehtävänä on ollut jo kauan aikaa uusille suomalaisasutuksille seurakuntatyön alkamisen suunnitteleminen, organisoiminen ja järjesteleminen y. m. Laajentunut pyhäkoulutyö, kristillinen nuorisoliike, koti-, merimies- ja pakanalähetystyö ovat myös konsistorin valvontaan kuuluvia, joiden kanssa esimiehen tulee olla kosketuksessa ja joista hänen on tarvittaissa ohjeita ja neuvoja annettava. Edellämainitut seikat jo viittaavat, kuinka laajakantoinen tehtävä on esimiehellä ja että se vaati kaiken hänen aikansa, niin että oli oikeastaan pakko vapauttaa hänet seurakunnan hoitamisesta ja vakiinnuttaa koko kirkkokunnan palvelukseen.

Sittemmin Suomi-Synoodi on ostanut esimiehen asunnoksi talon Hancockista, Mich., niin sanotun "kirkkokunnan pappilan". Hancock, jossa on Suomi-Opisto, kirkkokunnan iso kustannusliike y. m., katsottiin soveliaimmaksi paikaksi.

UNITED LUTHERAN-KIRKKOON YHTYMISPUUHA. "Ishpemingin kirkolliskokouksen monien tärkeiden alotteiden ja päätösten joukossa herättää suurinta mielenkiintoa alote kirkkokuntamme liittymisestä Amerikan Yhdistyneeseen Luterilaiseen Kirkkoon " (The United Lutheran Church of America)," johon jo entuudestaan kuuluu kolmekymmentä synodia — — —. Kuten kirkolliskokouksen selostuksesta huomattiin, on kirkolliskokous asettunut suopealle kannalle yhtymis-ajatukseen ja jättänyt konsistorin tehtäväksi kehittää asiaa, tiedustella seurakuntain mielipide asiassa ja antaa kertomuksensa siitä ensi kirkolliskokoukselle. Yhtymisasia on siten joutunut viralliseen alkuasteeseen, josta sitä on nyt kehitettävä ratkaisuunsa", kirjoitetaan Amerikan Suomettaren toimitusosastossa kesäkuussa 1929.

Kotilähetys saattoi Suomi-Synoodin v. 1920 lähempään kosketukseen United Lutheran-kirkon kanssa, se kun sitoutui avustamaan mainittua lähetystä neljällä tuhannella dollarilla vuodessa, niin että sellaisille suomalaisasutuksille, joissa kirkollinen elämä on heikkoa, mutta kuitenkin kansalaistemme lukumäärä melkoinen, voitaisiin palkata vakituinen opettaja kehittämään seurakuntia omavaraisiksi, itsensä kannattaviksi. Ei suinkaan ole pidettävä yllättävänä, että kiinteämmän yhteyden saanti Amerikan suurimman luterisen kirkkokunnan kanssa saattoi tulla puheeksi. Mutta oliko asia saava Amerikan suomalaisen kirkkokansan kannatuksen? Se seikka painoi kuitenkin enimmän sillä vaakalaudalla, jossa yhtymiskysymyksen eri puolet ja asianhaarat punnittiin. On edelleen muistettava, että Suomi-Synoodi on seurakuntavaltainen, ja niin seurakunnat kokouksissaan tekemillään päätöksillä ratkaisivat yhtymisasian kielteisesti. Kirkkokunnan säilyttäminen siirtokansan oman johdon alaisena ja sen hallittavana näytti meikäläisten sanomalehtien, seurakuntalaisten ja opettajienkin yleiseltä, jopa valtavalta mielipiteeltä. "Jumala on antanut Suomi-Synoodin tehtäväksi edustaa *suomalaista luterilai-*

suutta tässä maassa. Sen voimme tehdä vaan itsenäisinä, kuten meitä paljon pienemmät muutkin luterilaiset kirkkokunnat, esim. tanskalaiset, islantilaiset y. m. — Onko meillä suomalaisilla niin äärettömän heikko kansallis- ja itsenäisyystunto? Olemme tosin vuosisatoja olleet milloin ruotsalaisten, milloin venäläisten alamaisina, mutta kun nyt kotimaassakin on päästy itsenäisyyteen, eikö Amerikassakin olisi parempi olla talollisina kuin torppareina?" kirjoittaa pastori V. Rautanen. Suomi-Opiston johtaja tohtori J. Wargelin tiivistää tätä asiaa koskevan kirjoituksensa seuraavaan ajatukseen: "En pidä kirkkokuntamme liittymistä Yhdistyneeseen kirkkoon sopivana tällä hetkellä".

Kun Suomi-Synoodin seurakuntien valtava enemmistö asettui kielteiselle kannalle yhtymisasiassa, niin katsottiin kirkolliskokouksessa sen rauenneen.

Amerikan suomalainen luterinen seurakuntaväki, niin Suomi-Synoodin kuin Kansalliskirkonkin, on jalosti ilmaissut kantansa. Se haluaa säilyttää kirkollisen työnsä suomalaisena, niin hyvin kielellisesti kuin hallinnollisestikin. Meikäläiset luteriset kirkkokunnat eivät ole voineet antaa omaperäistä, isiensä kirkon kaunista ja kallista työtään amerikkalaisten kirkkokuntain huoltoon ja johtoon, vaan säilyttävät sen omassa hallussaan. Kirkollisessa työssä tarjoutuu Amerikan siirtolaiskansoille suurimmat mahdollisuudet oman kansallisuutensa henkisen ja siveellisen elämän kohottamiseen, samalla myöskin kristillisen maailmankatsomuksen säilyttämiseen ja uskonnollisen elämän kasvattamiseen.

SUOMI-SYNOODIN 40-VUOTISRIEMUJUHLA JA KIRKOLLISKOKOUS vietettiin kesäk. 4—8 p:nä 1930 Calumetissa, Mich., siis samassa suomalaisten asutuskeskuksessa, jossa meikäläisten vanhin laillistettu luterinen kirkkokunta perustettiin. Kun Suomi-Synoodin ensimmäisen kirkolliskokouksen edustajain nimet ovat tämän teoksen edellisessä osassa, niin

vertauksen vuoksi merkitsemme neljäkymmentä vuotta myöhemmin pidetyn vuosikokouksen edustajat:

Michigan: Atlantic: Adolf Paavola, John Keränen; Askel: Matti Moilanen; Amasa: Axel Peltonen; Ahmeek-Allouez: John Jääskeläinen, Oskar Marjaniemi; Baltic-South Range: H. Halonen, V. Merilä, Jacob Onkalo; Baraga: Matti Kangas; Bessemer: Jalmar Turpeinen; Calumet: Adolf Leinonen, Matti Koljonen, Oscar Waltanen, Esa Kivelä, Samuel Heinonen, mrs. A. Kortemaa; Chassell: John Mäkinen, mrs. John J. Sauvola; Covington: M. Kemppainen, N. Autio; Crystal Falls: John Lammi, mrs. Anna Liisa Hurja; Detroit: Matti Wesala, mrs. Elizabeth Wesala, Oscar Ekola, mrs. Ida Collin, Victor Saarinen, mrs. Edla Peterson, mrs. Katri Korpi; Daggett: Erick Wäyrynen; Eben Junction: Matti Pantti, mrs. M. Pantti, mrs. John Anttila; East Branch: Kalle Wesanen; Elo: Herman Hill, Jacob Ketola; Hancock: Daniel Törmälä, Matti Krekilä, Pekka Mulari, Ed. Johnson, Oiva Liedes, Johanna Pesonen, Jacob Puska, John Latola, John Akren, Ida Puska; Ishpeming: Adam Kangas, H. W. Elson, mrs. H. W. Elson, mrs. E. Gronberg, mrs. S. Juurikoski, mrs. H. Ollila, K. A. Ruona, mrs. K. A. Ruona, C. Carlson, John Tervaoja, mrs. M. Perttula-Mäki; Ironwood: Erick Kangas, mrs. E. Kangas, mrs. Anna Silberg, John Saari, mrs. J. Saari; Jacobsville: Kasper Sorvala; Kaleva: John Jouppi, Johan Hakala; Kyrö: Johan Perander, Henry Närhi, H. R. Härkönen; Laird: Peter Hiltunen, Antti Juntunen, Leimo Jacobson; L'Anse: mrs. Wilhelmiina Lahti; Mass: Enock Saarinen, Kalle Närä, Eva M. Karlin; Maple Ridge: Victor Alanko; Keweenaw Bay: Johan Leselius, Emeli Järvinen; Mohawk: Johan Timonen, Kalle Kärkkäinen, Johan Juntunen; Negaunee: Jacob Nikko, mrs. J. Nikko; Newberry: John Erickson, Isaac Hakola, Herman Anderson; North Ironwood: Frank Talo, mrs. J. Palojärvi; Painesdale: Maria Seppänen, Fanny Seppänen; Redridge-Beacon Hill: Maria Ruohoniemi; Republic: Henry Arola, Anna Karjalainen, Impi Mykkänen, Maria Niemi,

Jaakko Korpi, Emil Suomi, M. Jacobson; Princeton-Gwinn: Maria Könönen, Helena Kari, Hilda Kolehmainen, K. A. Nyman; Rudyard: Isaac Harju, Sofia Harju; Sault Ste. Marie: Thomas Finnilä; Stambaugh: Augusta Lahti, C. F. Asiala; Trenary: Th. Kolehmainen; Trimountain: Heikki Juntunen; Toivola: Erick Lillstrang; Trout Creek: Nestor Sjögren; Wakefield: V. Lepistö, J. Krook, E. Lemplin, J. Kuivinen, mrs. N. Korhonen, mrs. J. Torkko, mrs. H. Kuivinen, mrs. O. Yrkkälä, mrs. E. Pikka, mrs. M. Hill; Wäinölä: Kusti Kaarto.

Minnesota: Aitkin: Roosa Hemming; Alavus: Gust Tamminen; Bovey: mrs. Helmi Wangenstein; Cloquet: Ida Kaskinen; Ely: Adam Mattola; Eveleth: Matti Gomsi nuor., mrs. M. E. Merijärvi, Martta Halonen, Matti Järvinen, Frank Mattson; Floodwood: Olli Kaarto; Embarrass: Aate Mattola; Hibbing: mrs. John Hoikkala, mrs. Jacob Hirvelä; Minneapolis: Siiri Kuusisto, Antti Kemppainen, mrs. A. Kemppainen; Mountain Iron: Matti Wiitala, Maria Wiitala, Victor Frasa, Mandi Wainio; New York Mills: Andrew Piilola; Sebeka: J. E. Raatikka; Virginia: Aino Kuusisto, Erick Anttila, Alma Anttila, Alex Honka, Erick Sikkilä, Johanna Siirola.

Ohio: Ashtabula-Harbor: Daniel Taanila, mrs. D. Taanila, Kalle Aaltonen, John Wäyrynen, Tuomas Asunmaa, Matti Johnson, mrs. M. Johnson, Jacob Lamminkoski, Maria Eskelin, Ottilia Kallio, Ellen Joki; Fairport: Salomon Männikkö, Martin Männikkö, Alma Lipsanen; Conneaut: Maria Ylisaari; Warren: Elina Rautanen.

California: Berkeley: Helmi Havunen; Eureka: Eleonora Turpeinen; Fort Bragg: Selma Luttinen; Penngrove: Augusta Aalto; San Francisco: mrs. Ed. Niemi.

Oregon: Astoria: mrs. Arvo Korhonen; Columbian piiri: J. J. Ollila.

Wyoming: Rock Springs: Maria Johnson.

S. Dakota: Lead: Otto Vainio.

New York: New York: Yrjö Hanki.

Pennsylvania: Erie: Hilja Hietikko; Monessen: Martha Hänninen.

Wisconsin: Brantwood: Elina Lund, Sigrid M. Lepistö ja Herman Sandback.

Illinois: Chicago: John Salmu; De Kalb: Tilta Aro.

Ev. Lut. Kustannusliikkeen edustajat: John Järvenpää, toht. O. H. Sorsen, Emil Pesonen ja Amerikan Suomettaren toimittaja Emil Saastamoinen.

Pappeja: Suomi-Synoodin konsistorin jäsenet: Alfred Haapanen, Lauri Ahlman ja Victor Kuusisto; Michiganin Konferenssin edustaja Matti Pesonen, Californian Konferenssin edustaja S. Ilmonen, Idän Konferenssin edustaja Johannes Wirtanen, Minnesotan Konferenssin edustaja Antti Kuusisto, Ohion-Pennsylvanian piirin edustajat Evert E. Torkko ja B. V. Rautanen; Kotilähetyksen edustaja J. F. Saarinen; Antti Kopra New Finlandista, Canadasta; M. Luttinen, N. Korhonen, Antti Karlin, Ilmari Tammisto, F. Y. Joki, Vilho Ranta, Herman Matero, F. W. Kaskinen, S. V. Autere, K. V. Mykkänen, F. J. Koski, Svante Luoma, A. Lepistö, Edw. J. Isaac, G. Lipsanen, V. J. Hänninen, M. E. Merijärvi, A. Könönen, Emil Tervo, Carl Tamminen, A. Marin, Otto Kaarto, Armas Holmio, Arvo Korhonen, Kalle Mäkinen, Wm. Tervo, J. W. Johnson ja Herman Sarvela.

Kunniavieraina ja -edustajina olivat Suomen kirkon ja arkkipiispan erikoislähetti asessori K. R. Kares, Suomen Merimieslähetysseuran esimies rovasti A. Renvall, Suomen Evankeliumiyhdistyksen johtomiehiä pastori T. V. Toivio, Canadassa toimiva merimiespastori F. J. Pennanen sekä United Lutheran-kirkon kotilähetyksen edustaja tohtori F. F. Fry.

Siirtokansamme ensimmäisessä kirkolliskokouksessa v. 1890 oli 21 osanottajaa. Neljäkymmentä vuotta myöhemmin saman kirkkokunnan samassa paikassa pitämään kirkolliskokoukseen osallistui 236 edustajaa. "Se on ihmeellinen meidän silmissämme, mutta se on Herralta tullut."

Nelipäiväisen vuosikokouksen monista harkituista ja päätetyistä asioista mainittakoon Suomi-Opiston suurkeräyksen järjestelyn viimeistely. Myöskin kirkolliskokouksen loppujuhlan yhteydessä pantiin toimeen ensimmäinen virallinen lahjain merkintä. Määrä oli silloin noin $11,000.00. — Suomen kirkon ja arkkipiispan terveiset toi kokoukselle asessori K. R. Kares. Apostolisella tervehdyksellä hän tervehti edustajia ja sanoi Suomen kirkon paimenineen seuraavan Suomi-Synoodin toimintaa. — Kokous tunsi syvää kiitollisuutta Suomen äitikirkon lähettämistä terveisistä. — Tohtori Fry puheessaan korosti Canadan lähetystyön tärkeyttä. Hän esitti, että kirkolliskokous valitsisi toimikunnan neuvottelemaan United Lutheran-kirkon kanssa Canadan suomalaisesta lähetystyöstä. Hän toivoi myöskin, että Suomi-Synoodin esimies tulisi United Lutheran-kirkon kirkolliskokoukseen Milwaukee'hin, Wis. — Juhlallinen välikohtaus oli kokouksen aikana, kun pastori H. Sarvela ja J. F. Erickson, kaksi Suomi-Synoodin perustavassa kokouksessa ollutta edustajaa, pastori Ahlmanin johtamina astuivat alttarikorokkeelle, josta pastori Sarvela piti lyhyen puheen muistellen kirkkokunnan perustamisaikoja ja sen osaksi tullutta Jumalan suurta siunausta.

Varsinainen riemu- ja samalla helluntai-juhla vietettiin sunnuntaina 8 p. kesäkuuta. Neljättätuhatta henkeä osallistui juhlaan, joka pidettiin tilavassa amerikkalaisessa kirkossa. Erityinen Suomi-Opiston musiikinopettajan Martti Nisosen säveltämä juhlakantaatti esitettiin, vaikuttaen osaltaan ylentävästi. Juhlasaarnat, puheet y. m. kohottivat hetken juhlallisuutta.

V. 1931 Evelethissä, Minn. pidetystä Suomi-Synoodin kirkolliskokouksesta on Amerikan Suomettaressa tiivistetty ja ansiokas selostus, jonka tähän sellaisenaan liitämme:

"Kirkkokuntamme, Suomi-Synodin, neljäskymmenestoinen kirkolliskokous Evelethissä, Minn., oli monessa suhteessa mielenkiintoisimpia ja rakentavimpia vuosikokouksia kirkkomme elämässä.

Ensinnäkin se oli osanottoon nähden huomattavan suuri. Edustettuna oli kirkkokuntamme 75 seurakuntaa 166 maallikko- ja 31 pappisedustajalla. Kirkkomme 63 papista olivat siis lähes puolet saapuvilla huolimatta siitä, että kymmenkunta papeistamme lähti muutamaa päivää aikaisemmin tervehdysmatkalle Suomeen.

Toinen huomattava piirre oli se, että kirkkokuntamme tärkeistä laitoksista keskusteltiin kauan ja suuren vastuunalaisuuden tunnossa. Ne näyttivät lepäävän rakkaina kirkkokansamme ja sen edustajain sydämellä. Suomi-Opiston suurkeräyksen tuloksiin oltiin yleensä tyytyväisiä, vieläpä niitä pidettiin hyvinäkin nykyiseen ahtaaseen aikaan katsoen. Opiston muuttokysymys jätettiin johtokunnan suosituksen mukaisesti toiseen aikaan, sillä Opiston rahavarat eivät salli nyt vielä ajatella muuttoa. Kokouksessa puhuttiin lämpimästi Opiston edistämisen puolesta ja päätettiin yksimielisesti auttaa ja tukea Opistoa, sijaitsipa se sitten Hancockissa tai jossakin muualla. Juoksevien menojen kokoamiseksi päätettiin toimeenpanna ensi syksynä tavanmukainen vuotuinen Opistoviikkokeräys, jottei suurkeräyksen tuloja tarvitsisi käyttää juokseviin menoihin niinkuin viime kouluvuoden ajalla. Opiston johtajan ja taloudenhoitajan toimiin oltiin täysin tyytyväisiä ja heille annettiin luottolauseet. Opiston ohjesäännön pykälä IX muuttaminen siten, että Opiston johtokuntaan kuuluu 9 jäsentä, joista kirkolliskokous valitsee 8 ja konsistori 1, oli huomattava askel Opiston johdon kansanvaltaistuttamisen suuntaan. Tähän asti on kirkkokuntamme konsistori kuulunut siihen virkansa puolesta kokonaisuudessaan, mutta tästedes tulee konsistorista vain yksi jäsen; kaikki muut jäsenet valitaan kirkolliskokouksessa.

Kirkkokuntamme kustannusliikkeet saivat myös osakseen laajan ja myötämielisen huomion. Hancockin Kustannusliikkeen ja sen johtajan toimintaan oltiin kaikin puolin tyytyväisiä. Astorian Kustannusliike aiheutti laajan keskustelun, jonka lopputuloksena oli päätös, että Lännen Kustan-

nusliikettä edelleen jatketaan ja annetaan Hancockin Kustannusliikkeelle täysi valtuus kontrolloida Lännen liikkeen asioita ja hoitaa niitä yhdessä Lännen liikkeen johtokunnan kanssa. Johtokunnille annettiin täysi valta rehellisillä keinoilla hankkia velkojen maksuun tarvittavia varoja ja Hancockin liikkeelle oikeus käyttää omia varojaan ja luottoaan liikkeen asioiden hoitamiseksi. Edelleen teroitettiin mieliin kirkkokansan velvollisuutta tilata omia kirkkokunnan lehtiä, tukea niitä maksullisin ilmoituksin ja tehdä liikettä omien kustannusliikkeiden tukemiseksi ja taloudellisesti turvalliseksi saattamiseksi. Painotyöt tulisi teettää omissa kirjapainoissa ja kirjat tilata omista kirjakaupoista. Kirkkokansamme tulisi lyhyesti sanoen oppia olemaan entistä enemmän "kotiin päin", osoittamaan enemmän kotoista henkeä.

Kirkkokunnan kotilähetysasia käsitettiin aivan ensitärkeäksi, ja sille annettiin laaja huomio. Työkenttä supistuu huomattavasti sen kautta, että Canadan lähetys siirtyy United Lutheran kirkolle, mutta Yhdysvaltain puolella osoitettiin olevan vielä paljon tilaa kotilähetystyölle kansalaistemme keskuudessa itärannikolla, keskilännen valtioissa ja lännellä, kun vain olisi varoja ja työntekijöitä kirkkomme käytettävänä. Kun U. L. kirkon lähetysavustus loppuu kuuden vuoden sisällä, toivottiin, että olisi jo hyvissä ajoin opittava pyrkimään kotilähetystyössämme omavaraiselle kannalle ja että papit ja seurakuntamme toimittaisivat kotilähetyskeräykset 100 prosentin voimalla. Kotilähetyksen nykyisen johtajan, past. J. F. Saarisen siirryttyä Canadan puolelle U. L. kirkon palvelukseen jätettiin kotilähetyksen johto kirkkokunnan esimiehelle, jolla on oikeus hankkia konttoriapua ja erityinen kenttäsihteeri, jos se nähdään tarpeelliseksi.

Canadan kirkollisen työn järjestäminen sujui tässä kokouksessa onnellisemmin kuin oli osattu odottaakaan. Calumetin kirkolliskokouksessa tätä asiaa järjestelemään valitun komissionin neuvottelut U. L. kirkon kanssa olivat

johtaneet niin onnellisiin tuloksiin, että seurakunta- ja lähetystyö Canadan suomalaisten keskuudessa voitiin ilman kansallisen vaaran pelkoa jättää United Lutheran kirkon käsiin. Mainitun kirkon kanssa tehdyn sopimuskirjan mukaan United Lutheran kirkkokuntaan yhtyville Canadan suomalaisille taataan näet suomen kielen käyttämisoikeus niin kauan kuin he sitä tarvitsevat työssään sekä oikeus säilyttää aatteellinen yhteys Suomi-Synodin kanssa käyttämällä seurakuntatyössään Suomi-Synodin kirjallisuutta ja pappiskasvatuksessa Suomi-Opiston jumaluusopillista seminaaria. Tämän sopimuksen mukaan emme siis menetä Canadan työssä kansallista pohjaa, sillä se tulee tässä sopimuksessa turvatuksi, kun työ tapahtuu käsikädessä meidän kirkkomme kanssa. Tästä antoi vakuutuksen myöskin kokouksessa mukana ollut U. L. kirkon virallinen edustaja, toht. E. A. Tappert, joka selitti, ettei U. L. kirkolla ole mitään sulattamispyrkimyksiä, sillä se on aina tehnyt työtä siirtolaiskansallisuuksien kesken näiden omalla kielellä. Canadan työn luovuttaminen U. L. kirkolle tuli hyväksytyksi valtavin ääntenenemmistöin, joten se toivottavasti otetaan tyytyväisyydellä vastaan kautta koko kirkkokunnan.

Kirkkokuntamme kokeilu San Franciscon merimies-aseman ylläpitämisessä ja hoitamisessa on ollut syntymästään asti surun lapsi, ja kun merimieslähetysasemain merkitys tässä maassa merimiesten maihinpääsykiellon vuoksi on suuresti huvennut, katsottiin viisaimmaksi lopettaa tämä kokeilu. San Franciscon asema lakkautetaan elok. 15 p:ltä, ja sen jälkeen merimiesten ja siirtolaisten hengellinen huolto jätetään San Franciscon seurakunnalle. Kirjeitä välitetään ja asioita hoidetaan seurakunnan kirkon kansliassa. Seurakunnan huolenpito annetaan kotilähetykselle toistaiseksi. Aseman aiheuttamasta velasta huolehtii konsistori, joka hankkii aluksi lainan ja sitten rahankeräyksen kautta seurakuntien keskuudessa kokoaa varoja lainan maksamiseksi. Velka on noin $2,300.

Vanhainkoti- ja Orpokoti-asiassa, joka on lähinnä ollut Minnesotan konferenssin valvottavana, ei ole vuoden mittaan sanottavasti edistytty, kun ahdas aika on tehnyt varain kokoamisen näihin tarkoituksiin vaikeaksi ja kun näiden yhdistysten johtokunnat eivät ole tahtoneet tulla millään tavalla S.-Opiston suurkeräyksen tielle. Minnesotan konferenssin toivottiin esittävän suunnitelmansa näiden laitosten suhteen ensi kirkolliskokoukselle.

Pyhäkoulu- ja nuorisotyön edistämiseksi päätettiin valita kasvatuskomiteaan toimeenpaneva komitea, johon kuuluvat toht. J. Wargelin ja mrs M. P.-Mäki Suomi-Opistolta sekä Michiganin konferenssin johtokunnan valitsema edustaja, ja lisäksi suurkomitea, johon toimeenpanevan komitean lisäksi kuuluvat muiden konferenssien johtokuntien valitsemat edustajat. Komitean tehtävänä on harkita keinoja kotikasvatuksen, pyhäkoulujen, kesäkoulujen, nuorisoyhdistysten ja muun kristillisen nuorisotyön elvyttämiseksi ja myös toteuttaa näitä keinoja. Nuorisotyöstä keskusteltaessa kiinnitettiin huomiota englannin kielen tärkeyteen pyhäkoulu- ja nuorisotyössä, mutta sen käyttö jätettiin vapaaehtoisuuden varaan paikallisten vaatimusten mukaan.

Kirkolliskokouksen ensimmäisen päivän iltana toimitettiin Evelethin aistikkaassa kirkossa juhlallinen pappisvihkimys, jolloin kolme jumaluusopillisesta seminaaristamme valmistunutta pappiskokelasta sai vihkimyksen, nostaen kirkkokuntamme pappien luvun 63:een. Kirkkokunnan esimiehen vakava vihkipuhe apostoli Paavalin pappisihanteesta oli terveellinen opastus sekä vihittäville että jo toimessaan oleville papeille.

Evelethin kaupunki osoitti suurta kohteliaisuutta ja huomaavaisuutta kirkolliskokouksellemme pukiessaan kaupungin valtakadun juhla-asuun kirkolliskokouksen ajaksi ja luovuttaessaan kaupungin suuret yleiset rakennukset kirkolliskokouksen käytettäväksi kokouksen ja juhlain ajaksi. Kaikesta tästä kaupungin hallinto ansaitsee mitä vilpittö-

mimmät kiitokset. Samoin Evelethin seurakunta ja sen pappisperhe olivat tehneet parhaansa kokouksen ja juhlain onnistumiseksi ja vieraiden viihtyisyyden lisäämiseksi. Majoitus oli hyvin järjestetty, samoin ravintopuoli. Siitä heille annettiin hyvin ansaitut kiitokset.

Kolme päivää kestänyt sadeilma ei ollut evelethiläisten tilaama, ja sekin otettiin vastaan kristityn kärsivällisyydellä. Sokeri oli kuitenkin pohjalla tässäkin tapauksessa, sillä viimeisenä kokouspäivänä ja hengellisten juhlain aikana sunnuntaina vallitsi mitä ihanteellisin kesä-sää.

Kokopäiväiset hengelliset juhlat puheineen ja arvokkaine musiikkiohjelmineen toivat suurilukuisen juhlayleisön oikeille henkisen virkistyksen keitaille, jollaisia vain aniharvoin avautuu maisen matkamiehen silmäin eteen.

Ensi kesänä kokoonnumme Henry Fordin kuuluisassa autokaupungissa, Detroitissa suuren miljoonakaupungin tohinan keskellä."

Kotilähetys. Amerikan luterisen kirkon kotilähetyksen tarkoitus on pelastussanoman viemineṇ niille luterisen kirkon piiriin kuuluville ja hengellisen elämän ylläpitäminen heidän keskuudessaan, jotka ovat joutuneet asumaan etäisiin seutuihin tai joissa muuten seurakuntaelämä on niin lamaantunut, että ne tarvitsevat ulkopuolistakin apua uudestaan elpyäkseen. Työ tapahtuu siis oman luterisen väestön keskuudessa. Tässä suhteessa luterinen kotilähetys eroaa monista muista Amerikan kirkkokuntien kotilähetyksistä, jotka suuressa määrin kohdistavat kotilähetystyönsä muitten kirkkokuntain piireihin, vieläpä seutuihin ja paikkoihin, joissa seurakuntaelämä on vilkasta ja voimaperäistä.

Kotilähetystyötä on suppeassa muodossa Suomi-Synoodissa tehty sen varhaisimmilta vuosilta saakka, sillä papithan, varsinaisten seurakuntiensa hoitamistoimen ohella, ovat tehneet saarnamatkoja seurakunnattomiinkin suomalaisasutuksiin. Myöskin lähetyspastorit täyttävät monessa

suhteessa kotilähetysvaatimukset ja -tehtävät, niin että matkustavat saarnamiehet ovat sitä suorittaneet monta vuosikymmentä. Mutta sittenkin mainitulla lähetyksellämme on ollut ja on edelleen oma, kallis ja tärkeä tehtävänsä, nimittäin seurakuntatyön järjestäminen ja kehittäminen sekä uusilla suomalaisasutuksilla että myös vanhemmilla, seurakuntaelämään katsoen heikontuneilla seuduilla. Kotilähetys tekee tämän työn pääasiallisesti siten, että se lähettää papittomiin suomalaisseutuihin vakinaisen seurakunnanhoitajan ja huolehtii opettajan palkkaamisesta y. m. menoista saaden paikkakunnalta avustusta.

Kotilähetyksemme tehtävän tärkeyden käsittämiseksi esitämme muutamia vertauslukuja. Washingtonin valtiossa, jossa jo 1910-luvulla asui noin 15,000 suomalaista, ei moniin aikoihin ollut ensinkään suomalais-luterista seurakunnanhoitajaa. Siellä oli kolme toisistaan etäällä olevaa pientä seurakuntaa, mutta ne eivät jaksaneet omaa opettajaa kustantaa. Oregonista Astorian ja myöhemmin Portlandin pastorit tekivät silloin tällöin saarnamatkoja Washingtonin valtion suomalaisten keskuuteen. Kotilähetyksen avustamana on viime vuosikymmenen aikana voitu pitää seurakuntain hoitaja Seattle'issa, ja nyttemmin toinen Suomi-Synoodin pastori on asettunut Aberdeeniin. Montanan valtion kymmenentuhannen kansalaisemme keskuudessa kommunismi sai tuhotuksi seurakuntaelämän niin, että vain Red Lodge'in seurakunta on jaksanut vakituisen opettajan pitää. Kotilähetyksen tukemana on pidetty huolta Butte'issa ja muualla meikäläisten asutuskeskuksilla pienten, heikkojen seurakuntain hoitamisesta. Coloradon, Wyomingin, Utahin, Idahon ja Arizonan valtioissa sosialismi hävitti melkein kaikki suomalaiset seurakunnat ja tuhosi vuosikymmenen uutteran kirkollisen askartelun. Kotilähetys on niihin seutuihin lähettänyt matkasaarnaajia virittelemään seurakuntatoimintaa ja tekemään jäljellejääneille, uskonsa säilyttäneille kansalaisillemme kirkollista palvelusta. Kotilähetyksen johtaja pastori J. F. Saarinen asui toista vuot-

ta Rock Springsissä, Wyo. ja teki matkoja laajan alueensa kaikkiin osiin. Muutamat heikommat keski- ja itävaltioidenkin seurakunnat tarvitsevat niinikään ulkopuolista tukea opettajan palkkaamiseen. Erikoisen laaja, 60,000 suomalaista käsittävä kotilähetysalue on Canadassa. Siellä seurakunnat ovat sekä pieniä että toisistaan kaukana ja heikkoja. Kotilähetyksen toimesta on viime vuosina saatu sinne syntymään uusia seurakuntia, järjestymään kirkollinen toiminta, ja niitä on mainitun lähetyksen tukemana hoitanut neljä, toisinaan viisikin pastoria.

Kotilähetyksen ensimmäisiin merkittävimpiin saavutuksiin kuuluu v. 1916 Montanaan perustettu lähetysasema, Butte keskuksena, mitä asemaa hoitamaan asetettiin vakinainen opettaja. Työala käsitti laajan valtion kymmenkuntaa saarnapaikkaa. Kun mainitun lähetyksen tehtävät vuosi vuodelta lisääntyivät ja lukuisien papittomien seurakuntien huoltaminen vaati erikoista järjestelyä, valittiin v. 1918 kirkolliskokouksessa varsinainen kotilähetysjohtokunta, johon tulivat pastorit A. Haapanen esimieheksi, V. Kuusisto, V. Koivumäki ja opettajatar Minnie Perttula.

United Lutheran-kirkon antama avustus. Mainittu Amerikan suurin luterinen kirkkokunta on vuosikausia harjoittanut laajahkoa kotilähetystyötä Yhdysvalloissa ja Canadassa asuvien eri kansallisuuksiin kuuluvien luterilaisten keskuudessa ja etenkin avustanut niiden heikkoja seurakuntia opettajain palkkaamisessa. Suomi-Synoodi tuli sen kanssa kosketukseen kotilähetystyössä v. 1921. Monet sovittelut ja työtapojen järjestelyt johtivat siihen, että United Lutheran-kirkko lupasi vuosittain avustaa sanottua lähetystyötä 3,000 dollarilla sillä nimenomaisella ehdolla, että Suomi-Synoodin taholta kootaan myöskin 3,000 dollaria, niin että 6,000 dollarilla vuosittain voidaan kustantaa kiertävä saarnamies ja avustaa heikkoja seurakuntia opettajain palkkaamisessa. V. 1930 United Lutheran-kirkon suomalaiselle kotilähetykselle antama avustus nousi hieman yli nel-

jäntuhannen dollarin, mutta se vähenee joka vuosi 25 prosenttia ja sen jälkeen kokonaan lakkaa. Suomi-Synoodin on huollettava Yhdysvalloissa asuvien kansalaistemme keskuudessa tehtävästä kotilähetystyöstä lukuisien seurakuntiensa avustamana. Ulkopuolisen avustuksen supistamisen ja lopullisen lakkautumisen vaikuttimena on pidettävä sitäkin, että Suomi-Synoodi ja sen seurakunnat, uskollisina isiensä työlle, eivät saattaneet yhdistyä United Lutheran-kirkkokuntaan ja menettää omaperäistä kielellisesti ja kansallisesti kallista kirkollista työtänsä.

Kotilähetyksen vuonna 1930 antamat avustukset merkitsemme tähän näytteeksi: British Columbian työlle $1,500.-00, Washingtonissa Seattle'in pastoraatille $360.00, Oregonissa Portlandin pastoraatille $510.00, Californiassa Los Angelesin pastoraatille $840.00, Montanan ja Minnesotan työlle yhteensä $925.00, Wisconsinissa Superiorin pastoraatille $420.00, Uuden Englannin työlle $356.00, New Yorkin valtiossa Van Ettenin seurakunnalle $120.00, Maine'issa asuvien suomalaisten kirkollisen työn avustukseen $495.00, Canadassa Copper Cliffin-Sault Ste. Marien pastoraatille $333.75, Uuden Suomen seurakuntapiirille $840.00, Albertan maakunnassa asuvien suomalaisten kirkollisen työn huoltamiseen $1,500.00, Wyomingin ja Toronton seurakuntain hoitoon, samalla superintendentti J. F. Saarisen sekä matkakuluihin että palkkaan $2,030.00. Yllämainitut avustukset ovat $10,229.75.

Puhuessamme United Lutheran-kirkon antamasta avustuksesta emme saa sivuuttaa sitäkään, että se antoi oppilaittensa avustusrahastosta seitsemälle Suomi-Opistossa lueskelevalle seminaarilaiselle ja seminaariin aikovalle oppilaalle lukuvuoden 1930—31 aikana avustuksena noin $800.00.

Canadan suomalaisen kotilähetyksen kohtalo. "Canadan suomalaisten uskonnolliset tarpeet ja työmme siellä ovat kehittyneet siihen asteeseen, että tehokkaamman vas-

taisen työn kannatus käy meidän kirkollemme ylivoimaiseksi senkin takia, kun U. L. kirkolta tuleva kotilähetyskannatus tulee kohta supistumaan ja kentiesi kokonaan loppumaan. Näitten ynnä muitten entisten valmistelujen perusteella kirkkokuntamme Konsistori, kotilähetysjohtokunta ja allemerkinneet kommissionin jäsenet" (Calumetin kirkolliskokouksessa Canadan kirkollisen työn järjestämiseen valittu komitea) "päättivät yksimielisesti esittää suunnitelman United Lutheran kirkkokunnalle Canadan työn järjestämisestä, josta jo Astorian kirkolliskokous v. 1928 oli tehnyt päätöksen, että Canadaan perustettaisiin suom. luth. kirkkokunta U. L. kirkkoon kuuluvana, joka sitten huolehtisi kokonaan työn kannattamisesta täällä." (Am. Suom. Ev. Lut. Kirkkokunnan v. 1931 Vuosikirjan s. 111.)

Tämä suunnitelma esitettiin United Lutheran-kirkon kirkolliskokouksessa Milwaukeessa, Wis. lokak. 10—11 p:nä 1930, saamatta eheää kannatusta. Mainitussa kokouksessa suomalaiset seurakunnat katsottiin liian pieniksi, harvoiksi ja hajallisiksi, niin ettei vielä voitu pitää sellaisen kirkkokunnan perustamista edullisena eikä niin ollen suositeltavana, vaan tehtiin seuraava ehdotus: "United Lutheran kirkkokunta tarjoutuu Amerikan lähetysjohtokuntansa (Board of American Missions) kautta rahastamaan suomalaisen työn Canadassa sillä ehdolla, että siellä olevat ja vastaisuudessa muodostuvat suomalaiset seurakunnat yhtyvät sikäläisiin U. L. kirkkokunnan synodeihin, joiden alueella mainitut suomalaiset seurakunnat toimivat. Tarjotakseen avustavaa keskinäistä kosketusta näille suomalaisille seurakunnille, sallitaan heidän muodostaa keskenään suomalainen konferenssi." (Vuosikirja s. 112.)

Talvikauden 1930—1931 Suomi-Synoodi oli asiasta ahkerassa kirjeenvaihdossa sekä Canadan suomalaisten seurakuntain että myöskin United Lutheran-kirkon johtomiesten kanssa. Meikäläisissä sanomalehdissäkin asiaa pohdittiin. Suomi-Synoodin Canadan suomalaisten lähetystyötä järjestävä komitea laati Suomi-Opistossa toukok. 6 p:nä

1931 pitämässään kokouksessa kirkolliskokoukselle seuraavan esityksen:

"Koska Canadassa olevat seurakuntamme ovat yksimielisesti ilmaisseet haluavansa liittyä United Lutheran kirkkokuntaan, niin me — allemerkinneet — esitämme, että Suomi-Synodi tässä 42:ssa kirkolliskokouksessaan päättäisi siirtää Canadan työnsä United Lutheran kirkkokunnalle, joka ottaisi työn haltuunsa heinäk. 1 p. 1931, seuraavilla ehdoilla:

Säilyttääksemme Canadan suomalaisten keskuudessa kansallista ja uskonnollista perintöämme ja tätä varten ylläpitääksemme keskinäistä henkistä yhteyttä Canadassa olevien kansalaistemme kanssa, esitämme, että Canadan työn siirtoa U. L. kirkkokunnalle koskevaan sopimuskirjaan merkitään seuraavat seikat:

United Lutheran kirkkokuntaan kuuluville Canadan suomalaisille seurakunnille täten taataan: suomenkielen käyttämisoikeus niinkauan kuin he sitä tarvitsevat työssään; oikeus säilyttää aatteellinen yhteys Suomi-Synodin kanssa käyttämällä seurakuntatyössään Suomi-Synodin kirjallisuutta ja pappiskasvatuksessa Suomi-Synodin jumaluusopillista seminaaria, johon United Lutheran kirkkokunta saisi palkata yhden opettajan Canadan suomalaisten puolesta; oikeus kaikin liittyä U. L. kirkkokunnan Canadan Synodiin, jonka yhteydessä saisivat perustaa koko Canadaa käsittävän konferenssinsa; "alttari ja saarnatuoliyhteys" Canadan suom. U. L. kirkkokunnan pastoreiden ja Suomi-Synodin pastoreiden välillä; oikeus näille pastoreille siirtyä muuttokirjalla toisesta kirkkokunnasta toiseen; oikeus vuorovaikutukseen Suomi-Synodin kanssa lähettämällä vierailevia edustajia Suomi-Synodin tilaisuuksiin ja Suomi-Synodi puolestaan heidän (Canadan suom. seurakuntien) tilaisuuksiinsa; oikeus perustaa suom. ev. luth. synodi silloin kun U. L. kirkkokunnan lähetysjohtokuntien mielestä on sille sopiva aika koittanut; Suomi-Synodin ja U. L. kirkkokunnan välisiä suhteita valvomaan ja kehittämään valitaan

pysyvä kommissioni, johon kuuluisi Suomi-Synodin esimies ja Suomi-Opiston johtaja ja United Lutheran kirkkokunnan puolesta Canadan suom. työn johtaja sekä joku toinen henkilö.

Suomi-Opistolla, Hancock, Michigan, toukok. 6 p:nä 1931.

A. Haapanen, Suomi-Synodin esimies;
J. F. Saarinen, kotilähetystyön johtaja;
John Wargelin, Suomi-Opiston johtaja."

Suomi-Synoodin kirkolliskokouksessa Evelethissä, Minn. v. 1931 Canadan kotilähetystyösuunnitelmat vakiinnutettiin edelläolevia esityksiä noudattamalla. Tätä kirjoittaessani ovat seuraavat Suomi-Synoodin pastorit kotilähetystyöntekijöinä Canadassa: Abe Salminen British Columbiassa, Paul Vaalas Albertan maakunnassa, Antti Kopra Saskatchewanissa ja Manitobassa, Frank Koski Ontariossa ja J. F. Saarinen Torontossa Canadan suomalaisen kotilähetystyön johtajana ja samalla Toronton seurakunnan hoitajana.

SUOMI-SYNODIN KRISTILLINEN NUORISOLIIKE. Siirtokansamme keskuudessa kristilliset nuorisoliitot ovat neljättäkymmentä vuotta jossakin määrin tehneet siunattua työtä nuorten johtamiseksi vakavampien elämänarvojen omistamiseen kiinnittämällä heitä myöskin seurakuntatoimintaan. Ensimmäinen kristillinen nuorisoseuramme perustettiin New Yorkissa v. 1894 ja toinen vuotta myöhemmin San Franciscossa. Sen jälkeen sellaisia syntyi Suomi-Synoodin seurakuntiin Astoriaan, Ashtabula-Harboriin, Hancockiin, Calumetiin, Ishpemingiin y. m. Lähetys- ja Kansalliskirkon keskuudessa perusteltiin myös kristillisiä nuorisoseuroja samoihin aikoihin.

Vuosikymmenen 1910 kuluessa kristillinen nuorisoliike kehittyi Amerikan suomalaisten keskuudessa kaikissa kirkkokunnissa sellaiseksi nuorten toiminnaksi, joka alkoi jo kiinnostaa mieliä, saada tunnustusta ja myötätuntoa. Var-

sinkin Amerikassa syntynyt suomalainen nuoriso näyttää kiintyneen kristillisten nuorten liikkeeseen, sillä siinä sille tarjoutuu monenlaista toimintaa seurakuntain palveluksessa, etenkin laulun ja soiton välityksellä se avustaa niiden juhla- ja ohjelmatilaisuuksia.

Mutta kristillisten nuorisoseurojen tehtävä ei rajoitu yksinomaan laulun ja soiton harrasteluun, se tähtää paljon korkeammalle, nimittäin nuoren väen johtamiseen elävään uskoon ja kristilliseen vaellukseen Kristusta seuraamalla. Suomi-Synoodin kristillisen nuorisotyön tarkoitukset ja tehtävät ilmenevät selvimmin Ohio-Pennsylvanian ja W. Virginian konferenssipiirin nuorisoliiton säännöistä. Merkitsemme ne tähän: 1) kirkastaa Kristusta nuorille, 2) edistää hengellistä elämää heidän keskuudessaan, 3) kehittää seurakuntatietoisuutta nuorisossa, 4) kiinnittää heitä ev. lutherilaiseen kirkkoon, sekä 5) olla yhdyssiteenä Liittoon kuuluville yhdistyksille ja antaa niille tukea ja virikettä paikallisissa harrastuksissa. Tarkotustaan toteuttaakseen Nuorisoliitto a) panee toimeen hengellisiä nuorisojuhlia, b) toimittaa juhlajulkaisun, c) lähettää kiertäviä puhujia, d) levittää Raamattuja ja hengellistä kirjallisuutta, sekä e) käyttää muita yhteisen kokouksen hyväksymiä toimintamuotoja.

Kristillisten nuorisoliittojen keskuuteen on muodostunut nuorten kuoroja, orkesterisoittokuntia, ompeluyhdistyksiä, raamatunlukupiirejä y. m. Pienimmissäkin nuorisoseuroissa saattaa olla kuoro, joka esiintyy omissa ja seurakunnan toimeenpanemissa juhlissa ja myöskin avustaa messukuorona jumalanpalveluksia. Nuorisoliittojen toimesta järjestetään eri paikkakunnille hengellisiä nuorisojuhlia, joihin kokoontuu useita kuoroja ja soittokuntia. Erittäin onnistuneista nuorten juhlista mainittakoon v. 1919 Ishpemingissä vietetty, johon osallistui monituhathenkinen juhlayleisö. Laulusta huolehtivat J. E. Paanasen johtama Suomi-Opiston kuoro, O. Kaarron johtama South Range'in kirkkokuoro, mrs. Alma Luttisen johtama Newberryn nuorten kuoro,

Tyyne Silbergin johtama Ironwoodin nuorten kuoro, Olga Pierce'in johtama Ishpemingin nuorisokuoro sekä Ironwoodin mieskuoro. Puhujina esiintyi useita nuoria sekä seurakuntien ja Suomi-Opiston opettajia.

Suomi-Synoodin kristillisen nuorisotyön tehostamiseksi ilmestyy kerran kuukaudessa Nuorten Ystävä-niminen julkaisu, johon nuoretkin, tietäen lehden omakseen, ovat kirjoitelleet, vaikkakaan ei varsin niin paljon, kuin olisi toivottava.

Suomi-Synoodissa kristillisistä nuorisoseuroista on tilasto vuodesta 1908 alkaen. Liitämme sen tähän.

V.	1908	nuorisoseuroja	9	jäseniä	400
„	1909	„	8	„	450
„	1910	„	11	„	527
„	1911	„	13	„	658
„	1912	„	17	„	1,169
„	1913	„	30	„	1,736
„	1914	„	30	„	1,666
„	1915	„	25	„	1,500
„	1916	„	38	„	1,794
„	1917	„	44	„	2,088
„	1918	„	29	„	2,301
„	1919	„	52	„	2,678
„	1920	„	53	„	2,778
„	1921	„	60	„	3,500
„	1922	„	62	„	3,030
„	1923	„	52	„	2,874
„	1924	„	62	„	3,010
„	1925	„	75	„	3,268
„	1926	„	74	„	3,346
„	1927	„	77	„	3,920
„	1928	„	73	„	3,765
„	1929	„	74	„	3,347

Kirkkokunnan esimiehen pastori A. Haapasen v. 1931 kirkolliskokoukselle laatimasta tilastosta, jonka merkitsemme tähän, nähdään, että nuorten toiminta seurakunnissa on monipuolista:

"*Nuorisoliittoja, laulukuoroja ja ompeluseuroja:*

Yleisiä konferenssien nuorisoliittoja ..	4
Paikallisia nuorisoliittoja	100
Jäseniä nuorisoliitoissa yhteensä	4,073
Boy Scoutteja	2
Girl Scoutteja	1
Jäseniä niissä	75
Laulukuoroja yhteensä	112
Niistä nuorten kuoroja	54
Orkestereja	8
Jäseniä yhteensä kuoroissa	2,495
Ompeluseuroja yhteensä	180
Niistä nuorten ompeluseuroja	27
Jäseniä ompeluseuroissa yht.	6,132
Betania-seuroja	7
Jäseniä niissä	289
Miesten seuroja	3
Jäseniä niissä	120"

AJANMUKAISEMPIA KIRKKOJA. Maailmansodan jälkeen vallinneen hyvän ajan rohkaisemina useat seurakunnat rakensivat entisien ahtaaksikäyneiden kirkkojen tilalle nykyisen seurakuntatoiminnan vaatimuksia vastaavia ja tilavampia. 1920-luvulla valmistui Suomi-Synoodin seurakunnille toistakymmentä sellaista kirkkoa, joissa ei ainoastaan ole jumalanpalveluksiin ja juhliin osallistujille riittävästi tilaa, vaan jotka myöskin alakertoineen, pyhäkouluhuoneineen, lämmityslaitoksineen y. m. tarjoavat parempia mukavuuksia ja etuja noiden seurakuntien kokousten pitämiseen, pyhäkoulutyölle ja nuorisoseuroille. Mainittujen etujen lisäk-

si kirkot tuottavat kunnioitusta seurakunnille, vieläpä paikalliselle suomalaiselle väestöllekin.

Merkittävimmät viime vuosikymmenellä ja aivan nyttemmin valmistuneet kirkot ovat seuraavat: Ohiossa Fairportin Suomi-kirkko, tiilistä rakennettu, ei ulkoapäin kauneudellaan hurmaava, mutta sisältä erittäin käytännöllinen, noin 100,000 dollaria maksava; Michiganissa Detroitin uusi tiilikirkko, arkkitehtuurisesti kirkkokuntamme kauneimpia ja tilava, noin 90,000 dollarin arvoinen, Wakefieldin uusi tiilistä rakennettu, sekä ulkoasultaan että sisältä meikäläisten kauneimpia ja tilavimpia kirkkoja, noin 60,000 dollarin arvoinen, ja Negauneen uusi tiilikirkko, edellistä hiukan pienempi, mutta kaunis ja käytännöllinen, maksanut vapaan työn lisäksi noin 30,000 dollaria. Edelleen merkitsemme kirkot, joiden arvo on 30,000—50,000 dollariin: Massachusettsissa Gardnerin ja Pennsylvaniassa Monessenin palaneen kirkon tilalle rakennettu uusi uhkeampi; Pennsylvaniassa New Castle'in, Ohiossa Warrenin, Minnesotassa Cloquetin ja Minneapoliksen uudet tiilikirkot, South Dakotassa Savon, Minnesotassa Evelethin ja Michiganissa Calumetin uudet sekä tilavat että arvokkaat kirkot. Viimeksimainitusta paikasta paloi vanha kirkko. Minnesotassa Duluthin, Michiganissa Ishpemingin ja New Yorkissa Brooklynin uusitut kirkot ovat Suomi-Synoodin isoimpia ja parhaita.

Monet pienet seurakunnat ovat viime vuosikymmenellä ja aivan viime vuoden aikana rakentaneet itselleen kirkon, mitä ei ole pidettävä vähäisenä saavutuksena. Sellaisia paikkakuntia ovat Trout Creek, Mich., Sault Ste. Marie, Ont., Can., Gilbert, Minn., Cave Hill, S. D., Alanko, Minn., Idington, Minn., Kingston, Minn., French Lake, Minn., Cleveland, Ohio (ostokirkko), West Barnstable, Mass., Harrison, Me., Brownsmead, Ore., Alavus, Minn., Stambaugh, Mich., Seattle, Wash. ja Naselle, Wash.

Suomi-Synoodissa oli v. 1930 146 kirkkoa, joiden rahallinen arvo oli enemmän kuin puolitoista miljoonaa dollaria.

Pappiloita on viime vuosikymmenen aikana rakennettu hyvin monta. V. 1915 oli Suomi-Synoodissa vain 18 seurakunnalla oma pappilansa, nykyään niitä on 46, joiden rahallinen arvo nousee neljännesmiljoonaan dollariin.

SUOMALAIS-LUTERILAINEN KUSTANNUSLIIKE Hancockissa, Mich. on siirtokansamme suurimpia kirjapaino- ja kustannusliikkeitä. Se harjoittaa samalla laajaa Suomessa painetun kirjallisuuden välittämistä ja myymistä. Sen kirkolliskokoukselle tekemästä liikkeen selonteosta ilmenee, että tilivuoden aikana maalisk. 1 p:stä 1930 helmik. 28 p:ään 1931 liikevaihto oli noin $79,000.00. Liikkeen omaisuus oli $84,464.81, josta velkaa $5,204.52, joten puhdas omaisuus oli $79,260.29. Tilivuoden nettovoitto oli $1,632.23. Edellisinä vuosina liikevoitto on ollut useita tuhansia dollareja, mutta nykyinen pulakausi ja liikelamaus vaikuttaa kaikkialle.

Kuluneena tilivuotena kustannettiin seuraavat teokset: Kirkkomme työvainioilta, 2,600 kpl.; Bible History, 1,500 kpl.; Raamatun historia, 6,200 kpl.; Onko Jeesus todella noussut ylös?, 1,500 kpl.; Robert Raikes, 1,000 kpl.; Kirkollinen Kalenteri, 6,000 kpl.; Almanakka, 8,000 kpl.; Vuosikirja, 425 kpl. Ennen painettuja virsi-, laulu- ja sanakirjoja y. m. on edelläueteltujen lisäksi sidottu yhteensä 5,436 kpl. Kirjapainossa tehtiin paljon työtä myöskin ulospäin, m. m. mainittakoon pastori S. Ilmosen kirjoittama ja kustantama Amerikan Suomalaisten Sivistyshistorian edellinen osa.

Kustannusliike julkaisee kolme kertaa viikossa ilmestyvää uutislehteä Amerikan Suometarta. Se on siirtokansamme johtavia sanomalehtiä. Sen toimittajina ovat E. Saastamoinen ja J. Rantamäki. Siellä painetaan uskonnollista ja kirkollista Paimen-Sanomat-nimistä kuukausijulkaisua, jonka toimittajat ovat pastorit A. Könönen ja O. Kaarto, Lasten Lehteä, mrs. M. Perttula-Mäen toimittamaa, kaksi kertaa kuukaudessa ilmestyvää pyhäkoululehteä, ja kris-

tillisen nuorisotyön tehostajaa, kerran kuukaudessa ilmestyvää Nuorten Ystävää, jonka toimituskuntaan kuuluu useita henkilöitä.

Kustannusliikkeen henkilökuntaan kuuluu 27 henkeä. Liikkeen ylijohtajana on monet vuodet toiminut Emil Pesonen, kirjapainon ja sitomon työnjohtajana M. Sihvonen, konttorin ja kirjakaupan hoitajana A. A. Honka, ilmoitusosaston hoitajana A. Manning (Manninen). Lehtiasiamiehinä ovat kulkeneet Siljus Huotari, Kustaa Koskela ja Johan Wäyrynen.

Kustannusliikkeen johtokuntaan kuuluivat viime tilikaudella kauppias John Järvenpää puheenjohtajana, liikemies Ed. Johnson varapuheenjohtajana, pastori A. Könönen kirjurina, liikemies J. A. Piippo varakirjurina, toht. O. H. Sorsen rahastonhoitajana ja lisäjäseninä kauppias John Kandelin ja pastori V. Rautanen.

Lännen eli Astorian Kustannusliike kuuluu myöskin Suomi-Synoodille. Kirkkokunnan esimies pastori A. Haapanen v. 1931 Vuosikirjassa olevassa vuosikertomuksessaan lausuu valittavassa äänilajissa sanotun kustannusliikkeen tilasta seuraavaa: "Liikkeen velat ovat $53,374.14. Siinä on kyllin tekemistä kirkkokunnalla. Tämä yritys on kaikkein surullisin kirkkokuntamme historiassa ja on sen annettu mennä liian pitkälle. Mutta se on tehty mikä on tehty. Ei sitä voida tekemättömäksi saada, mutta tulevaisuuteen nähden siinä on vakava opetus. Nyt on vain asiat järjestettävä niin, että velka voidaan hoitaa ja lyhentää säännöllisesti vuosi vuodelta. Tässä kokouksessa on se järjestettävä. Hancockin Kustannusliikkeen yhteydessä ja johdon alaisena on ainoastaan mahdollisuus Lännen liikkeen asiat hoitaa. Kirkkokunnan kokonaisuudessa tulee olla mukana. Silloin voidaan siitä vielä läpi päästä. Senpätähden nyt tarvitaan maltillista ja vakavaa asiain järjestelyä ja sitten tarmokasta toimintaa sen toteuttamiseksi."

Lännen liikkeen kustantamana painetaan kaksi kertaa viikossa ilmestyvää Lännen kirkkokansan äänenkannattajaa, Lännen Suometar-nimistä uutislehteä.

TILASTOJA SUOMI-SYNOODIN SEURAKUNNISTA,

jäsenluvusta, eri toimialoilta y. m., kirkkokunnan esimiehen pastori A. Haapasen laatimia, jotka hän esitti Evelethin kirkolliskokoukselle v. 1931:

"*Väkiluku* varsinaisissa seurakunnissa ja saarnapaikoissa:

Miehiä (ripilläkäypiä)	9,921
Naisia (ripilläkäypiä)	10,290
Lapsia (alla rippikouluiän)	11,268
Yhteensä	31,479
Maksavia jäseniä	12,815

Saarnapaikoissa:

Miehiä	1,250
Naisia	1,250
Lapsia	1,500
Yhteensä saarnapaikoissa	4,000
Koko väkiluku yhteensä	35,465

Seurakuntia, saarnapaikkoja ja pappeja:

Seurakuntia	182
Saarnapaikkoja	80
Pappeja	63

Papillisia toimituksia:

Kastettu	1,307
Ripillelaskettu	1,908
Avioliittoon vihitty	428
Haudan lepoon siunattu ruumiita	712

Sunnuntai- ja kesäkouluja:

Sunnuntaikouluja	201
Oppilaita	7,918
Opettajia	1,457
Kesäkouluja	80
Oppilaita kesäkouluissa	3,436
Opettajia	84

Suomi-Opistossa oppilaita ja opettajia:

Oppilaita akateemisella osastolla	10
Junior Collegessa	17
Seminaarissa	5
Kauppaosastolla	45
Musiikkiosastolla	10
Erikoisoppilaita	1
Lauantaikoulussa	11
Kahdesti laskettu	11
Oppilaita yhteensä	105
Opettajia yhteensä (varsinaisia)	9

Kirkkoja, pappiloita ja hautausmaita:

Kirkkoja seurakunnissa	131
Rukoushuoneita	22
Yhteensä kirkkoja ja rukoushuoneita	153
Pappiloita	48
Hautausmaita	32
Kustannusliikkeitä	2

Niitten palveluskuntaan yht. kuuluu 32 henk.

Seurakuntien ja kirkkokunnallisen omaisuuden arvo:

Seurakuntien omaisuuden arvo:

Kirkkojen ja rukoushuoneitten arvo	$1,453,250.00
Pappilain arvo	222,300.00
Hautausmaitten arvo	10,040.00
Muun omaisuuden arvo	146,472.00
Seurakuntain omaisuuden arvo yhteensä	1,832,062.00
Seurakuntain velka	118,261.00
Seurakuntain puhdas omaisuus	$1,713,801.00

Kirkkokunnallisen omaisuuden arvo:

Suomi-Opiston arvo irtaimistoineen ....$	49,777.00
Suomi-Opiston Alumni-rahasto noin	3,000.00
J. K. Nikanderin Stipendikassa	1,855.00
Kustannusliikkeitten (2 liik.) arvo	100,000.00
Kirkkokunnan pappilan arvo	5,500.00
Sisälähetystarkoituksia varten kassoissa noin .	8,000.00
Kirkkokunnallisen omaisuuden arvo yhteensä	168,127.00
Velkaa kirkkokunnallista omaisuutta vastaan n.	59,000.00
Puhdas kirkkokunnallinen omaisuus	108,127.00
Seurak. ja kirkkokunnallisen omais. arvo yht.	2,000,189.00
Puhdas omaisuus yli velkain	$1,821,928.00

Varoja koottu seurakuntien ja kirkkokunnallisten toimintahaarojen kannattamiseksi seuraavasti:

Seurakuntien tarpeisiin	$196,036.00
Kasvatustyöhön seurakunnissa	7,911.00
Nuorisotyöhön	7,657.00
Suomi-Opistolle sisääntuloa	46,000.00
Kirkkokunnan kassaan	3,605.00
Kirkkok. pappilarahastoon	267.00
Kotilähetykselle (U. L. kirkon avust. kassa)	9,409.00
Pakanalähetykselle	1,244.00
Merimieslähetykselle	2,700.00
Konferenssien kassoihin noin	3,000.00
J. K. Nikanderin Stipendikassaan ...	97.00
Yl. hyväntekeväisyystarkoituksiin ...	4,095.00
Yhteensä	$282,021.00
Kustannusliikkeitten liikevaihto noin	$95,000.00
Kaikkiaan yht. käytetty	$377,021.00

Ripilläkäypää jäsentä kohti tulisi uhraus olemaan seuraava:

Paikalliseen seurakuntatyöhön	$10.49
Yleisiin tarkoituksiin	3.49
Yhteensä kaikkiin tarkoituksiin	$13.97"

XXX.

SUOMI-OPISTON MYÖHEMMÄT VAIHEET.

Monivuotisen johtajan tohtori J. K. Nikanderin kuoltua v. 1919 tuli Suomi-Opiston kasvatti tohtori J. Wargelin johtajaksi. Pappisvuosinaan hän jatkoi opinnoitaan Chicagon ja Michiganin yliopistoissa, on yhtä paljon käytännöllinen koulumies kuin seurakunnanopettajakin. Opiston taloudenhoitajana oli ollut niihin asti eri henkilö, mutta uusi johtaja tuli myöskin taloudenhoitajaksi.

Opisto oli niihin aikoihin kehityksensä nousu- ja kukoistuskaudessa. Oppilasluku nousi kerran jo 145:een, nimittäin lukuvuotena 1914—1915, jolloin näiden rivien kirjoittaja oli Suomi-Opiston taloudenhoitajana, mutta oli sitten taas jonkin verran pienempi useita vuosia. Johtaja J. Wargelinin aikana oppilasluku kohosi 164:ään, mikä onkin ollut tähänastinen oppilaslukuennätys. Opiston säännöllisen kehityksen pahimpana jarruna oli ollut vuosikymmeniä raskas velkakuorma. Se oli estänyt koulua laajentamasta, rakennuksia lisäämästä, uudistuksia toimittamasta ja siten ollut suurena haittana. Uusi johtaja-taloudenhoitaja ryhtyi tarmokkaasti saamaan kansallista oppilaitostamme velattomaksi.

SUOMI-OPISTON VELKA MAKSETAAN. Opiston velan maksamiseksi oli useita lujia otteita jo ennenkin tehty. Tohtori Nikanderin johtajakautena, Fabian Tolosen ollessa taloudenhoitajana, 1910-luvun alkuvuosina koottiin 10 dollarin suuruisia lahjoja, ja sen toimenpiteen tuloksena oli, että

toinen puoli velasta suoritettiin. Jäljelle jäi noin 15,000 dollarin suuruinen velkakuorma. Opiston vuotuiset tulot eivät olleet säännölliset, mistä oli sellaisia ikäviä seurauksia, että useina vuosina menot olivat tuloja suuremmat ja velka kasvoi uudelleen. Kun Suomi-Synoodin kirkkokunnan 25-vuotismuistojuhlasta puhuttiin, heräsi muutamissa Suomi-Opiston ystävissä ajatus, että se pitäisi silloin saada velattomaksi. Ei pidetty mahdottomana sellaisena muistokkaana aikana 200 henkilön löytämistä, joista kukin lahjoittaisi sata dollaria tuohon tarkoitukseen. Opettajatar Minnie Perttula lupautui sanottujen suurlahjojen kerääjäksi vapautettuna vuodeksi opettajantoimestaan. Keräykseen ryhdyttiin syksyllä 1914. Alkanut maailmansota lamautti juuri niihin aikoihin Amerikan liike-elämän, tuli pariksi vuodeksi huono aika maahan, mikä seikka ehkäisi Suomi-Opiston suunnitellun suurkeräyksen toteuttamisen. Näiden rivien kirjoittajan, ollessaan silloin kansallisen oppilaitoksemme taloudenhoitajana, ei onnistunut monista yritteistään ja vähäisistä rahainkeräämisistä huolimatta saada kokoon muuta kuin nipin napin vuotuisiin menoihin tarvittavat varat Suomi-Opiston huomattavasti velkaantumatta. Aika alkoi kuitenkin parantua v. 1916. Kun Yhdysvallat seuraavana vuonna yhtyivät sotaan, alkoi erikoista liikehtimistä koko suuressa tasavallassamme, kaikille tarjoutui hyväpalkkaista työtä, rahaa liikkui ja maassa vallitsi hyvä aika.

Opiston velan suorittamiseksi ryhdyttiin uusiin toimenpiteisiin keväällä 1917. Taloudenhoitajana tämän kirjoittaja järjesti sentähden viiden dollarin suuruisten lahjain keräämisen. Opistolainen Antti Lepistö saatiin keskeyttämään koulutyönsä vuodeksi ja matkustelemaan kansalaistemme keskuudessa noiden viiden dollarin suuruisten lahjojen kerääjänä. Tarmokkaasti ja ahkerasti hän suoritti tehtävänsä ja liikkui tavalla sellaisella, että häntä toisinaan sanottiin "Opiston lentäväksi asiamieheksi". Opiston velan ilmoitettiin vuonna 1918 vähenneen 5,000 dollaria. Loppu-

puolella vuotta 1918 kierteli myös opistolainen Paul Lahti kansalaistemme asutuksilla varoja keräilemässä.

Johtaja toht. J. Wargelin jatkoi tarmokkaasti ja taitavasti niiden toimenpiteiden tehostamista, jotka tarkoittivat kansallisen oppilaitoksemme raskaasta velkataakastaan vapauttamista. Hän järjesti erityisen keräyksen amerikkalaisen väestön keskuuteen, itse toimien kerääjänä, etäämpää laajahkon kirjeenvaihdon kautta, lähempää persoonallisesti puhutellen kaivosherroja, pankki- ja liikemiehiä. Seurauksena oli, että v. 1919 ilmoitettiin velan vähenneen vuoden aikana 6,000 dollaria.

Edelleen elettiin Suomi-Opiston velanmaksun merkeissä. Koottiin lahjoja, järjestettiin juhlia ja konsertteja y. m. Viimeisenä ponnistuksena on pidettävä syksyllä v. 1919 toimitettua opistoviikkokeräystä ja johtajan juuri kirkkokansaan kohdistamaa vetoumusta, jossa hän kehoitti kaikissa Suomi-Synoodin kirkoissa kokoamaan pääsiäisenä 1920 erityisen uhrikolehdin, pyytäen kaikkien panemaan siihen dollarin Suomi-Opiston velan maksamiseksi. Kansa otti asian omakseen, sillä uhrikolehdit tuottivat yhteensä useita tuhansia dollareja. Viimeksimainitun ja entisten toimenpiteiden tuloksena oli se, että johtaja J. Wargelin saattoi Wakefieldissa, Mich. kesällä 1920 pidetyssä kirkolliskokouksessa ilmoittaa velan tulleen suoritetuksi.

Oppilaitoksemme vuotuisen kannatuksen vakiinnuttamiseksi pastori A. Haapasen esityksestä järjestettiin erityinen "opistoviikko" syksyisin, jolloin kaikkialla kansalaistemme asuinpaikoilla kootaan Suomi-Opiston vuotuiseen kannatukseen tarvittavat varat. Seurakuntien velvollisuutena on keräyksen järjestäminen, mitä keräystä ei ulotuteta ainoastaan kirkkokansaan, vaan tarjotaan tilaisuus kaikille kansalaisillemme avustaa omaa oppilaitostaan, vieläpä mikäli mahdollista keräys ulotutetaan amerikkalaistenkin keskuuteen, pääasiallisesti liikemiesten piiriin. Tällä toimenpiteellä Suomi-Opiston vuotuinen kannatus tuntuvasti vakiintui.

SUOMI-OPISTON 25-VUOTISJUHLA. Kesällä 1921 Suomi-Opisto vietti toimintansa 25-vuotismuistojuhlaa, joka oli sen vuoden keskeisimpiä siirtokansamme tapahtumia. Sekä yleisöä että edustajia oli harvinaisen paljon. Suomen äitikirkkoa edusti Oulun hiippakunnan piispa, jumaluusopin tohtori J. R. Koskimies. Juhlilla oli myös The United Lutheran Church of America'n arvoisa esimies toht. F. H. Knubel. Muina huomattavina mainitun kirkon ja koulujen edustajina merkittäköön Carthage College'in johtaja toht. H. D. Hoover, Chicagon luterisen seminaarin johtaja toht. J. E. Whitteker, professori M. B. Michelson norjalaisesta Augsburgin seminaarista, pastori C. A. Lund ruotsalaisten Augustana College'ista, prof. E. K. Johnson St. Paulista, Minn. ja prof. L. S. Keyser, Whittenbergin college'ista, Springfieldistä, Ohiosta. Sitäpaitsi osallistuivat juhlaan Kuparialueen korkeakoulujen johtajat.

Opiston lukuvuoden päättäjäistilaisuus muodosti erikoisjuhlan puheineen, musiikkiesityksineen y. m. Tilaisuudessa jaettiin todistukset osastonsa kurssin suorittaneille. Toinen erikoistilaisuus oli seminaarin oppikurssin suorittaneiden nuorten miesten juhlallinen papiksivihkiminen Hancockin suomalaisessa kirkossa. Seurakunnan palvelukseen erotettiin siinä tilaisuudessa Edward Isaac, Antti Lepistö, K. W. Mykkänen ja Vilho Ranta.

Juhlain aikana tehtiin matka Suomi-Opiston entisen johtajan toht. J. K. Nikander-vainajan haudalle, jossa paljastettiin yhteisvoimin kootuilla varoilla hankittu muistopatsas, viimeinen julkisempi rakkaudenosoitus vainajan arvokkaan työn tunnustukseksi ja muistoksi.

MUUTOKSIA SUOMI-OPISTON OSASTOISSA JA OPPIKURSSEISSA. Opiston johtaja J. Wargelin nautti virkavapautta lukuvuonna 1922—1923, minkä ajan hän käytti opintojensa jatkamiseen Michiganin yliopistossa. Väliaikaisena johtajana toimi vuoden verran opettajatar Minnie Perttula. Varsinainen johtaja, saatuaan kasvatustieteessä maisterinarvon

(Master of Arts), ryhtyi kesällä 1923 entistä kypsyneempänä koulumiehenä oppilaitoksemme johtoon.

Maailmansodan jälkeen Amerikan hallitus otti kokonaan uuden asenteen siirtolaisuuteen. Ennen sotaa oli helppo päästä siirtolaisina Amerikkaan, mutta sitten siirtolaisuutta ensin rajoitettiin ja lopuksi se aivan mitättömiin supistettiin. Sellaiset toimenpiteet vaikuttivat kaikkiin Amerikassa asuviin kansallisuuksiin, varsinkin niiden valistuspyrintöihin.

Kun Suomi-Opiston valmistava osasto perustettiin, oli tarkoituksena antaa Suomesta tulleille ja saapuville opinhaluisille nuorille tilaisuus opiskella englannin kieltä ja muitakin oppiaineita. Sellaisina vuosina, jolloin siirtolaisuus oli vilkkaimmillaan, myöskin valmistava osasto sai runsaasti oppilaita, joita v. 1910 oli viisikymmentä seitsemän, kahteen luokkaan jaettuina. Vuoden 1914 jälkeen valmistavan osaston oppilasluku alkoi huolestuttavasti supistua. Paitsi mainittua siirtolaisuuden rajoittamista, vaikutti valmistavan osaston pienenemiseen myöskin uusi aate, sosialismi. Suomesta saapuneet nuoret siirtolaiset eivät enää eheänä joukkona tulleet englannin kieltä opiskelemaan Suomi-Opistoon, vaan useat heistä menivät Työväen-Opistoon Duluthiin, Minn. V. 1920 taitteessa supistui valmistavan osaston luokkain oppilasluku kolmeksitoista, niin että v. 1923 katsottiin parhaaksi tämä osasto lakkauttaa.

Suomi-Opistoon lisättiin v. 1923 Amerikan koululaitoksissa yleistynyt junior college-osasto (jatko-opisto), jonka oppimäärä vastaa ensimmäisten kahden vuoden opiskelua yliopistoissa. Junior college'it ovatkin tavallisesti elimellisessä yhteydessä niiden kanssa. Yliopisto-opinnoiden harjoittaminen tulee siten melkoisesti huokeammaksi. koska isoin osa opiskelijoita voi asua kotonaan.

Suomi-Opiston ja monien muidenkin kirkollisten korkeakoulujen jatkoluokkain syntymiseen ovat myös vaikuttaneet lisääntyneet pappisseminaareihin pääsemisoppivaatimuk-

set. Ensiluokkaisiin jumaluusopillisiin seminaareihin pyrkiviltä vaaditaan, että he nelivuotiset yliopistoluvut suorittaneina ovat tulleet bachelor'eiksi eli kandidaateiksi, toisiin vähintään kahden vuoden junior college-kurssi, joka asetettiin Suomi-Synoodinkin pappisseminaariin pääsemisvaatimukseksi akateemisen taikka korkeakoulun oppimäärän lisäksi. Muutamien vanhempien pyrkijöiden suhteen on tehty poikkeuksia. Toiset Suomi-Opiston mainitun osaston käyneet ovat jatkaneet opinnoitaan seminaarissa ja valmistuneet papeiksi, mutta toiset ovat täydentäneet lukujaan jossakin amerikkalaisessa yliopistossa.

Suomi-Opistoon lisättiin v. 1925 erityinen, alansa vaatimuksia vastaava, pätevä musiikkiosasto pääasiallisesti etevän musiikinopettajan kapellimestari Martti Nisosen vaikutuksesta. Sen oppilasluku ja tähänastiset tulokset ovat täydellisesti vastanneet odotuksia ja sille asetettuja vaatimuksia.

Tohtori J. Wargelinin ollessa toista vuotta Suomi-Opiston johtajana se hyväksyttiin v. 1920 niiden korkeakoulujen ja akateemiain joukkoon, joista oppilaat pääsevät ilman eri tutkintoja Michiganin valtion yliopistoon. Seurauksena oli, että akateemisen osaston, joka jo ennenkin oli vastannut miltei täydellisesti amerikkalaista korkeakoulua, opetuskieleksi tuli englanti yliopiston vaatimissa aineissa, joiden opettajien tuli olla yliopiston hyväksymät, aineissaan pätevät. Suomen historian, suomen kielen, musiikin ja uskonnon opetuksessa on edelleenkin käytetty suomen kieltä. Tässä maassa syntyneen nuorisomme edut tulivat siten paremmin valvotuiksi, etenkin juuri siinä, että he voivat esteettömästi siirtyä valtion yliopistoon jatkamaan lukujaan, elleivät tunne kutsumusta ruveta seurakunnanopettajiksi. Eivät lisääntynyttä englannin kielen opetusta ja harrastusta vieroksuneet myöskään Suomessa syntyneet oppilaat, sillä siten heille tarjoutui yhä suuremmat mahdollisuudet maan kielen oppimiseen, mikä sittenkin painaa niin paljon yleisen toiminnan vaakalaudalla. Ja alkaapa seurakunnis-

sakin tulla englannin kielen taito kelpoisuusvaatimukseksi papinvirkaa täytettäessä.

SUOMI-OPISTON KIELIKYSYMYS. Suomiko vaiko englanti on oleva johtavassa asemassa Suomi-Opistossa? Tämä siirtokansamme omaperäisen kulttuurin tärkeimpiä kysymyksiä oli laajan pohdinnan, harkinnan ja väittelynkin alaisena täkäläisissä sanomalehdissä vuosina 1925 ja 1926, eivätkä mainingit ole suinkaan vieläkään laanneet. Kielikysymys on tuottanut muillekin Amerikassa asuville kansallisuuksille vaikeuksia, onpa se vaikuttanut kirkkokunnan kahdistumisenkin, esim. saksalaisten keskuudessa. Ylipääsemättömiä vaikeuksia kielikysymys ei ole vielä meille tuottanut. Olemme koettaneet toisiamme ymmärtää. Oikeastaanhan törmää vastakkain kaksi eri näkökantaa, tarkemmin sanoen kaksi totuutta, nimittäin tässä maassa kasvaneen nuorison käsitys suomalaisuudesta ja sen vaalimisesta ja toisaalta Suomessa syntyneen ja kasvaneen väestön vakaumus samasta asiasta.

Suomi-Opiston oppilaisiin katsoen olosuhteet ovat vuosikymmenien kuluessa kokonaan muuttuneet. Alkuvuosikymmeninä enemmistön muodostivat Suomessa syntyneet nuorukaiset ja neitoset. Siitä seurasi itsestään, että suomi oli suurimmaksi osaksi opetus- ja puhekielenä. Viime vuosikymmenellä Amerikassa syntyneet nuoret ovat olleet enemmistönä ja heidän keskenään käyttämänsä puhekielikin on englanti. Samassa suhteessa opetuskielikin on amerikkalaistunut, johon on vaikuttanut lisäksi se, että koulumme merkittiin Michiganin yliopistoon valmistavien listaan. Oppilaiden saamiseksi ja heidän käytännöllisen kasvatuksensa vuoksi on katsottu kohtuulliseksi antaa Amerikan kielelle sen vaatimat oikeudet.

Mutta asioiden vaakalaudalla painaa myöskin niiden vakaumukset, joiden hartioilla edelleenkin on Suomi-Opiston aineellinen tukeminen, nimittäin Suomessa syntyneen vanhemman väestön. Se tahtoo kansallisen oppilaitoksemme

säilyttää mahdollisimman suomalaisena, joka vaalit ja edistää suomen kielen käyttöä keskuudessamme. Suomi-Opiston amerikkalaistumisasia on ollut Suomi-Synoodin kirkolliskokouksissa pohdittavana. Maynardissa, Mass. v. 1926 pidetyssä kirkolliskokouksessa laadittiin ja hyväksyttiin monipuolisen ja laajan keskustelun tuloksena asiasta seuraavat ponnet:

1. Uskonnonopetus ja -harjoitus tapahtukoon, mikäli mahdollista, yksinomaan suomenkielellä;

2. Opistolle hankittakoon, edelleenkin, mikäli mahdollista, päteviä suomenkieltä taitavia opettajia;

3. Seminaariin hankittakoon suomalainen pätevä jumaluusoppinut opettajaksi.

SUOMI-OPISTON SUURKERÄYS. Useilla amerikkalaisilla yliopistoilla, college'eilla ja akateemioilla on satojen tuhansien, jopa miljoonienkin dollarien suuruiset vararahastot, joiden korot takaavat noille oppilaitoksille tavallisten tulojen lisäksi riittävän määrän vuotuisten menojen suorittamiseksi. Sellaisen vararahaston hankkiminen kansalliselle oppilaitoksellemme on ollut jo kauan aikaa harkinnan alaisena, ja johtaja Wargelin on esitellyt useita kertoja semmoisen perustamista. Meikäläisille oli asia niin uutta, että sitä täytyi kauan aikaa kypsyttää. He arvelivat usean sadantuhannen dollarin suuruisen rahamäärän keräämisen miltei mahdottomaksi.

Erinäiset asianhaarat kuitenkin johtivat siihen, että sellainen suurkeräys katsottiin ajanvaatimaksi ja välttämättömäksikin koulun vastaiselle kehitykselle. Kun Suomi-Opisto tuli Michiganin yliopiston hyväksymien korkeakoulujen joukkoon, niin niiden opetuspätevyyttä ja -välineitä tarkastava yliopiston professori lausui usean kerran toivomuksen, että Suomi-Opistolle saataisiin suuremmat ja valoisammat luokkahuoneet ja enemmän fysiikan ja kemian

havainto-opetusvälineitä. Kerran henkilö sanotusta yliopistosta esitti, että oppilaitoksellemme koottaisiin vähintään 200,000 dollarin suuruinen rahasto sekä opetuksen tehostamiseksi että koulun vastaisen kannatuksen vakiinnuttamiseksi. Junior college vaatii niinikään uudistuksia ja korjauksia, laboratoriesineitä, lähdekirjoja ja muita opetusvälineitä. Opiston on joko kuljettava muiden oppikoulujen kehityksen mukana tai taannuttava. Siitä on kysymys tällä haavaa.

Useissa kirkolliskokouksissa keskusteltiin Suomi-Opiston asioiden yhteydessä niistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, joilla saataisiin kansalliselle oppilaitoksellemme 200,000 dollarin suuruinen vararahasto. Sellaisen perustamista esittelivät oppilaitoksemme johtaja ja muutkin sen ystävät ja vaalijat. Fairportin kirkolliskokouksessa v. 1927 päästiin niin pitkälle asiassa, että suurkeräys päätettiin panna toimeen. Mutta sen varsinainen järjestäminen siirrettiin eteenpäin. Ei aavistettukaan liike-elämän ja työolojen lamautumista, joka suuresti vaikeuttaa senlaatuisen keräyksen toimeenpanemista.

Suomi-Synoodin kirkolliskokouksessa Ishpemingissä v. 1929 päätettiin todenteolla ryhtyä suurkeräykseen, vieläpä korotettiin koottava määrä 300,000 dollariin. Asiaa alettiin sanomalehdissä mainostaa ja valittiin keräyksen johtajaksi ja järjestäjäksi pastori Edward Isaac. Tuon määrän saamiseksi päätettiin käyttää niitäkin menettelytapoja, joita amerikkalaisilta voitiin oppia.

Suurkeräyksen tehostamistarkoituksessa kokoontui Chicagoon jouluk. 15 p:nä 1929 suomalaisten tunnettuja, vaikutusvaltaisia henkilöjä kaikkiaan 28. Ne olivat pääkonsuli F. K. Altio, konsuli E. A. Forsberg, Suomi-Synoodin esimies pastori A. Haapanen, Suomi-Opiston johtaja A. Lepistö, tohtorit A. Rautalahti, V. A. Luttio ja A. Lahti, korkeakoulunjohtaja O. W. Wiitanen, lakimies V. Nissilä, pastorit T. A. Kantonen, G. Lipsanen, E. Isaac, H. Hillilä ja M. E. Merijärvi, rakennusmestari J. Waahtera, musiikin-

opettaja Kalle Luoma, pankkiiri-liikemies J. Kandelin, rauhantuomari Alex Keto, liikemiehet O. Hayskar, J. Laurila, K. A. Karjalainen, J. S. Herrala, J. A. Miettinen ja E. Pesonen, hautaantoimittaja D. P. Anderson, rouva Alma Lipsanen, opettajatar Helen Kurtti ja opettajatar Minnie Perttula-Mäki. Suomen ministeri L. Åström, lakimies O. J. Larson ja muutamat muut tiedoittivat olevansa estyneitä saapumasta kokoukseen.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin tohtori A. Rautalahti ja kirjuriksi rouva Alma Lipsanen. Puheenjohtaja, kirkkokunnan entinen esimies, esitti asiantuntijana Suomi-Opiston tarpeet ja keräyssuunnitelman, josta esitämme Amerikan Suomettaren mukaan seuraavat kohdat:

"1. Samalla kuin viimeisen 25:den vuoden aikana Yhdysvaltain asukasluku on kaksinkertaistunut, on yliopistoissa ja collegeissa lukevien määrä enemmän kuin nelinkertaistunut. Suuret yliopistot eivät voi ottaa vastaan kaikkia niihin pyrkiviä oppilaita. Laajennetulla Suomi-Opistolla olisi paikkansa amerikalaisessa kouluelämässä tällaisen tilanteen vallitessa.

2. Edellämainittu tilanne on herättänyt amerikalaisissa koulupiireissä vakavan ajatuksen, että yliopistollinen pohjakasvatus pitäisi uskoa pienemmille collegeille ja jättää suuremmille yliopistoille tutkimustyö, n.k. "graduate-work", maisterin ja tohtorin arvoja varten.

3. Amerikan suomalainen nuoriso on kouluun pyrkivää nuorisoa. Suuret määrät rientävät vuosittain muihin amerikalaisiin korkeimpiin oppilaitoksiin. Monet näistä samoista nuorista olisivat valmiit tulemaan Suomi-Opistoon, milloin se vastaisi nykyisiä kouluvaatimuksia. Suomi-Opistolla on siis kysyntää.

4. Edellisten lisäksi voidaan mainita, että Suomi-Opistolla on ainutlaatuisena laitoksena Amerikassa erikoistehtävänsä.

a. Laajennettu Suomi-Opisto voi parhaiten ylläpitää ja kehittää sitä suomalaista kulttuuria, jota suomalainen heimo tulisi lopullisesti jättämään perintönä Amerikan kulttuurielämälle;

b. Laajennettu Suomi-Opisto on se väline, jonka avulla voidaan säilyttää terveellinen ja eheä suomalaisuus Amerikassa;

c. Kansamme uskonnollisten perintöjen ja kansallisten ihanteiden säilyttäjänä, vielä silloinkin, kun kieli on voinut muuttua, on Suomi-Opisto tarpeen. Näiden ajatusten ympärille kiertyivät koulun perustajain ajatukset, ja meidän on nyt käytävä niitä toteuttamaan;

d. Amerikan suomalaisen kansan kunniaksi on tarpeellista, että he tulisivat rakentaneeksi koulun, joka on samalla tasolla kuin muiden kansallisuuksien tänne rakentamat korkeimmat oppilaitokset."

Kun asiasta oli laajasti keskusteltu, tultiin siihen lopputulokseen, että Suomi-Opistoa edellämainittujen syiden vuoksi tarvitaan. Oltiinpa sitä mieltä, että laajennetulla Suomi-Opistolla on loistava tulevaisuus. Hyväksyttiin seuraavat ponnet, jotka julkaistiin meikäläisissä sanomalehdissä:

"Huomioon ottaen, että Suomi-Opisto on viimeiset kolmekymmentäkolme vuotta kunniakkaasti palvellut suomalaissyntyistä kansaa Amerikassa sekä uskonnollisessa, sivistyksellisessä, että taloudellisessa suhteessa valmistamalla miehiä ja naisia mitä erilaisimpiin elämän tehtäviin ja säilyttämällä kansallisen perintömme arvoja; ja huomioon ottaen, että Suomi-Opisto on viime vuosien aikana vakavasti pyrkinyt kohottamaan asemaansa nykyajan kasvatuksellisia vaatimuksia vastaavaksi; ja huomioon ottaen, että Suomi-Opiston kehitystä on vaikeuttanut riittävien varojen ja rahastojen puute; ja huomioon ottaen, että Suomi-Opiston johtokunta ja Suomi-Synodin kirkolliskokous ovat päättäneet toimeenpanna 300,000 dollarin rahamäärän keräyk-

sen Suomi-Opiston vararahaston ja laajennusrahaston hankkimiseksi; ja huomioon ottaen, että me allekirjoittaneet, yhteiseen kokoukseen nyt kokoontuneina, ja vakuutettuina siitä, että laajennetulla Suomi-Opistolla on lupaava tulevaisuus ja omalaatuinen paikkansa Amerikan suomalaisen kansan kehityksessä, niin olemme me allekirjoittaneet päättäneet antaa tälle Suomi-Opiston 300,000 dollarin keräykselle meidän parhaimman ja sydämellisimmän kannatuksemme niin hyvin moraalisessa, kuin aineellisessa suhteessa; sekä olemme edelleen päättäneet suositella tätä varojen keräystoimintaa kaikille niille miehille ja naisille ja yhdistyksille, jotka poliittisia ja uskonnollisia katsomuksia huomioon ottamatta, ovat innostuneet Amerikan suomalaisen kansan moraalisen, uskonnollisen, sivistyksellisen ja taloudellisen kehityksen kohottamiseksi." (Edellämainitut, kokoukseen osallistuneet ovat näiden ponsilauseiden allekirjoittajat.)

Suurkeräyksen yleisjohtokuntaan valittiin kongressimies O. J. Larson, Suomen ministeri L. Åström, pääkonsuli K. F. Altio, professori E. A. Forsberg, konsuli O. A. Hayskar, pankkiiri J. Kandelin, tohtori A. Rautalahti ja tohtori J. Wargelin.

Amerikan suomalaisissa sanomalehdissä oli alkupuolella vuotta 1930 laajoja ja asiallisia kirjoituksia Suomi-Opiston suurkeräyksestä niin hyvin sitä johtavan pastori E. Isaacin kuin muidenkin koulumme ystäväin kynästä lähteneitä. Vieläpä useat sanomalehdet tähdensivät asiaa erityisissä toimituskirjoituksissaan. Suomi-Synoodin konferenssipiirit käsittelivät vuotuisissa kokouksissaan niitä toimenpiteitä, joilla parhaiten voitaisiin suurkeräys kussakin konferenssipiirissä tuottavimmin järjestää. Erityisiä keräystoimikuntia valittiin varoja kokoomaan. Joukko Suomi-Opiston entisiä oppilaita kokoontui huhtik. 25 p. 1930 Ashtabulaan, Ohioon keskustelemaan, mitenkä he voisivat apuaan antaa. Yleisenä mielipiteenä oli se ja siveellisenä velvoituksena pidettiin sitä, että kukin entinen oppilas omasta puolestaan antaa keräykseen tuntuvan lahjan. Samanlaisia entisten

opistolaisten kokouksia pidettiin Chicagossa, Ill. ja Evelethissä, Minn. Myöskin Kalevan Ritarikunnan majoissa ja tuvissa otettiin esille Suomi-Opiston suurkeräys, saaden useissa tapauksissa osakseen lämmintä ja suosiollista kannatusta. Suomi-Synoodin seurakunnat katsoivat velvollisuudekseen paikkakunnillaan järjestää ja toimittaa tämän suurkeräyksen ja valvoa, että niiden suoritettavaksi arvioitu määrä saadaan kootuksi. Toiset seurakunnat ovatkin koonneet osuutensa, mutta useammat eivät valitettavasti ole päässeet samanlaiseen tulokseen.

Suomi-Synoodin nelikymmenvuotisen olemassaolon riemujuhlan yhteydessä pidetyssä kirkolliskokouksessa Calumetissa, Mich. v. 1930 oli Suomi-Opiston suurkeräys keskeisimpiä ja kiintoisimpia asioita, saaden osakseen suuremman huomion kuin mitkään muut asiat. Keräyksen johtaja pastori E. Isaac teki selkoa siihenastisista toimenpiteistä sekä tuloksista. Keräystä järjestäessään hän oli tehnyt laajoja matkoja kansalaistemme asutuksilla kaikkialla Yhdysvalloissa Atlantin rantamilta Tyyneen mereen saakka. Suomi-Opiston entisiltä oppilailta oli saatu lupauksina yhteensä 6,000 dollaria, mikä määrä oli rohkaisevana alkuna. Kirkolliskokouksessa vielä pohdittiin niitä käytännöllisiä toimenpiteitä, joilla katsottiin saatavan parhaat tulokset. Pastori Joki esitti kerättävän määrän jakamista konferenssipiirien kesken ja niiden velvoittamista huolehtimaan osuutensa kokoomisesta.

Kun asiain käsittely oli päättynyt kirkolliskokouksessa ja valmistauduttiin viettämään kirkkokunnan riemujuhlaa, järjestettiin ja toimitettiin Suomi-Opiston suurkeräyksen ensimmäinen varsinainen merkintä, enimmäkseen lupauksina, maksuaika kaksi vuotta. Tilaisuudessa oli kansaa kolmisentuhatta henkeä. Lupauksia tehtiin tuhannen, viidensadan, kahdensadan, lukuisimmin kuitenkin sadan dollarin lahjaerinä. Tulos oli noin yksitoistatuhatta dollaria.

Kirkolliskokouksen jälkeen alkoi kaikkialla siirtokansamme asutuksilla lahjain merkintä ja kerääminen. Toisin pai-

koin toimittivat sen seurakunnat, toisin paikoin erityiset suurkeräystoimikunnat. Jo silloin melkein kaikkialla Amerikassa vallitseva aineellinen ahdinkotila hidastutti ja haittasi suuresti hyvinsuunniteltua ja innokkaasti aloitettua suurkeräystä. Huomattiin heti, ettei toivottua määrää, 300,000 dollaria, niin vain kädenkäänteessä koota. Sentähden pidennettiin sekä keräysaika että luvattujen lahjojen maksuaika kahdeksi vuodeksi. Nykyiseen pulakauteen katsoen suurkeräystulosta on pidettävä kunnioitettavana saavutuksena. Kesäkuuhun mennessä 1931 se oli lupaukset mukaanluettuina noin 80,000 dollaria.

Yksityisiä lahjoittajia on ollut 3,118, joista on $25.00 tai enemmän lahjoittaneita 1,091. Kun otetaan huomioon, että yksistään Suomi-Synoodin kirkkokunnassa on noin 20,000 täysikäistä jäsentä, niin todellisuudessa on kosketettu tähän asti vain pintaa. Lahjoittajain joukossa on useita muidenkin kirkkokuntain jäseniä. Sitäpaitsi eri yhdistykset ovat kantaneet kortensa tähän siirtokansamme yhteiseen kekoon. Numerot ovat seuraavat:

Kalevaisten yhdistykset	$ 271.26
Raittiusjärjestöt	155.00
Pyhäkoulut	70.00
Nuorisoliitot	1,570.00
Ompeluseurat	803.66

Tulot seurakuntapiireistä toukok. 15 päivään 1931:

Michiganin Konferenssi	$40,652.79
Ohio-Pennsylvanian Konf.	16,455.65
Minnesotan Konf.	12,334.70
Idän-piiri	6,065.99
Columbian Konferenssi	1,522.47
Californian ,,	251.50
Canada	117.00
Yhteensä	$77,400.10

TOHTORI J. WARGELIN UUDELLEEN SUOMI-OPISTON JOHTAJANA. Pastori A. Lepistö pyysi keväällä 1930 vapautusta Suomi-Opiston tärkeästä johtajantehtävästä antautuakseen käytännölliseen papintoimeen ja ryhtyäkseen hoitamaan Minnesotassa Elyn seurakuntapiiriä. Kolme vuotta hän erittäin ahkerasti ja antautumuksellisesti vaali ja johti kansallisen oppilaitoksemme asioita ja ohjaili nuorten henkistä kasvatusta. Opiston johtajanpaikan täyttämisessä käännyttiin tohtori J. Wargelinin puoleen ja tarjottiin hänelle toinen kerta tämä vastuunalainen ja tärkeä toimi. Hän oli juuri ehtinyt lupautua Waukeganin ja De Kalbin seurakuntain opettajaksi Illinoisiin ja valmisteli sinne muuttoa. Opiston johtajaksi lupautuminen ei tapahtunut uhrauksitta. Mutta hänen rakkautensa Amerikan suomalaisen nuorison kasvatustyöhön ja Suomi-Opistoon vaikutti, että hän otti toimen vastaan tietoisena myöskin siitä, että hänen tukenaan on oppilaitostamme rakastavan ja vaalivan kansan myötätuntoisuus ja luottamus.

OPISTON TOIMINTA LUKUVUONNA 1930—1931 on katsottava tasaiseksi kehitykseksi, ilman erikoisempia ennätyksiä, paitsi mitä saavutettiin suurkeräyksellä. Oppilasluku oli 105. Kolme nuorta, Nikolai Joensuu, Douglas Ollila ja Alex Tamminen, suoritti seminaarin oppimäärän ja vihittiin kirkolliskokouksen aikana papeiksi. Viidellekymmenelle yhdelle Suomi-Opiston eri osastoissa oppikurssinsa suorittaneelle jaettiin päästötodistus lukuvuoden lopettajaisjuhlassa, jolloin kansallinen oppilaitoksemme oli toiminut 35 vuotta. Tilaisuuden johdosta kirjoitettiin Amerikan Suomettaressa seuraavaa:

"Kolmekymmentäviisi vuotta on melko pitkä ajanjakso minkä koululaitoksen historiassa tahansa, mutta se on kunnioitettavan pitkä ajanjakso sellaiselle siirtokansan laitokselle kuin Suomi-Opisto, jonka on täytynyt taistella uranaukaisijan vaikeuksien läpi ja työskennellä alituisessa taloudellisessa ahdingossa. Suomalaisella sitkeydellä ja Ju-

malaan luottaen on vaikeuksista kuitenkin aina selvitty ja voitu näin viedä Opistoa vuodesta vuoteen eteenpäin. Ja vaikeuksien kiirastulen läpi kuljettaessa on kasvettu ja puhdistuttu — kasvettu henkisessä mielessä vaaroja pelkäämättömiksi ja tulevaisuuteen luottaviksi. Kansallisten ja kristillisten ihanteitten ylläpitämänä ja niiden varassa kasvaneena on tämä laitos voinut säilyttää ihanteellisen ilmapiirinsä ja kohottaa korkealle aatteellisten harrastusten jaloa lippua kansamme elämässä. Sille on koulutyö merkinnyt enemmän kuin tavalliselle koululle, sillä se on nähnyt perustajainsa asettaman pyhän velvoituksen kasvattaa valistuksen ja hengellisen työn soihdunkantajia kansamme keskuuteen ja tässä jalossa näkemyksessä on se uskollisesti työskennellyt vuosikymmenien läpi."

Suomi-Opistossa on ensi vuonna jäljellä akateemisesta osastosta ainoastaan viimeinen luokka. Oppilaitoksemme on siis ylimenokaudessa siinä suhteessa, sillä sen jälkeen kohdistetaan kaikki ponnistukset junior college'in ja seminaarin kehittämiseen ja musiikki- ja kauppaosastojen työhön. Ensi kouluvuoden opettajakuntaa palkattaessa on jo pidetty silmällä ensinmainitun osaston opetuksen asettamia uusia vaatimuksia kiinnittämällä opettajakuntaan pääasiassa sellaisia opettajia, joilla on maisterinarvo. Muitakin uudistuksia lienee odotettavissa.

Suomi-Opiston opettajakuntaan kuuluivat lukuvuotena 1930—1931 seuraavat: pastori John Wargelin, A. B., A. M., D. D., johtaja, jonka opetusaineina olivat psykologia, tekstikritiikki, apologetiikka, uskonto y. m.; pastori Ilmari Tammisto, A. M., joka opetti kreikkaa, hebreaa, eksegetiikkaa, kirkkohistoriaa, dogmatiikkaa, uskontoa y. m.; Kosti Arho, A. M., suomen kielen ja Suomen historian opettaja; C. L. Vigness, B. S., M. S., matematiikan, fysiikan ja historian opettaja; kapellimestari Martti Nisonen, joka opetti laulua, soittoa ja musiikinteoriaa; Aino Nikander, A. B., historian, saksan ja ranskan kielen opettaja; mrs. Alma Van Slyke,

A. B., jonka oppiaineina olivat englannin kieli ja uuden ajan historia; Wäinö A. Lehto, B. S., A. M., kauppaosaston johtaja, joka opetti kirjanpitoa, kauppalakia, taloustiedettä, yhteiskuntaoppia y. m.; Elizabeth Mitchell, B. S., pika- ja konekirjoituksen opettaja; mrs. Sanna Nikander, joka opetti käsitöitä ja oli naisoppilaiden valvojana.

Suomi-Opiston johtokunnan samaan aikaan muodostivat pastori L. R. Ahlman puheenjohtajana, pastori A. Haapanen varapuheenjohtajana, mr. Edward Johnson rahastonhoitajana, pastori K. V. Mykkänen kirjurina, pastori Edw. J. Isaac, joka on Suomi-Opiston taloudenhoitajana ja suurkeräyksen valvojana, toht. John Wargelin Suomi-Opiston johtajana, mr. Alex Keto, mr. Emil Pesonen, toht. Wäinö Luttio, mrs. M. Perttula-Mäki, pastori V. Kuusisto, pastori G. Lipsanen ja opettajatar Lydia Ripatti.

SUOMI-OPISTON MUUTTOHOMMA. Vuosia on pohdittu Suomi-Opiston muuttamista jonnekin muualle, pääasiallisesti Ohioon tai Minnesotaan. Sanomalehdissä on asiasta kirjoitettu ja muuttosyitä esitetty. Muuttokysymys on ollut harkittavana myös konferenssien kokouksissa, kirkolliskokouksissa y. m. Äskettäin tarjottiin St. Paulista, Minn. erittäin halvalla ostettavaksi norjalaisen luterisen kirkkokunnan entinen seminaaritalo, joka tilavuutensa ja edullisen asemansa vuoksi tuntui sangen sopivalta kansallisen oppilaitoksemme uudeksi, tilavammaksi kodiksi. Kun sanomalehdissäkin tähdennettiin mainitun vanhan koulutalon ostamista, katsoi koulumme johtokunta velvollisuudekseen tutkia sekä tarjollaolevaa seminaaritaloa että myöskin muita sekä ostoa että muuttoa koskevia seikkoja. Suomi-Opiston johtokunta piti syksyllä 1931 varsinaisen kokouksenkin St. Paulissa, jolloin sen jäsenillä oli tilaisuus tutustua tarjollaolevaan koulurakennukseen. Tarkastuksen ja tutkimuksen tuloksena on seuraava ponsilause, joka esitettiin myöskin Evelethin kirkolliskokoukselle:

"Suomi-Opiston johtokunta kokouksessaan huhtikuun 7 p., 1931 käsitteli Suomi-Opiston muuttokysymystä St. Pauliin, Minn., ja neuvottelujen tuloksena hyväksyi seuraavan ponsilauseen:

Johtokunta on mielihyvällä seurannut innostusta, joka on ilmennyt muuttoasiaan opiston ystävien keskuudessa kaikkialla.

Johtokunta käsittää St. Paulissa tarjolla olevan omaisuuden ostamisessa olevan monia etuisuuksia opistolle, joskaan se ei joka suhteessa vastaisi nykyaikaisia vaatimuksia.

Koska kuitenkin tällainen muuttokysymys edellyttää varmaa aineellista pohjaa, eikä oma suurkeräyksemme ole päässyt niihin tuloksiin, jotka loisivat koululle tällaisen aineellisen pohjan, eikä myöskään siltä paikkakunnalta johon koulua toivotaan ole tähän mennessä tehty sellaisia lupauksia, jotka muuttokysymyksen aineellista puolta varmistaisivat, niin esitämme tämän kysymyksen ratkaisun siirtämistä siksi kunnes olemme päässeet varmemmalle aineelliselle pohjalle."

VERTAILEVAA TILASTOA SUOMI-OPISTON OPPILASMÄÄRÄSTÄ Y. M. Johtaja J. Wargelin laati seikkaperäisen tilaston Suomi-Opiston eri lukuvuosien ja eri osastojen oppilaista. Se päättyy vuoteen 1928. Julkaisemme sen sellaisenaan:

"Suomi-Opiston oppilasmäärä eri vuosina osastoittain:

Vv.	Koko oppilasm.	Akat. os.	Valm. os.	Kaup-paos.	Sem.	Mus.-os.	Jr. Coll.
1896—97	25	25					
1897—98	32	32					
1898—99	30	30					
1899—1900	47	47					
1900—01	56	56					
1901—02	68	68					
1902—03	61	61					
1903—04	79	79					
1904—05	72	65			7		
1905—06	72	56	9		7		
1906—07	92	41	20	31			
1907—08	112	39	39	36			
1908—09	103	43	44	17			
1909—10	126	27	57	27	7		
1910—11	120	34	53	31	8		
1911—12	91	24	38	22	7		
1912—13	95	26	30	35	6		
1913—14	103	37	29	31	6		
1914—15	145	42	45	51	9		
1915—16	125	40	28	52	7		
1916—17	128	45	26	53	7		
1917—18	122	39	25	51	8		
1918—19	134	27	31	73	5		
1919—20	165	46	36	76	8		
1920—21	154	53	24	78	8	2	
1921—22	101	26	13	53	9		
1922—23	101	39	13	38	9	2	
1923—24	104	47		42	6	4	5
1924—25	106	42		49	7	5	5
1925—26	93	36		48	5	7	5
1926—27	101	22		59	6	13	8
	2,963	1,314	560	953"			

Suomi-Opiston eri osastojen oppimäärän suorittaneita ja päästötodistuksen saaneita oli vuoteen 1931 kaikkiaan 782. Ne jakaantuivat seuraavasti:

Jumaluusopintutkinnon suorittaneita, papeiksi vihittyjä	54
Akateemisen eli korkeakoulukurssin suorittaneita	173
Kauppakoulun käyneitä	516
Junior college'in suorittaneita	16
Musiikkiosaston käyneitä noin	20
Raamattukoulun oppimäärän suorittaneita	3
Yhteensä	782

Suomi-Opiston käyneitä on paitsi pappeina useita kymmeniä amerikkalaisten kansa- ja korkeakoulujen opettajina, lääkäreinä, lakimiehinä, insinööreinä, sanomalehdentoimittajina, pankkimiehinä y. m. Useimmat heistä ovat toiminta-alaansa kuuluvat tutkinnot suorittaneet jossakin amerikkalaisessa yliopistossa.

XXXI.

EI-LUTERISIA KIRKKOKUNTIA JA USKONNOLLISIA LIIKKEITÄ.

Lähetysseurakuntien vaikutus on meikäläisten keskuudessa paljon kauemmaksi ulottuva ja tuntuvampi kuin vuosikymmen tai pari sitten. Suomesta saapuneille siirtolaisille oli luterinen kirkko isien kallis perintö, jota he huolellisesti vaalivat, niin ettei vieraiden kirkkokuntien lähetystyöllä ollut kansalaistemme keskuudessa läheskään niin otollista maaperää kuin vasta viime parin vuosikymmenen kuluessa. He kävivät vain omissa luterisissa kirkoissaan ja niiden järjestämissä evankeliumi- y. m. juhlissa.

Uskonnollinen suvaitsevaisuus on kuitenkin voittanut melkoisen laajalti alaa kansalaistemme keskuudessa. He menevät myös lähetyskirkkoihin ja niiden juhliin. Sellaisella kristilliseen veljeyteen perustuvalla toistensa ymmärtämisellä ja keskinäisellä seurustelulla on omat kauniit puolensa. Haittana on kuitenkin se, että isiemme perintönä saatu luterinen kirkko menettää vaikutustaan siirtokansaamme. Lähetysseurakunnilla ei ole oikeastaan mitään menetettävää. Ne aina enemmän taikka vähemmän hyötyvät luterisen kirkon kustannuksella. Sen ne itsekin hyvin oivaltavat ja käyttävät tilaisuutta hyväkseen.

Lähetysseurakunnistamme, jotka kuuluvat amerikkalaisiin kirkkokuntiin, ei ole saatavana tarkkaa tilastoa. Suuret amerikkalaiset kirkkokunnat merkitsevät omiin tilastoihinsa siirtolaisten keskuudessa harjoittamansa lähetystyön. Lähetysseurakuntia, eri kirkkokuntiin kuuluvia, on mahdollisimman tarkan arvioinnin mukaan kansalaistemme keskuudessa puolitoista sataa ja saarnaajia noin sata.

VAPAAKIRKOLLINEN (CONGREGATIONAL) LÄHETYSTYÖ. Tämä laajin ja voimaperäisin lähetystyö alkoi meikäläisten keskuudessa vuonna 1889, jolloin nuori saarnamies Frans Lehtinen Suomesta saapui kansalaistensa kutsumana Ashtabula-Harboriin, Ohioon. Pian sen jälkeen vihittiin Chicagon vapaakirkkoisessa seminaarissa lueskellut Andrew Groop ja Johannes Lundell papeiksi. Edellinen asettui Fitchburgiin, Mass., jälkimmäinen Seattle'iin, Wash. Pastori K. F. Hendrickson, suoritettuaan mainitussa opistossa tutkintonsa, vihittiin papiksi v. 1896 ja asettui Quincyyn, Mass.

Congregational-kirkkokunnan siirtolaislähetyskoulussa, jossa oppikurssi tavallisimmin on kolmivuotinen, ovat useimmat muutkin vapaakirkkoiset saarnamiehemme saaneet kasvatuksensa. Pääsyvaatimukset eivät ole niin suuret kuin saman kirkkokunnan omiin amerikkalaisiin seurakuntiin valmistuvien opettajain, joilta vaaditaan ehdottomasti ensinnäkin korkeakoulukasvatus, sitten vielä joko kahden vuoden opiskelu junior college'issa taikka nelivuotinen lueskelu yliopistossa ja A. B. oppiarvo, ennenkuin heidät otetaan vastaan pappisseminaariin. Congregational-kirkkokunnan papit, jotka toimivat Amerikan englanninkielisen väestön keskuudessa, ovat siis lukeneita miehiä. Mutta siirtolaisten lähetysseurakuntiin opettajia valmistettaessa on pantu pääpaino papiksi pyrkivän sisälliseen tilaan, hengelliseen kypsyyteen ja sielujen pelastustyöhön haluamiseen. Niin ollen kansakoulutiedot ovat riittäneet siirtolaislähetyskouluun pääsemiseen, joskus vieläkin pienemmät pohjatiedot. Mutta heidänkin joukossaan on varsin hyvän pohjakasvatuksen saaneita, korkeakoulunkäyneitäkin, joille tietenkin annetaan asiaankuuluva kunnioitus. Varhaisimmat suomalaiset vapaakirkkoiset saarnamiehet opiskelivat Massachusettsissa Revere'in lähetyskoulussa, sitten Cambridge'issa, Mass., mutta nykyään Chicagossa, Ill.

Congregational-kirkko on oppiinsa ja tunnustukseensa katsoen niin vapaa, että vain harva kirkkokunta on sellainen.

Syyttä ei sen nimi ole vapaakirkollinen. Sillä ei ole tunnustuskirjoja, kuten useimmilla muilla kirkkokunnilla. Raamattua pidetään tunnustuskirjana uskoon, oppiin ja elämään katsoen. Jumalanpalvelusjärjestyksessä myöskin on kaavoista irtaannuttu. Sama vapaus tuntuu olevan vallalla seurakuntien nimien valinnassa. "Lähetysseurakunnan" nimeä Amerikan suomalaiset vapaakirkkoiset suosittelevat ja käyttävätkin yleisimmin. Congregational-emäkirkon vaikutuksen ollessa tuntuvampi ne käyttävät myöskin amerikkalaista "The Finnish Congregational Church" nimeä. Mutta sangen monet meikäläiset vapaakirkkoiset suosittelevat myös luterisen kirkon nimeä käytettäväksi, useimmiten lähetyskirkon nimen yhteydessä. Siitä on käytännöllistäkin hyötyä, sillä luterisen kirkon nimi johtaa heidät lähemmäksi viimeksimainitun kirkon helmassa kasvanutta siirtokansaamme. Esimerkkinä mainittakoon seuraavien vapaakirkkoisten seurakuntien virallistetut nimet: "Harlemin, N. Y. Evankelis-Lutherilainen vapaalähetys", "Evankelis-Lutherilainen Congregational Seurakunta", Hubbarston, Mass., ja Lännessä "Astorian Evankelis-Lutherilainen Congregational-Lähetysseurakunta".

Vapaakirkkoisten seurakunnallinen toiminta on vilkasta, juhlia ja herätyskokouksia järjestetään usein. Laululla ja soitolla on tärkeä osa sekä kirkonmenoissa että juhlissa. Kitaransoittoa, jolla säestetään yksin-, kaksin- ja kvartettilaulutkin, on ominaista heille. Jokaisessa seurakunnassa tulee olla nuorisoliitto, joka kuuluu haaraosastona kansainväliseen suureen Christian Endower-liittoon.

Amerikan suomalaiset, vapaakirkkoiset lähetysseurakunnat eivät ole järjestyneet omaksi, kansallisissa puitteissa tunnetuksi kirkkokunnaksi, vaan kuuluvat elimellisesti edellämainittuun suureen ja varakkaaseen amerikkalaiseen kirkkokuntaan. Se avustaa siirtokansamme pieniä seurakuntia opettajain palkkaamisessa y. m. Avustus on paljon laajempi, kuin kenties luullaankaan, sillä vain harva nykyinen Amerikan suomalainen lähetysseurakunta voi yksin

pappinsa kustantaa. Sama amerikkalainen kirkkokunta auttaa suomalaisia lähetysseurakuntia myös kirkkojen rakentamisessa, tavallisesti lahjoittaen siihen tarkoitukseen tuhannen dollaria ja lainaten kirkkojenrakennusrahastostaan puuttuvan määrän. Ehtona on kuitenkin se, että seurakunnalla itsellään on maksettu kirkontontti ja jonkin verran rakennusrahaakin. Tietenkin siten rakennetut suomalaisten kirkot kuuluvat mainitulle amerikkalaiselle kirkkokunnalle, mutta se on kaikin tavoin meikäläisten käytettävänä ja huollettavana.

Lähetysseurakuntien papeilla on yhdistävänä siteenä niin sanotut pappien veljeysliitot. Niitä on nykyään kolme: Idän vapaakirkkoisten pappien veljeysliitto ja samanlaiset keskivaltioiden ja Lännen suomalaisten saarnaajien veljeysliitot. Ne vastaavat muutamissa tapauksissa konferensseja, joissa vuotuisesti järjestellään kristillinen nuorisotyö, pyhäkoulutoiminta y. m., vieläpä juhlajulkaisujenkin toimittaminen ja julkaiseminen.

METODISTIT. Ensimmäinen metodistisaarnaaja Amerikan suomalaisten keskuudessa oli himankolainen merimies J. H. Michelson, joka 1880-luvun lopulla asettui Mose Lake'ille, perusti sinne suomalaisen metodistiseurakunnan ja rakensi kirkon.

Tampereen metodistikoulussa valmistuneita suomalaisia metodistipappeja saapui useita siirtokansamme keskuuteen 1890-luvulla ja seuraavalla vuosikymmenellä. Parhaimmillaan oli Amerikan suomalaisten metodistinen seurakuntaliike v. 1910 taitteessa. Silloin oli kansalaistemme isommilla asutuksilla Michiganissa ja Minnesotassa useita suomalaisia metodistiseurakuntia kirkkoineen ja pappeineen. Myös Lännessä Fort Braggissa, Cal. y. m. oli meikäläisillä metodistiseurakuntia, samoin New Yorkissa. Mutta maailmansodan aikana ja sen jälkeen on sanottu kirkollinen toiminta keskuudessamme tuntuvasti heikontunut. Kuitenkin on nykyäänkin muutamia suomalaisia metodistiseura-

kuntia Michiganissa ja Minnesotassa ja ainakin yksi vakituinen seurakunta opettajineen Lännessä.

Metodistikirkko on Amerikassa suuri ja varakas. Se on vähän avustanut ja edelleenkin avustaa suomalaisten keskuudessa toimivaa lähetystyötä. Congregational-kirkon avustukseen verrattuna ei kuitenkaan läheskään samassa määrin.

SUOMALAINEN BAPTISTILÄHETYS. Suomen ruotsalaisiin baptistilähetyksen vaikutus on sangen laajaa ja voimakasta, mutta suomen kieltä puhuvan siirtokansaamme verraten vähäistä. Parhaimmillaan oli baptistien eli uudestikastajien työskentely meikäläisten keskuudessa 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, jolloin heillä oli seurakuntia New Yorkissa ja useimmilla suomalaisten suurimmilla asutuksilla Michiganissa ja Minnesotassa. Maailmansodan jälkeen se näytti kokonaan häviävän siirtokansastamme, mutta se on viime vuosina elpynyt Minnesotassa ja Michiganissa, ja uusia opettajia on saapunut Suomesta huoltamaan pieniä hajallisia lähetysseurakuntia.

ADVENTISTIT eli seitsemännen päivän pyhittäjät saivat huomatun jalansijan Amerikan suomalaisten keskuudessa varsinkin 1910-luvulla. Suomalaisia adventistisaarnaajia ja kolportöörejä liikuskeli meikäläisten asutuskeskuksissa seuroja pitäen ja kirjallisuuttaan levittäen. Vain harvoja seurakuntia syntyi, huomattavin New Yorkiin. Kansainvälisen Watch Tower-nimisen kustannusliikkeen adventistisuuntaista kirjallisuutta ne ovat levittäneet laajoihin piireihin.

HELLUNTAILIIKE on viime kahdenkymmenen vuoden aikana saanut toisin paikoin huomattavaa jalansijaa siirtokansamme keskuudessa ja sillä on nykyään useita kiertäviä saarnamiehiä ja muutamia paikallisseurakuntia New Yorkissa y. m. "Helluntai-lähetyksen" nykyisistä saarnaajista

jotkut kuuluivat ennen adventisteihin. Lapsenkasteen he kokonaan hylkäävät ja vaativat samoin kuin baptistitkin aikuiset kastettaviksi, kun he liittyvät seurakuntaan. Erityinen merkitys annetaan polvirukoukselle ja yksityisten kokouksissa ja juhlissa esittämille todistuksille. Saarnaaja J. Lajunen joutui Idahon suomalaisten kommunistien taholta sellaisen pahoinpitelyn alaiseksi, että siitä seurasi kuolema.

Los Angelesissa toimiva "Angelus-temppeli" on ulotuttanut vaikutuksensa myöskin suomalaisiin, varsinkin Lännessä.

UNITAARINEN KIRKKO sai pysyväisen, vaikka sangen rajoitetun toiminta-alan Amerikan suomalaisten keskuudessa 1910-luvulla ja sen uskonkatsomuksen huomatuin seurakunta on nykyään Virginiassa, Minn.

TEOSOFIA ei ole varsinainen uskonto, eikä sen kannattajilla ole tähän asti ollut varsinaista seurakuntaa eikä kirkkoa muualla kuin Hollywoodissa, Cal. Mutta "teosofialodgeja" eli -yhdistyksiä on kansalaisillamme New Yorkissa, Detroitissa y. m. Teosofit eivät ole tähän saakka edistäneet oppinsa levittämistä ainakaan varsinaisten puhujain välityksellä, mutta sitä huomattavimmin he ovat levittäneet aatettaan käsittelevää kirjallisuutta. Se on harvoja poikkeuksia lukuunottamatta Suomessa painettua, osaksi alkuperäistä, enimmäkseen kuitenkin käännöskirjallisuutta. New Yorkin Uutiset 1910-luvulla levittivät teosofista kirjallisuutta melkoiset määrät, nyt suurin varasto samaa kirjallisuutta lienee Carl Salmisen suuressa kirjakaupassa Duluthissa, Minn.

RUSSELILAISUUDELLA ja CHRISTIAN SCIENCE'ILLA on myöskin kannattajiaan Amerikan suomalaisten keskuudessa, mutta niiden levittämiseen käytetään enemmän kirjallisuutta kuin puhujia.

XXXII.

RAITTIUSLIIKKEEN NYKYINEN TILA SIIRTOKANSAMME KESKUUDESSA.

Jo 1910-luvulla Amerikan suomalaisten voimaperäinen raittiusliike alkoi huolestuttavasti taantua, etenkin jäsenluku supistua. Kuitenkin se vielä sillä vuosikymmenellä ansaitsee tunnustuksen, sillä tarmokkaasti se otti osaa niihin loppuotteisiin, jotka jouduttivat koko maata käsittävän kieltolain aikaansaamista. Mutta kun v. 1919 Yhdysvalloissa hyväksyttiin yleinen kieltolaki väkijuomaliikkeen suluksi, niin monet suomalaiset, niinkuin amerikkalaisetkin katsoivat aatteellisen ja kasvatuksellisen raittiustyön tulleen suoritetuksi ja jäivät pois seurain kokouksista, jättivät jäsenmaksunsa suorittamatta ja sillä tavalla aivan kuin itsestään irtaantuivat siitä valtavasta raittiusliikkeestä, joka aikoinaan oli synnyttänyt intoa ja auttanut säädyllisesti ja raittiisti elämään. 1920-luvun alkupuolella näytti siltä, että raittiustyömme loppuu, sillä toimivien raittiusseurain luku supistui noin viiteenkymmeneen ja yhteinen jäsenluku laski alle kahden tuhannen. Kun verrataan nykyisiä vuosien 1903—1908 numeroihin, jolloin kansalaistemme raittiusliike oli voimakkaimmillaan, raittiusseurojen luku noin kolmesataa ja niiden yhteinen jäsenmäärä tasaluvuin merkittynä kymmenen tuhatta, niin pieneltä näyttää joukko. Mutta turhiksi ei ole katsottava sen, meikäläisen raittiusliikkeen pienen valiojoukon, tehtäviä ja vastaisia pyrkimyksiä.

Amerikan suomalaisten raittiusliike alkoi huomattavasti elpyä viime vuosikymmenen keskivaiheilla. Kieltolakirikkomukset ja nuoren kansan taipuminen väkijuomiin viittasivat siihen, että aatteellista ja kasvatuksellista raittiustyötä

edelleenkin mitä kipeimmin tarvitaan, kunnes kieltolaki vakiintuu ja sen noudattaminen tulee kaikkien kansankerroksien ja yksilöjen pyhäksi velvollisuudeksi. Vuoden 1925 jälkeen monet raittiusseuramme ovat uudelleen alkaneet toimintansa, ja uusiakin on perusteltu. Raittiuspuhujia on lähetetty pitämään puheita sekä Veljeysseuran että raittiusliittojen toimesta, joskus niiden yhteisavustuksellakin. Mielipide raittiustyön tarpeellisuudesta yhä vakiintuu. Mrs. Hilma Nieminen kirjoitti siitä v. 1930 Raittiuskalenteriin seuraavasti: "Seurojen kautta me voisimme tehdä suojelevaa, pelastavaa ja kasvattavaa työtä nyt niinkuin ennenkin. — Kasvatustyötä voidaan, ja tuleekin tehdä, kodeissa, kouluissa, nuorisoseurojen yhteydessä ja yleensä kaikkialla, missä suinkin siihen on tilaisuutta, mutta parhaiten ja tehokkaimmin sitä vielä tänäkin aikana voidaan tehdä raittiusseuroissa, jotka ovat toiminnassa ainoastaan sitä tarkoitusta varten. — Raittiuskansan tehtävänä on kirkastaa kasvateilleen ja tehdä eläväksi kasvatuksen kautta raittiuden suuri ja ylevä periaate, ja kun siinä on onnistuttu, niin politiikka ja lain käytäntöönpaneminen automaattisesti seuraavat."

SUOMALAINEN KANSALLIS-RAITTIUS-VELJEYSSEURA. Siirtokansamme raittiusliikkeen johtajana olemaan tottunut pääyhdistys ei ole katsonut voivansa vielä astua syrjään, vaan päinvastoin edelleenkin suorittaa kallista työtään, ellei enää yhtä voimakkaasti, niin se kuitenkin vuosien aikana saavuttamansa kokemuksen kannustamana tahtoo olla mukana aatteellisessa taistelussa, kunnes lopullinen voitto saavutetaan ja koko kansa vakaumuksellisesti omaksuu kieltolain tulevien polvien suureksi siunaukseksi.

Veljeysseuran toimesta on vuodesta 1927 lähetetty joka vuosi yksi taikka useampiakin puhujia kansalaistemme keskuuteen virittelemään aatteen tulta, herättelemään uinahtaneita raittiusseuroja ja perustelemaan uusia. Kiertävinä puhujina ovat olleet pastori S. Ilmonen, tohtorinrouva A.

Rautalahti, pastori V. Rautanen, tunnetut raittiuspuhujat Heikki Moilanen ja Onni Syrjäniemi. Veljeysseuran toimesta on ilmestynyt jatkuvasti ansiokkaasti toimitettu Raittiuskalenteri, joka osaltaan tehostaa kasvatuksellista raittiustyötämme.

Veljeysseuran vuosikokousten yhteydessä vietetyt raittiusjuhlat ovat lähes puolen vuosisadan aikana olleet Amerikan suomalaisten henkisimpiä ja rikasohjelmaisimpia kansanjuhlia. Viime vuosina on kuitenkin toisin paikoin Minnesotassa y. m., vietetyissä yleisissä kansanjuhlissa ollut runsaammin ohjelmaa ja juhlayleisöä kuin Veljeysseuran. Liitämme tähän lyhyen selostuksen mainitun seuran 44:nnestä vuosijuhlasta, joka pidettiin Soudanissa, Minn. kesäk. 7 p:nä 1931, sikäläisen raittiusseuran Pohjan Leimun talossa. Juhlapuhujina esiintyivät esimies Esa Torkko, pastori A. Lepistö ja kirjuri Minnie Perttula-Mäki. Toimittaja A. Lundquistin sepittämän juhlarunon lausui Sam Koskela. Ohjelmaan sisältyi myös orkesterin- ja pianonsoittoa, soolo-, kvartetti- ja kuorolaulua y. m. Juhlapäivän iltana vietettiin laulu- ja soittojuhla. Ohjelmaa avustivat A. Fredin orkesteri, J. G. Hulmeen johtama kuoro Chisholmista, J. Wäyrysen johtama naiskuoro Virginiasta ja A. Lepistön johtama kirkkokuoro Elystä sekä Saima Pietilän johtama kaksoiskvartetti Chisholmista. Niiden lisäksi esiintyi solistina Helen Torvinen, pianisteina Lola Winquist, mrs. J. Wargelin ja mrs. J. G. Hulme. Juhlapuhujista mainittakoon tohtori J. Wargelin ja koulujen johtaja Arthur Lampe. Edellinen piti suomalaisen ja jälkimmäinen englanninkielisen puheen.

Pitkän ja siunauksellisen toimintansa aikana Veljeysseuralla on ollut raittiusaatteeseen innostuneita, kyvykkäitä johtajia. Keskushallinnon tärkeimmät tehtävät ovat kuuluneet esimiehelle ja kirjurille, ensinmainittu asemansa puolesta johtajana. Mutta kirjurin eli sihteerin työ sittenkin on kaikkein keskeisin ja tärkein. Hän on kirjeenvaihdon avulla ja muutenkin elimellisessä yhteydessä paikallis-

ten raittiusseurain kanssa, niidenkin työtä ohjaten ja valvoen. Kirjurilta kuluu niihin tehtäviin huomattavasti aikaa, siksi hän onkin alusta saakka saanut vakituisen kuukausipalkan. Kun Veljeysseuralla oli kukoistusaikansa ja siihen kuului satakunta paikallisseuraa, oli kirjuri yksinomaan Veljeysseuran palveluksessa.

Veljeysseuran pitkäaikaisina esimiehinä merkittäköön Isaac Silberg, Mikko Skyttä, Matti Manner ja Esa Torkko, viimeksimainittu ollut kauimmin, ja monivuotisina kirjureina Jaffet Lukkarila, Alex Pantti, Jaakko Kaminen (ollut myös esimiehenä), Kalle Mäntylä, Hilma Hamina ja Minnie Perttula-Mäki. J. H. Jasberg oli pisimmän aikaa rahastonhoitajana ja jonkin vuoden esimiehenäkin.

Veljeysseuran nykyiseen johtokuntaan kuuluvat Esa Torkko esimiehenä, Anna Leinonen varapuheenjohtajana, John Mäki kirjurina, Sam Koskela rahastonhoitajana ja lisäjäseninä Maria Abramson, Selma Varkaus ja Olga Ahonen.

MINNESOTAN SUOMALAINEN RAITTIUSLIITTO, meikäläisten keskuudessa nykyisin toimivista sekä suurin että elinvoimaisin. Siihen kuuluu parisenkymmentä paikallisraittiusseuraa Minnesotan ja Wisconsinin valtioista ja lähes tuhat jäsentä. Liiton toiminta on viime vuosina ollut sangen vilkasta. Tavaksitulleet seurojen keskinäiset vierailut ovat lisänneet aatteen tuulta purjeisiin. Uusille, syrjäisimmille paikkakunnille, etenkin Saint Louis-kauntin suomalaisiin maanviljelyskyliin ovat johtokunta ja yksityiset raittiusseurat järjestäneet hyökkäysretkiä, joiden tuloksena voidaan mainita viiden uuden raittiusseuran perustaminen. Liiton johtokunta on järjestänyt myös raittiuskirjoituskilpailun nuorille kynäilijöille ja koululaisille, siten osaltaan innostanut ja tutustuttanut heitä raittiustyöhön.

Minnesotan Suomalaisen Raittiusliiton edustajain kokous, joka pidettiin maaliskuun 8 p. 1931, muistutti runsaan osanottonsa vuoksi Veljeysseuran senaikaisia isoja vuosikokouk-

sia, jolloin raittiusliikkeemme oli vielä voimakasta ja suurta. Liiton yleisessä kokouksessa oli edustajia seurakunnistakin, Kalevan majoista ja tuvista. Merkitsemme kokouksen edustajat:

S. K. R. V.: Esa Torkko ja Alfred Kivioja, Soudanista; Sovinto-raittiusseura, Hibbing: mrs. Emma Saari, mrs. Alex Koski, mrs. Olga Lahti, mrs. Maria Mäkelä, mrs. Maria Niemi, mrs. Senia Mäki, mrs. Maria Välimäki, mrs. Ellen Sandberg, Jack Ala, John K. Mäki, Alex Koski, H. Kojola, August Lund, Ivar Ahonen, Emil Reposalo, John Koivisto, Kalle Sandberg, Gust Järvi ja Victor Lauhala; Valon Tuote-raittiusseura, Virginia: mr. ja mrs. Conrad Mattson, mr. ja mrs. J. E. Laukka, mr. ja mrs. Robert Wäisä, mr. ja mrs. August Mähönen, mrs. Hilja Moilanen; Valon Lähde-raittiusseura, Eveleth: mrs. Maria Abramson ja mrs. Ed. Santala; Virkistys-raittiusseura, Chisholm: mrs. Hakkila ja Ed. Ahonen; Rauhan Koti-raittiusseura, Mountain Iron: Alex Keto, mr. ja mrs. Matti Viitala (Yhdysvaltain kieltolakivirkailija); Taisto-raittiusseura, Linden Grove: mr. ja mrs. Emil Peltoniemi, mr. ja mrs. John Alanko, mrs. Paavola, miss Ellen Teppo, miss Elga Terska, Henry Hallinen ja John Autio; Valon Aura-raittiusseura, Alavus: Eli Henrickson; Apilanlehti-raittiusseura, Angora: mrs. Josephine Pihlaja ja Alex Jackson; Valon Opas-raittiusseura, Peyla: Peter Hiltunen ja Henry Simonson; Valon Voima-raittiusseura, Embarrass: Niilo Hakala, Vilho Erkkilä, Eino Salo, Bertha Salo ja mrs. S. K. Salo; Vesi-raittiusseura, Ely: Arvid Kantola, mrs. Victor Thompson, mrs. John Turula, mrs. J. E. Porthan ja Salomon Virtanen; raittiusseurojen edustajia oli yhteensä 59. Seuraavat johtokunnan jäsenet olivat saapuvilla; puheenjohtaja John Romppainen, varapuheenjohtaja mrs. Senia Mäki, rahastonhoitaja Otto Väänänen, kirjuri Heikki Moilanen ja johtokunnan jäsenet mrs. Maria Aho, Herman Heino ja Victor Frasa; yhteensä 7.

Edustajia oli seurakuntapiireistä ja seurakunnista seuraavasti: Elyn S.-S. seurak. John E. Porthan; Evelethin

S.-S. seurak. mr. ja mrs. Jacob Hill; Hibbingin S.-S. seurak. Aug. Lund ja mrs. John Hoikkala; Mountain Iron S.-S. seurak. Victor Frasa; Virginian S.-S. seurak. mr. ja mrs. Tom Walli, mr. ja mrs. John Mattson, mrs. Emil Pesonen; Virginian-Mountain Ironin seurakuntapiiriä edusti mrs. S. Kaihlanen; Evelethin seurakuntapiiriä Frank Mattson; yht. 14 edustajaa.

Kalevan Naisten tuvista oli edustajia seuraavasti: Vellamon tuvasta Elystä mrs. Senia Mäki ja mrs. Jennie Thompson; Luonnottaren tuvasta mrs. Alina Hämäläinen ja mrs. Amanda Vuopio; Valvottaren tuvasta Evelethistä mrs. Herman Heino; Katajattaren tuvasta Chisholmista mrs. Aina Steinback. Kalevan Ritarien Otavan majasta Evelethistä J. A. Jarvey; yhteensä 7 edustajaa. Kaikkiaan oli kokouksessa toista sataa henkilöä, joista oli edustajia 87.

ILLINOISIN SUOMALAISEEN KANSALLIS-RAITTIUSLIITTOON kuuluvat Chicagon, De Kalbin ja Waukeganin suomalaiset raittiusseurat. Liitto on meikäläisten raittiusyhtymistä pienin, mutta elinvoimainen ja edistysmielinen. Se järjestää vuotuiset raittiusjuhlat urheilukilpailuineen, huolehtii puhujien hankkimisesta alueelleen y. m. raittiustyötä tehostavasta. Viime vuosina se on erityisemmin kohdistanut raittiustyönsä tässä maassa syntyneen ja kasvaneen suomalaisen nuorison keskuuteen ja toimeenpannut sille urheilukilpailuja, muitten muassa amerikkalaisia kori- ja jalkapallokisailuja. Liitto on järjestänyt etenkin koulunuorisolle raittius- ja kieltolaki-kirjoituskilpailuja, siten koettaen kasvattaa nuoria raittiusaskarteluun. Liiton johtokuntaan kuuluivat v. 1930 Arthur Asiala, mrs. A. Hayskar ja mrs. P. E. Sundwall Chicagosta, Matti Niemi, Herman Kilponen ja Ida Kivistö Waukeganista.

OHION JA PENNSYLVANIAN JA WEST VIRGINIAN RAITTIUSLIITTOON kuuluvat Detroitin, Burtonin, Clevelandin, Fairportin, Ashtabulan, Conneautin, Erien, Warrenin, Girardin, Lowellville'in, Bessemerin, New Castle'in, Nanty

Glon, Jacksonville'in, Monessenin, Weirtonin ja Clarksburgin suomalaiset raittiusseurat, joista muutamia on nykyään nukuksissa. Liiton toimivien raittiusseurain yhteinen jäsenluku nousee kuitenkin useaan sataan.

Raittiustyön ohella harrastetaan musiikkia, seuranäytelmiä ja urheilua. Edustajain kokouksia pidetään kahdesti vuodessa. Liitto järjestää kesäisin, milloin yksinään, milloin Urheiluliiton kanssa suuret kansanjuhlat, joista tavallisesti muodostuvat raittius-, musiikki- ja urheilujuhlat. Heinäkuun 4 ja 5 p:nä 1931 vietettiin Fairportissa sellaiset yhteiset juhlat. Voidaan sanoa, että ne olivat huomatuimpia tämän kesän suomalaisten kansanjuhlia. Urheilukilpailut pidettiin korkeakoulun kisakentällä. Suuri juhlakonsertti oli korkeakoulun tilavassa juhlasalissa. Monessenin maineikas soittokunta Louhi, taitavan johtajansa Lauri Kosken ohjaamana, soitti useita suursävelluomia, muiden muassa Sibeliuksen Finlandian. Soololauluja esittivät Kalle Palomäki, mrs. Arvo Jacobson ja mrs. Lapinmäki. Eleonora Knuuttila toimi säestäjänä. Mrs. J. Wargelinin pianosoolot lisäsivät musiikkiohjelman arvokkuutta. Juhlapuheen piti Suomi-Opiston johtaja tohtori J. Wargelin. Vielä seuraavanakin päivänä, sunnuntaina, juhlittiin Kasvi-raittiusseuran talon puistoisella pihamaalla, jossa myöskin suoritettiin arvokas ohjelma. Siinä oli puheita, lauluja ja soittoa.

Liiton vuotuisesti toimittama ja kustantama arvokassisältöinen juhlajulkaisu ja raittiuspuhujain kiertomatkat virittelevät innostuksen tulta ja aatteelliseen raittiustyöhön kiintymistä. Liiton johtokuntaan v. 1930 kuuluivat Johan Kalvesmäki esimiehenä, Isaac Pollari varaesimiehenä, Carl Uitto kirjurina, Emil Kiviniemi rahastonhoitajana, mrs. Fanny Haapa varakirjurina ja lisäjäseninä Onni Syrjäniemi ja Matti Kautiainen.

IDÄN SUOMALAISEN RAITTIUSKANSAN LIITON toiminta on niinikään ollut edistyksellistä viime vuosina. Liittoon kuuluvat melkein kaikki Idän suomalaisten raittiusseurat. Sel-

laisella yhteistoiminnalla on voitu järjestää vuotuisesti raittiuskansan suuret kesäjuhlat, joihin usein osallistuvat myös Musiikkiliitto ja Urheiluliitto. Semmoinen juhlain järjestäminen on vaikuttannt sen, että Idän raittiusjuhlat ovat muodostuneet varsinaisiksi kansanjuhliksi soittoineen, lauluineen ja urheilukilpailuineen. Juhlapuheet ovat tehostaneet sekä raittius- että kansallisasiaa.

Idän Suomalaisen Raittiuskansan Liiton johtokuntaan kuuluivat v. 1930 Leander Hill ja Victor Rajala Quincystä, Otto Larson ja mrs. Lange Fitchburgista, Emil Ranta Rockportista, Kalle Savinen Lanesville'istä, Henry Lahikainen Gardnerista, Johan Kokko Maynardista ja Ernest W. Niemi Worcesterista.

Idän suomalaisten elinvoimaisimmista raittiusseuroista voidaan merkitä Uljas Koitto-seura Quincystä ja Tähtiseura New Yorkista. Edellinen julkaisi äskettäin 40-vuotisen toimintansa muistoksi erittäin rikassisältöisen ja samalla laajakokoisen juhlajulkaisun, parhaita, mitä yksityiset raittiusseurat ovat voineet painattaa. Seuran jäsenistö on toista sataa, ja sillä on ajanmukainen kokoushuoneisto ja kesähuvila, jossa jäsenet saavat kesäillat ja muutkin lepohetkensä viettää. Seuralla on sitäpaitsi suuri kirjasto, valikoitua suomalaista kirjallisuutta talvipuhteina luettavaksi.

New Yorkissa toimiva Tähti-raittiusseura on erittäin innokkaasti tehnyt sikäläisen suomalaisväestön keskuudessa raittiustyötä useat kymmenet vuodet. Seuralla on noin tuhannen nidosta käsittävä kirjasto, lukusali ja kirjakauppakin. Se omistaa myöskin arvokkaan kiinteistön ja aikoo rakennuttaa ajanmukaisen raittiustalon. Monisatalukuisena joukkona suomalainen nuoriso kokoontuu Tähden suojiin sunnuntai-iltoina ja torstaisin työkokouksiin, ohjelmatilaisuuksiin ja juhliin.

Kansalaistemme suorittama raittiustyö on tosiaankin ollut ja se on edelleenkin suuriarvoista sivistystyötä.

SISÄLLYSLUETTELO.

MUUTAMIA OIKAISTAVIA VIRHEITÄ:

Siv. 9. John Johnston, tulee olla John Johnson.

„ „ Arvid W. Lehti, tulee olla David W. Lehti.

„ 56. kauppias J. Haapoja, tulee olla kauppias A. Haapoja.

„ 87. Jacob L. Peter (Perttula), tulee olla Jacob L. Pete.

„ 98. Charles Wirkkala, Fr. Kankkonen ja E. P. Paldanius ovat joutuneet Ishpemingin suomalaisten pankkimiesten joukkoon. Heidän toimipaikkansa on Astoria, Oregon.

„ 137. Ellen Niemi, tulee olla Elma Niemi.

„ 152. Geyserin, Mont. postimestareiksi merkityt ovat entisiä postinhoitajia.

„ 153. New Port Richey'in, Fla. suomalainen postimestari on K. Hermanson.

„ 161. Herman Hobergh, tulee olla Herman Robergh (äsk. kuollut).

„ 167. New Yorkin isojen seurain, tulee olla New York Millsin i. s.

Valittaa myöskin täytyy, että Suomi-Opiston viime vuosien toimintaa käsittelevästä kirjoituksesta on kokonaan jäänyt pois pastori A. Lepistön johtajanaoloaikana pidetyn Raamattukoulun y. m. selostelu. Käsikirjoituksista se osa näkyy jollakin tavoin sekaantuneen muiden paperien joukkoon ja niin jäänyt lähettämättä kirjapainoon. Erehdys on pantava allekirjoittaneen laskuun.

Jos joku huomaa nimi- ja muitakin virheitä, olen kiitollinen, jos saan niistä tiedon. Jos tuonnempana teokseni saatetaan englanninkieliseen asuun, voitaisiin silloin myöskin virheet oikaista.

S. I.